

МАТЕРІАЛИ

ІХ
Всеукраїнської
науково-
практичної
конференції
молодих вчених
та студентів з
проблем
інтелектуальної
власності

**ЗАКОНОДАВСТВО
УКРАЇНИ У СФЕРІ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ ТА ЙОГО
ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ:
НАЦІОНАЛЬНІ,
ЄВРОПЕЙСЬКІ
ТА МІЖНАРОДНІ
ВИМІРИ**

24 вересня 2021 року

**Кафедра інтелектуальної власності та інформаційного права
Інституту права Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
Науково-освітній центр з інтелектуальної власності
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності
НАПрН України
за підтримки
Міністерства освіти і науки України
Міністерства економіки України**

**«ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ У СФЕРІ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ЙОГО
ПРАВАЗАСТОСУВАННЯ:
НАЦІОНАЛЬНІ, ЄВРОПЕЙСЬКІ ТА
МІЖНАРОДНІ ВИМІРИ»**

Матеріали

**IX Всеукраїнської науково-практичної
конференції молодих вчених та студентів з проблем
інтелектуальної власності**

(24 вересня 2021 року)

Київ – 2021

Рекомендовано до друку Вченою Радою Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності НАПрН України (протокол № 9 від 28.09.2021 р.)

Редакційна колегія:

Орлюк О.П., доктор юридичних наук, академік НАПрН України; Дорошенко О.Ф., кандидат юридичних наук; Кодинець А.О., доктор юридичних наук; Атаманова Ю.Є., доктор юридичних наук; Бутнік-Сіверський О.Б., доктор економічних наук, академік АТН України; Дорошко Г.К., кандидат технічних наук; Капіца Ю.М., доктор юридичних наук; Мироненко Н.М., доктор юридичних наук, член-кор. НАПрН України; Падучак Б.М., кандидат юридичних наук; Перерва П.Г., доктор економічних наук; Петренко В.О., доктор технічних наук, академік АІН України; Потоцький М.Ю., доктор юридичних наук.

389 **Законодавство України у сфері інтелектуальної власності та його правозастосування: національні, європейські та міжнародні виміри:** матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів з проблем інтелектуальної власності (24.09.2021, м. Київ) : ел. збірник / КНУ імені Т. Шевченка, НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. К. 2021. 401 с.

У збірнику розміщено матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів з проблем інтелектуальної власності «Законодавство України у сфері інтелектуальної власності та його правозастосування: національні, європейські та міжнародні виміри» (24 вересня 2021 р.), онлайн-трансляція якої відбулась на платформі Zoom.

Збірник охоплює дослідження проблем нормативного регулювання відносин інтелектуальної власності в Україні, європейських держав та у міжнародному аспекті.

Рекомендується науковцям, державним службовцям, підприємцям, громадським діячам, викладачам, студентам та аспірантам.

УДК 347 (77+78)

Матеріали викладено в авторській редакції.

Відповідальність за зміст текстів, достовірність поданих даних і точність наведених цитат несуть автори (співавтори).

ЗМІСТ

АКУЛОВ Ю.В.

Вільне використання літературних та художніх творів: поняття та особливості..... 9

БЕЛЬСЬКА С.І.

Охорона прав інтелектуальної власності на власне зображення в мережі Instagram..... 19

БЕРКОВСЬКИЙ Є.О., ПЕТРЕНКО В.О.

Розпорядження об'єктами права інтелектуальної власності в умовах процедур банкрутства підприємства..... 27

БОЛЮХ І.О., ПЕРЕРВА П.Г.

Особенности маркетинга интеллектуальной собственности..... 33

БУШУЄВ К.М., ФОНАРЬОВА Т.А., ПЕТРЕНКО В.О.

Комерціалізація та захист цифрової інтелектуальної власності в інноваційно-інвестиційній діяльності підприємств з використанням штучного інтелекту..... 39

ВАКАРСЬКА К.О.

Проблеми визначення поняття «штучний інтелект»..... 47

ВИДРЯ Е.В., ПЕРЕРВА П.Г.

Отличие маркетинга объектов интеллектуальной собственности от маркетинга традиционных товаров..... 51

ВИНИЧЕНКО А.А., ПЕРЕРВА П.Г.

Факторы коммерческого успеха объектов интеллектуальной собственности на рынке..... 57

ВИСОЦЬКИЙ А.І., ЛОГВИНЕНКО М.І.

Порівняльна характеристика адміністративного регулювання захисту прав інтелектуальної власності в Україні та Німеччині... 63

ВОРОНЕЖСЬКИЙ Я.М.

Право інтелектуальної власності у прецедентній практиці Європейського суду з прав людини..... 69

ГАРНА У.Ю., ПЕРЕРВА П.Г.

Интеллектуальная собственность в сети интернет: проблемы защиты..... 77

ГЕРАСИМЕНКО І.Б., МАКАРИШЕВА Т.С.

Гудвіл, як нематеріальний актив підприємства..... 84

ГОЛОВАЧ А.І., ГЛУЩЕНКО Н.В.	
Захист прав інтелектуальної власності у соціальних мережах.....	92
ГРИНЧУК В.А.	
Захист прав інтелектуальної власності в Україні в умовах реформування національного законодавства.....	99
ДЕРКАЧ О.Б.	
Позасудові способи вирішення спорів у сфері колективного управління майновими авторськими і суміжними правами: проблеми та перспективи.....	107
ДЕСЯТЕРИК В.В.	
Проблемні питання у процесі спадкування прав інтелектуальної власності у порядку цивільного судочинства.....	116
ДОРОШЕНКО Д.О.	
Особливості використання винаходів і корисних моделей у спортивній діяльності.....	123
ЕННАН Р.Є.	
Джерела права інтелектуальної власності ЄС: загальні засади.....	128
ЄФІМЕНКО А.Г.	
Вільне використання творів як інструмент збалансування публічних і приватних інтересів в авторському праві.....	137
ЗЕРОВ К.О.	
Відповідальність власників веб-ресурсів за порушення авторського права в розрізі еволюційної практики Європейського Суду Справедливості (Справи С-682/18 та С-683/18).....	141
ЗОСИМЕНКО О.М.	
Договори керованого доступу: досвід зарубіжних країн.....	150
КАРАЩУК О.О.	
Захист прав інтелектуальної власності у сфері моди.....	155
КОБЄЛЄВА А.В.	
Форми комерціалізації інтелектуально-інноваційних технологій.	161
КОДИНЕЦЬ А.О.	
Захист прав інтелектуальної власності у судовому порядку: проблеми та перспективи.....	170
КОМПАНЕЦЬ Є.М.	
Початок досудового розслідування у кримінальному провадженні про порушення прав інтелектуальної власності: міжнародний та національний досвід.....	178

КОРДУНЯН І.В., ЛОГВИНЕНКО М.І. Особливості медіації в рамках діяльності Всесвітньої організації інтелектуальної власності.....	185
КРАВЕЦЬ Л.В., ПОЛАДЬКО О.М., РОМАШКО А.С. Інтелектуальна власність та інформаційна безпека.....	193
КРОНДА О.Ю. Практика Антимонопольного комітету України щодо неправомірного використання торговельної марки.....	201
ЛОЗОВА Г.М., БОЙКО Я.С. Вплив пандемії COVID-19 на політику ТНК у сфері управління правами інтелектуальної власності.....	206
МАЗУР О.Я. Свобода панорами в українському законодавстві.....	213
МАЙМУР Є.Ф., ДОРОШЕНКО О.Ф., ДОРОЖКО Г.К. Концептуальне значення судової експертизи в сфері інтелектуальної власності.....	220
МАНЄВСЬКА А.О., ПЕРЕРВА П.Г., ТКАЧОВ М.М. Дослідження українського ринку контрафактної продукції.....	228
МАСЛАК М.В., КОБЕЛЄВА Т.О. Формування напрямків практичного використання об'єктів інтелектуальної власності.....	235
МИРОШНИК Т.О., ПЕРЕРВА П.Г. Кумулятивний підхід до вартісної оцінки об'єктів інтелектуальної власності.....	243
МОТУЗНА А.В. Об'єкти інтелектуальної власності у спорті.....	249
МУРАШКО А.А. Історичні передумови розвитку права інтелектуальної власності на відеоігри.....	256
НАЗАРЕНКО С.Н., ПЕРЕРВА П.Г. Ефективність аутсорсинга інформаційних технологій в інтелектуально-інноваційній діяльності.....	265
НОСІК Ю.В., ТИМОЩУК Л.І. Недоліки актуальних законопроектів про порушення академічної доброчесності.....	272

ОЛШЕВСЬКИЙ І.Г., СЛАУТА А.А., ХОМЕНКО В.Л.	
Розробка стратегії правової охорони інноваційної розробки – «комплексна система кондиціонування та теплонасосного опалення будівлі».....	278
ОРЛОВ О.Л., ГЛУЩЕНКО Н.В.	
Система захисту прав інтелектуальної власності у контексті права на свободу інформації.....	286
ПРИХОДЬКО Є.Г., КОБЄЛЄВА Т.О.	
Правова охорона сторінок в соціальних мережах.....	293
ПРИХОДЬКО Е.Г., ПЕРЕРВА П.Г.	
Коммуникационная политика на рынке объектов интеллектуальной собственности.....	298
ПУГАЧ А.В., ПЕТРЕНКО В.О., БЕРКОВСЬКИЙ Є.О.	
Корпоративні економіко-правові відносини підприємницької діяльності в частині захисту прав інтелектуальної власності.....	304
РОМАШКО А.С., ГАВРУШКЕВИЧ Н.В., ПОЛАДЬКО О.М.	
Преваги та недоліки різних видів охорони інтелектуальної власності нового технічного рішення.....	310
РУДЧЕНКО О.В., ПЕТРЕНКО В.О.	
Спадкування об'єктів права інтелектуальної власності.....	319
СВИЦОВА Н.С., ПЕРЕРВА П.Г.	
Дослідження методів порівняльного підходу до вартісного оцінювання об'єктів інтелектуальної власності.....	326
СТАРОВІТ О.М.	
Правова охорона «зелених» торговельних марок в ЄС.....	334
ТАРАКАНОВА А.В.	
Основні питання застосування медіації у сфері інтелектуальної власності в Україні.....	341
ТЕРНОВА Д.І.	
Зарубіжний досвід трейд дрес та перспектива законодавчого регулювання в Україні.....	350
УЛІТІНА О.В.	
Особливості договору замовлення на створення об'єктів авторського права.....	356

УСТИНОВ А.А., БУШУЄВ К.М., ФОНАРЬОВА Т.А., ПЕТРЕНКО В.О.	
Інтелектуальне підприємництво на ринку об'єктів права інтелектуальної власності.....	361
ХОМЛЯК О.Р.	
Договори у сфері інтелектуальної власності: проблеми застосування чинного законодавства.....	367
ЦИМБАЛЮК О.В.	
Назва лікарського засобу як об'єкт інтелектуальної власності.....	376
ШАБАЛІН А.В.	
Про деякі аспекти уніфікації законодавства у сфері захисту права інтелектуальної власності.....	382
ЯРМОЛЮК А.А.	
Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в межах концепції відкритих інновацій.....	389

ВІЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЛІТЕРАТУРНИХ ТА ХУДОЖНІХ ТВОРІВ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ

АКУЛОВ Ю.В.,
аспірант кафедри
інтелектуальної власності
та інформаційного права
Інституту права Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

Визначаючи поняття та особливості вільного використання творів, необхідно дослідити правову природу твору та поняття вільного використання творів.

Так, в юридичній літературі об'єкти авторського права визначаються як матеріальне втілення, певну речову форму результату інтелектуальної, творчої праці, тобто об'єктивізацію твору та зазначається, що твір законодавець визначає як родове поняття, до якого можуть бути віднесені твори науки, літератури, мистецтва [1, с.115].

Відповідно до статті 2 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів, термін «Літературні і художні твори» охоплює всі твори в галузі літератури, науки і мистецтва, яким би способом і в якій би формі вони не були виражені [2].

Згідно з частиною 2 статті 433 Цивільного кодексу України твори є об'єктами авторського права без виконання будь-яких формальностей щодо них та незалежно від їх завершеності, призначення, цінності тощо, а також способу чи форми їх вираження.

На думку Ліпчик Д., твір в авторському праві визначається як прояв інтелекту особистості, як наслідок розвитку думки, що втілений в доступну для сприйняття форму, з достатньою оригінальністю та може відтворюватись, сповіщатись для загалу та піддаватись переробці [3, с. 532]

Згідно з позицією висловленою С. Бондаренко, в авторському праві під твором розуміють результат оригінальної інтелектуальної творчої діяльності людини, втілений в будь-якій об'єктивній, доступній для сприйняття та використання формі, що буде відтворено, доведено до загального відома, перероблено [4, с. 47].

Вказані підходи науковців до визначення поняття твору, формують його як сукупність необхідних ознак, які фактично у них дублюються.

Проте, твір стає об'єктом охорони, тільки якщо він як результат творчої праці його автора наділений оригінальністю, неповторністю, суспільною та історичною унікальністю.

Отже, однією із основних ознак твору як об'єкта правової охорони є його оригінальність, у якій втілений творчий характер праці автора, що означає

певну унікальність, індивідуальний підхід, у якому проявляється творча особистість автора, незважаючи на те, що він може описувати чи характеризувати загальновідомі явища, факти чи події.

Важливою ознакою твору є його вираження в об'єктивній формі. Тут необхідно зазначити, що існує різниця в об'єктивності твору та його вираження в об'єктивній формі.

Твори можуть набувати різних об'єктивних форм, серед яких: усна форма, письмова, у формі звуко- або відеозапису, об'ємно-просторова, зображувальна та цифрова форма (як універсальна) та форм оприлюднення, як-то: публікація, публічне виконання, публічний показ, з використанням телебачення чи радіомовлення, мережі Інтернет тощо.

Можливість визначення матеріальної форми як обов'язкової передумови охорони творів передбачається п. 2 ст. 2 Бернської конвенції. Проте країни континентально-правової системи, куди входить і Україна, такої вимоги в національних законодавствах не містять, натомість, прописані вимоги до об'єктивності форми твору. І це є головною вимогою, оскільки безпосереднім об'єктом охорони є саме форма твору, а не його зміст.

Щодо тлумачення поняття вільного використання творів, адже в українському законодавстві воно все ж є превалюючим.

Серед науковців є декілька підходів до визначення поняття «вільне використання». Перша група — зосереджує увагу на основних ознаках вільного використання. Зокрема, Заєць О. В. вказує, що право вільно використовувати твір є правом особи без згоди автора чи інших володільців прав вільно та безоплатно використовувати твір [5]. Ліпчик Д. також акцентує увагу на вільному та безоплатному користуванні, але вказує, що лише за певних обставин [3].

В той же час, Бородін С. характеризує вільне використання як використання творів науки, літератури та мистецтва, здійснюване третіми особами без згоди або дозволу, без оплати винагороди користувача, основою якого є винятки з авторського права, ліцензії за законом, закінчення строку дії виключних прав, введене з метою розвитку культури, підтримки стійкого доступу до культурних цінностей, нормалізації цивільного обороту за наявності юридичної монополії, що не перешкоджає автору отримувати винагороду за свою діяльність та не позбавляє іншого правовласника стимулу до господарської діяльності у сфері інтелектуальної власності» [6, с. 10].

Таким чином, вільне використання творів, можна характеризувати систему норм, що визначають конкретно окреслені випадки безоплатного, без

дозволу автора (правоволодільця) використання твору, за дотримання встановлених законодавством умов.

Випадки, коли твір може правомірно використовуватися не його автором у різних правових та наукових джерелах іменуються по-різному.

Міжнародні нормативно-правові акти в своїй більшості використовують терміни «обмеження» та «винятки». Статтею 10 Договору *Всесвітньої організації інтелектуальної власності* про авторське право, статтею 16 Договору *Всесвітньої організації інтелектуальної власності* про виконання і фонограми, статтями 13, 17, 26, 30 Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, статтею 5 Директиви 2001/29/ЄС від 22 травня 2001 року про гармонізацію певних аспектів авторського права та суміжних прав у інформаційному суспільстві вжито терміни «обмеження» і «винятки», до того ж їх значення урівняне між собою.

Але зазначимо, що Глосарій термінів *Всесвітньої організації інтелектуальної власності* доповнює поняття «обмеження авторського права» таким формулюванням, що основними формами зазначених обмежень є випадки вільного використання, примусові ліцензії та ліцензії за законом.

Отже, вважаємо, що поняття «вільне використання» охоплюється поняттям «винятки та обмеження», та є його частиною.

Одним із ключових засад вільного використання творів це положення про трьохступеневий тест, який встановлений Бернською конвенцією. Вперше він був сформульований у статті 9(2) та полягає у тому, що за законодавством країн Союзу зберігається право дозволяти відтворення літературних і художніх творів:

- 1) у певних особливих випадках;
- 2) за умови, що таке відтворення не завдає шкоди нормальному використанню твору;
- 3) і не зачіпає будь-яким необґрунтованим способом законні інтереси автора.

Аналізуючи положення трьохступеневого тесту, можна вважати його досить збалансованим інструментом забезпечення інтересів як користувачів так і правовласників, який зарекомендував себе в різних національних правових системах.

Існує позиція, що, застосування трьохступеневого тесту має полягати в тому, що виняток чи обмеження, яке не підпадає під критерії одного з пунктів трьохступеневого тесту, ще не означає, що порушені вимоги тесту. Всі складові тесту варто оцінювати в сукупності у вичерпному загальному оцінюванні, яке бере до уваги загрози, які їхній надмірний рівень авторсько-правової охорони створює для прав та фундаментальних свобод людини, інтересів конкуренції та інших суспільних інтересів, зокрема, у прогресі науки та культурному,

соціальному чи економічному розвитку, на додачу до значної зацікавленості правовласників у справедливій винагороді [7, с.35].

З позиції М. Хугенхольц обмеження і винятки, які не є надмірно широкими, не відбирають у правовласників реального або потенційного джерела істотного доходу і не завдають непропорційної шкоди правовласникам, проходять тест.

На противагу зазначеному вище, К. Гейгера зазначає, що трьохступеневий тест не є панацеєю, а насправді обмежує свободу національного законодавця і судової влади при пошуку нових обмежень в інформаційному суспільстві та пропонує модернізувати тест відповідно до змін у сфері інформаційних технологій і базовими правами людини на доступ до культурних цінностей [8].

Істотним недоліком трьохступеневого тесту, вважаємо те, що такі оціночні поняття як «нормальне використання», «особливі випадки», «необґрунтовані способи» є широкими і не розтлумачуються в міжнародному законодавстві, на відміну від судової практики США та Великобританії, яка застосовує вузький та детальний підхід до кожного окремого випадку через призму чотирьох критеріїв добросовісності використання. Тому основним джерелом тлумачення зазначених оціночних понять наразі залишається тільки практика компетентних міжнародних інституцій.

Щодо застосування трьохступеневого тесту в Україні, то варто зазначити таке.

Частиною 6 статті 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права» встановлено, що Обмеження майнових прав, встановлені статтями 21-25 цього Закону, здійснюються за умови, що вони не завдаватимуть шкоди використанню твору і не обмежуватимуть безпідставно законні інтереси автора.

Тобто, законодавець виключив взагалі поняття «нормального використання» твору із цієї статті, що дещо змінює підхід Бернської конвенції щодо змісту одного з критеріїв тесту.

Видозмінений трьохступеневий тест передбачений також частиною 2 статті 424 Цивільного кодексу України, за якою законом можуть бути встановлені винятки та обмеження в майнових правах інтелектуальної власності за умови, що такі обмеження та винятки не створюють істотних перешкод для нормальної реалізації майнових прав інтелектуальної власності та здійснення законних інтересів суб'єктів цих прав.

Так, О. Штефан зазначила, що в Україні в основу обмежень майнових прав інтелектуальної власності покладені принципи, відповідно до яких дозволено вільне використання об'єкта авторського права, якщо це: одночасно і не завдає шкоди нормальному використанню цього об'єкта і не порушує законних інтересів суб'єктів авторського

права [9, с. 59]. Фактично, це не дає можливості суду застосувати критерій «нормального використання» при розгляді спорів.

На підставі проведеного дослідження особливостей вільного використання творів можна встановити наступне.

Поняття «вільне використання» охоплюється поняттям «винятки та обмеження», і є його частиною. Однак потрібно уніфікувати з міжнародно-правовими підходами положення статей 21-25, частини 4 статті 6 Закону України «Про авторське право і суміжні права», узгодити їх з положеннями частини 2 статті 424, статті 444 Цивільного кодексу України. Варто переглянути законодавчий підхід до нормативного закріплення вимог триступеневого тесту. Тест є декларативним відображенням положень міжнародно-правового акту в українському законодавстві, оскільки при вирішенні питання спірне використання порушенням або ж підпадає під випадки вільного використання, суд не має можливості користуватися трьохступеневим тестом в повній мірі, а обмежений конкретним переліком випадків використання, які дозволяються в якості обмеження прав автора. Тобто, законодавець буде вимушений для кожного чергового випадку, коли розвиток обмежень у зв'язку з появою нових технологій ставатиме обґрунтованим, щоразу вносити зміни до законодавства та прописувати механізм застосування.

Список використаних джерел:

1. Право інтелектуальної власності: Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. закладів; За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 696 с. URL: <http://intellect21.cdu.edu.ua/wp-content/uploads/2012/02/Орлюк%20О.П.%20Право%20інтелектуальної%20власності.pdf>.
2. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів : Міжнародний документ від 24.07.1971. Дата оновлення: 25.10.1995. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_051&.
3. Липщик Д. Авторское право и смежные права, М.: Ладомир; Издательство ЮНЕСКО, 2002. 794 с. Научное издание. Перевод с французского. URL: <https://www.twirpx.com/file/96373/>.
4. Бондаренко С.В. Авторське право та суміжні права. К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2008. 288 с. URL: <https://bit.ly/2GKUaB3>.
5. Заєць О. В. До проблеми вільного використання об'єктів авторського права. URL: http://visnyk.univd.edu.ua/?action=publications&pub_name=visnik&pub_id=179387&year=2006&pub_article=200404.
6. Бородин С. С. Свободное использование произведений в аспекте системного взаимодействия принципов авторского права : автореф. дис... канд. юр. Наук: 12.00.03. URL: <http://dis.rgiis.ru/files/dis/d40100102/borodin-200314/borodin-200314-a.pdf>.
7. Авторське право для бібліотекарів: Підручник / [Пер. з англ. О. Васильєва]. К.: ТОВ «ІММ «ФРАКСІМ», 2015. 196 с. URL: www.informatio-consortium.net/infodoc/Copyright%20for%20Librarians%20UKR_20160201.pdf.
8. Бюллетень ЮНЕСКО по авторському праву январь — март 2007 г. Кристоф Гейгер, Роль трехступенчатого теста в адаптации законодательства об авторском праве к информационному обществу. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001578/157848r.pdf>.
9. Авторське право і суміжні права: особливості правової охорони, здійснення та захисту : монографія. К. : НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ, ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2017. 150 с.

ОХОРОНА ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ВЛАСНЕ ЗОБРАЖЕННЯ В МЕРЕЖІ INSTAGRAM

БЕЛЬСЬКА С.І.,
*студентка,
Львівський національний
університет
імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

На сьогоднішній день фото- та відеозйомка є одним із найпопулярніших видів відтворення різноманітних зображень середовища, що оточують кожного із нас. Все популярнішим стає проводити різноманітні особисті і професійні фотосесії, використовувати фрагменти відеороликів для реклами, для просування певного контенту та викладати ці фотографії в соціальні мережі для їхнього перегляду іншими людьми.

Однак сучасна правозастосовна практика свідчить про досить поширені випадки публікації зображень фізичних осіб без їх згоди в засобах масової інформації та мережі Інтернет. Переважно це робиться для привернення уваги до певного інформаційного каналу, або з комерційною метою – для реклами певних товарів, робіт, послуг. Тому в процесі реалізації права на власне зображення виникає необхідність визначити яким чином відбувається охорона права та які ж саме можливості має фізична

особа у разі порушення її права на зображення, використання та оприлюднення без її дозволу, та які дії фізична особа може вчинити для захисту свого особистого немайнового права [1].

Право на зображення за своєю правовою природою розглядається як суб'єктивне цивільне право, тобто як форма дозвоільної поведінки, яка полягає в закріплених нормах права можливостях фізичної особи на власні дії, дії інших осіб та можливості захисту. Будучи одним з елементів системи особистих немайнових прав фізичних осіб, право на зображення володіє усім спектром ознак останніх: має на меті захист індивідуальності людини; його об'єктом виступає елемент особистості, що розглядається через призму різноманітних аспектів: фізіологічних і духовних, індивідуальних і соціальних. У судовій практиці зображення будь-якого об'єкта тлумачиться як «те, що створюється із зовнішнього вигляду такого об'єкта». У випадку зображення фізичної особи таким образом є її зовнішність.

Зовнішність є невідчужуваним нематеріальним благом, що належить фізичній особі від народження. У зміст цього правового блага входять можливість фізичної особи формувати свою зовнішність за своїм розсудом, зберігати та змінювати її, визначати коло осіб, яким фізична особа надає можливість огляду своєї зовнішності, фіксувати або дозволяти фіксацію своєї зовнішності в певний момент часу, наприклад

фотографуванням, відеозйомкою і т.п. [2]. Тобто зображення людини є результатом фіксації (відтворення) зовнішнього вигляду особи у фотографії, іншому художньому творі, а його форма об'єктивізації може охоронятися як результат інтелектуальної діяльності (зокрема, як об'єкт авторського права).

Чинний ЦК України прямо так і не закріпив право фізичної особи на власне зображення, а тільки регламентував умови захисту інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле- та відеозйомок (ст. 307 ЦК України) та охорони інтересів фізичної особи, яка зображена на фотографіях і в інших художніх творах (ст. 308 ЦК України). Інтерес фізичної особи при створенні та використанні художніх творів з її зображенням полягає в дотриманні її особистих прав на таємницю особистого життя, честь, гідність, ділову репутацію тощо. Зазначені норми містять лише загальні положення, що неповно та суперечливо регулюють відносини в зазначеній сфері, навіть не розкриваючи поняття та сутність права фізичної особи на власне зображення.

Українське законодавство у сфері інтелектуальної власності відносить фотографії та інші художні твори до об'єктів авторського права. Це означає, що на фотографії, як і на інші об'єкти, охорона виникає з моменту їх створення, і тільки автор має право використовувати, дозволяти або

забороняти використовувати створений фотографічний твір.

Відповідно після опублікування фотографії в соціальній мережі правовий режим зазначеного твору жодним чином не змінюється: будь-яка особа, яка бажає використати опубліковану фотографію, має отримати дозвіл її автора. Такий дозвіл зазвичай має форму ліцензії (письмової) і передбачає виплату винагороди автору. Якщо ж особа вирішила використовувати фотографію без дозволу автора, то будь-які її дії будуть порушенням авторських прав [3].

Як зазначає О. Кулініч, поширення художніх творів із зображенням фізичних осіб має відбуватися з дотриманням певних принципів, виокремлених на основі аналізу чинного законодавства:

- Дотримання авторських та інших прав на фотографічні твори, що містять зображення фізичної особи;
- Дотримання права фізичної особи на гідне, достовірне й автентичне власне зображення;
- Дотримання конфіденційної інформації при поширенні художнього твору з зображенням фізичної особи;
- Дотримання права на честь, гідність, ділову репутацію при поширенні фотографічних та інших художніх творів із зображенням фізичної особи;

- Дотримання норм суспільної моралі при поширенні художніх творів з зображенням фізичної особи [4].

Порушення зазначених умов створення та використання фотографій та інших художніх творів із зображенням фізичної особи може бути підставою для звернення до суду за захистом порушених прав або застосування інших засобів захисту цивільних прав.

Окрім того, слід пам'ятати, що різні соціальні мережі мають свої внутрішні правила та особливі положення щодо авторських прав. На прикладі однієї з найпопулярніших соціальних мереж, яка базується в основному на фото – Instagram розглянемо як відбувається охорона та захист прав інтелектуальної власності на власне зображення.

Згідно з умовами використання соціальної мережі Instagram користувачі повинні дотримуватися правил спільноти. А правила користування містять вимогу публікувати тільки ті фото або відео, які користувач створив сам, або ті, якими він має право поділитися. У розділі «Ваші зобов'язання» зазначається:

- Ви не можете видавати себе за іншу особу або надавати неточну інформацію. Крім того, ви не повинні видавати себе за іншу людину та не можете створювати обліковий запис для іншої особи, якщо ви не отримали від неї прямого дозволу.

– Ви не можете публікувати приватну чи конфіденційну інформацію іншої особи без дозволу або вчиняти будь-які дії, що порушують права інших осіб, зокрема права на інтелектуальну власність (наприклад, вчиняти порушення авторського права чи права на товарний знак, здійснювати реалізацію підроблених або неліцензійних товарів).

– Ви можете використовувати чужі роботи відповідно до передбачених застосовним законодавством винятків і обмежень щодо авторського права та суміжних прав.

– Ви засвідчуєте, що володієте контентом, який ви публікуєте чи поширюєте, або отримали на нього всі необхідні права [5].

Відповідно до нової редакції внутрішніх правил соціальна мережа Instagram має право надавати ліцензію на використання опублікованих фотографій іншим особам. Тобто Instagram має право використовувати фотографії, які опубліковані користувачами даної соціальної мережі, для власних потреб: реклама, розміщення на сторонніх ресурсах тощо. При цьому, автор фотографій не буде отримувати винагороди за використання його твору, оскільки дозвіл на використання будь-яких опублікованих фотографій було надано такою особою під час реєстрації в соціальній мережі, і такий дозвіл надає можливість використовувати дані фотографії безоплатно протягом необмеженого терміну [3].

Проте, якщо опубліковану фотографію в соціальній мережі використовує інший користувач без отриманого дозволу в автора фотографії, останній може подати скаргу до адміністрації соціальної мережі. Для цього необхідно заповнити форму, надавши відповіді на прості питання про суть порушення. Як наслідок задоволення скарги адміністрацією Instagram до порушника можуть бути вжиті такі заходи, як блокування акаунту, видалення фотографій чи інших творів, що порушують право авторства тощо.

Отже, як бачимо, в умовах використання Instagram наявні превентивні заходи для запобігання порушенням прав інтелектуальної власності, в тому числі права на власне зображення, та механізми їх підтримки. Використання чужого зображення у соціальних мережах є порушенням авторських прав, за що порушник обов'язково буде нести відповідальність.

Список використаних джерел:

1. Бірюкова А. Г., Сало Д. С. Деякі аспекти захисту права на зображення фізичної особи як особистого немайнового права // Правові горизонти. 2020. №23. С. 16-21.
2. Рішення Індустріального районного суду м. Дніпропетровська від 22.05.2015 по справі № 202/2249/15-ц // Єдиний державний реєстр судових рішень України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/44397094>
3. Данько А. Соціальні мережі і використання приватних фото — чи все так просто? / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://familyoffice.com.ua/blog/socialn-merezh--vikoristannya-privatnih-foto--chi-vse-tak-prosto-57>

4. Кулініч О.О. Теоретичні проблеми реалізації та захисту права фізичної особи на власне зображення: дис. доктора юрид. наук: 12.00.03 / О.О. Кулініч. - Одеса, 2017. - 489 с.

5. Умови використання Instagram / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://help.instagram.com/581066165581870/?helpref=hc_fnav.

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ОБ'ЄКТАМИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

БЕРКОВСЬКИЙ Є.О.,

аспірант

ПЕТРЕНКО В.О.,

д.т.н., професор,

Національна металургійна

академія України

м. Дніпро, Україна

Розпорядження правами інтелектуальної власності в умовах ліквідації підприємства відноситься до завдань інтелектуальної безпеки, яка є складовою економічної безпеки.

Актуальність дослідження інтелектуальної безпеки у системі економічної безпеки держави та підприємства, зумовлена: відсутністю дієвих організаційно-правових та економічних механізмів, спрямованих на захист об'єктів інтелектуальної власності та продуктів інтелектуальної діяльності; нестачею стимулів до підвищення престижності розумової праці та зацікавленості носіїв інтелекту до плідної праці; недовістю організаційно-економічних заходів із питань відтворення інтелектуального потенціалу держави та його поступового зростання; високою ймовірністю виникнення інтелектуальної кризи внаслідок

критичного відставання України від провідних країн світу щодо залучення приватного бізнесу у фінансування науки, певною девальвацією морально-духовних цінностей і відсутністю пропагування високоморальних принципів та утвердження культурно-духовних й інтелектуальних цінностей у суспільстві [1, с.137].

Система інтелектуальної безпеки підприємства складається з декількох напрямків: використання результатів наукових досліджень, розробок; раціоналізаторів та винахідників з числа виробничого персоналу підприємства; використання спеціальних методів засекречування об'єктів інтелектуальної власності; проектних та технологічних розробок підприємства, які не забезпечені авторськими та патентними правами (об'єкти комерційної таємниці); безпечного впровадження результатів наукових досліджень та об'єктів права інтелектуальної власності на основі щорічного стратегічного плану впровадження оновлених виробничих потужностей та сортаменту інноваційної продукції з урахуванням результатів маркетингових досліджень [2, с. 100].

В дослідженні автора [3, с. 3] приведено тлумачення поняття «економічна система». Економічна система – це відкрита динамічна система, яка припускає наявність інститутів і механізмів, що постійно підтримують її стійкий стан. Прагнення збереження стійкого

(урівноваженого) стану – характерна риса й загальна властивість, яка притаманна всім системам, включаючи економічні. Система приходиться у неурівноважений стан у тому випадку, коли вона тимчасово, у результаті випадкових коливань, відхиляється від власних норм, власного розуміння в широкому сенсі рівноваги. Якщо природні катаклізми можна оцінити як випадкові явища, що мають вплив на всі глобальні системи, то на нормальне функціонування економічної системи серйозно впливає комплекс факторів, включаючи й суб'єктивні.

Існує безліч факторів, які впливають на неурівноважений стан господарюючого суб'єкта. Це і кризові фінансові явища, недбала управлінська політика керівників, недоброчесне ставлення керівників до збереження майна, неприйняття заходів антикризового управління, ознаки фіктивного банкрутства, відсутність ефективних методів та моделей оцінки ймовірності банкрутства господарюючого суб'єкта, погана репутація підприємства, недосконала система економічної та інтелектуальної безпеки та інше.

В Кодексі України з питань банкрутства [4] в розділі I, статті 1 визначено, що банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити

встановлені у порядку, визначеному цим Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури.

Відповідно до абзацу першого пункту 5 частини другої статті 12, частини другої статті 31 Кодексу України з процедур банкрутства затверджені форми подання арбітражними керуючими обов'язкових відомостей (інформації) про боржника та хід провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) [4]. У наказі Міністерства юстиції України № 593/5 від 18.02.2020 року «Про порядок подання арбітражними керуючими обов'язкових відомостей (інформації) із змінами і доповненнями № 28897/5 від 26 серпня 2020 року [5] приведена Форма № 5.3 «Повідомлення про активи, включені до складу ліквідаційної маси». У цій формі в одному із пунктів подаються відомості про виключні права (права інтелектуальної власності).

Загальна вартість господарюючого суб'єкта складається не тільки з матеріальних активів (майно, земля, виробничі потужності, машини), але і з нематеріальних активів (об'єктів інтелектуальної власності).

Для задоволення позовів кредиторів у разі банкрутства підприємства в процесі його ліквідації виникає необхідність оцінки вартості нематеріальних активів, так як згідно з частиною 2 статті 45 Кодексу України з процедур банкрутства, майнові вимоги

кредиторів до боржника мають бути виражені в грошових одиницях і заявлені до господарського суду в порядку, встановленому цією статтею. Тому треба зазначити, що рекомендується застосування методології та механізму формування ціни майнових прав об'єктів інтелектуальної власності для визначення обґрунтованої та справедливої ціни [6, с.82-86], за якою треба проводити комерційно-ринкову реалізацію цього об'єкту інтелектуальної власності.

Таким чином, наведені особливості розпорядження та оцінки об'єктів права інтелектуальної власності підприємства, яке підлягає санації чи банкрутству полягають у необхідності залучення результатів економічної діяльності підприємства відповідно до його нормальної проектно-експлуатації та проведення аудиту його фінансово-господарської діяльності із залученням кваліфікованих спеціалістів у сфері інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Петренко В.О., Рудченко О.В., Берковський Є.О. Проблеми формування інтелектуальної безпеки підприємства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. №6. С. 134-138.
2. Петренко В.О., Берковський Є.О. Інтелектуальна безпека в контексті захисту прав інтелектуальної власності. *VIII Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «Інтелектуальна власність: погляд з XXI століття»*, Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького, 17 травня 2019, Черкаси, 2019. 116 с. С. 96-100.
3. Іванілов О.С. Дослідження соціально-економічних результатів реформування народного господарства України. *Актуальні проблеми та напрями*

розвитку соціально-економічних систем в умовах конкуренції: монографія// За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л.Л.Калініченко. Х: ФОП Панов А.М. Видав. «В справі». 2017. 275 с.

4. Кодекс України з процедур банкрутства. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2019. № 19. Ст. 74. URL: [Zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text).

5. Наказ Міністерства юстиції України № 593/5 від 18.02.2020 року «Про порядок подання арбітражними керуючими обов'язкових відомостей (інформації) із змінами і доповненнями № 28897/5 від 26 серпня 2020 року. URL: <http://minjust.gov.ua>.

6. Бутнік-Сіверський О.Б. Методологія оцінки вартості майнових прав інтелектуальної власності та практичні аспекти її застосування: монографія. НДІ ІВ НАПрН України. К.: Інтерсервіс. 2020. 344 с.

ОСОБЕННОСТИ МАРКЕТИНГА ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ

БОЛЮХ И.О.,
студентка гр. БЕМ 919д,
ПЕРЕРВА П.Г.,
д.э.н., профессор
Национальный технический
университет «Харьковский
политехнический
институт»
г. Харьков, Украина

Маркетинг объектов интеллектуальной собственности существенно отличается от маркетинга товаров и услуг и требует особого подхода к исследованию рынка таких объектов. В отдельных случаях в цене конечной продукции затраты на маркетинг составляют половину и больше ее стоимости [3].

Концептуальные положения маркетинга интеллектуальной собственности в настоящее время являются относительно новыми в сфере научных исследований. Специфичность этой экономической категории заключается в использовании и адаптации традиционных подходов к маркетинговой деятельности к маркетингу объектов интеллектуальной собственности. Следует отметить тот факт, что для достижения главной цели маркетинга интеллектуальной собственности - получение максимального уровня прибыли для

предприятия – необходимо учитывать отличительные свойства и особенности объектов интеллектуальной собственности.

В докладе рассматриваются необходимые условия использования концептуальных положений маркетинга в процессе управления процессами создания и использования интеллектуальной собственности на промышленных предприятиях.

Цель исследования рынка объектов интеллектуальной собственности в основном относится к двум основным направлениям [1]:

а) анализ ситуации внутренней и внешней среды промышленного предприятия, анализ рынка научных исследований (разработок) патентный поиск, прогноз возможных изменений и тенденций изменения научной мысли и создание на этой основе стратегических положений маркетинга для управления текущими и перспективными рыночными характеристиками объектов интеллектуальной собственности;

б) поиск и формирование критериев для обоснованного принятия управленческих решений в сфере маркетинга интеллектуальной собственности, выдвижение, проверка и обоснование гипотезы о разработке и использовании маркетинговой стратегии управления объектами интеллектуальной собственности.

К особенностям маркетингового обеспечения объектов интеллектуальной собственности рекомендуется отнести [3, 6]:

1) в них значительное место должно занимать технологическое прогнозирование, что выявляет направления НДДКР, результаты которых будут конкурентоспособны в будущем;

2) необходимо тщательно исследовать направления изменения потребности как в научно - техническом, так и в конечном продукте;

3) маркетинговые усилия должны быть направлены на изучение способности интеллектуального продукта обеспечить экономию живого и овеществленного труда в сфере материального производства;

4) необходимо прилагать усилия по защите и сохранению прав интеллектуальной собственности, поскольку интеллектуальный продукт подвержен более быстрому моральному старению, чем материальный;

5) поиск способов тиражирования интеллектуального продукта с одной из особенностей его маркетинга, поскольку для успешного решения проблем коммерциализации и повышения эффективности участия объектов интеллектуальной промышленной собственности в хозяйственном обороте предприятий, а также использования научно обоснованных методов при организации и управлении

соглашениями, что обеспечивают функционирования рыночных отношений, большое значение имеют изучение и анализ развития внешнего и внутреннего рынка обмена изобретений, полезных моделей, промышленных образцов.

В результате проведения маркетинга интеллектуальной собственности определяются следующие маркетинговые характеристики:

а) значение ставки роялти как цена за использование исключительных прав на объект интеллектуальной собственности такого же потребительского назначения и примерно такого же уровня полезности;

б) маркетинговый период (среднее время) экспозиции при передаче (уступке) исключительных прав на объект интеллектуальной собственности такого же потребительского назначения и примерно такого же уровня полезности;

в) значение цен на продукцию, изготовленной с использованием объекта интеллектуальной собственности, по своим параметрам аналогичных объекту оценивания;

г) объемы рыночной реализации (продаж) аналогичных товаров, изготовленных предприятиями-конкурентами с использованием объекта интеллектуальной собственности, по своим параметрам аналогичных объекту оценивания;

д) текущие и перспективные тенденции изменения потребительского спроса (емкости целевого рынка) на продукцию аналогичного назначения;

е) уровень коммерческой доходности от продаж продукции, изготовленной с применением объектов интеллектуальной собственности, по своим параметрам аналогичных объекту оценивания;

ж) прогнозный период поддержания на необходимом уровне конкурентного преимущества, достигнутого с использованием объекта маркетингового оценивания.

Маркетинговое исследование, научно-обоснованная оценка факторов рыночной эффективности для их практической реализации (продаж или покупки) объектов интеллектуальной собственности позволяет разработать обоснованное видение уникального по своей природе объекта интеллектуальной собственности как товара.

Список использованной литературы:

1. Пухальская А. П. Особенности маркетинга интеллектуальной собственности // Основы ЭУП. 2014. №2(14). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-marketinga-intellektualnoy-sobstvennosti>.
2. Перерва П.Г., Гочарова Н.П., Яковлев А.И. Маркетинг инновационного процесса // Учебное пособие - К.: ВИРА-Р, 1998.- 267с.
3. Дергачова В. В. Інтелектуальна власність навчальний посібник/ В. В. Дергачова, С.О.Пермінова. -К.: НТУУ «КПІ», 2015.- 416с
4. Перерва П.Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии / Навч.посібник для машинобуд. спеціальностей. - Харків: «Основа», 1993. - 288с.

5. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPb», 2012. 668 p.
6. Мухопад В. И., Устинова Л. Н., Суслина И. В. Маркетинг интеллектуальной собственности. - М.: ИНИЦ Роспатента, 2001. С. 40.
7. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 4. Исследование рынка промышленной продукции. М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991. 96 с.
8. Kocziszky György Reputational compliance / György Kocziszky, M.Veress Somosi, T.O.Kobielieva // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум-2017" : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. С. 140-143.
9. Перерва П.Г. Нагі С., Кобелева Т.О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.
10. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Комплексний підхід до управління конкурентоспроможністю промислової продукції // Перспективи і пріоритети розвитку економіки України та її регіонів. Луцьк : ЛНТУ, 2012. – Вип. 9 (34). Ч. 2. С. 9–29.
11. Экономика и организация труда / И.Н.Погорелов [и др.]. – Харьков : Фактор, 2007. – 640 с.
12. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 3. Управление ассортиментом продукции.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991.- 80 с.
13. Коциски Д., Перерва П.Г., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаєнс програма промислового підприємства.– Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.
14. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Механізм управління рівнем конкурентоспроможності продукції підприємства. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. № 4. С. 230–235.
15. Товаянцяньський В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Банкротство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління // Вісник НТУ «ХПІ», 2015. № 59 (1168). С. 148-152.
16. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 2. Маркетинг на промышленном предприятии.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991.- 80 с.
17. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства // Економіка розвитку. 2011. № 4 (60). С. 116-120.

КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ ТА ЗАХИСТ ЦИФРОВОЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ З ВИКОРИСТАННЯМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

БУШУЄВ К.М.,

аспірант,

Національна металургійна

академія України

ФОНАРЬОВА Т.А.,

к.е.н., доцент,

Дніпровський національний

університет імені

Олеся Гончара

ПЕТРЕНКО В.О.,

д.т.н., професор,

Національна металургійна

академія України

м. Дніпро, Україна

На сучасному етапі розвиток ринку інновацій пов'язаний, перш за все, з впровадженням та стрімким розповсюдженням ІТ-технологій та глобальною цифровізацією суспільства. Отже, інформатизація, диджиталізація та цифрова революція вимагають від керівників сприйняття бізнесу в новому ракурсі, надають підприємствам унікальні конкурентні переваги. Це обумовлено стійкою тенденцією зростання кількості користувачів програмних продуктів, додатків та інших комунікаційних

досягнень. Отже, процес комерціалізації та захисту об'єктів права цифрової інтелектуальної власності набуває особливого значення.

Як відомо, головними учасниками ринку інновацій являються підприємства інтелектуальної сфери. Інфраструктура інтелектуального підприємництва складається з різних видів підприємств, таких як, венчурні підприємства; наукові установи та інформаційні центри; підприємства електронної комерції, підприємства патентного супроводу з надання послуг оформлення права інтелектуальної власності; вузи; консалтингові підприємства; юридичні фірми; страхові компанії та ін. Середовище в якому діють вище зазначені підприємства обумовлено такими факторами, як: інноваційна політика; правова політика захисту авторських прав та інтелектуальної власності; функціонування інфраструктури інтелектуального підприємництва; ринкові умови.

Створення інформаційно-цифрових технологій, електронних гаджетів та дівайсів, програмних кодів, надання інформаційних послуг являють собою комерціалізацію знань, яке потребує відповідного захисту об'єктів права цифрової інтелектуальної власності (ОПЦІВ).

Цифрові права нічим не відрізняються від прав на звичайні об'єкти інтелектуальної власності. До них відносяться: доступ до цифрових об'єктів;

використання цифрових об'єктів; створення об'єктів; опублікування цифрових творів (об'єктів) [1].

Основним нормативно-правовим актом у сфері інтелектуальної власності є Цивільний кодекс (ЦК) України [2], Глава 75 «Розпорядження правами інтелектуальної власності», Книга четверта «Право інтелектуальної власності», а також положення Господарського Кодексу України, а саме розділ 36 «Використання у підприємницькій діяльності прав інших суб'єктів управління», Глава 16 «Використання в господарській діяльності прав інтелектуальної власності» [3]. Право інтелектуальної власності становить окремий інститут цивільного права. Його норми закріплені у книзі четвертій ЦК України – «Право інтелектуальної власності» (12 глав, які об'єднують 90 статей). Відповідно до ст. 418 ЦК України, право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений Цивільним Кодексом та іншим законом. Навіть розміщення цього інституту в ЦК України одразу за книгою «Право власності та інші речові права» ще раз засвідчує вагомість суспільної цінності інтелектуальної власності [2].

Інноваційно-інвестиційна діяльність, як частина загальної стратегії розвитку підприємства, має змінюватися, тобто трансформуватися у відповідності до стану економічної ситуації. в теперішніх умовах

вже не достатньо того щоб показники ефективності були більше за початкові інвестиції, вони повинні бути значно більше, як мінімум в три-чотири рази більше, і тільки в таких умовах можливо продовжувати поточні та приймати нові інвестиційні рішення або інноваційні проекти. Зрозуміло, що їх оцінка набуває все більшого значення в сучасних умовах господарювання. Отже, вона повинна неодмінно включати всі новітні підходи до моделювання та прогнозування майбутніх грошових потоків із застосуванням сучасних інформаційних технологій [4].

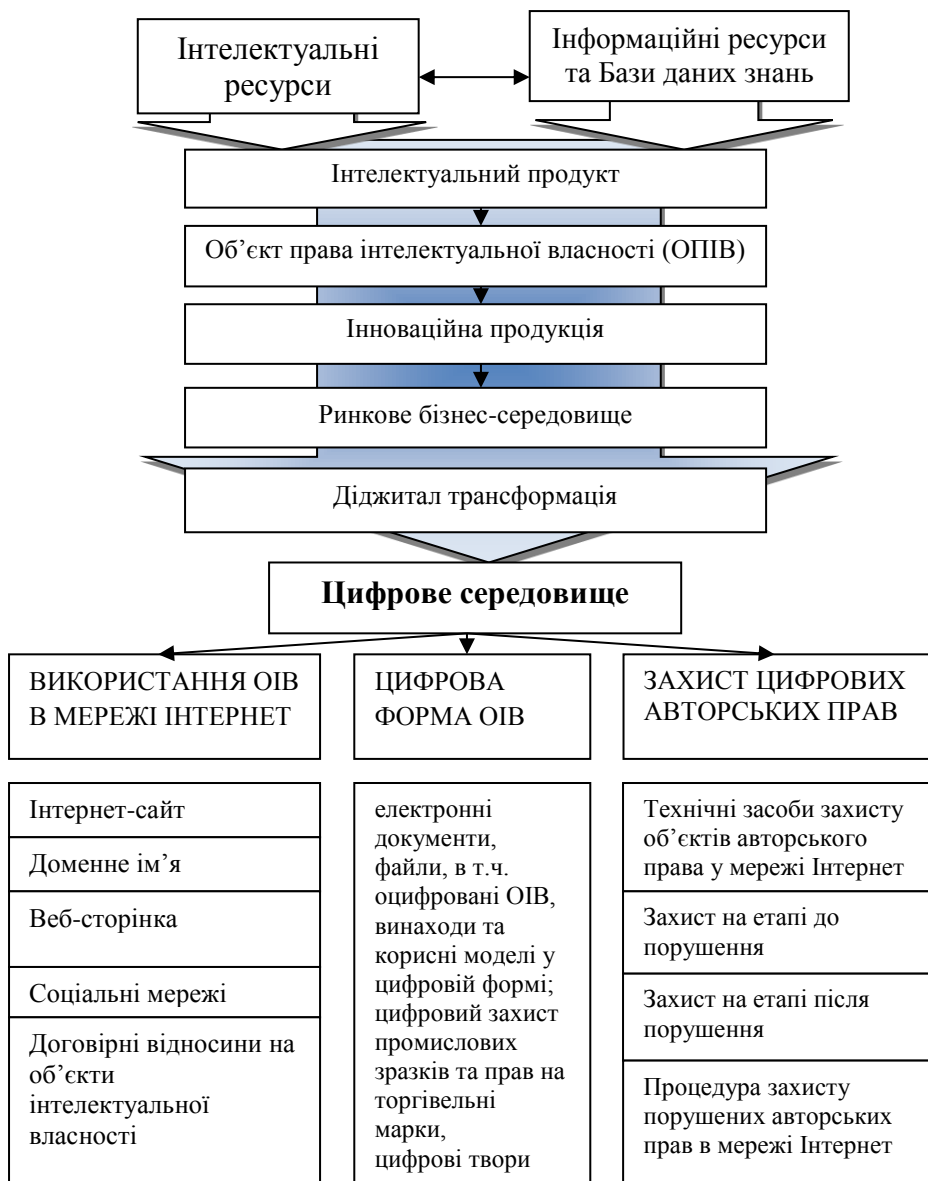
Взаємозв'язок інтелектуального продукту, діджитал трансформації та захисту об'єктів права цифрової інтелектуальної власності (ОПЦІВ) схематично представлений на рис. 1.

Як видно з рис. 1, етапи цифрового середовища ОПЦІВ можуть функціонувати тільки за умов діджиталізації діяльності підприємств. Перехід рекомендується здійснювати поступово.

Перший етап діджиталізації – це переведення даних у електронні та цифрові формати, автоматизація розрахунків.

Другий етап діджиталізації – переведення бізнес-процесів, компетенцій, підсистем і функцій управління в діджитал-формат, DevOps- культура [5].

Рис. 1. Взаємозв'язок інтелектуального продукту, діджитал трансформації та захисту ОПЦІВ (складено авторами на основі [2, 5]).

На погляд авторів, головним фактором успіху в цьому напрямку є удосконалення інформаційної системи підприємств інвестиційно-інноваційної діяльності за рахунок впровадження інтелектуальної системи підтримки прийняття рішень (ІСППР) із застосуванням нейронної мережі (НМ). Адже, цифровізація починається з перебудови саме інформаційної системи підприємства, в яку включаються всі бази даних, інформаційні потоки, бізнес-процеси та функції управління.

Розуміючи важливість саме практичного досвіду впровадження НМ в інформаційну систему підприємства, автори розробили та здійснили апробацію, запропонованого ІСППР з використанням НМ у різних функціональних напрямках діяльності підприємства, таких як:

- напрям дослідження макросередовища підприємства на основі розробки економетричної макромоделі для аналізу і короткострокового прогнозування, що включає ендогенні та екзогенними змінні на основі моделі LAM-3 (Long-run Adjustment Model);

- напрям вирішення однієї із складних задач для підприємств інвестиційно-інноваційної діяльності – розрахунок прогнозної вартості проекту з автоматизації [6].

Дослідження у цьому напрямку продовжуються. Слід зазначити, сучасні НМ позбавлені таких

недоліків, як велика кількість часу та даних для навчання; наявність вчителя, що накладає ряд обмежень; пряма демонстрація бажаного результату та її копіювання, а не креативність та ін. На жаль, існуючі алгоритми оптимізації структури мережі, такі як Neural Architecture Search (NAS), оперують цілими блоками. Після додавання або видалення яких, нейромережу доводиться навчати заново з нуля. Це ресурсномісткий процес і не в повному обсязі розв'язує проблему. Тому дослідники запропонували спрощену версію, яка отримала назву «Weight Agnostic Neural Networks» (WANN) [6]. Ідея полягає в тому, щоб замінити всі ваги нейромережі одною «загальною» вагою. І в процесі навчання підбирати не ваги між нейронами, як в звичайних нейромережах, а підбирати структуру самої мережі (кількість і розташування нейронів), яка з однаковими вагами показує найкращі результати. А після ще й оптимізувати її, щоб мережа добре працювала з усіма можливими значеннями цієї загальної ваги (загальним для всіх з'єднань між нейронами). В результаті це дає структуру нейронної мережі, яка не залежить від конкретних значень ваг, а працює добре з усіма. Тому що працює за рахунок загальної структури мережі. Побічним позитивним ефектом такого підходу є значне зменшення числа нейронів в мережі (так як залишаються лише найбільш важливі сполуки), що збільшує її швидкодню [6].

Але, застосування можливостей НМ ще не достатньо вивчено та не набуло поширення в практиці українських підприємств. В той же час, можливості нейронних мереж завойовують все більше галузей економіки, саме завдяки відносній простоті застосування та якості результатів, у тому числі й у комерціалізації та захисті цифрової інтелектуальної власності в інноваційно-інвестиційній діяльності підприємств.

Список використаних джерел:

1. Сидоренко О.В., Шуба І.В. Регулювання та захист прав цифрової інтелектуальної власності. Електронний конспект лекцій з дисципліни «Регулювання та захист прав цифрової інтелектуальної власності». Харків: НТУ ХПІ, 2019. 166 с.
2. Цивільний кодекс України. Інформація Верховної Ради, 2003 р., № 40-44, статті 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 03.08.2021).
3. Господарський кодекс України. Інформація Верховної Ради України, 2003 р., № 18-22, статті 144. Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 03.08.2021).
4. Петренко В.О., Фонарьова Т.А., Бушуєв К.М. Інформаційне забезпечення трансферу технологій в інвестиційно-інноваційній діяльності підприємств. *«ЕКОНОМІКА»*. Електронна збірка наукових праць. № 1(3) 2019 [Електронний ресурс], Харків: НТУ «ХПІ», С. 126 –130. URL: <http://e-conomics.hpi.kh.ua/index.php/e-conomics/article/view/88/72>
5. Петренко В.О., Савчук Л.М., Бушуєв К.М., Фонарьова Т.А. Інформаційне забезпечення управління в умовах диджиталізації *Управління проектами. Ефективне використання результатів наукових досліджень та об'єктів інтелектуальної власності: збірник наукових праць за матеріалами II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (10 квітня 2020 р.). НМетАУ, УКРНЕТ, НДШВ НАІПрН України, Дніпро: Юрсервіс, 2020. 381 с. С. 284-288.
6. Петренко В.О., Савчук Л.М., Фонарьова Т.А., Бушуєв К.М. Технології штучного інтелекту на прикладі застосування нейронних мереж в менеджменті підприємства. Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 19-20 вересня 2019 р. [Електронний ресурс] *«Побудова інформаційного суспільства: ресурси і технології»*. МОН України, УкрІНТЕІ [та ін.]. Київ: УкрІНТЕІ, 2019. 404 с. С.60-64.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ»

ВАКАРЄВА К.О.,
аспірант
Науково-дослідного
інституту інтелектуальної
власності Національної
академії правових
наук України
м. Київ, Україна

Поняття «штучний інтелект» досі чітко не визначено в літературі. Історично першим, ще у 1956 році на Дармутській конференції Джоном Маккарті було запропоновано наступне визначення: штучний інтелект – це наука та технологія створення інтелектуальних машин, особливо інтелектуальних комп'ютерних програм [2, с. 4].

У тлумачному словнику української мови термін «штучний інтелект» визначається як здатність обчислювальної системи моделювати процес мислення людини через використання функцій, притаманних лише інтелекту людини [1]. За дослідженнями Патріка Генрі Вінстона штучний інтелект – це обчислювальна машина, здатна «робити такі речі, які люди сприймають розумними» [6, с. 11]. Згідно з М. Стефанчуком «штучний інтелект – це моделювання здатності до абстрактної, творчої думки – і особливо

здатності до навчання – за допомогою цифрової комп'ютерної логіки» [5].

Деякі науковці, зокрема В. Ручкін, визначають штучний інтелект як апаратний та інформаційно-програмний комплекс, дія якого аналогічна дії механізмів мислення людини та не відрізняються від рішень, які б приймалися людиною-експертом, тобто професіоналом у цій предметній сфері [4, с. 24-25].

Штучний інтелект є об'єктом дослідження у різних сферах життя суспільства. Цим пояснюється відсутність єдиного підходу до визначення його дефініції. Для біологів система штучного інтелекту буде тісно пов'язана із процесами вищої нервової діяльності, для програмістів – обробкою даних, для юристів – визначенням правового статусу штучного інтелекту для окреслення питань відповідальності, прав та обов'язків суб'єктів. Тобто кожен фахівець формує термінологію, виходячи зі своєї галузі.

Проте, якщо проаналізувати вищенаведені визначення та десятки інших, що містяться у науковій літературі, можна знайти дотичні точки – штучний інтелект повинен мати здатність міркувати, планувати, вчитися, а також самовдосконалюватись, самостійно приймати рішення і виконувати їх. Погоджуюсь із позицією тих вчених, які вважають, що найбільш важливою рисою штучного інтелекту є можливість імітувати когнітивні функції людини. Тобто спільною рисою у всіх дефініціях є виконання штучним

інтелектом функцій, які може виконувати людина (її інтелект), за допомогою комп'ютерного забезпечення.

У Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, схваленій Урядом, штучний інтелект розкривається як організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань [3].

Хочу зауважити, що, маючи закріплене нормативне визначення штучного інтелекту, у вітчизняному законодавстві відсутні критерії, на підставі яких можна віднести інформаційні технології до категорії «штучний інтелект». Звідси можна зробити висновок, що сьогодні законодавці і наукова спільнота тільки починають робити перші спроби, аби «підігнати» теорію і нормативну базу під темп науково-технічного прогресу.

Враховуючи швидкість проникнення штучного інтелекту у повсякденне життя, варто сконцентруватись на створенні нового законодавства, яке буде регулювати юридичні питання

функціонування та використання технологій штучного інтелекту і закріплювати його правовий статус.

В першу чергу, вважаю, потрібно сформувати категоріально-понятійний апарат. Чіткі юридичні дефініції допоможуть визначити відповідальність за шкоду, нанесену через діяльність штучного інтелекту; правосуб'єктність; порядок його технічного функціонування.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. - Ірпінь: ВТФ «Перун». - 2005. - С. 500.
2. Коцовський В.М. Методи та системи штучного інтелекту [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/16306/1/Методи%20та%20системи%20штучного%20інтелекту.%20Конспект%20лекцій.pdf>.
3. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р / Кабінет Міністрів України // Урядовий кур'єр. – 2020. – №247. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1556-2020-p>.
4. Ручкин В.Н., Фулин В.А. Универсальный искусственный интеллект и экспертные системы. Санкт-Петербург : БХВ-Петербург, 2009. 240 с.
5. Стефанчук М.О. Теоретичні засади цивільної правосуб'єктності фізичних осіб та особливості її здійснення / автореф. дис. д.ю.н. : 12.00.03. - Київ. - 2020. - С. 6.
6. Уинстон П.Г. Искусственный интеллект / пер. с англ. В.Л. Стефанюка ; под ред. Д.А. Поспелова. Москва : Мир, 1980. 520 с.

ОТЛИЧИЕ МАРКЕТИНГА ОБЪЕКТОВ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ ОТ МАРКЕТИНГА ТРАДИЦИОННЫХ ТОВАРОВ

ВИДРЯ Е.В.,
студентка гр. БЕМ 919д,
ПЕРЕРВА П.Г.,
д.э.н., профессор
Национальный технический
университет «Харьковский
политехнический
институт»
г. Харьков, Украина

Прежде чем перейти к исследованию особенностей интеллектуальной собственности и его отличие от маркетинга традиционных товаров, необходимо определить понятие интеллекта вообще, так и в его экономическом контексте. С философской точки зрения понятие интеллект определяется как способность к мышлению, рационального познания мира. По отношению к капиталу как экономической категории, интеллект выступает как инструмент, с помощью которого создается продукт, который может получить статус товара.

В экономической литературе не существует четкого определения понятия интеллектуального капитала. Например, по мнению некоторых исследователей, интеллектуальный капитал - это знания, которые могут приносить прибыль и

стоимость которых может быть оценена [1-18]. Такое лаконичное определение охватывает любые технологические и управленческие новации, имеют определенный коммерческий потенциал. Другая сентенция определяет интеллектуальный капитал, как одна из разновидностей капитала, который имеет соответствующие признаки капитала и вместе с тем воспроизводит характерную только ему специфику и особенности [5].

Особенности, которые отличают объекты интеллектуальной собственности от традиционных товаров, на наш взгляд, могут быть сведены к следующим положениям [3, 7, 8, 10, 13].

1. В основе интеллектуального капитала лежат знания, ценность которых может быть воплощено в форме объектов права интеллектуальной собственности. Экономическая составляющая объекта интеллектуальной собственности тесно связана с юридической, то есть некоторые правовые нормы вносят определенные ограничения в природу объектов интеллектуальной собственности, а другие - наоборот усиливают их рыночную позицию.

2. Временные ограничения прав на объекты интеллектуальной собственности. В соответствии с Законом Украины "Об охране прав на изобретения и полезные модели" срок действия патента на изобретение составляет 20 лет с даты подачи заявки на полезную модель - 10 лет [1]. Действие патента на

промышленный образец составляет всего 15 лет. Вместе с истечением вышеупомянутых сроков, заканчивается действие имущественных прав на эти объекты, которые ранее предоставляли его владельцу монопольное положение на рынке. Следует отметить, что определенные законом сроки действия патентов носят формальный характер. В реальной жизни, в условиях жесткой технологической конкуренции коммерческая актуальность патентов истекает гораздо раньше и в некоторых случаях может составлять даже меньше года. Для традиционных товаров, по крайней мере формально, временных ограничений не существует. Исключением являются знаки для товаров и услуг и наименования мест происхождения товаров, действие прав на которые, по сути, является неограниченными.

3. Территориальное ограничение прав на объекты интеллектуальной собственности. Эта специфическая черта объектов интеллектуальной собственности заключается в том, что права на тот или иной объект действуют только на четко определенной территории. Например, патент Украины будет действие только на территории Украины. Безусловно, существуют определенные возможности по расширению территориальной действия патента путем его международной регистрации, но и в этом случае его действие будет ограничено территорией тех стран, в которых зарегистрировано изобретение или

полезную модель. Таким образом, объект интеллектуальной собственности, который является конкурентоспособным товаром в одной стране, может не быть, вследствие отсутствия правовой охраны коммерческой ценности, конкурентоспособным в других странах. Напротив, обычные товары в основном свободны от территориальных ограничений и могут относительно свободно двигаться на мировых рынках.

4. Ограничение объема передаваемых прав. В соответствии со статьей 424 Гражданского кодекса Украины имущественными правами интеллектуальной собственности являются:

а) право на использование объекта права интеллектуальной собственности;

б) исключительное право разрешать использование объекта права интеллектуальной собственности;

в) исключительное право препятствовать неправомерному использованию объекта права интеллектуальной собственности, в том числе запрещать такое использование;

г) другие имущественные права интеллектуальной собственности, установленные законом.

Имущественные права на объекты интеллектуальной собственности могут передаваться по договору о передаче исключительных

имущественных прав интеллектуальной собственности и по лицензионным договорам. В первом случае одна сторона (лицо, имеющее исключительные имущественные права) передает второй стороне частично или в полном составе эти права в соответствии с законом и на определенных договором условиях. Лицензия предусматривает, что лицо, имеющее исключительное право разрешать использование объекта права интеллектуальной собственности (лицензиар), может предоставить другому лицу (лицензиату) письменное полномочие, которое предоставляет ей право на использование этого объекта в определенной ограниченной сфере (лицензия на использование объекта права интеллектуальной собственности). В сфере использования объектов права понимаются конкретные права, предоставляемые по договору, способы использования указанного объекта, территория и срок, на которые предоставляются права.

Список использованной литературы:

1. Закон України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" від 15 грудня 1993 року N 3687-XII.
2. Перерва П.Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии / Навч. посібник для машинобуд. спеціальностей. - Харків: «Основа», 1993. - 288с.
3. Роль маркетингу в процесі комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності. URL: <http://iii.ua/uk/rol-marketingu-v-procesi-komercializaciji-obiektiv-prava-intelektualnoyi-vlasnosti>
4. Гочарова Н.П., Перерва П.Г., Яковлев А.И. Маркетинг инновационного процесса // Учебное пособие - К.: ВИРА-Р, 1998. - 267с.

5. Бутнік-Сіверський О. Б. Економіка інтелектуальної власності. – К.: “Інститут інтелектуальної власності і права”, 2003. – 296 с.
6. Peterva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668 p.
7. Мухопад В. И., Устинова Л. Н., Суслина И. В. Маркетинг интеллектуальной собственности. - М.: ИНИЦ Роспатента, 2001. С. 40.
8. Перерва П.Г. Практический маркетинг. - Выпуск 4. Исследование рынка промышленной продукции. М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991. 96 с.
9. Kocziszky György Reputational compliance / György Kocziszky, M. Veres Somosi, T.O. Kobielieva // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум-2017" : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. С. 140-143.
10. Перерва П.Г. Нагі С., Кобелева Т.О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.
11. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Механізм управління рівнем конкурентоспроможності продукції підприємства. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. №4. С. 230–235.
12. Товажнянський В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Банкрутство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління // Вісник НТУ «ХПІ», 2015. №59 (1168). С. 148-152.
13. Перерва П.Г. Практический маркетинг. - Выпуск 2. Маркетинг на промышленном предприятии. - М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991. - 80 с.
14. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства // Економіка розвитку. 2011. №4 (60). С. 116-120.
15. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Комплексний підхід до управління конкурентоспроможністю промислової продукції // Перспективи і пріоритети розвитку економіки України та її регіонів. Луцьк : ЛНТУ, 2012. – Вип. 9 (34). Ч. 2. С. 9–29.
16. Экономика и организация труда / И.Н.Погорелов [и др.]. – Харьков: Фактор, 2007. – 640 с.
17. Перерва П.Г. Практический маркетинг. - Выпуск 3. Управление ассортиментом продукции. - М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991. - 80 с.
18. Ковдиски Д., Перерва П.Г., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаєнс програма промислового підприємства. – Харьков-Мишкольд : ООО «Глобета-принт», 2019. – 689 с.

ФАКТОРЫ КОММЕРЧЕСКОГО УСПЕХА ОБЪЕКТОВ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ НА РЫНКЕ

ВИНИЧЕНКО А.А.,

студентка группы

БЭМ-М1021к

ПЕРЕРВА П.Г.,

д.э.н., профессор

Национальный технический

университет «Харьковский

политехнический

институт»

г. Харьков, Украина

Процесс коммерциализации объектов интеллектуальной собственности, представляющий собой передачу новейших научно-технических достижений и других разработок от организации-разработчика потребителю, носит название трансфера технологий, который неразрывно связан с их маркетингом. Этот процесс требует достаточно больших затрат на начальном этапе функционирования инновационной продукции на рынке [1-16].

Коммерческий успех интеллектуального товара на рынке не приходит сам по себе, его не обходимо обеспечить как товарной стратегией промышленного предприятия, так и его рыночными характеристиками.

Успех инновационных продуктов на целевом рынке научно-технической продукции (информации),

на наш взгляд, определяется следующими основными параметрами [1, 4]:

- надежность и достоверность овеществленной в интеллектуальном продукте информации. Информация может быть материализованная как в инновационной продукте (товаре), так и в патентах и лицензиях. При этом она должна быть достоверной, точной, полной;

- конструктивность овеществленного в продукте объекта интеллектуальной собственности. Для успешного продуктивного применения интеллектуальной собственности необходимо не только открыть законы природы, но и достоверно описать их. Необходимым условием успешного продвижения интеллектуальных продуктов на рынок является конструктивное воплощение в них новой научно-технической информации. Важными факторами выступают новизна воплощение объекта интеллектуальной собственности в техническом продукте и оригинальность его конструкторской реализации;

- максимально точное соответствие потенциального спроса потребительским свойствам интеллектуального товара. Материализованная в интеллектуальном продукте информация должна обеспечивать решение актуальной технико-технологической проблемы. Ориентация на конкретный спрос на определенную нишу рынка

интеллектуальной собственности часто помогает определить маркетинговую политику производителя и некоторые существенные для продвижения инновационного товара параметры. Спрос на объекты интеллектуальной собственности определяется реальностью ее коммерческого использования для получения дополнительной прибыли, либо при использовании охраняемых результатов интеллектуальной деятельности при выпуске и реализации продукции, либо при продаже прав на использование объектов интеллектуальной собственности полностью или частично на основе лицензионного договора;

- доступность для понимания, описания и представления интеллектуальной собственности, выраженной в продукте. Первый важный момент заключается в выборе формы интеллектуальной составляющей, представленной в инновационном продукте. Необходимо добиться того, чтобы интеллектуальная собственность была представлена понятно, удобно для потребителя и по возможности кратко. Вместе с тем, интеллектуальный продукт должен содержать все необходимые разъяснения, комментарии, рекомендации по его применению потенциальным потребителем. При этом внимание потребителя не должно быть перегружено большим количеством трудных для восприятия и не очень важных с конструктивной точки зрения деталей.

Следует продумать также детали, не связанные с конструктивной реализацией, а именно: упаковку, дизайн, цветовое решение, связь с символикой фирмы и т.д.

- еще одним важным моментом, который обеспечивает степень доступности объектов интеллектуальной собственности для потребителя, выступает сервис. Установка наукоемкого оборудования, его монтаж, наладка, а в случае необходимости ремонт и хотя бы краткое консультирование или обучение персонала основным принципам обращения с новой техникой - это стандартный перечень проблем, с которыми потребитель информационного продукта сталкивается в процессе его производительного применения. Гарантия активной помощи производителя данного инновационного продукта или ее отсутствие способны сыграть важную роль в рыночной доле предложенных нововведений.

- существенно влияет на доступность объектов интеллектуальной собственности, обеспечивает цена инновационных товаров, в которых данные объекты и воплощены. Важнейшую роль в этом вопросе играет ориентация производителя (создателя интеллектуальной собственности) на конкретную группу ее потребителей. Предложение в таких случаях должно быть достаточно эластичным, чтобы в случае необходимости производитель мог обеспечить

различный спектр дополнительных услуг - от минимально необходимых до максимально возможных.

Важнейшей задачей при обеспечении коммерческого успеха интеллектуального продукта является обеспечение безопасного переноса высокотехнологичных производств в локации с низкой стоимостью труда и средств производства, а также обеспечение преобладания западных правообладателей в экономиках развивающихся стран – на перспективных для них рынках. Место и роль Украины на международном рынке интеллектуальной собственности определяется с трех возможных точек зрения:

а) с точки зрения экспорта – высоким потенциалом, который не реализуется в области интеллектуальной собственности на внутреннем украинском рынке;

б) с точки зрения импорта – относительно небольшим объемом (емкостью) украинских технологических рынков и необходимостью привлечения в страну отсутствующих разработок;

в) с точки зрения юрисдикции для совершения сделок – низкой предсказуемостью и стабильностью украинской судебной системы.

Список использованной литературы:

1. Дергачова В. В. Інтелектуальна власність навчальний посібник/ В. В. Дергачова, С.О.Пермінова. -К.: НТУУ «КПІ», 2015. -416с
2. Перерва П.Г., Гочарова Н.П., Яковлев А.И. Маркетинг инновационного процесса// Учебное пособие- К.: ВИРА-Р, 1998. - 267с.
3. Мухопад В. И., Устинова Л. Н., Суслина И. В. Маркетинг интеллектуальной собственности. -М.: ИНИЦ Роспатента, 2001. С. 40.
4. Перерва П.Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии / Навч.посібник для машинобуд. спеціальностей. - Харків: «Основа», 1993. - 288с.
5. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668 p.
6. Перерва П.Г. Практический маркетинг. - Выпуск 4. Исследование рынка промышленной продукции. М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991. 96 с.
7. Kocziszky György Reputational compliance / György Kocziszky, M.Veres Somosi, T.O.Kobielieva // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум-2017": тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. С. 140-143.
8. Перерва П.Г. Hafi C., Кобелева Т.О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. –Харків : НТУ "ХПІ", 2018. –№ 15 (1291). –С. 89-94.
9. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Комплексний підхід до управління конкурентоспроможністю промислової продукції // Перспективи і пріоритети розвитку економіки України та її регіонів. Луцьк : ЛНТУ, 2012.–Вип. 9 (34). Ч. 2. С. 9–29.
10. Экономика и организация труда /И.Н.Погорелов [и др.]. – Харьков : Фактор, 2007. –640 с.
11. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 2. Маркетинг на промышленном предприятии.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991.- 80 с.
12. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства// Економіка розвитку. 2011. №4 (60). С. 116-120.
13. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 3. Управление ассортиментом продукции.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991.- 80 с.
14. Коциски Д., Перерва П.Г., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаєнс програма промислового підприємства.– Харьков-Мишкольд: ООО «Планета-принт», 2019. –689 с.
15. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Механізм управління рівнем конкурентоспроможності продукції підприємства. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. №4. С. 230–235.
16. Товаянський В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Банкротство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління // Вісник НТУ «ХПІ», 2015. №59 (1168). С. 148-152.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ

ВИСОЦЬКИЙ А.І.,
*студент Навчально-
наукового інституту права
Сумського державного
університету*

ЛОГВИНЕНКО М.І.,
*к.ю.н., доцент кафедри
адміністративного,
господарського права
та фінансово-економічної
безпеки Навчально-
наукового інституту права
Сумського державного
університету
м. Суми, Україна*

Наразі в Україні існує значна проблема з порушенням прав інтелектуальної власності. За останні роки кількість справ у сфері порушення даних прав зросла і продовжує зростати в геометричній прогресії. Насамперед через те, що з розвитком інтернету з'являється все більше можливостей для порушення вищезазначених прав, в особливості авторського права. Саме тому питання забезпечення законних прав та інтересів власників інтелектуальних прав, як юридичних так і фізичних осіб, відшкодування завданих їм збитків, а також

адміністративної відповідальності за порушення прав на об'єкт інтелектуальної власності потребує глибокого дослідження.

Відповідно до статті 418 чинної редакції Цивільного кодексу України правом інтелектуальної власності є право особи на результат творчої, інтелектуальної діяльності або інший об'єкт права інтелектуальної власності [1]. Право інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права інтелектуальної власності та майнові права інтелектуальної власності, зміст яких щодо певних об'єктів права інтелектуальної власності визначається Цивільним Кодексом України, Законами України: «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про охорону прав на сорти рослин» та іншим законам. Це право є непорушним, відповідно нікого не може бути позбавлено права інтелектуальної власності чи обмежено у його здійсненні, крім випадків, які передбачені законом.

Адміністративне регулювання захисту прав інтелектуальної власності відіграє важливу роль у дотриманні законності та правопорядку в даній сфері. Основним законодавчим актом щодо адміністративного захисту прав інтелектуальної власності є Кодекс України про адміністративні пра-

вопорушення. Згідно із статтею 51-2 КУпАП незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності (літературного чи художнього твору, їх виконання, фонограми, передачі організації мовлення, комп'ютерної програми, бази даних, наукового відкриття, винаходу, корисної моделі, промислового зразка, знака для товарів і послуг, топографії інтегральної мікросхеми, раціоналізаторської пропозиції, сорту рослин тощо), привласнення авторства на такий об'єкт або інше умисне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом тягне за собою накладення штрафу від десяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення [2].

У галузі авторського права і суміжних прав розповсюдженим правопорушенням за який передбачена адміністративна відповідальність є піратство. Піратством можна назвати дії умисно вчинені особою, які спрямовані на протиправне використання об'єктів права інтелектуальної власності, які належать іншим особам, яка розуміє протиправний характер цих дій. В основному ці дії вчиняються з метою отримання матеріальної вигоди. В Україні питання піратства в інтернеті та відповідальність за нього займає важливе місце. Адже з розвитком інтернет-технологій та появою нових програм,

проблема піратства почала набирати великих обертів. Із основних проблем які є наразі, це : аудіопіратство, відеопіратство, піратство відеоігор та програмного забезпечення, а також літературних творів.

В інтернеті уснує ціла низка сайтів які не належать правовласникам, де кожна людина має можливість переглянути серіал, фільм, скачати книгу, гру або ж отримати нелегально копійовану версію програмного забезпечення. Це є великою проблемою, адже від цього страждає та зазнає збитків сам власник об'єкту авторського права. Як наприклад, людина бажає подивитись певний фільм, в кінотеатрі ціна за перегляд вища, аніж ціна на піратську копію яка була знята в самому кінозалі. Людина купує даний фільм, і вигоду отримує «пірат», а не кінокомпанія яка зняла цей фільм. Теж саме відбувається і з книгами. В інтернеті можна знайти піратські сайти, де можуть бути як платні так і безкоштовні версії книг певного автора. В цьому випадку проблема залишається незмінною, а саме вигоду отримує не суб'єкт права інтелектуальної власності, а той самий «пірат» .

Як варіант вирішення цих проблем, можна перейняти досвід західних держав, таких як Німеччини, або Сполучених Штатів Америки, де піратський сайт видаляється з пошукових результатів і не показує користувачам інтернету, що є дієвим способом для боротьби з піратством.

У Німеччині основним законом про захист авторського права є Закон Федеративної Республіки Німеччина про авторське право та суміжні права (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte). В Швейцарії та Німеччині кіберполіція відслідковує за IP-адресою користувача який переглянув, або скачав піратський фільм, або музичну композицію, після чого передає ці дані в поліцію. За дані незаконні дії користувач, в разі доведення його вини, має понести адміністративну відповідальність у вигляді штрафу від 155 до 1000 євро, а в найгіршому випадку може настати кримінальна відповідальність [3]. Саме тому в цих країнах більшість людей, для того щоб не отримати штрафи, користується легальними способами перегляду фільмів, шляхом купівлі офіційних DVD та Blue-ray дисків. Або ж легальними стримінговими платформами с фільмами або серіалами, такими як Netflix, VOD та інші.

Потрібно зазначити, що при порівнянні питання захисту прав інтелектуальної власності між Україною та Німеччиною на сьогоднішній день є більше спільних рис, ніж відмінних. Це насамперед через те, що законодавство в сфері інтелектуальної власності України оновлюється та адаптується до законодавства Європейського Союзу, а Німеччина в Європі одним із локомотивів в данній сфері. Надважливим для нас є те, що в Україні було створено Вищий суд з питань інтелектуальної власності, але на відміну від

Німеччини в Україні ще не існує достатньої законодавчо-процесуальної бази для того щоб цей суд зміг функціонувати з максимальною результативністю. Але все ж таки сам факт появи такого суду вже є великим плюсом для нашої держави.

Як висновок варто зазначити, що держава веде боротьбу з піратством та іншими видами порушень прав інтелектуальної власності, але все ж таки на даний момент не існує достатньої законодавчої бази для регулювання відносин у данній сфері. Саме через це права суб'єктів як авторського права, так і загалом прав інтелектуальної власності не є повноцінно захищеними, та у підсумку порушуються. Охорона права інтелектуальної власності в Україні набуває все більшого значення, тому є сенс говорити про те, що можливо слід створити окремий кодекс про інтелектуальну власність. При формуванні законодавчо-процесуальної бази яка буде регулювати дані відносини, варто приділити значну увагу досвіду західних країн та керуватись міжнародними стандартами захисту прав інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40-44, ст.356
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 року № 8073-X. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122.
3. Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte vom 9. September 1965 (BGBl. I S. 1272).

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ПРЕЦЕДЕНТНІЙ ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

***ВОРОНЕЖСЬКИЙ Я.М.,**
студент ОР «Магістр»,
Київський національний
університет імені
Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

З огляду на закріплену в Основному Законі України незворотність європейського курсу нашої держави, Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Конвенція), як один з основоположних документів Ради Європи, має велике значення для правової системи України. Водночас рішення Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) відповідно до чинного законодавства мають застосовуватися судами, поряд із власне Конвенцією, як джерело права. Саме тому для кращого розуміння європейського виміру застосування відповідних правових норм у сфері інтелектуальної власності заслуговують на увагу рішення Європейського суду у справах, що стосувалися порушень та стверджуваних порушень прав (передусім майнових) на об'єкти інтелектуальної власності.

Не дивлячись на те, що Конвенція та жоден з протоколів до неї не містить положень щодо прав

інтелектуальної власності як таких, Європейський суд у своїх рішеннях вже виробив низку правових позицій, за якими права на об'єкти інтелектуальної власності підпадають під дію інших статей Конвенції. Так, згідно з усталеною практикою Європейського суду майнові права на об'єкти інтелектуальної власності охоплюються такою категорією як «майно», а отже – підпадають під сферу дії статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Перший протокол).

Щонайменше з початку 90-их років минулого століття Європейський суд застосовував положення статті 1 Першого протоколу до відносин, що виникали у зв'язку з володінням патенту. Зокрема у справі *Smith Kline and French Laboratories Ltd v. the Netherlands* (справа стосувалася видачі примусової ліцензії на об'єкт права промислової власності, який був захищений патентом, що належав заявнику) Європейський суд, дослідивши релевантні положення нідерландського законодавства, з'ясував, що володілець патенту є його власником, а самі патенти розглядаються як об'єкти власності, майнові права на які можуть відчужуватися на користь інших осіб. З огляду на зазначене Європейський суд дійшов висновку, що патент охоплюється поняттям «майно» у розумінні статті 1 Першого протоколу [1].

Надалі Європейський суд послідовно відносив майнові права і на інші об'єкти інтелектуальної

власності до майна у розумінні статті 1 Першого протоколу. Так, у справі *Melnychuk v. Ukraine*, попри визнання заяви неприйнятною, Європейським судом було зазначено про належність авторських прав до охоронюваного Конвенцією права на мирне володіння майном [2]. Такої ж позиції (у частині віднесення авторських прав до категорії майна у розумінні статті 1 Першого протоколу) Європейський суд дотримався й у справі *SIA AKKA/LAA v. Latvia* (справа стосувалася стверджуваного порушення майнових прав організації колективного управління Латвії на об'єкти авторських прав) [3].

Крім того, як вбачається з правової позиції Європейського суду, викладеної при вирішенні справи *Anheuser-Busch Inc v. Portugal*, стаття 1 Першого протоколу може застосовуватися також і до заяви про реєстрацію торговельної марки (навіть ще до того, як така торговельна марка буде зареєстрована) [4]. Право володіння та використання зареєстрованих доменних імен у мережі Інтернеті також знаходиться у межах сфери дії статті 1 Першого протоколу. Зазначена правова позиція викладена Європейським судом у справі *Paeffgen GmbH v. Germany* [5].

У цілому можна зробити висновок, що, як вбачається зі справи *Mullai and Others v. Albania*, ключове значення при вирішенні Європейським судом питання про можливість застосування до порушення того чи іншого права статті 1 Першого протоколу має

наявність у предмета спору «економічної вартості», тобто певної економічної вигоди, яку мав би заявник у випадку, якби його право не було порушеним [6]. Таким чином, можна презюмувати, що майнові права на інші об'єкти інтелектуальної власності також будуть розглядатися Європейським судом як такі, що підпадають під сферу дії статті 1 Першого протоколу.

Також слід зазначити, що права інтелектуальної власності як суб'єктивні цивільні права можуть перебувати у колізії з іншими суб'єктивними цивільними правами, зокрема правом на інформацію [7, с. 169]. Європейський суд у своїх рішеннях неодноразово встановлював баланс між суб'єктивними цивільними правами, зокрема між майновими правами на об'єкти інтелектуальної власності (як складовою права на вільне володіння майном) та іншими правами, гарантованими Конвенцією (передусім правом на свободу вираження поглядів, закріпленим статтею 10 Конвенції).

Зокрема у справі *France 2 v. France* (справа стосувалася цитування матеріалу, захищеного авторським правом) Європейський суд встановив наявність втручання у свободу вираження поглядів, однак таке втручання було здійснене на підставі закону та переслідувало легітимну мету, адже захищало права інших осіб (суб'єктів авторського права) [8, с. 135].

З цього та деяких інших рішень Європейського суду (наприклад, у справах *Neij and Sunde Kolmisoppi v. Sweden*, *Ashby Donald and Others v. France* та *Aral, Tekin and Aral v. Turkey*) можна дійти висновку, що захист прав інтелектуальної власності може бути правомірною підставою для обмеження свободи вираження поглядів, а за державами у цьому питанні залишається широка свобода розсуду [9, с. 47].

Водночас у прецедентній практиці Європейського суду містяться справи щодо встановлення балансу між правом на захист інтелектуальної власності та іншими правами, закріпленими Конвенцією, зокрема правом на повагу до приватного та сімейного життя, житла та кореспонденції (стаття 8). Так, справа *Chappell v. the United Kingdom* стосувалася дозволу на проникнення до володіння заявника (так званий «наказ Ентоні Пілера» – судовий наказ (дозвіл) у цивільному судочинстві, характерний для англійської системи права) і пошуку контрафактних примірників об'єктів прав інтелектуальної власності та пов'язаних із ними документів. У цій справі Європейський суд встановив наявність втручання у здійснення права на повагу до приватного життя заявника та його житла. Проте таке втручання мало місце на підставі закону, переслідувало легітимну мету та було пропорційним з огляду на необхідність захисту суб'єктів інтелектуальної власності [10].

Наостанок слід зазначити, що право на захист інтелектуальної власності певним чином межує з таким правом, закріпленим Конвенцією, як право на справедливий суд (стаття 6). Зокрема у справі *Martin Denev v. Sweden* (справа стосувалася реєстрації дизайну заявника) Європейський суд встановив, що мало місце порушення права на справедливий суд через надмірний строк розгляду справи національним судом. Однією з вирішальних обставин, якою Європейський суд мотивував своє рішення у цій справі було те, що розгляд справи національними судами становив 4 роки, у той час як реєстрація дизайну здійснювалася строком на 5 років з моменту подачі заявки [11].

Разом із тим варто пам'ятати, що право на мирне володіння майном, яким охоплюються майнові права інтелектуальної власності, як і більшість прав, гарантованих Конвенцією, не є абсолютним. Певні обмеження встановлені, з-поміж іншого, частиною другою статті 1 Першого протоколу. Так, держави мають право вводити в дію такі закони, які вважають за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном, зокрема, відповідно до загальних інтересів суспільства. У вже згаданій справі *Smith Kline and French Laboratories Ltd v. the Netherlands* Європейський суд дійшов висновку про те, що видача примусової ліцензії на об'єкт права промислової власності, який був захищений патентом,

що належав заявнику, хоч і становило втручання у право на мирне володіння майном, однак таке втручання було законним, переслідувало легітимну мету та було пропорційним цій меті [1].

Таким чином можна зробити висновок, що хоча рішення Європейського суду щодо застосування положень Конвенції до прав на об'єкти інтелектуальної власності порівняно небагато, після докладнішого вивчення вони можуть стати у нагоді при правозастосуванні як відповідних норм чинного законодавства, так і, передусім, положень міжнародних договорів, стороною яких є Україна.

Список використаних джерел:

1. Smith Kline and French Laboratories Ltd v. the Netherlands: Decision. 04.10.1990. App. 12633/87. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-738>.
2. Melnychuk v. Ukraine: Court Decision. 05.07.2005. App. 28743/03. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-70089>.
3. SIA AKKA/LAA v. Latvia: Judgment. 12.07.2016. App. 562/05. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-164659>.
4. Anheuser-Busch Inc. v. Portugal: Court Judgment. 11.01.2007. App. 73049/01. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-78981>.
5. Paeffgen GmbH v. Germany: Decision. 18.09.2007. App. 25379/04, 21688/05, 21722/05, 21770/05. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-82671>.
6. Mullai and Others v. Albania: Judgment. 23.03.2010. App. 25379/04, 21688/05, 21722/05, 21770/05. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-82671>.
7. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту): монографія. Хмельницький: Видавництво ХУУП, 2007. 541 с.
8. Блажівська Н. С. Загальна характеристика захисту прав інтелектуальної власності в практиці Європейського суду з прав людини // Теорія і практика

інтелектуальної власності. Київ: Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності НАПрН України, 2018. № 6. С. 133-141.

9. Червяцова А. О. Свобода вираження поглядів та інтернет: аналіз практики Європейського суду з прав людини // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право, 2014. № 1106. Вип. 17. С. 44-48.

10. Chappell v. the United Kingdom: Judgment. 30.03.1989. App. 10461/83. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57459>.

11. Martin Denev v. Sweden: Report. 14.01.1998. App. 25419/94. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-46116>.

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНАЯ СОБСТВЕННОСТЬ В СЕТИ ИНТЕРНЕТ: ПРОБЛЕМЫ ЗАЩИТЫ

ГАРНА У.Ю.,

студентка группы

БЕМ 920д

ПЕРЕРВА П.Г.,

д.э.н., профессор

Национальный технический

университет «Харьковский

политехнический

институт»

г. Харьков, Украина

В современном интеллектуальном обществе решающее значение имеют результаты инновационно-интеллектуальной деятельности предприятий и организаций: изобретения, произведения науки, искусства, литературы, полезные модели, объединенные названием «объекты интеллектуальной собственности» (ОИС). С развитием научно-технического прогресса появились и новые ОИС, такие как базы данных, программы для ЭВМ, производителей фонограмм, права исполнителей и т.п. Отметим, что у всех новых видов ОИС есть авторы и их исключительные права должны быть надежно защищены.

Для выявления наличия поставленной проблемы, дадим определение термину «интеллектуальная собственность» [1, 8, 10]:

а) во-первых, это отношения между людьми по поводу нематериальных благ, являющихся результатами интеллектуальной деятельности или производными от них;

б) во-вторых, это понятие, относящееся к результатам интеллектуальной деятельности человека (ОИС);

в) в-третьих, в широком смысле (согласно Гражданскому кодексу Украины) – это объекты интеллектуального производства и права на них.

Понятие «право ОИС» может рассматриваться в субъективном и объективном смыслах [1, 3, 9]:

- в объективном – как часть гражданского права, включающая в себя нормы, которые регулируют и защищают права на ОИС;

- в субъективном – это права на ОИС, которые включают в себя исключительные правомочия: разрешать и запрещать другим лицам их использование различными способами, за исключением случаев свободного использования, предусмотренных законом.

Согласно ст. 81 Договора Всемирной организации интеллектуальной собственности (ВОИС) по авторскому праву, авторы «пользуются исключительным правом разрешать любое сообщение своих произведений для всеобщего сведения по проводам или средствами беспроводной связи, включая доведение своих произведений до всеобщего

сведения таким образом, что представители публики могут осуществлять доступ к таким произведениям из любого места и в любое время по их собственному выбору».

Сеть Интернет попадает под это определение, так как пользователь сети может в любой момент получить доступ к тому или иному произведению, и, таким образом, прежде чем разместить в сети Интернет какой-либо материал, даже если он достался нам правомерным путем, следует получить разрешение автора, так как он имеет исключительное право на публичное обнародование своего произведения, создавая личную конкурентную среду [1, 4, 11]. Если права автора нарушены, их нужно защищать, но найти доказательства нарушения этих прав в Интернете весьма сложно.

Первым препятствием к нормальному регулированию процессов в сети Интернет, касающихся права на ОИС, является экстерриториальность интернет-среды, что порой затрудняет определение границ действия национального законодательства. Вторым препятствием можно назвать отсутствие однородного законодательства и единых правовых норм, обеспечивающих защиту интеллектуальной собственности. В связи с этим создаются дополнительные проблемы для пресечения распространения незаконного контента в сети и

установления личности правонарушителя. Эти недостатки правового регулирования позволяют потенциальным нарушителям размещать ресурсы в тех странах, где законодательство в этой сфере развито довольно слабо. Даже в том случае, если нарушение было устранено в соответствии с нормами законодательства одного государства, ресурс сразу же «перемещается» в пространстве сети других стран. Определенные вопросы в данной области касаются классификации правонарушения в сети Интернет по украинскому законодательству. Например, частичное изменение авторского произведения с последующим размещением полученного результата на сайте в сети Интернет без согласия автора или полное либо частичное копирование авторского произведения с последующим размещением его в Интернете.

Украинское законодательство на данный момент не предусматривает детальную классификацию подобных правонарушений, что затрудняет определение соответствующей меры пресечения, адекватной совершенному нарушению.

Еще одна проблема – установление вины правонарушителя, т.е. обеспечение эффективного механизма доказывания нарушенных прав. При рассмотрении дел о нарушении авторского права в сети Интернет украинские суды, как правило, с недоверием относятся к доказательствам, не имеющим материального выражения, либо представленным в

электронной форме, либо в виде распечатанной интернет-страницы, наглядно иллюстрирующей факт нарушения в Сети. Соответственно, для суда наиболее предпочтительным доказательством является протокол осмотра необходимых страниц «сетевым» нотариусом. Для обыкновенного пользователя данная процедура в процессе судебной защиты прав интеллектуальной собственности, размещенной в сети Интернет, представляется достаточно дорогостоящей вследствие необходимости обращения к «сетевому нотариусу», что, в свою очередь, порождает частый отказ собственника результатов экономической деятельности от необходимости защиты нарушенных прав в суде. В дальнейшем это обуславливает безнаказанность правонарушителя [1, 2, 14]. Поэтому необходимо приравнивать материалы, полученные в цифровой форме, к действительным доказательствам, применимым в судебной практике.

Следующий вопрос – невозможность окончательного пресечения несанкционированного копирования информации с помощью существующих технологий и законодательства. Известно, что практически любой пользователь, имеющий доступ к Интернету, может сохранить любую информацию к себе в компьютер и разместить оригинальный либо собственноручно переработанный материал практически на любом интернет-сайте, при этом не указывая ни источник, предоставивший произведение

к общему, открытому доступу, ни автора исходного произведения [1, 12, 15]. Стоит отметить, что постоянный пользователь сети Интернет крайне редко задумывается над тем, кто и каким способом, легальным или нелегальным, с какой целью разместил в Сети ту или иную информацию. В связи с этим ответ на вопрос о том, как же быть с добросовестными пользователями, незаконно скопировавшими ту или иную информацию в целях ознакомления и последующего удаления, также остается неясным. Определенную сложность представляет собой формирование критерия добросовестности, который бы исключал виновность пользователя за так называемое хищение объекта интеллектуальной собственности без существующих на то мотивов.

В дополнение ко всем перечисленным трудностям правового регулирования прав интеллектуальной собственности в сети Интернет стоит добавить следующее: защита ОИС в сети Интернет – это проблема не столько информационно-технологическая, не столько проблема права и правоприменительной практики, сколько проблема идеологическая, основанная на принципах открытого доступа к любой информации.

Список использованной литературы:

1. Благинин В.А., Назаров А.Д. Проблемы защиты интеллектуальной собственности в сети Интернет // Интеллектуальная собственность: от надежной защиты к

ефективному управленню : сб. ст. XI Междунар. науч.-практ. конф., Екатеринбург, 30–31 октября 2015 г. Екатеринбург : Изд-во Урал. гос. экон. ун-та, 2015. с.15-19.

2. Гочарова Н.П., Перерва П.Г., Яковлев А.И. Маркетинг инновационного процесса // Учебное пособие - К.: ВИРА-Р, 1998.- 267с.

3. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві / Навч.посібник для машинобуд. спеціальностей.- Харків : «Основа», 1993.- 288с.

4. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPB», 2012. 668 p.

5. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 4. Исследование рынка промышленной продукции. М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991. 96 с.

6. Kocziszky György Reputational compliance / György Kocziszky, M.Veress Somosi, T.O.Kobielieva // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2017" : тр. 13-ї Міжнар. науч.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. С. 140-143.

7. Перерва П.Г. Нані С., Кобельова Т.О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.

8. Коциски Д., Перерва П.Г., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаєнс програма промислового підприємства.– Харьков-Мискольц : ООО «Планета-принт», 2019.– 689 с.

9. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Механізм управління рівнем конкурентоспроможності продукції підприємства. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. №4. С. 230–235.

10. Товажнянський В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Банкрутство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління // Вісник НТУ «ХПІ», 2015. №59 (1168). С. 148-152.

11. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Комплексний підхід до управління конкурентоспроможністю промислової продукції // Перспективи і пріоритети розвитку економіки України та її регіонів. Луцьк : ЛНТУ, 2012.– Вип. 9 (34). Ч. 2. С. 9–29.

12. Экономика и организация труда / И.Н.Погорелов [и др.]. – Харьков : Фактор, 2007. – 640 с.

13. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 2. Маркетинг на промышленном предприятии.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991.- 80 с.

14. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства // Економіка розвитку. 2011. №4 (60). С. 116-120.

15. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 3. Управление ассортиментом продукции.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991.- 80 с.

ГУДВІЛ, ЯК НЕМАТЕРІАЛЬНИЙ АКТИВ ПІДПРИЄМСТВА

ГЕРАСИМЕНКО І.Б.,
*магістрант Київського
інституту інтелектуальної
власності та права
Національного університету
«Одеська юридична
академія»*

МАКАРИШЕВА Т.С.,
*к.т.н., с.н.с., доцент
кафедри ІВ та ЦПД
Київського інституту
інтелектуальної власності
та права Національного
університету
«Одеська юридична
академія»
м. Київ, Україна*

Актуальність: У період стрімкого розвитку інноваційних технологій суб'єкти господарювання значну увагу приділяють такому нематеріальному активу, як гудвіл, одному із основоположних об'єктів ефективного ведення господарської діяльності. Для використання нематеріальних активів потрібно володіти юридичною та економічною інформацією, що дає змогу суб'єкту господарювання уникнути непорозумінь та забезпечити рентабельність підприємства, установи чи організації. Тобто, позитивна репутація є важливою складовою успіху, а її формування на сьогодні є необхідністю для

підтримки конкурентоспроможності та отримання прибутку.

Проблематика: Поняття «гудвіл» є категорією багатозначною, яка використовується в різних галузях, тобто у бухгалтерському обліку, фінансовому менеджменті, цивільному і кримінальному праві. У даній статті подивимось на «гудвіл», як на нематеріальний актив.

Дослідженню гудвілу, як специфічному виду нематеріального активу, приділяли увагу багато науковців.

Термін «гудвіл» вперше зустрічається в юридичній літературі ще на початку XV сторіччя в Англії, під час здійснення торговельної та комерційної діяльності. З кінця XVIII сторіччя дане поняття із суто юридичної сфери переходить до бухгалтерського обліку.

Податковий кодекс України дає наступне визначення: «гудвіл» (вартість ділової репутації) – нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між ринковою ціною та балансовою вартістю активів підприємства як цілісного майнового комплексу, що виникає в результаті використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів, послуг, нових технологій тощо. Вартість гудвілу не підлягає амортизації та не враховується під час визначення витрат платника податку, щодо активів якого виник такий гудвіл [6].

Деякі автори виокремлюють такі специфічні ознаки гудвілу:

надбавка до ціни, що сплачується покупцем в очікуванні майбутніх економічних вигід;

у момент купівлі-продажу вартісна оцінка гудвілу може бути здійснена з достатньою визначеністю;

немає матеріально-речовинної форми;

немає вторинної фізичної субстанції, яка є в більшості нематеріальних активів;

умовний вартісний вимірник;

не має самостійної ринкової вартості й відіграє роль переважно під час поглинання та злиття;

невіддільність від інших ресурсів підприємства, немає відокремлення у самостійну облікову одиницю;

у разі списання гудвілу підприємство не позбувається самої репутації;

особливі методи оцінки, способи придбання та вибуття, які відрізняються від властивих більшості нематеріальних об'єктів;

неможливість встановлення певного зв'язку між гудвілом та будь-якими витратами, що їх зробило підприємство [1-2].

Тобто, гудвіл відрізняється від усіх інших нематеріальних активів за методами оцінки, способами придбання, методами амортизації, способами вибуття (списання). Ймовірно, що в деяких випадках вартість гудвілу може бути умовною.

Виникнення різних непередбачуваних обставин, які сприятимуть втраті ділової репутації, може призвести до знецінення гудвілу. Розглянемо виникнення гудвілу за різними варіантами, а саме: об'єднання підприємств та купівля-продаж. Об'єднання підприємств може відбуватися шляхом купівлі підприємства, зворотної купівлі й об'єднання інтересів. При купівлі підприємства підприємство-покупець повністю поглинає придбане підприємство і включає всі придбані активи і зобов'язання до свого балансу. При зворотній купівлі укладається угода про те, що одна сторона купує пакет акцій підприємства, яке представляє другу сторону, але водночас в порядку обміну випускає таку ж кількість своїх акцій з правом голосу. Контроль над об'єднаним підприємством переходить до власників того підприємства, яке було куплено. Об'єднання інтересів виникає тоді, коли таке об'єднання не може бути кваліфіковано як купівля чи продаж, але при цьому утворюється єдине підприємство [3].

Порядок визначення гудвілу в бухгалтерському і в податковому обліку відрізняється. Так, у бухгалтерському обліку, відповідно до П(С)БО 19, гудвіл – це перевищення вартості придбання над справедливою вартістю придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань на дату придбання. Якщо ж вартість частки покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань

перевищує вартість придбання, то має місце негативний гудвіл. (*Справедлива вартість – це сума, за якою може бути здійснений обмін активу або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими і незалежними сторонами (п. 4 П(С)БО 19*)). Справедлива вартість придбаних активів і зобов'язань визначається в порядку, наведеному в додатку до П(С)БО 19, що називається «Об'єднання підприємств» [4].

У податковому обліку гудвіл – це нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між балансовою вартістю активів підприємства та його звичайною вартістю як цілісного майнового комплексу, що виникає внаслідок використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів (робіт, послуг), нових технологій тощо. Крім цього, на відміну від бухгалтерського обліку, у податковому обліку вартість гудвілу не підлягає амортизації і не враховується у визначенні валових витрат платника податку [п.14.1.40, 5].

За своїм економічним змістом гудвіл є нематеріальним активом і обліковується, як «Нематеріальні активи». За дебетом рахунка відображається вартість отриманого гудвілу. За кредитом – його списання в результаті повної амортизації. Також ведеться облік зменшення вартості негативного гудвілу з моменту його виникнення:

у процесі діяльності придбаного підприємства, що прогнозується з обчислюваними збитками в майбутньому;

у процесі корисного використання (амортизації) придбаних необоротних активів;

у разі перевищення справедливої вартості придбаних немонетарних активів (активів, крім грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості у фіксованій сумі грошей) над вартістю негативного гудвілу.

За кредитом рахунка відображається вартість виникнення негативного гудвілу. За дебетом – сума негативного гудвілу, що визнана доходом.

При обліку гудвілу необхідно враховувати такі два моменти, пов'язані з придбанням:

придбане підприємство ліквідується;

придбане підприємство не ліквідується, а стає дочірнім підприємством інвестора.

Якщо підприємство внаслідок придбання його чистих активів іншим підприємством ліквідується, то покупець, починаючи з дати придбання, повинен відобразити в балансі активи і зобов'язання придбаного підприємства та будь-який гудвіл, що виникає в результаті придбання. В подальшому облік балансової вартості гудвілу, його амортизації здійснюється на рахунках обліку підприємства-покупця. Коли ж придбане підприємство не ліквідується, а продовжує здійснювати свою

діяльність під контролем покупця (головного підприємства), то гудвіл показується не в окремому балансі покупця, а в консолідованому балансі групи за статтею «Гудвіл при консолідації», який підлягає амортизації протягом строку очікуваної його дохідності. Записи з нарахування амортизації гудвілу не показуються в обліку головного підприємства, а є коригувальними і впливають на показники лише консолідованої звітності.

Можна зробити висновок, що поява в Україні «гудвілу», як нематеріального активу, є свідченням того, що відбулося реформування економіки держави. Удосконалення понятійного апарату нематеріальних активів має практичне значення для діяльності підприємств. Це знаходить свій прояв у тому, що підприємства повинні постійно аналізувати стан власних ресурсів, правильно визначати їх величину з метою ефективного використання. В цілому викладений матеріал дає підставу віднести гудвіл до одного з найперспективніших напрямів підвищення ефективності діяльності підприємств, їх фінансової стійкості та рентабельності.

Список використаних джерел:

1. Жидкова Е.С. Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: Донецьк, 2006 с.302.
2. Польова Т. В. Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю: Черкаси, 2004.с 45-46 .

3. Польова Т. В. Специфічний вид нематеріальних активів — гудвіл. Збірник наукових праць. Черкаси, 2004. с. 206.
4. Сагова С. В. Особливості обліку гудвілу. Фінанси, облік і аудит. Збірник наукових праць. Київ : КНЕУ, 2009. В. № 14. с. 291-298.
5. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 19 : наказ Міністерства фінансів України від 07.07.1999 р. № 163.
6. Податковий кодекс України: офіц. текст. Київ: ВВР, 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст. 112.

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

ГОЛОВАЧ А.І.,

студентка,

Навчально-науковий

інститут права Сумського

державного університету

ГЛУЩЕНКО Н.В.,

доктор філософії зі

спеціальності «Право»,

асистент кафедри

адміністративного,

господарського права та

фінансово-економічної

безпеки Навчально-

наукового інституту права

Сумського державного

університету

м. Суми, Україна

Час не стоїть на місці, і стрімкий розвиток сучасних технологій тому доказ. Ще 20 років назад суспільство лише починало знайомитись з мобільним зв'язком та електронною поштою, а сьогодні нам важко уявити своє життя без соціальних мереж. Щодня більшість з нас витрачає час на перегляд відео, прослуховування музики та поширення фото в соціальних мережах. За цим величезним впливом інформації люди навіть не встигають задумуватись над тим, що в багатьох випадках користувачі додатків Instagram, Tik-Tok тощо можуть порушувати авторські права.

На сьогоднішній день неможливо знайти приклади судових справ щодо порушення авторського права саме в соціальних мережах. Така практика більш поширена стосовно веб-сайтів в мережі Інтернет. Так, є встановлена вимога до власників веб-сайтів щодо повідомлення контактних даних для зв'язку з ними. У ч. 7 ст. 52-1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» вказується, що заявник у визначених випадках має право звернутися безпосередньо до постачальника послуг хостингу, який надає послуги та (або) ресурси для розміщення відповідного веб-сайту, із заявою про припинення порушення, допущеного власником веб-сайту [1].

Згідно з ч. 1 ст. 52-1 Закону України «Про авторське право і суміжні права», що визначає порядок припинення порушень авторського права та (або) суміжних прав з використанням мережі Інтернет, у випадку порушення будь-якою особою авторського права та (або) суміжних прав, вчиненого з використанням мережі Інтернет, суб'єкт авторського права та (або) суміжних прав має право звернутися до власника веб-сайту та (або) веб-сторінки, на якому (на якій) розміщена або в інший спосіб використана відповідна електронна (цифрова) інформація, із заявою про припинення порушення. Порядок захисту авторського права та (або) суміжних прав, визначений цією статтею, є позасудовим [1].

Чітким доказом цього є п. 13 Інформаційного листа Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію» в якому зазначається: «у разі розміщення інформації в мережі Інтернет у вигляді, доступному для публічного ознайомлення, особа, чиї права та законні інтереси порушені її поширенням, може подавати відповідні позовні вимоги до власника веб-сайту, на якому розміщена ця інформація» [2].

В таких випадках легше відслідкувати та зафіксувати правопорушення, оскільки у веб-сайту завжди є зазначений власник, особу якого встановити більш реально, аніж власника сторінки в соціальній мережі.

Зазвичай, кожна соціальна мережа намагається самостійно регулювати ситуацію відповідно до політики у відношенні прав інтелектуальної власності. Розглянемо це на прикладі найбільш популярних нині соціальних мереж: Instagram та Tik-Tok. При створенні облікового запису в цих мережах кожен користувач має підтвердити факт ознайомлення з Правилами спільноти та Угодою користувача, що свідчатиме про його згоду на дотримання прав інтелектуальної власності при користуванні мережею.

Загалом, політика інтелектуальної власності в мережах Instagram та Tik-Tok керується Законом США «Про захист авторських прав у цифрову епоху»

(United States Digital Millennium Copyright Act, DMCA), що зазначено на офіційному сайті довідкового центру.

Основною вимогою є публікація контенту, який користувач створив самостійно, або такого, який він має право поширювати. Знову ж таки, конкретні межі стосовно того, що мається на увазі під «правом поширення» не окреслено. Проте зазначено, що за розміщення та поширення матеріалів, які порушують умови використання, автор може понести відповідальність.

Загалом, в Instagram виділено 3 категорії авторських прав:

- аудіо-контент: музичні композиції, мелодії, пісні, голосові повідомлення тощо;
- візуальний контент: фотографії, відео, зображення, відео повідомлення тощо;
- письмовий контент: статті, літературні твори та цитати, матеріали курсів, тексти з інших постів тощо.

Розглядаючи на прикладі, можна дослідити наступну ситуацію. Користувач на своїй персональній сторінці викладає відео, де використовується музика, яка є об'єктом авторського права без дотримання всіх алгоритмів соцмережі (тобто без представлення доказів того, що він має право на використання такого твору). В такому випадку, адміністрація Instagram має

право видалити цю публікацію. В разі декількох повторних порушень профіль може бути заблоковано.

Що ж стосується мережі Tik-Tok, то адміністрація має право не лише заблокувати обліковий запис користувача, але й відмовити в можливості створення нового облікового запису на сайті чи у додатку.

Для того, щоб захистити власні авторські права в мережі Instagram, Tik-Tok та якщо їх було порушено, є два основні шляхи вирішення. Можна безпосередньо зв'язатися з користувачем, який опублікував вашу інтелектуальну власність. Іншим, більш жорстким рішенням проблеми буде онлайн повідомлення зі скаргою, де зазначений повний перелік претензій. Що важливо – для того, щоб подати скаргу – не обов'язково мати сторінку в Instagram чи Tik-Tok.

Разом зі скаргою користувач, на дії якого вона була складена, може отримати контактні дані, адресу електронної пошти та ім'я власника авторських прав та більш детальну інформацію стосовно претензії. Таким чином, такий користувач може не лише зв'язатися із заявником, але й подати зустрічну скаргу, для з'ясування обставин та відстоювання своїх інтересів.

Оскільки дії відбуваються в рамках віртуального соціуму, то й санкції за порушення теж зазвичай віртуальні. Захисту прав інтелектуальної

власності в соціальних мережах в судовому порядку не варто швидко чекати. Це ускладнюється декількома факторами, основні з яких - складність доказування та розслідування. Досить важко встановити реальну особу в соціальній мережі. Це стосується не лише порушників, але й авторів, які досить часто працюють під псевдонімами. Це ускладнює процес встановлення особистості, зокрема змушує звернутися до адміністрації соціальної мережі для отримання підтвердження приналежності автора до IP-адреси, з якої відбувалися публікації. Варто звернути увагу на можливість використання цифрового підпису, який дозволить ідентифікацію автора та можливість занесення твору до загальної бази.

Важливо зазначити, що соціальні мережі не несуть пряму відповідальність за контент, який там розміщено. Проте, в кожній спільноті існують певні Правила користувача, які мають на меті захистити авторські права користувачів.

Як підсумок зазначимо, що інтелектуальна власність в соціальних мережах має охоронятися не лише Правилами користувача, але й більш досконалими законодавчими документами. Це має удосконалити систему розв'язання спорів у сфері інтелектуальної власності на законодавчому рівні. Це сприятиме зменшенню правопорушень в даній сфері.

Список використаних джерел:

1. Про авторське право і суміжні права Закон України від 23.12.1993 № 3792-ХІІ.

2. Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію: Інформаційний лист Вищого господарського суду України 28.03.2007 р. № 01-8/184. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_184600-07

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

***ГРИНЧУК В.А.,**
аспірант кафедри
інтелектуальної
власності та
інформаційного права
Інституту права
Київського національного
університету імені
Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Порушення прав інтелектуальної власності в Україні є однією з найважливіших проблем у сфері інтелектуальної власності. Прикладом таких щоденних порушень може бути перегляд фільмів та прослуховування музичних творів в мережі Інтернет без разової чи щомісячної оплати, використання і привласнення фотографічних творів, розповсюдження контрафактних примірників творів, відтворення і щоденне використання власниками готельно-ресторанного бізнесу музичних творів, неліцензійне використання комп'ютерних програм, неправомірне використання знаків для товарів і послуг або ж використання схожих популярних знаків для товарів і послуг під власним іменем шляхом зниження ціни задля введення в оману споживача. Подібні

порушення, як бачимо, носять системний характер і саме тому питання захисту прав інтелектуальної власності є досить актуальним, оскільки суб'єктам, які володіють відповідними правами на об'єкти інтелектуальної власності за умов неефективного захисту їх прав - економічно не вигідно виробляти, винаходити на території України або ж запускати іноземний продукт на ринок України.

На сьогоднішній день більшість держав закріплюють поняття як «захист права» у своїх основних нормативно-правових актах права людини, але лише формальне закріплення - не свідчить про ефективність реалізації такого права. Необхідне існування відповідних гарантій держави, тобто створення умов для їх здійснення, яке включає в себе декілька елементів напрямів державної діяльності, одним з яких є захист прав і свобод людини, який полягає у відновленні порушеного правового статусу, притягненні порушників до юридичної відповідальності. За О.Ф. Скакун поняття «захист права» полягає у «конституційному нагляді, контролі, відповідальності правопорушника; встановленні заходів відповідальності винних за порушення прав і свобод громадян; встановленні заходів захисту прав, відновленні порушеного права» [1, с.188].

Тобто захист права полягає завжди в активних діях особи, права якої порушено, діяльності уповноважених державою органів, до яких можуть

звертатись потерпілі, метою яких є відновлення порушених прав, а також притягнення до відповідальності правопорушників.

З'ясувавши поняття «захисту права» в юридичній площині - варто дослідити поняття «захисту права інтелектуальної власності», яке розкривається як «система правових засобів, які вживаються спеціально уповноваженими на це державними органами (органи виконавчої влади, адміністративні органи, суди) для захисту суб'єктивних прав на об'єкти інтелектуальної власності» [2, с. 33].

У підручнику «Право інтелектуальної власності: Академічний курс» поняття «захисту права інтелектуальної власності» трактується як «механізм захисту, що становить систему форм, способів та засобів діяльності відповідних юрисдикційних органів та заінтересованих осіб, яка спрямована на визнання та поновлення порушених прав, припинення порушення прав і законних інтересів авторів і патентовласників та на застосування до правопорушників заходів державного примусу» [3, с.386].

Тобто захистом права інтелектуальної власності є передбачений правом механізм, який складається з системи форм, способів та засобів, що ініціюються суб'єктами, права яких порушено та спеціально уповноваженими державою органами, діяльність яких спрямована на визнання та поновлення порушених

прав, припинення порушення прав та законних інтересів суб'єктів права інтелектуальної власності у разі їх порушення, оспоровання чи невизнання та на застосування до правопорушників заходів державного примусу.

Слід, однак, зауважити, що в Україні діяльність щодо захисту прав інтелектуальної власності, в більшості, сконцентрована на діях держави щодо встановлення нормативів, та майже ніякої уваги не приділяється необхідності самого бізнесу до самовдосконалення. На прикладі Сполучених Штатів Америки, для України було б доцільно створити асоціації, як об'єднання для багатьох видів бізнесу, пов'язаних з правом інтелектуальної власності, для розроблення стратегії щодо протидії порушенню прав ІВ та контролю кількості таких порушень. Також асоціацій могли б комунікувати з освітніми закладами в контексті надання останнім навчальних матеріалів для підняття рівня обізнаності серед населення тощо. Український альянс по боротьбі з підробками та піратством має на меті схожу діяльність, але кількість учасників цього альянсу важко назвати значимою в контексті всієї держави.

Також важливо розробити власні ефективні міри щодо протидії патентним троям, оскільки це є досить масштабною проблемою для України сьогодні. В США ця проблема була частково вирішена шляхом

створення норм, які регламентують оплату при відкритті справ щодо ІВ.

Ще одним дієвим способом може бути підвищення рівня знань щодо важливості захисту інтелектуальної власності серед співробітників бізнесу. Суспільний елемент такої діяльності передбачає ведення активної просвітницької діяльності юристами-практиками серед користувачів і правовласників об'єктів інтелектуальної власності. Основною причиною наявних проблем щодо неправомірного використання об'єктів інтелектуальної власності є суспільна необізнаність у питаннях розуміння суті та порядку правомірного використання об'єктів інтелектуальної власності. До основних напрямів просвітницької діяльності варто віднести: роз'яснення порядку правомірного використання об'єктів інтелектуальної власності; інформування населення з питань способів захисту порушених чи невизнаних прав; повідомлення про виявлені правопорушення щодо об'єктів інтелектуальної власності.

Проблемою є те, що порушенням прав на об'єкти інтелектуальної власності особи завдають шкоду не лише нашій державі, а і іншим державам, в тому числі і Європейському Союзу (далі – ЄС), що можемо побачити у «Звіті про стан охорони і захисту прав інтелектуальної власності третіх країн» за 2019 рік, розроблений і опублікований Відомством з

інтелектуальної власності ЄС (EUIPO). У даному звіті розглядаються треті країни, які розділені на три пріоритети, де Україна входить до третіх країн другого пріоритету, що характеризують її як країну, де виявлені серйозні систематичні проблеми в області охорони та захисту прав інтелектуальної власності, які завдають значної шкоди бізнесу ЄС та в порівнянні з минулим звітом в країні не досягли жодного прогресу або досягли мінімального прогресу у вирішенні проблем. Відповідно до зазначеного вище звіту в Україні порівняно з минулим звітом в сфері патентного права - подано до Верховної Ради України три законопроекти, які не відповідають міжнародним нормам, в тому числі і Європейській Патентній Конвенції, в сфері торговельних марок - не врегульовано питання щодо патентних тролів, у сфері авторського права і суміжних прав – скарги зацікавлених осіб, щодо несплати українськими користувачами роялті за використання музичних творів та фонограм, але найбільшою проблемою ЄС вважає порушення в мережі Інтернет, де постійно зростає кількість порушень шляхом реєстрації піратських сайтів [4].

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони і захисту прав на торговельні марки і промислові зразки та боротьби з патентними зловживаннями» [5] від 21.07.2020 внесено зміни до профільних законів щодо

порядку визнання недійсними прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки в досудовому порядку, спеціально уповноваженим органом, що свідчить про початок боротьби з патентними зловживаннями (патентним тролінгом).

Також на недосконалість правового регулювання відносин, які виникають у сфері інтелектуальної власності вказують дослідження Всесвітньої Організації Інтелектуальної Власності (далі - ВОІВ) у «Світовому індексі інновацій 2020», де Україна посідає 45 місце з 131 можливого, яке піднялось порівняно з минулим на два пункти, однією із складових дослідження є регуляторне середовище і такий компонент як регуляторна діяльність посідає 88 місце із 131 можливого, та такий компонент як верховенства права посідає 109 місце із 131 можливого, що свідчить про недосконалість законодавства [6].

Зазначене свідчить, що незважаючи на законодавчі зміни у сфері охорони об'єктів промислової власності, проведені у 2019-2020 рр. в Україні на сьогоднішній день спостерігаються масові випадки порушення прав інтелектуальної власності, що завдає істотної шкоди, не лише правоволодільцям, а і державі в цілому. Разом з тим, заходи щодо забезпечення ефективного захисту прав інтелектуальної власності мають спрямовуватися не лише з боку держави та її органів, велику роль у цьому

процесі має відігравати діяльність самих правоволодільців за контролем додержання їх прав та попередження правопорушень. Ще одним дієвим способом може бути підвищення рівня знань щодо важливості захисту інтелектуальної власності серед співробітників бізнесу, що передбачає ведення активної просвітницької діяльності як серед користувачів, так і правовласників об'єктів інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Теорія держави і права: підручник / О.Ф. Скакун – К.: «Видавничий дім «Консум», 2000. –с. 188-189.
2. Основи правової охорони інтелектуальної власності в Україні: підручник /За заг. ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. - К.: «Видавничий дім «Ін Юре», 2003. – с. 33.
3. Право інтелектуальної власності: Академічний курс: підручник / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; за ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. –с. 386.
4. Звіт про стан охорони і захисту прав інтелектуальної власності третіх країн від 08.01.2020 № SWD (2019) 452 final/2 // Офіційна інтернет-сторінка Європейського Союзу.- Режим доступу: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/january/tradoc_158561.pdf
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони і захисту прав на торговельні марки і промислові зразки та боротьби з патентними зловживаннями 21.07.2020 №815-IX. Закон України // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/815-20#Text>
6. Світовий інноваційний індекс 2020 // Офіційна інтернет-сторінка Світової Організації Інтелектуальної власності.- Режим доступу: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf

ПОЗАСУДОВІ СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ У СФЕРІ КОЛЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ МАЙНОВИМИ АВТОРСЬКИМИ І СУМІЖНИМИ ПРАВАМИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*ДЕРКАЧ О.Б.,
аспірант
Науково-дослідного
інституту інтелектуальної
власності Національної
академії правових
наук України
м. Київ, Україна*

Колективне управління майновими авторськими і суміжними правами – це дієвий, загальноприйнятий у світі механізм сприяння легальному і прозорому використанню об'єктів авторських і суміжних прав, централізованого збору винагороди за визначені законодавством способи використання об'єктів авторських і суміжних прав, справедливого розподілу зібраних коштів між належними правовласниками, а також ефективного і оперативного захисту порушених прав правовласників.

Разом із тим, в Україні вже більше двадцяти років функції колективного управління правами реалізовані неналежним чином – фактично, організації колективного управління (ОКУ) перетворились на кишенькові фірми, які, з одного боку, не мають повного представництва (не володіють повним

обсягом укладених договорів, які уповноважують представляти інтереси одночасно і українських, і закордонних правовласників чи їх представників) та не володіють належними прозорими інструментами розподілу зібраної винагороди, а з іншого – не напрацювали дієві способи комунікації з користувачами об'єктів авторських і суміжних прав.

Ще декілька років тому була поширеною думка, що першопрчина вказаних проблем полягає у застарілому і неефективному законодавстві. Відзначалось, що відповідні норми є «частково застарілими, недосконалими і неповними, вони не враховують сучасні економічні та суспільні реалії в Україні, не створюють сприятливий режим збору, розподілу і виплати винагороди, а також не містять докладних юридичних процедур взаємодії різних суб'єктів системи колективного управління, не передбачають ефективних способів контролю за діяльністю організацій колективного управління, дієвої протидії скоєнню організаціями чи їх керівництвом порушень прав і законних інтересів правовласників, а також санкцій за скоєнні правопорушення. Все вищеперелічене і створює підґрунтя для недобросовісної діяльності організацій колективного управління та масового недотримання прав і законних інтересів правовласників». [1, с. 110]

Разом із тим, після проведення у 2018 році реформи системи колективного управління шляхом

прийняття Закону України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» [2] проблеми, які багато років стояли перед галуззю, не були подолані. Навіть після імплементації належних правових механізмів реалізація прав та законних інтересів усіх суб'єктів, діяльність яких тією чи іншою стосується колективного управління майновими правами, була і залишається ускладненою або взагалі заблокованою.

На нашу думку, це пов'язано із браком можливостей для зацікавлених осіб щодо захисту їх прав і законних інтересів у судовому порядку. В першу чергу, для судочинства з питань, що стосуються колективного управління, притаманні загальні проблеми судового захисту прав інтелектуальної власності, зокрема:

- відсутність окремого спеціалізованого судового органу з розгляду справ щодо порушення інтелектуальної власності;

- складність збору доказової бази для доведення факту порушення права інтелектуальної власності в суді;

- організаційно-правові недоліки процедури захисту прав інтелектуальної власності в судовому порядку [3, с. 28].

Крім того, специфічною для сфери колективного управління проблемою є недосконалість,

суперечлива або недостатньо сформована судова практика. Як відзначають фахівці, під час аналізу судової практики за зверненнями ОКУ виявлено чимало проблемних питань, у тому числі:

- навіть суд вищої ланки (а саме Вищий господарський суд України) у різних справах ухвалює різні підходи до вирішення одного питання (зокрема – щодо визначення розміру компенсації за порушення майнових прав);

- судам складно з'ясувати межі компетенції ОКУ та визначати належні підтвердження передачі (відчуження) майнових прав автором; також проблемою є необхідність з'ясування волі первинних авторів творів у разі встановлення неодноразової передачі майнових прав;

- водночас подібна судова практика не проходить перевірку у касаційному порядку у ВС через віднесення процесуальним законом цих справ до категорії малозначних;

- нерідко виникають конфлікти між різними організаціями, кожна з яких вважає себе належним захисником авторських прав. При цьому постраждалим опиняється користувач, який спочатку сплачує винагороду одній ОКУ, а потім отримує позов від іншої, яка заявляє про існування у неї аналогічних повноважень на захист інтелектуальної власності [4, с. 66-67].

До того ж, із багатьох аспектів взаємодії між різними суб'єктами, діяльність яких стосується колективного управління, судова практика взагалі відсутня.

Виходом із ситуації, що склалася, та додатковим рушієм реформи системи колективного управління може бути запровадження широкого кола позасудових способів вирішення спорів у сфері колективного управління.

Зокрема, до подібних способів можна віднести:

1) Самоорганізація та саморегулювання організацій колективного управління. Існує думка, що, оскільки колективне управління майновими правами належить до приватно-правових відносин, недоцільно посилювати його нормативно-правове регулювання. Самостійна та ініціативна діяльність суб'єктів цивільних прав дасть більше можливостей для економічного розвитку, ніж надмірна нормативна регуляція відносин [5, с. 41].

На жаль, на сьогоднішній день в українських реаліях дієві інструменти самоорганізації і саморегулювання відсутні. Загалом відповідні інститути розвиваються еволюційно; в умовах, коли різні учасники ринку приходять до висновку щодо необхідності публічного діалогу, вироблення спільних позицій, і згодом заснування громадської організації (асоціації, спілки, об'єднання тощо), яка виписує

спільні «правила гри» та адвокатує інтереси учасників перед державою, суспільством тощо.

Таким чином, ми можемо говорити про механізми самоорганізації та саморегулювання у сфері колективного управління лише в обмежених випадках – коли українська ОКУ прагне членства у подібній міжнародній організації (асоціації, об'єднанні), і, відповідно, вимушена дотримуватись її внутрішніх правил.

Приклад – Кодекс правил поведінки Міжнародної конфедерації авторів і композиторів (CISAC). Положення цього Кодексу є обов'язковими для усіх членів спільноти; завдяки ним успішно запроваджується саморегулювання діяльності з транскордонного управління правами. Зокрема, дані положення стосуються правил взаємодії між членами, транскордонної охорони прав, розподілу винагороди за використання прав третіми особами тощо. Крім того, Конфедерація здійснює ведення бази даних з використанням новітніх технологій, що дозволяє її членам ефективно обмінюватись інформацією, реєструвати факти створення твору, вносити повні дані про правовласників та наданих правах на використання (у тому числі на територіях різних країн) тощо. Все це свідчить про формування особливого правопорядку, в межах якого відбувається саморегулювання діяльності з управління правами [6, с. 139].

2) Процедури альтернативного вирішення спорів. Практика посередництва при вирішенні спорів, що здійснюється незалежним органом, який має досвід у відповідній сфері, вже сьогодні широко розповсюджена в країнах ЄС. Передумови для розвитку такої практики закладені у ст. 81 (2)(g) Договору про функціонування Європейського Союзу (TFEU) – зокрема, у ній наголошується на важливості розвитку альтернативних методів розв'язання спорів для належного функціонування внутрішнього ринку [7, с. 79].

Важливість існування подібних механізмів саме у сфері колективного управління майновими правами окремо підкреслена у Директиві 2014/26/ЄС «Про колективне управління авторським і суміжними правами та мультитериторіальне ліцензування прав на музичні твори з метою онлайн-використання на внутрішньому ринку». Зокрема, зазначається, що держави-члени повинні передбачити можливість розгляду спорів між ОКУ, правовласниками, користувачами щодо застосування цієї Директиви в рамках процедури швидкого, незалежного та неупередженого альтернативного вирішення спорів. У зв'язку з цим мають бути доступними (без обмеження права на доступ до суду) ефективні та неупереджені позасудові процедури (такі як медіація чи арбітраж). Директива 2014/26/ЄС не передбачає конкретного способу, у який необхідно організувати таке

альтернативне вирішення спорів, а також не визначає, який орган повинен його здійснювати, за умови гарантування його незалежності, неупередженості та ефективності [8, п. 49].

Слід зауважити, що в українське законодавство, яке регулює питання колективного управління майновими правами, відповідні норми ще не були імplementовані (хоча певні передумови для цього є – відповідний розділ профільного закону має назву «Державний нагляд за діяльністю організацій колективного управління та посередництво у переговорах і при вирішенні конфліктів» [9, розд. V]). Передбачається, що розбудова незалежних інституцій, які здатні здійснювати ефективне посередництво при альтернативному вирішенні спорів, має бути завданням наступного етапу реформи колективного управління в Україні.

Список використаних джерел:

1. Деркач О. Проблеми виявлення і припинення порушень, вчинюваних організаціями колективного управління майновими авторськими та суміжними правами. *Правопорушення авторських прав як підстава адміністративної, кримінальної та цивільної відповідальності*: наукове видання / колектив авторів; за наук. ред. Н. М. Мироненко; НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ. К.: Інтерсервіс, 2019. Розд. 6. С. 109-124

2. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України від 15.05.2018 р. № 2415-VIII. Дата оновлення: 29.11.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19#Text> (дата звернення: 28.07.2021 р.)

3. Гришко І., Уткіна М. Проблеми захисту прав інтелектуальної власності в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Випуск 4(33). С. 26-30

4. Потапенко А. Ефективні способи захисту майнових прав правовласників (на окремих прикладах судової практики). *Підприємництво, господарство і право*. 2019. Випуск 4. С. 65-69

5. Плотнікова М. Деякі питання розширення дії самоорганізаційних засад колективного управління майновими авторськими та (або) суміжними правами. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. Випуск 11. С. 39-43

6. Шахназаров Б. Негосударственное регулирование трансграничных отношений в сфере охраны интеллектуальной собственности. *Вестник Университета имени О.Е. Кутафина (МГЮА)*. 2019. № 10. С. 135-146

7. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу (2010/С 83/01). *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 2010. № С83/1. 403 с. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text (дата звернення: 28.07.2021 р.)

8. Про колективне управління авторським і суміжними правами та мультитериторіальне ліцензування прав на музичні твори з метою онлайнного використання на внутрішньому ринку: Директива 2014/26/ЄС Європейського парламенту і Ради від 26 лютого 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_002-14#n324 (дата звернення: 28.07.2021 р.)

9. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України від 15.05.2018 р. № 2415-VIII. Дата оновлення: 29.11.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19#Text> (дата звернення: 28.07.2021 р.)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ У ПРОЦЕСІ СПАДКУВАННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ПОРЯДКУ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

*ДЕСЯТЕРИК В.В.,
аспірант
Науково-дослідного
інституту інтелектуальної
власності Національної
академії правових
наук України
м. Київ, Україна*

У сучасному світі невід'ємним елементом будь-якої розвинутої, правової держави є право на судовий захист. Однією із форм судочинства є цивільне.

Серед значної кількості категорії спорів, що розглядаються в межах цивільного судочинства, виокремлюють спори про спадкове право.

Однак, якщо спори про спадкування прав на такі об'єкти, як нерухомість, корпоративні права, автомобілі тощо, мають достатню теоретичну, законодавчу базу та сформовану судову практику їх вирішення, то вирішення спорів щодо спадкування майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності викликає труднощі на практиці.

Вказане пов'язано з відсутністю в законодавстві чіткої регламентації порядку спадкування майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Враховуючи зазначене, питання спадкування прав інтелектуальної власності має значний як теоретичний, так і практичний інтерес.

Проаналізувавши судову практику, можна виокремити наступні питання, які викликають складнощі на практиці у процесі спадкування прав інтелектуальної власності:

1. питання щодо порядку спадкування прав інтелектуальної власності, що належать спільно кільком особам, застосування інституту спільної власності до права інтелектуальної власності та можливості визначення частки у спільному праві інтелектуальної власності;

2. питання доведення фактичного вступу у володіння або управління спадковим майном – авторськими правами.

Так, відповідно до ст. 428 Цивільного кодексу України право інтелектуальної власності, яке належить кільком особам спільно, може здійснюватися за договором між ними. У разі відсутності такого договору право інтелектуальної власності, яке належить кільком особам, здійснюється спільно [1].

Як вбачається із аналізу Єдиного державного реєстру судових рішень, на практиці у процесі спадкування прав інтелектуальної власності в ситуації, коли питання спільної власності на об'єкти інтелектуальної власності не було врегульовано за

життя спадкодавця, у спадкоємців виникають складнощі в оформленні спадщини.

Наприклад, в Єдиному державному реєстрі судових рішень міститься рішення Червонозаводського районного суду м. Харкова від 31 серпня 2017 року у справі № 646/1750/17, відповідно до якого ОСОБА_1 звернувся до суду з позовом про визначення частки у спільній сумісній інтелектуальній власності, в обґрунтування зазначивши, що його батько ОСОБА_6 був одним із винахідників зазначених винаходів. Після смерті батька він звернувся до нотаріальної контори для оформлення права на спадщину, але йому було відмовлено у вчиненні нотаріальної дії, оскільки не визначено частку у зазначених винаходах.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін апеляційним судом, було задоволено позов. Суд мотивував своє рішення тим, що відповідно до пункту 224 Інструкції нотаріус може видати свідоцтво про право на спадщину за законом чи за заповітом після смерті одного з учасників спільної сумісної власності лише після виділення (визначення) частки померлого у спільному майні. Визначення частки передбачає встановлення ідеальної (арифметичної) частки у праві на спільне майно. Згідно ч.1 ст.1226 Цивільного кодексу України частка у праві спільної сумісної власності спадкується на загальних підставах [2].

Однак, постановою Верховного суду від 08 травня 2019 року рішення суду першої інстанції та постанову суду апеляційної інстанції було скасовано, а справу направлено на новий розгляд. Верховний суд мотивував своє рішення, зокрема, тим, що тлумачення статті 428 Цивільного кодексу України свідчить, що в ній передбачено конструкцію спільності прав інтелектуальної власності. При цьому законодавець не пов'язує спільну належність прав інтелектуальної власності із правовим режим спільної власності, оскільки вона є притаманною для речових відносин. У тому разі, якщо один із суб'єктів, яким спільно належать певні права інтелектуальної власності, вибуває внаслідок тих чи інших підстав із цих правовідносин (зокрема, внаслідок смерті), то його спадкоємець (спадкоємці) можуть заявляти вимогу про визнання права інтелектуальної власності. Проте при розгляді справи судами неправильно визначено правову природу спірних правовідносин та застосовано положення статей 355, 368, 1226 ЦК України, які не підлягають застосуванню до спірних правовідносин [3].

Таким чином, враховуючи викладене, спадкоємцям за вказаних обставин для оформлення спадкування прав інтелектуальної власності, які належать спільно декільком особам, необхідно звертатися до суду з позовом про визнання права власності.

Іншим проблемним питанням є доведення фактичного вступу у володіння або управління спадковим майном – авторськими правами.

Як вбачається із аналізу судових рішень, нотаріуси відмовляють у видачі свідоцтва про право на спадщину, зазначаючи про відсутність доказів фактичного вступу в управління чи володіння спадковими авторськими правами.

У зв'язку із зазначеним спадкоємці змушенні звертатися до суду із заявою про встановлення юридичного факту.

За таких обставин спадкоємець повинен надати до суду докази фактичного вступу в управління чи володіння спадковими авторськими правами.

Згідно з правовою позицією Верховного суду, що зазначена у Постанові від 25.03.2020 у справі № 305/235/17, під фактичним вступом у володіння або управління спадковим майном, що підтверджує факт прийняття спадщини, маються на увазі різні дії спадкоємця по управлінню, розпорядженню і користуванню цим майном, підтриманню його в належному стані або сплаті податків та інших платежів тощо. Фактичний вступ у володіння частиною спадкового майна розглядається як прийняття всієї спадщини, з чого б вона не складалася і де б вона не знаходилась [4].

Як приклад можна зазначити рішення Солом'янського районного суду м. Києва від

09 березня 2021 року у справі № 760/5691/19, відповідно до якого заявник ОСОБА_1 звернувся до суду в порядку окремого провадження з заявою, в якій просить встановити факт прийняття ОСОБА_1 спадщини за заповітом після смерті ОСОБА_2 шляхом вступу у фактичне володіння та управління авторськими правами на твори. Суд, задовольняючи заяву, виходив з того, що з матеріалів справи вбачається, що ОСОБА_1 у квітні 1996 року звернувся до Державного агентства «Українське агентство з авторських та суміжних прав» з повідомленням про перехід до нього авторських прав, і з цього часу саме він надавав дозволи на видання і використання творів. Таким чином, як воля так і дії заявника свідчать про те, що він фактично прийняв спадщину після смерті ОСОБА_2, оскільки заявник вступив в управління та володіння спадковим майном, а саме майновими авторськими правами на твори ОСОБА_3, в порядку та строк визначений законом і ця спадщина, відповідно до ч. 2 ст. 548 ЦК УРСР належить йому з моменту відкриття спадщини, тобто з 18.01.1996 [5].

Отже, аналізуючи вищезазначене, можна дійти висновку про необхідність на законодавчому рівні більш чітко і конкретно врегулювати питання щодо механізму спадкування прав інтелектуальної власності, зокрема механізму оформлення спадкових прав інтелектуальної власності.

Так, доречно було зазначено Н.Є. Яркіною про необхідність розширити коло допустимих документів, які мають прийматися нотаріусом на підтвердження наявності авторських прав у складі спадкової маси. Це значно б спростило спадкоємцям реалізацію ними успадкованих авторських прав, а також зменшило кількість судових справ, спрямованих на встановлення дійсних суб'єктів авторського права [6, с. 81].

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року No 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 13.09.2021).
2. Рішення Червонозаводського районного суду м. Харкова від 31 серпня 2017 року, справа № 646/1750/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/68727172>
3. Постанова Верховного суду від 08 травня 2019 року, справа № 646/1750/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82001334>
4. Постанова Верховного суду від 25 березня 2020 року, справа № 305/235/1. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88495060>
5. Рішення Солом'янського районного суду м. Києва від 09 березня 2021 року, справа № 760/5691/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98259177>
6. Яркіна Н. Є. Окремі питання спадкування авторських прав на твір. Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав: матеріали «круглого столу», присвяч. пам'яті проф. Чингізхана Нуфатовича Азімова, м. Харків, 18 груд. 2015 р. – Харків, 2016. С. 78–81.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИНАХОДІВ І КОРИСНИХ МОДЕЛЕЙ У СПОРТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

*ДОРОШЕНКО Д.О.,
науковий співробітник
відділу авторського права і
суміжних прав
Науково-дослідного
інституту інтелектуальної
власності Національної
академії правових
наук України
м. Київ, Україна*

Як і більшість сфер суспільного життя, спортивна діяльність є залежною від технічного прогресу і інновацій. Проте не буде перебільшенням твердження, що специфіка здійснення спортивної діяльності диктує для атлетичних дисциплін особливі умови використання винаходів і корисних моделей, які істотно відрізняються від інших сфер їх застосування. Попри глибоку інтегрованість у світову ринкову економіку, професійний спорт не відноситься до сфер, у яких винахідницька і інноваційна діяльність надає гарантії конкурентних переваг власникам патентів на ті винаходи і корисні моделі, що мають вочевидь кращі характеристики порівняно з іншими об'єктами промислової власності, створеними для досягнення тієї ж мети – забезпечення вищого спортивного результату в тому чи іншому виді спорту.

Це обумовлюється необхідністю дотримання рівних можливостей для атлетів в кожній окремій спортивній дисципліні, а відтак – вимогою недопущення надання окремим спортсменам переваг, отриманих за рахунок використання елементів спортивної екіпіровки, з тих чи інших причин недоступної для інших учасників змагань. Примітно, що практика пред'явлення таких вимог у багатьох видах спорту є порівняно новим явищем, породженим загостренням конкурентної боротьби серед виробників спортивної екіпіровки, а відтак – розвитком технологій і винахідницької діяльності в даній сфері.

Яскравим прикладом несвоєчасного реагування спортивних організацій на практику застосування новітніх зразків екіпірування є випадок, що мав місце у 2000-2008 роках у плавальних дисциплінах. Плавальні костюми компанії Adidas (європейський патент EP1127500A3) [1] і LZR Racer від компанії Speedo (патент Великобританії GB 2444803) [2], створені за технологією «швидка шкіра», за рахунок водовідштовхувального матеріалу надавали значні переваги спортсменам, що їх використовували, порівняно з пловцями, екіпірованими у традиційні плавки або купальники. Використання нових високотехнологічних плавальних костюмів на Олімпіаді 2008 року у Пекіні дозволило побити 23 світових рекордів [3]. Зрештою, домінування спортсменів, що використовували дану екіпіровку, над

суперниками, які не могли собі дозволити застосовування продукції Speedo чи Adidas з фінансових причин чи через контрактні обов'язки перед іншими спортивними брендами, а також зловживання особливими якостями LZR Racer (наприклад, два костюми, вдягнуті один на інший, давали спортсмену ще більшу перевагу над конкурентами за рахунок ефекту повітряної подушки), стало причиною повної заборони світовою Федерацією плавання використання костюмів LZR Racer і їх аналогів як таких, що викривляють реальні фізичні можливості спортсмена і створюють несправедливу перевагу над тими атлетами, що користуються екіпіровкою, виробленою за традиційними технологіями [4].

Відтак, впровадження таких об'єктів як винаходи і корисні моделі в окремі види спорту вимагає їх всебічного вивчення відповідальними органами спортивних організацій, під числом егідою проводяться змагання.

Власники патентів на вдосконалене спортивне взуття, спортивні костюми та інвентар можуть утриматися від введення виготовлених за запатентованою технологією товарів у вільний продаж, дозволяючи використання таких елементів спортивного одягу тільки тим спортсменам, що мають рекламний контракт з компанією-виробником. Таким чином з'являється підґрунтя для порушення

змагального принципу у тому чи іншому виді спорту. Усунення таких загроз безпосередньо відображається у нормативно-правових документах деяких спортивних організацій. Зокрема, всесвітня керівна організація в легкій атлетиці World Athletics у своїх офіційних Технічних правилах приділяє особливу увагу неприпустимості надання одним спортсменам переваги над іншими виключно за рахунок нових технологічних розробок. Згідно пункту 5.2 Технічних правил, взуття не повинно надавати спортсменам жодної несправедливої допомоги чи переваг. Будь-який тип взуття повинен бути доступним для всіх. Щоб задовольнити цю вимогу, будь-яке взуття, яке вперше було представлено після 9 серпня 2021 року, не може використовуватися в змаганнях до тих пір, поки воно не буде доступне для придбання будь-яким спортсменом на відкритому роздрібному ринку (тобто в магазині або в Інтернеті) принаймні протягом чотирьох місяців до початку змагання. Будь-яке взуття, яке не відповідає цій вимозі, вважається прототипом і не може використовуватися в змаганнях. Взуття, виготовлене на замовлення відповідно до характеристик стопи спортсмена або інших вимог, не дозволяється. Якщо у World Athletics є підстави вважати, що тип взуття або конкретна технологія може не відповідати букві або духу Правил, організація може направити взуття або технологію на детальний огляд і заборонити використання такого взуття або

технології в змаганнях до остаточного розгляду примірника взуття (п. 5.2.2 Технічних правил) [5].

Таким чином, використання результатів винахідницької діяльності у сфері спорту підпорядковується принципу превалювання справедливості змагального результату над потребою запровадження інновацій. Забезпечення спортивної змагальності потребує жорсткого контролю зі сторони світових спортивних федерацій щодо можливостей застосування атлетами нових розробок спортивного екіпірування. Це реалізується шляхом введення в нормативно-правові акти спортивних організацій відповідних правил використання елементів спортивного одягу, інвентарю тощо.

Список використаних джерел:

1. European Patent Office. EP1127500A3 - Full body swimsuit
URL: <https://patents.google.com/patent/EP1127500A3/it> (дата звернення - 02.09.2021)
2. Intellectual Property Office. GB2444803 - Garments
URL: <https://www.ipo.gov.uk/types/patent/p-os/p-find/p-ipsum/Case/PublicationNumber/GB2444803> (дата звернення - 02.09.2021)
3. Beijing 2008. Swimming results
URL: <https://www.olympic.org/beijing-2008/swimming> (дата звернення - 02.09.2021)
4. FINA REQUIREMENTS FOR SWIMWEAR APPROVAL (FRSA)
URL: <https://resources.fina.org/fina/document/2021/02/23/7d18d53c-cf57-47f2-adc9-4649c1926044/frsa.pdf> (дата звернення - 02.09.2021)
5. World Athletics. Book C - C2. TECHNICAL RULES (In force from 1 November 2019 and amended on 31 January 2020)
URL: <https://www.worldathletics.org/about-iaaf/documents/book-of-rules> (дата звернення - 02.09.2021)

ДЖЕРЕЛА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЄС: ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

ЕННАН Р.Є.,

*к.ю.н., доцент, магістр
інтелектуальної власності,
доцент кафедри права
інтелектуальної власності
та патентної юстиції
Національного університету
«Одеська юридична
академія»
м. Одеса, Україна*

Первинне законодавство Європейського Союзу (ЄС) за винятком Договору про заснування Європейського Співтовариства з Атомної Енергії (Євратом) від 2 березня 1957 р., не регулює питань, пов'язаних з правом інтелектуальної власності. Лише у статті 30 Договору про заснування ЄС від 25 березня 1957 р. йдеться про те, що заборона кількісних обмежень між державами-членами не включає заборон чи обмежень на імпорту, експорт і транзит товарів відповідно до принципів захисту промислової власності, тобто, надаючи пріоритет законодавству з охорони інтелектуальної власності держав-членів ЄС. Однак, ці заборони чи обмеження не виступають засобом дискримінації чи прихованого обмеження у торгівлі між державами-членами ЄС.

Водночас, опосередковано на провідну роль національного законодавства вказують також і

положення статті 295 Договору ЄС, де йдеться про те, що договір жодною мірою не порушує норми держав-членів, які регулюють систему володіння власністю. Однак про те, що конфлікт між принципами спільного (єдиного) ринку та правами інтелектуальної власності, що мають національний характер, можуть обмежувати вільний рух товарів та свободу конкуренції, було відмічено ще після вступу в силу Римського договору. Вирішення цієї проблеми на першому етапі здійснювалось Судом ЄС виходячи із положень Договору про заснування Європейського Економічного Співтовариства (ЄЕС) від 25 березня 1957 р. щодо вільного руху товарів та правил конкуренції. На другому етапі головне місце зайняло усунення в державах-членах ЄС різниці у набутті та реалізації прав інтелектуальної власності інструментами гармонізації на підставі положень Договору ЄЕС та Договору ЄС щодо наближення законодавства.

З одного боку, акцент на гармонізацію дозволив найбільш повно уніфікувати матеріальні норми щодо окремих об'єктів інтелектуальної власності. З іншого – увага до гармонізації пов'язана з тезою про те, що підхід Суду ЄС більш схиляється до надання переваги захисту національних інтересів над практикою вільної торгівлі. В останній час на перший план вийшла уніфікація законодавства держав-членів через запровадження на підставі статті 308 Договору ЄС

охоронних документів ЄС, які забезпечують захист прав інтелектуальної власності одночасно на території всіх держав-членів ЄС. Суттєвим також є питання про вплив на уніфікацію законодавства держав-членів та ЄС в цілому багатосторонніх міжнародних договорів у сфері інтелектуальної власності, а також співвідношення дії актів ЄС та міжнародних договорів.

Особливо цікавими є зміни щодо питань охорони інтелектуальної власності в Договорі про запровадження Конституції для Європи (ДЗКЄ) від 29 жовтня 2004 р. На відміну від Договору ЄС, де промислова власність згадувалась лише в контексті заборони кількісних обмежень між державами-членами, а інструменти гармонізації у сфері інтелектуальної власності застосовувались лише тому, що опосередковано уніфікація охорони інтелектуальної власності пов'язана з реалізацією цілей ЄС, зокрема, зі створенням внутрішнього ринку, ДЗКЄ присвячує питанням інтелектуальної власності кілька статей. Вперше на рівні первинного законодавства, у частині 2 статті II-77 зазначається, що інтелектуальну власність необхідно захищати. Стаття III-154 ДЗКЄ фактично повторює формулювання статті 30 Договору ЄС щодо заборони кількісних обмежень, зазначаючи, що не виключаються заборони чи обмеження на імпорт, експорт, транзит товарів, пов'язаних із захистом комерційної та промислової

власності. ДЗКЄ як і Договір ЄС визначає можливість застосування заходів з гармонізації законодавства, спрямованих на запровадження та функціонування внутрішнього ринку, через прийняття за ДЗКЄ європейських законів або європейським рамкових законів.

Крім того, необхідно зазначити, що у розділі „Положення з наближення законодавства” стаття III-176 ДЗКЄ щодо прав інтелектуальної власності закріплює положення про те, що в контексті запровадження та функціонування внутрішнього ринку, європейські закони або рамкові закони визначають заходи зі створення європейських прав інтелектуальної власності для забезпечення однакового захисту прав інтелектуальної власності в межах всього ЄС, а також для створення централізованої системи визнання, координації та нагляду. Рада європейським законом визначає вимоги до мови щодо європейських прав інтелектуальної власності. Рада приймає рішення одностайно після консультацій з Європейським Парламентом. Отже, зміст цієї статті має досить принципове значення, оскільки раніше запровадження прав інтелектуальної власності ЄС здійснювалося за статтею 308 Договору ЄС, застосування якої викликало певні сумніви у держав-членів ЄС. А ДЗКЄ безпосередньо визнав право утворювати європейські права інтелектуальної власності через прийняття законів або рамкових

законів. У тексті Конституції також вперше закріплюється компетенція ЄС із вживання підтримувальних, координованих або доповнюваних заходів щодо цивільного захисту, що повністю відповідає прийнятій у 2004 р. Директиві ЄС 2004/48 про забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності.

Суперечливість положень Договору ЄС щодо заборони кількісних та всіх інших еквівалентних їм дій між державами-членами ЄС, та з іншого боку, можливість обмежень імпорту, експорту та транзиту товарів відповідно до принципів захисту промислової власності ускладнило проблему співвідношення права інтелектуальної власності та основоположного принципу внутрішнього ринку – скасування перешкод вільному руху товарів. Розвиток законодавства ЄС у цьому напрямку започаткували рішення Суду ЄС. Так, єдиним обмеженням щодо вільного руху товарів, які дозволяються згідно зі статтею 36 Договору ЄС, є обмеження, які стосуються специфічного об'єкта прав інтелектуальної власності. Незважаючи на те, що Суд ЄС не може заперечити існування прав інтелектуальної власності на національному рівні, він може контролювати їх здійснення. Судом ЄС були вироблені принципи, які окреслюють зв'язок між правом ЄС та правами інтелектуальної власності, найбільш важливими з яких є принципи вичерпання прав (особа, яка має права інтелектуальної власності,

не може їх використовувати для запобігання обігу продукту, який був розміщений на ринку ЄС нею або з її згоди), спільного походження, специфічного об'єкта права інтелектуальної власності та ін.

З вирішенням проблеми співвідношення права конкуренції та права інтелектуальної власності пов'язана ціла низка справ, які розглядались Судом ЄС. Результатом судових прецедентів з'явилося не обмеження прав інтелектуальної власності, а заборона їх використання як інструмента зловживання. Існування прав на інтелектуальну власність не порушує норм про конкуренцію, але реалізація цих прав, за певних обставин, може порушувати такі норми.

Різні умови охорони інтелектуальної власності в державах-членах безпосередньо впливають на пересування товарів, послуг та створення спільного (єдиного) ринку. Істотно, що існуюче регулювання відносин інтелектуальної власності через механізм міжнародних договорів Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) та Світової організації торгівлі (СОТ) хоча й обумовлює визначену стандартизацію національного законодавства, однак, на думку Європейської Комісії не забезпечує адекватної бази для завершення створення єдиного ринку. Саме тому Єврокомісія вирішила докласти максимум зусиль до гармонізації національних законів у різних областях та посилення

ефективного захисту інтелектуальної власності в усьому світі. З метою гармонізації законодавства ЄС прийнята велика кількість директив, регламентів та рішень, які спрямовані на зближення законів держав-членів ЄС, акти щодо уніфікації законодавства з боротьби з поширенням, експортом, реекспортом, імпортом підробленої та піратської продукції.

Широкі можливості у галузі гармонізації законодавства держав-членів пов'язані як зі сферою реалізації майнових прав так і з особливістю виконання директив – обов'язкових для кожної держави-члена ЄС, кому вона адресована, щодо очікуваного результату, але зі збереженням за національною владою вибору форм та методів його досягнення. При цьому, після того як ЄС прийнято законодавство в конкретній сфері, держави-члени вже не вправі приймати свої законодавчі акти або скасовувати дії законодавства ЄС. Іншим напрямом політики ЄС щодо усунення перешкод при здійсненні прав інтелектуальної власності було прийняття актів про охоронні документи ЄС, які діють одночасно на території всіх держав-членів ЄС. Так, стаття 95 Договору ЄС не заперечує правових підстав для утворення зазначених прав на рівні ЄС тому, що в даному випадку розглядається питання не гармонізації національних законодавчих актів держав-членів ЄС, а створення нової системи захисту, який як би накладається на національне регулювання.

Зовнішній вплив на уніфікацію законодавства та засобів його реалізації обумовлює участь більшості держав-членів ЄС та ЄС в цілому в міжнародних договорах ВОІВ, інших багатосторонніх та регіональних угодах. Держави-члени ЄС є членами СОТ та мають виконувати зобов'язання відповідно до Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угоди ТРІПС) із зауваженнями, що сфера захисту інтелектуальної власності належить до спільної компетенції ЄС та держав-членів ЄС, тобто рішення можуть прийматися ЄС або державами-членами ЄС.

Щодо ЄС загальні принципи міжнародного права мають зобов'язальний характер для права Союзу, включаючи правило про те, що договори повинні виконуватися. Відповідно до цього положення, міжнародні угоди, укладені ЄС, мають пріоритет над його вторинним законодавством. Це є досить суттєвим, оскільки існують певні відмінності між положеннями тієї ж Угоди ТРІПС та договорами ВОІВ стосовно авторського права та суміжних прав, географічних зазначень тощо. Угода ТРІПС не має прямої дії в державах-членах ЄС, однак якщо національні закони, які пов'язані із захистом прав інтелектуальної власності, містять норми, з якими співвідносяться положення Угоди ТРІПС, а також, щодо яких ЄС вже прийнято законодавчі акти, національні суди держав-членів ЄС мають

інтерпретувати такі норми, наскільки можливо, у відповідності до змісту та цілей відповідних положень Угоди ТРІПС.

Міжнародні договори, укладені ЄС можуть мати пряму дію, якщо положення договорів стосовно суб'єктів містять ясне та точне зобов'язання, що не потребує в плані його імплементації або наслідків застосування прийняття будь-якого більш пізнього заходу. Суд ЄС встановив, що законна сила актів ЄС не залежить від їх відповідності міжнародним угодам, якщо ЄС не є їх учасником. Якщо ж ЄС є учасником певної міжнародної конвенції, у такому випадку акт ЄС не може бути просто визначеним *ultra vires* просто тому, що він не відповідає положенням цієї конвенції. Проте, якщо на рівні держави-члена або ЄС має бути прийнято акт з імплементації положень конвенції, або, коли акт ЄС явно належить до спеціальних положень конвенції, Суд ЄС може розглянути, чи має акт ЄС законну силу навіть, якщо конвенція не має прямої дії.

ВІЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБАЛАНСУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ І ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ В АВТОРСЬКОМУ ПРАВІ

ЄФІМЕНКО А.Г.,
*аспірантка кафедри
інтелектуальної власності
та інформаційного права
Інституту права Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Збалансування інтересів автора та суспільства є важливим питанням у авторському праві, оскільки противага одного над іншим може призвести до конфлікту з реалізації прав людини як члена суспільства та виключними правами автора на результати його інтелектуальної діяльності.

Одним із інструментів такого збалансування є інститут вільного використання творів. Якщо у Бернській конвенції про охорону літературних та художніх творів, як одному із перших міжнародних договорів у сфері авторського права, була відсутня узагальнена термінологія [1], то у Договорі Всесвітньої організації інтелектуальної власності [2] було застосовано поняття «винятки та обмеження», які пізніше було також використано як «винятки та

виключення», у Директиві ЄС 2001/29/ЄС Європейського парламенту та Ради від 22 травня 2001 року про гармонізацію певних аспектів авторського права та суміжних прав у інформаційному суспільстві (далі – «Директива 2001/29/ЄС») [3].

Варто зазначити, що винятки та виключення застосовуються виключно у випадку, якщо вони відповідатимуть критерію пропорційності, запровадженому Директивою 2001/29/ЄС, тобто не будуть протирічити нормальному використанню твору та не призведуть до необґрунтованої шкоди законним інтересам правовласника [3].

Що стосується законодавства України, то у статті 424 Цивільного кодексу України йде мова про те, що можуть бути запроваджені винятки та обмеження майнових прав інтелектуальної власності за умови, що такі обмеження та винятки не будуть створювати істотних перешкод для нормальної реалізації майнових прав інтелектуальної власності та здійснення законних інтересів суб'єктів цих прав [4].

Що стосується Закону України «Про авторське право та суміжні права» (далі – «Закон»), то як зазначила В.М. Троцька, можна помітити не узгоджене вживання термінів, а саме у ч. 6 ст. 15 Закону здійснюється відсилка на статті 21-25 як на статті, що передбачають обмеження прав, хоча і назви цих статей передбачають формулювання «вільне використання творів» [5;6].

Можна зробити проміжний висновок, що відсутність єдиної термінологічної бази в українському законодавстві ускладнює тлумачення зазначених вище норм, що також впливає на збалансування публічних і приватних інтересів в авторському праві.

Вільне використання творів є одним із ключових інструментів забезпечення балансу приватних інтересів автора та публічних інтересів суспільства. Інститут вільного використання творів є динамічним, що підтверджуються законодавчими нововведеннями у Європейському Співтоваристві, де Директивою (ЄС) 2019/790/ЄС Європейського парламенту та Ради від 17 квітня 2019 року щодо авторського права та суміжних прав на єдиному цифровому ринку (далі – «Директива 2019/790/ЄС») було запроваджено нові «винятки та виключення», а саме: 1) аналізування даних та текстів в цілях наукових досліджень, що здійснюються дослідницькими організаціями та інституціями з культурної спадщини; 2) використання творів та інших об'єктів у цифровій та транскордонній діяльності у галузі навчання; 3) створення копій творів з метою збереження культурної спадщини відповідними інституціями з культурної спадщини [7].

Збалансування приватних та публічних інтересів не є стабільним результатом та потребує постійної участі всіх зацікавлених осіб, включаючи авторів,

вторинних правовласників, законодавців та інших, в створенні належної системи взаємодії. Незважаючи на дискусійність запроваджених змін та самої Директиви 2019/790/ЄС, адаптація способів вільного використання творів є відповіддю законодавця на мінливість цифрової епохи, що безпосередньо впливає на авторське право. Адаптація законодавства є постійним процесом пошуку належного збалансування публічних та приватних інтересів сторін у авторському праві.

Список використаних джерел:

1. Бернська конвенція про охорону літературних та художніх творів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text.
2. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_770#Text
3. Директива ЄС 2001/29/ЄС Європейського парламенту та Ради від 22 травня 2001 року про гармонізацію певних аспектів авторського права та суміжних прав у інформаційному суспільстві. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-01#Text.
4. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
5. Закон України «Про авторське право та суміжні права» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
6. Троцька В., Сутність вільного використання об'єктів авторського права і суміжних прав / В. Троцька // Теорія і практика інтелектуальної власності. - 2014. - № 4. - С. 19-28. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpriv_2014_4_4.
7. Директива (ЄС) 2019/790/ЄС Європейського парламенту та Ради від 17 квітня 2019 року щодо авторського права та суміжних прав на єдиному цифровому ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/790/oj>.

**ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВЛАСНИКІВ ВЕБ-
РЕСУРСІВ ЗА ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКОГО
ПРАВА В РОЗРІЗІ ЕВОЛЮЦІЙНОЇ
ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СУДУ СПРАВЕДЛИВОСТІ
(СПРАВИ С-682/18 ТА С-683/18)**

ЗЕРОВ К.О.,

*к.ю.н., старший науковий
співробітник сектору
авторського права Науково-
дослідного інституту
інтелектуальної власності
Національної академії
правових наук України;
фахівець Науково-
освітнього центру з
інтелектуальної власності,
асистент кафедри
інтелектуальної власності
та інформаційного права
Інституту права
Київського національного
університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

22 червня 2021 року Суд ЄС (Європейський Суд Справедливості) виніс довгоочікуване рішення по справі С-682/18 (Френк Петерсон vs YouTube LLC) та С-683/18 (Elsevier Inc. vs Cyando AG) щодо можливості притягнення до відповідальності власників інтернет-майданчиків, на яких дозволено

завантажувати контент користувачам на свої веб-сайти.

Необхідно зауважити, що ці тлумачення не стосуються статті 17 нової Директиви (ЄС) 2019/790 «Про авторське право та суміжні права в єдиному цифровому ринку», якою було встановлено пряме правове регулювання відповідного питання в ЄС), і, відповідно мають обмежений період правового застосування для національних судів держав-членів ЄС).

Питання на отримання преюдиційних рішень, які були поставлені перед Судом ЄС:

(1) Чи є дії оператора платформи доведенням до загального відома відео, без згоди праволодильців, у розумінні статті з Директив 2001/29/ЄС, якщо:

(перша об'єднана справа)

- оператор отримує дохід від реклами за допомогою платформи,

- процес завантаження відбувається автоматично і без попереднього спостереження або контролю за матеріалами оператором,

- відповідно до умов надання послуг оператор отримує всесвітню, не ексклюзивну і безоплатну ліцензію на відеозаписи на період, на який розміщені ці відеозаписи,

- в умовах обслуговування і в процесі завантаження оператор вказує, що контент, що порушує авторські права, не може бути розміщений,

- оператор надає інструменти, за допомогою яких правоволодільці можуть робити кроки по блокуванню відео, що порушують їх права,

- на платформі оператор готує результати пошуку у вигляді рейтингів і категорій контенту, а також відображає зареєстрованим користувачам огляд відео, рекомендованих на основі раніше переглянутих цими користувачами відео,

- якщо оператору конкретно не відомо про доступність контенту, що порушує авторські права, або, дізнавшись, негайно видаляє цей контент або оперативно відключає доступ до нього?

(друга об'єднана справа)

- процес завантаження відбувається автоматично і без попереднього спостереження і моніторингу оператором,

- в умовах використання оператор вказує, що контент, що порушує авторські права, не може бути розміщений на платформі,

- він отримує дохід за рахунок роботи сервісу,

- оператору відомо, що також є значна кількість контенту, що порушує авторські права (понад 9 500 творів),

- оператор не пропонує каталог контенту або функцію пошуку, але надані їм необмежені посилання для скачування розміщуються третіми особами в Інтернеті в колекціях посилань, які містять

інформацію про зміст файлів і дозволяють здійснювати пошук конкретного контенту,

- через структуру винагороди за скачування, які він оплачує відповідно до вимог, оператор створює стимул завантажувати охоронюваний авторським правом контент, який користувачі в іншому випадку могли б отримати тільки за це шляхом оплати,

- надаючи можливість анонімного завантаження файлів, чи це підвищує ймовірність не притягнення користувачів до юридичної відповідальності за порушення авторських прав?

Чи змінюється ця оцінка, якщо контент, розміщення якого порушує авторські права, що надається, становить від 90% до 96% від загального використання?

(2) Якщо питання 1 отримає негативну відповідь:

Чи підпадає діяльність оператора платформи для обміну на умовах, описаних в питанні 1, під дію статті 14 Директиви 2000/31/ЄС?

(3) Якщо питання 2 отримає ствердну відповідь:

Чи повинен оператор усвідомлювати або знати про незаконність діяльності у розумінні статті 14 Директиви 2000/31/ЄС?

(4) Також, якщо питання 2 отримає позитивну відповідь:

Чи відповідає вимогам статті 8 Директиви 2001/29/ЄС, що праволоділець може отримати судову заборону щодо постачальника послуг, що надає послугу зі зберігання інформації, і надав її третій особі, яка скористалася послугою для порушення авторських прав або суміжних прав, тільки в тому випадку, якщо таке порушення було повторено після повідомлення про явне порушення?

(5) Якщо відповіді на питання 1 і 2 будуть негативними:

Чи розглядається оператор платформи для обміну відео на умовах, описаних в питанні 1, як порушник відповідно до статей 11 і 13 Директиви № 2004/48/ЄС?

(6) Якщо на питання 5 дадуть ствердну відповідь:

Чи може бути зобов'язано такого порушника відшкодувати шкоду відповідно до статті 13 Директиви № 2004/48/ЄС за умови, що порушник діяв навмисно як стосовно своєї власної незаконної діяльності, так і щодо незаконної діяльності третьої сторони, і знав або повинен був знати, що користувачі використовують платформу для конкретних актів порушення?

Суд здійснив тлумачення наступних норм, а саме:

Стаття 3 (1) Директиви Європейського Парламенту і Ради 2001/29/ЄС від 22 травня 2001 року

про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві повинна розумітися наступним чином, що оператор платформи обміну відео або платформи для розміщення файлів і обміну файлами здійснює доведення до загального відома контенту з порушенням авторських та суміжних прав у розумінні статті 3 Директиви 2001/29, якщо він окрім простого надання платформи для використання також сприяє просуванню та розповсюдженню такого контенту. Оператор вважається таким, що доводить до загального відома контент з порушенням авторських прав, якщо:

- оператор знає або відповідним чином повідомлений про наявність контенту з порушеннями авторських прав на його платформі, і утримується від його оперативного видалення або блокування доступу до нього;

або

- оператор не створює (утримується від створення) відповідних технічних заходів для попередження порушення авторських і суміжних прав, незважаючи на те, що він знає, що користувачі його платформи незаконно поширюють охоронюваний контент через платформу оператора;

або

- оператор сприяє поширенню та обміну незаконним контентом на своїй платформі за

допомогою створення спеціальних інструментів обміну та поширення такого контенту або використання фінансової моделі заохочення користування контентом з порушенням авторських та суміжних прав;

Стаття 14 Директиви 2000/31/ЄС Європейського парламенту та Ради «Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема, електронної комерції, на внутрішньому ринку» визначає, що:

«Якщо надаються інформаційні послуги, які включають в себе зберігання інформації, що надається одержувачем послуг, Держави-члени забезпечують звільнення постачальника послуг від відповідальності за інформацію, що була збережена за запитом одержувача послуг, при умові, що:

а) постачальник послуг не знає про незаконну діяльність чи інформацію, що стосується позовів про відшкодування збитків, не обізнаний із фактами чи обставинами, з яких випливає незаконна діяльність чи інформація; або

б) постачальник за умов обізнаності вдається до швидких дій з метою усунення можливості доступу чи відключення доступу до інформації».

Суд здійснив таке тлумачення цієї статті: «діяльність оператора платформи обміну відеозаписами або платформи для розміщення файлів і обміну підпадає під дію цієї статті за умови, що цей оператор не грає «активної ролі» у наданні або

контролі контенту, що завантажений на його платформу».

Для того щоб до оператора платформи не були застосовані підстави звільнення від відповідальності передбачені у цій статті, повинно бути встановлено, що операторові було відомо, що користувачі на його платформі завантажують та поширюють контент, що порушує авторське та суміжні права.

У статті 8 Директиви 2001/29 визначено наступне: «1. Держави-члени повинні передбачити належні санкції та засоби правового захисту за порушення прав та обов'язків, визначених у цій Директиві, а також повинні вживати всіх необхідних заходів для забезпечення застосування таких санкцій та засобів правового захисту. Передбачені таким чином санкції повинні бути ефективними, пропорційними та стримувальними.

2. Кожна Держава-член повинна вживати заходів, необхідних для забезпечення того, щоб правоволодільці, чиї інтереси постраждали внаслідок скоєння правопорушень на її території, могли подати позов про відшкодування збитків та/або подати заяву про застосування забезпечувальних заходів і, у разі необхідності, про конфіскацію контрафактного матеріалу, а також пристроїв, продуктів або компонентів, зазначених у статті 6(2).

3. Держави-члени повинні забезпечити можливість правоволодільців подати заяву про

застосування забезпечувальних заходів щодо посередників, послуги яких використовує третя особа для порушення авторських або суміжних прав».

Суд визначив, що ця стаття повинна тлумачитися наступним чином, що правоволоділець не може отримати судову заборону щодо оператора платформи, якщо останній не знав або не міг знати про порушення прав правоволоділця третьою особою за допомогою платформ правоволоділця. Винятком з цієї ситуації є той випадок, коли правоволоділець повідомив оператора платформи про порушення його прав третьою особою за допомогою платформи оператора, а оператор не втрутився в найкоротші строки для видалення відповідного контенту або блокування доступу до нього і не забезпечив, щоб такі порушення не повторювалися. При застосуванні цієї норми національні суди повинні переконатися, щоб це не призводило до непропорційно великої шкоди правоволоділцю.

ДОГОВОРИ КЕРОВАНОГО ДОСТУПУ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

*ЗОСИМЕНКО О.М.,
аспірант Науково-
дослідного інституту
інтелектуальної власності
Національної академії
правових наук України
м. Київ, Україна*

На сьогодні у світі постала необхідність відшукування оптимальних механізмів, які дають можливість отримати покращений доступ до нових оригінальних (інноваційних) лікарських засобів. У багатьох країнах світу наряду з політикою зниження бюджетних видатків на охорону здоров'я та реалізацію права громадян на доступ до лікування, уряди країн з метою забезпечення пацієнтам доступу до інноваційних методів лікування та відповідних оригінальних (інноваційних) лікарських засобів, використовують договори керованого доступу.

На Міжнародному форумі з оцінки технологій охорони здоров'я (НТАі) договір керованого доступу визначався як домовленість між виробником та платником або постачальником, яка забезпечувала покриття чи відшкодування вартості медичних технологій на визначених умовах [1].

Договір керованого доступу є домовленістю між виробником та платником, яка забезпечує доступ до

нових технологій в сфері охорони здоров'я. Такі домовленості можуть мати різні форми, зокрема, можуть бути у формі фінансових угод, угоди на результат, комбінації таких угод. Незалежно від форми у якій укладається договір керованого доступу, вони направлені на розподіл фінансових ризиків, пов'язаних з інвестуванням в нові технології між виробником та платником, одночасно усуваючи невизначеність щодо таких технологій.

В різних країнах використовуються свої терміни для визначення договорів керованого доступу, існують різні підходи у розумінні, що являють собою дані договори, у визначенні їх змісту. В Англії вони відомі як схеми доступу до пацієнтів (PAS), в Бельгії вони відомі як «угоди», у Швеції мають конкретні назви. Недивлячись на різноманітні підходи у термінології, застосування договорів керованого доступу у всіх країнах направлено на реалізацію доступу до нових оригінальних (інноваційних) лікарських засобів.

Серед договорів керованого доступу виділяють:

- 1) фінансові угоди, які зменшують витрати платника;
- 2) фінансові угоди, що пов'язані з витратами, які корегуються, виходячи з інформації про реальний стан здоров'я пацієнтів;
- 3) угоди на результат.

Інтерес до договорів керованого доступу зростає із-за зростаючого цінового тиску, необхідності збалансувати інтереси пацієнтів, клінік, виробників лікарських засобів та інших зацікавлених осіб, а також

необхідності приймати до уваги невизначеність і відсутність достатньої інформації у сторін.

Слід відзначити, що Швеція почала використовувати договори керованого доступу ще у 2003 році, Нідерланди запровадили даний механізм у 2006 році, Англія у 2007 році, у 2010 році використовувати дані договори почала Бельгія. Найбільша кількість договорів керованого доступу укладених в Англії та Нідерландах у 2012 році стосувалась протипухлинних та імуномодельючих препаратів (89% та 74% всіх угод у 2012 році), та в цей період у Бельгії було укладено 5 договорів керованого доступу стосовно орфанних лікарських засобів, у Англії та Уельсі – 7 угод, 13 угод в Нідерландах [2].

У порівнянні з Австралією, найбільший відсоток укладених договорів керованого доступу в Австралії стосувались лікарських засобів для лікування раку або імунних захворювань (49%), найнижчий відсоток таких договорів було укладено щодо лікарських засобів для лікування: захворювань крові (11%), інфекційних захворювань (10%), захворювань шлунку (8,6%), серцево-судинних захворювань, захворювань очей, нервової системи (4%) [3].

В регіоні Близького Сходу та Північної Африки за даними опитування виробників фармацевтичної продукції, державних структур, які пов'язані з ціноутворенням та відшкодуванням вартості

лікарських засобів в регіоні були отримані данні щодо широкого використання договорів керованого доступу у формі фінансових угод більшість яких відноситься до угод «лікування зі знижкою», значно меншу кількість договорів керованого доступу було укладено у формі цінових угод щодо обсягу. Фінансові угоди були майже єдиною формою укладених в даному регіоні договорів керованого доступу (71,4%), менша кількість угод – це «угоди на результат» (28,6%) [4].

За даними європейських реєстрів, у 2017 р. використання договорів керованого доступу дозволило системам охорони здоров'я заощадити 273 млн. євро в Бельгії, 531,8 млн. євро в Італії, 1,365 млрд. євро у Франції. Відповідно до статистичних даних за 2019 р. договори керованого доступу використовуються у 28 із 40 країн — членів Організації економічного співробітництва та розвитку [5].

Отже, слід відзначити, що у більшості зарубіжних країн укладаються договори керованого доступу у формі простих фінансових угод, які направлені на зменшення витрат платника, а предметом даних договорів виступали в більшості оригінальні (інноваційні) лікарські засоби для лікування раку або імунних захворювань.

Саме позитивний досвід зарубіжних країн у використанні договорів керованого доступу з метою оптимізації бюджетних витрат наряду із досягненням мети забезпечення громадян на доступ до лікування та

ліків, є цінним і може бути використаний у впровадженні і застосуванні такого механізму доступу населення до інноваційних лікарських засобів в Україні.

Список використаних джерел:

1. Klemp M, Fronsdal K, Facey K. What principles should govern the use of managed entry agreements?
URL:<https://www.cambridge.org/core/journals/international-journal-of-technology-assessment-in-health-care/article/what-principles-should-govern-the-use-of-managed-entry-agreements/6C92C6ABF762337FCCD326F3F913E45F>
2. Ferrario A, Kanavos P. Dealing with uncertainty and high prices of new medicines: a comparative analysis of the use of managed entry agreements in Belgium, England, the Netherlands and Sweden. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2014.11.003>.
3. M. F. Robinson, C. Mihalopoulos, T. Merlin, E. Roughead. Characteristics of managed entry agreements in Australia. URL: <https://sci-hub.se/https://doi.org/10.1017/S0266462317001106>
4. Christiane Maskineh, MBA, Soumana C. Nasser, PharmD, MHE* Managed Entry Agreements for Pharmaceutical Products in Middle East and North African Countries: Payer and Manufacturer Experience and Outlook. <https://sci-hub.se/10.1016/j.vhri.2018.04.003>.
5. Забезпечення пацієнтів інноваційними ліками з використанням договорів керованого доступу. 02.11.2020 року. URL: <https://xn--h1adc2i.xn--j1amh/news/021120-7.html>

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ МОДИ

КАРАЩУК О.О.,

*к.ю.н., доцент кафедри
інтелектуальної власності
та інформаційного права
Інституту права
Київського національного
університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Модна індустрія – це не просто бізнес із виготовлення одягу, а елемент культурної еволюції, що формує стиль, смак і дизайн. Індустрія моди пов’язана з функціями основних її гравців: кутюр’є і дизайнерів, кравців і швейних фабрик, професійних продавців і мерчендайзерів, стилістів і моделей. Створення права fashion-індустрії перш за все, має на меті надати юридичну підтримку дизайнерам, модельерам, модним компаніям, тощо. Незважаючи на багатомільярдні прибутки та величезний вплив на світову культуру, fashion-індустрія має надзвичайно низький рівень захисту.

Найбільш поширеним порушенням в сфері fashion-індустрії є модний плагіат, копіювання та незаконний імпорт піратської продукції. Основною причиною є те, що дотримуватися критерію новизни у модній індустрії дуже непросто, адже придумувати щось нове стає з кожним роком лише складніше і як

тільки відомі дорогі бренди випускають нові продукти, їх дешеві копії відразу ж з'являються в усіх мережевих магазинах. На копіюванні дорогих брендових моделей і виготовленні речей, схожих з дорогими оригіналами, заробили статки такі компанії, як Zara, H&M, Forever 21 та ін. Усі ці бренди піддаються критиці за створення нового бізнес поля, де новітні витвори дизайнерів копіюються прямо з подіуму, а дешеві модні речі потрапляють на полиці до того, як дизайнеру оригінальних творінь вдається запустити їх у продаж.

У ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [1] дається чітке визначення плагіату – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору. Тобто використання чужого візерунку – це плагіат. Додатково слід зазначити й про такі види запозичень як імітація фірмового стилю та пародія. На відміну від інших видів запозичень, пародія має сатиричний характер, й саме тому не вважається порушенням прав.

Так, наприклад Одеська фірма Venya&Zubrik випускає футболки із зображенням пародій на відомі ТМ. Під приціл потрапили Chanel, Gucci, Prada, Kenzo та ін. Власники компанії стверджують “Ми не шиємо підробок. А робити пародії не заборонено”. В Україні пародією є творча переробка іншого правомірно

оприлюдненого твору, яка за своїм змістом має комічний характер, але вона не може стосуватися ТМ.

Міжнародний досвід регулювання права інтелектуальної власності в індустрії моди є неоднозначним. Франція першою звернула увагу на проблему захисту прав дизайнерів і модельєрів та законодавчо закріпила право моди. Відповідно до п. 14 Кодексу промислової власності, який включає перелік об'єктів охорони авторських прав на модні вироби, сезонні товари галузей, що спеціалізуються на виробництві та реалізації одягу та біжутерії, виступають інтелектуальними творами. Ключовим елементом цієї норми є аспект сезонності, оскільки для моди характерний змінний характер. Зокрема, до таких об'єктів авторських прав на модні вироби належать хутрянні вироби, білизна, взуття, вироби зі шкіри, кутюр, меблі, дизайнерські рішення у сфері інтер'єру та ін. Судова практика Франції цілком відповідає такому законодавчому ставленню до сфери правової охорони об'єктів у індустрії моди. Наприклад, відомим є рішення Кримінального суду № 07-8137 (05 лютого 2008 р.), яким показам мод було надано статусу об'єкта авторського права. Позивачем був організатор показу колекції Chanel, під час якого відвідувачі здійснили його відеозапис і розповсюдили в мережі інтернет без їхнього дозволу. Справа стала виграшною та резонансною, а надалі

такої ж позиції дотримався і Верховний суд Франції [2, с. 35].

Правники Європейської спільноти, зокрема університету Масарика в Чехії, виокремлюють три основні аспекти права моди: 1) авторське право модних виробів: захист дизайну та брендів; 2) бізнес право моди; 3) публічне право моди [3, с. 21]. Основними формами захисту, які гарантуються правом інтелектуальної власності, є: авторське право, промислові зразки та моделі, торгівельні марки. Захист авторського права є предметом регулювання багатьох міжнародних актів, серед яких особливе значення має Бернська конвенція про охорону художніх і літературних творів, прийнята 1971 р., яка гарантує права авторам, котрі є громадянами тих держав, що ратифікували цей нормативний документ [4].

Забезпечити захист творів інтелектуальної власності у сфері fashion-індустрії, як правило, покликані такі три інструменти як патенти, знаки для товарів та послуг та авторське право. Усі ці елементи відрізняються, та для кращого захисту їх краще комбінувати між собою. Авторське право захищає твори (все, що може бути надруковане на речах): візерунки, різні принти, фотографії, написи, тощо. Проте не кожен твір охоронятиметься: звичайне фарбування, прості варіанти принтів, короткі фрази та слогани зазвичай не будуть визнані оригінальними й

не дістануть охорони авторським правом. Як правило, авторські права не потрібно реєструвати, вони виникають автоматично в разі створення твору. Однак слід мати на увазі, що реєстрація може надавати перевагу, наприклад у США це обов'язкова умова для позову, а в багатьох країнах вона є доказом авторства.

Наступним поширеним способом захисту творів в індустрії моди є отримання свідоцтва на промисловий зразок. Правова охорона надається промислового зразку, що не суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі та відповідає критеріям охороноздатності. У модній індустрії за допомогою промислового зразка захищають зовнішній вигляд одягу чи аксесуарів: контури, форми, розфарбування та ін. Найчастіше це застібки та творчі кріплення гудзиками, ремінці, кишені та елементи одягу, які впливають на його використання.

Торговельні марки є альтернативним способом захисту творів в індустрії моди. Мета ТМ – допомогти споживачу відрізнити товари/послуги одного виробника від товарів/послуг іншого. Традиційно, як ТМ охороняються слова, символи, слогани – словесні ТМ, а також малюнки, принти, візерунки – зображувальні ТМ; те саме стосується їх комбінацій.

В Україні залишаються законодавчо не закріпленими поняття «дизайн» і «бренд». Вітчизняні правники розділилися на декілька таборів із приводу визначення поняття «бренд» і його місця в системі

права інтелектуальної власності. Деякі вважають його синонімічним торгівельній марці, тоді як інші вважають, що бренд є специфічним засобом індивідуалізації, якому, окрім ознак торгівельної марки, ще притаманна репутація, яка асоціюється у споживача з певною якістю. Саме тому одним із напрямів удосконалення державної політики у сфері захисту авторського права в індустрії моди є внесення змін до Цивільного кодексу та Закону України «Про авторське право та суміжні права», котрі мають закріпити визначення на законодавчому рівні таких понять, як «мода», «дизайн» і «бренд».

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 14.08.2021(зі змінами) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>
2. Генейман А.А. Право в індустрії моди. *Видавництво Проспект*. № 4. 2020. С. 30–70.
3. Mgr. Anna Krčmářová Fashion Law Rigorosum Thesis. Thesis Advisor: JUDr. Tomáš Dobřichovský, Ph.D. Institute of Copyright, Industrial Property and Competition Law Rigorosum thesis is up-to-date: 31 July 2017.
4. Бернська конвенція про охорону літературних та художніх творів від 31 травня 1995 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text.

ФОРМИ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КОБЄЛЄВА А.В.,

аспірантка,

*Національний технічний
університету «Харківський
політехнічний інститут»*

м. Харків, Україна

Розвиток інноваційного потенціалу промислових підприємств України нерозривно пов'язане з комерціалізацією результатів науково-технічної діяльності, тобто з переходом з об'єктної в суб'єктну позицію тієї частини інноваційної системи, яка становить інноваційний потенціал, і необхідністю його ринкової реалізації. В даний час робота галузей, підприємств, університетів, інститутів, лабораторій у всьому світі все більшою мірою оцінюється з точки зору економічно ефективного використання інтелектуально-інноваційних технологій і отримання стратегічних конкурентних переваг в довгостроковій перспективі. Комерціалізація результатів науково-технічної та інноваційної діяльності промислових підприємств, ступінь їх розробленості та реалізації не тільки не задовольняє, але і не відповідає сучасному стану інноваційного потенціалу реального сектора економіки України та національної економіки.

Складність комерціалізації та трансферу результатів науково-технічної діяльності промислових підприємств полягає у відсутності механізмів, інструментів, форм і методів взаємозв'язку з реальним сектором економіки, а також невизначеності законодавчої бази, що як і раніше залишається характерною рисою вітчизняної економіки [1, 6, 13].

Терміни «комерціалізація результатів науково-технічної діяльності», «комерціалізація науково-технічних розробок», «комерціалізація НДДКР», тобто комерціалізація результатів будь-якої фази інноваційного процесу, все частіше використовується фахівцями, зайнятими в промисловій, інноваційній та науково-освітній сферах. Сенс цих термінів може розглядатися в діапазоні від теоретичних досліджень до практичного досвіду фахівців. Разом з тим фокус дефініції «комерціалізація» є взаємним переплетенням двох термінів, а саме: реалізації та комерції, тобто реалізації на комерційній основі.

Результат науково-технічної діяльності промислових підприємств представляється у вигляді науково-технічної (інноваційної) продукції, яка має комерційне значення і частково або повністю реалізована споживачеві переважно в нематеріальній формі (як сукупність науково-технічної інформації) у вигляді:

- даних науково-дослідних, проектно-конструкторських і технологічних робіт у формі

аналітичних звітів; таких об'єктів промислової власності, як винаходи, корисні моделі, промислові зразки, а також конструкторсько-технологічна документація, програмні продукти, бізнес-плани та ін.;

- знань, досвіду, консультування в області маркетингу, проектного управління, інжинірингу та інших науково-технічних послуг, пов'язаних з супроводом і обслуговуванням інноваційної діяльності [1, 2].

У наявних наукових дослідженнях [1, 3, 7, 9] відзначається, що в сфері промисловості самостійно займаються НДДКР близько 3% організацій. Більше 40% наукових організацій в області машинобудування, металургії, енергетики, фармацевтики, в нафтохімічних галузях і інших навіть не мають експериментальної бази. До факторів, що гальмують розробку об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ), освоєння інновацій в промисловості відносять, перш за все, брак власних фінансових ресурсів, високі ставки по кредитах комерційних банків, суттєве зменшення внутрішнього попиту, економічний ризик освоєння нової продукції, а також відсутність механізмів комерціалізації нововведень і трансферу інтелектуально-інноваційних технологій. У постіндустріальній економіці кожен інноваційний продукт на будь-якій фазі може бути трансформований в товарну форму і проданий на ринку.

Як складова частина ринку інтелектуально-інноваційних технологій в українській економіці починає активно формуватися ринок креативу і знань, який генерує і формує форми комерціалізації інтелектуально-інноваційних технологій (рис. 1).

Рисунок 1 – Форми та ринки комерціалізації інтелектуально-інноваційних технологій

Джерело: сформовано автором

Суб'єктами ринку інтелектуально-інноваційних технологій стають університети, наукові організації, науково-освітні центри, національні лабораторії, спеціалізовані винаходять компанії, консалтингові структури, окремі професіонали-кріейтори (фахівці, які несуть відповідальність за розробку, ведення і контроль над успішною реалізацією інтелектуально-інноваційних проектів та розробок) і ін.

У структуру ринку інтелектуально-інноваційних технологій вбудовуються сегментні ринки прикладних розробок [1, 5, 6, 12]: спеціалізовані фірми - конструкторські бюро, конструктори-розробники; ринок послуг з випуску та апробації дослідних зразків, що реалізується через систему технопарків і бізнес-інкубаторів, неформальні контакти, доступ до різного виду інноваційних ресурсів; ринок випуску «чужий» продукції за системою франчайзингу.

Комерціалізація результатів наукової діяльності через реалізацію прав на об'єкти інтелектуальної власності являє собою сукупність декількох етапів або агрегований бізнес-процес, що включає створення нового знання (інтелектуального продукту), оформлення прав на об'єкт інтелектуальної власності, реалізацію права в комерційному обороті. Реалізація прав на використання ОІВ можлива при наявності попиту на інтелектуальний продукт (потреба в новому знанні) і за умови наявності у ВНЗ відповідного

іміджу, що гарантує замовнику якість роботи і терміни її виконання.

Комерціалізація результатів наукової діяльності через реалізацію прав на ОІВ являє собою сукупність декількох етапів або агрегований бізнес-процес, що включає створення нового знання (інтелектуального продукту), оформлення прав на ОІВ, реалізацію права в комерційному обороті. Реалізація прав на використання ОІВ можлива при наявності попиту на інтелектуальний продукт (потреба в новому знанні) і за умови наявності у підприємства відповідного іміджу, що гарантує замовнику якість роботи і терміни її виконання. Реалізація прав використання ОІВ може бути представлена у вигляді п'яти етапів [1, 6, 9].

1. Передпродажне вивчення (з'ясування цілей і завдань покупців: підвищення якості потенційних покупців ліцензії продукції або розширення частки ринку; зниження витрат; диверсифікація продукції та ін.)

2. Кон'юнктурний аналіз (вивчення галузевого ринку: сегментація, ємність окремих сегментів, прогнозування попиту на конкретний об'єкт ліцензії. Визначення кон'юнктури і прогнозування ринку тієї продукції, яка буде випускатися з використанням ліцензії).

3. Формування ринкового досьє (загальна характеристика ринку, сегментація, місткість ринку;

очікувана динаміка продажів і зміни цін; можливості та загрози зовнішнього середовища і т.д.).

4. Вибір форми захисту права (патентний або безпатентної вид ліцензії).

5. Вибір форми реалізації ліцензії (продаж права на застосування ОІВ; створення спільного підприємства з виробництва нової продукції (надання послуги) з використанням ОІВ).

Найбільш перспективною формою комерціалізації результатів науково-інноваційної діяльності є доведення отриманих наукових результатів до досвідченого або серійного виробництва. Трансфер результатів, отриманих на дослідній стадії, безумовно, можливий, але недостатньо переконливий для споживачів і інвесторів.

Найбільш перспективною формою комерціалізації результатів науково-інноваційної діяльності є доведення отриманих наукових результатів до дослідного або серійного виробництва. Трансфер результатів, отриманих на дослідницькій стадії, безумовно, можливий, але недостатньо переконливий для споживачів і інвесторів. Для полегшення сприйняття споживачем можливостей нової техніки або технології вона повинна бути доведена до створення хоча б одиничного зразка, наочно демонструє споживчі та експлуатаційні властивості нового продукту. Комерціалізація може

бути здійснена шляхом організації дослідного виробництва, промислового виробництва на базі дослідного зразка, інноваційної діяльності в структурі дослідницької організації; виділення зі складу організації афілійованого підприємства (метод «спін-офф»); створення мережі малих підприємств, регулярно взаємодіючих з дослідним центром [1, 6, 10].

Разом з тим слід визнати, що в даний час наша держава не має в своєму розпорядженні достатніх ресурсів для введення в господарський оборот створеної на його кошти інтелектуальної продукції, а отже, необхідно шукати інші шляхи вирішення цієї проблеми. Зокрема відзначимо, що багато національних систем розвинених країн сформували механізми трансферу і мають комплекс організаційно-економічних заходів, які сприяють активізації діяльності з передачі технологій з державного сектора в приватний, що свідчить про практично сформовану систему поділу зусиль з отримання та використання нових знань між державою, великими промисловими компаніями і малими інноваційними фірмами приватного сектора, вищими навчальними закладами (університетами) і неприбутковими організаціями.

Список використаних джерел:

1. Владыка М.В. Коммерциализация результатов научно-технической деятельности вузов: цели, формы, проблемы // Университетское управление: практика и анализ. 2009. №5. С.54-63. URL:

<https://cyberleninka.ru/article/n/kommertsializatsiya-rezultatov-nauchno-tehnicheskoy-deyatelnosti-vuzov-tseli-formy-problemy>

2. Управление инновациями в организации : учеб. пособие / А.А.Бовин, Л.Е.Чередникова, В.А.Якимович. М. : Омега-Л, 2016. 416с.

3. Менеджмент технологических инноваций : учеб. пособие / под ред. проф. С.В.Валдайцева и Н.Н.Молчанова. СПб. : Изд-во СПбГУ, 2013. 322 с.

4. Перерва П.Г. Комплаенс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи. Вісник нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 24 (1246). – С. 153-158.

5. Товажнянский В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.А. Антикризисный менеджмент производственно-коммерческой деятельности предприятий машиностроения // Государство и рынок: механизмы и методы регулирования в условиях преодоления кризиса: колл. моногр.- СПб.: Астерион, 2010.- Т.2.- п.6.2.- С. 254-264.

6. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668 p.

7. Перерва П.Г. Потребность в электротехнических средствах автоматизации. Теория и методы определения. Харьков : Основа. 1991. 114 с.

8. Товажнянський В.Л., Перерва П.Г. Антикризовий моніторинг фінансово-економічних показників роботи машинобудівного підприємства. Економіка розвитку. Харків : ХНЕУ. 2010. №2 (54). С.46-50.

9. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві. Навч. посібник.- Харків : «Основа», 1993.- 288с.

10. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства. Економіка розвитку. 2011. № 4 (60). С. 116-120.

11. Гочарова Н.П., Перерва П.Г., Яковлев А.И. Маркетинг инновационного процесса. Учебное пособие - Киев: ВИРА-Р. 1998.- 267с.

12. Перерва П.Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаенс программа промышленного предприятия.– Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.

13. Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. – К.: Знання, 2009. – 1070 с.

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СУДОВОМУ ПОРЯДКУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

КОДИНЕЦЬ А.О.,
д.ю.н., доцент,
провідний науковий
співробітник Науково-
дослідного інституту
інтелектуальної власності
Національної академії
правових наук України,
завідувач кафедри
інтелектуальної власності
та інформаційного права
Інституту права
Київського національного
університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

Суб'єктивне право має реальне значення для його носія лише у випадку наявності необхідних та ефективних засобів, спрямованих на попередження правопорушень, поновлення порушених прав та охоронюваних законом інтересів та відшкодування заподіяних збитків. Тому питання правового захисту відіграють основоположну роль у реалізації будь-якого суб'єктивного права, що особливо важливо для системи прав інтелектуальної власності, у сфері якої спостерігається значна кількість правопорушень, а спори цієї категорії небезпідставно належать до категорії найскладніших.

Одним із напрямів реформування судової системи України є поглиблення спеціалізації суддів, що стало наслідком формування окремого судового органу – Вищого спеціалізованого суду з питань інтелектуальної власності. Наразі продовжується процес формування кадрового складу такого судового органу, визначення кола його повноважень та фіксація регламентація правових засад діяльності.

Тому спробуємо окреслити основні проблеми, що виникають у зв'язку із захистом прав інтелектуальної власності. До найбільш важливих слід віднести підвищення рівня підготовки суддів, що розглядають спори у сфері прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності. При цьому, якщо в межах системи господарських судів, в цілому, вже сформувалася відповідна практика розгляду даної категорії спорів, то в системі судів загальної юрисдикції вона лише перебуває у процесі свого становлення. Відтак, формування спеціалізованого суду у цій сфері має на меті підвищити рівень суддівського правозастосування.

1. Незважаючи на оновлення законодавства у сфері ІВ впродовж останніх декількох років, внесення змін до законів України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» у частині запровадження адміністративної (позасудової) процедури визнання

недійними патентів на винаходи та корисні моделі, свідоцтв та патентів на промислові зразки Апеляційною палатою НОІВ, все ж констатуємо, що основою захисту прав та інтересів особи у сфері ІВ все ж залишатиметься, насамперед, судовий захист. Адже спори, що випливають з прав ІВ на зазначені об'єкти є предметом судового розгляду.

Так, у 2018 р. був прийнятий Закон України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав», водночас, незважаючи на його назву, наразі не створена ефективна система діяльності організацій колективного управління.

У липні 2020 р. було прийнято ще два важливі закони - Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони і захисту прав на торговельні марки і промислові зразки та боротьби з патентними зловживаннями» та Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформи патентного законодавства». Однією із новел цих законів є можливість визнання недійсними патентів на винаходи та корисні моделі та на промислові зразки Апеляційною палатою. Проте, стосовно свідоцтв на торговельні марки така можливість не передбачена. Тому як і раніше і наразі визнання недійсними свідоцтв на знаки для товарів і послуг буде відбуватися лише у судовому порядку. Однак, саме спори про право

інтелектуальної власності на торговельні марки є найчастіше предметом судового розгляду судовими господарської юрисдикції.

2. Не можна не відзначити, що спори у сфері інтелектуальної власності, традиційно належать до одних із найбільш складних. Судова практика щодо таких спорів характеризується достатньою різноманітністю.

У цьому зв'язку саме узагальнення судової практики судів господарської юрисдикції дозволяла усунути існуючі прогалини законодавчого регулювання відносин ІВ та виробити напрацьовані процедури розгляду та вирішення спорів у сфері ІВ, забезпечити належний і ефективний захист прав їх суб'єктів. Положення постанов Пленум Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» №12 від 17.10.2012 р. та № 5 «Про деякі питання практики призначення судових експертиз у справах зі спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності» від 23.03.2012 сприяли формуванню єдиних підходів розгляду та вирішення спорів у сфері ІВ, незважаючи на особливості контурного судового спору зумовленого специфіку кожного окремого об'єкта ІВ.

Подекуди, повинні брати на себе функції нормо творця та застосувати право за відсутності відповідного нормативного базису. Наприклад,

постанова Верховного Суду у справі №910/4947/18, де суд визначив про пріоритетність застосування норм Угоди про асоціацію порівняно з Законом України «Про охорону прав на торговельні марки» у частині дострокового припинення чинності свідоцтва у разі його невикористання протягом 5-річного терміну, а не 3-річного терміну як це визначалося Законом.

Водночас, наразі виникає потребу переглянути з урахуванням сучасних реалій та змін законодавства окремі положення зазначених узагальнень судової практики у формі постанов № 12 та № 5.

3. Розгляд та вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності нерідко вимагає спеціальних професійних знань і практичних навичок.

Досить часто суддя, який розглядає спір у сфері інтелектуальної власності змушений поряд із вирішенням суто правових питань (про наявність чи відсутність права, факту правопорушення, розміру заподіяної шкоди тощо), також досліджувати технічні аспекти, що належать до предмету доказування (наприклад, питання схожості конфліктних позначень, використання у виробі відповідача всіх ознак, включених до незалежних пунктів формули винаходу, що охороняється патентом позивача, новизни сукупності суттєвих ознак промислового зразка тощо). Сприяти вирішенню таких питань покликана призначена судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності.

Проте, призначення експертиз при розгляді спорів у сфері інтелектуальної власності також не вирішує всіх проблем не має бути панацеєю. Тривалість проведення судової експертизи, відсутність єдиних підходів та, подекуди, неоднозначність висновків судових експертів при вирішенні питань інтелектуальної власності часто є причиною затягування розгляду спорів у сфері інтелектуальної власності.

Відзначимо, що Угодою про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС), передбачено, що процедури, які стосуються захисту прав інтелектуальної власності, не повинні бути безпідставно ускладнені або вартість їх здійснення не повинна бути високою або супроводжуватися значними матеріальними затратами, містити безпідставні часові обмеження або невинуваті затримки.

У постанові Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 № 5 "Про деякі питання практики призначення судових експертиз у справах зі спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності" наголошується, що питання про призначення судової експертизи повинно вирішуватися лише після ґрунтовного вивчення обставин справи і доводів сторін щодо дійсної необхідності такого призначення. З урахуванням конкретних обставин справи та у разі, коли знань судді

достатньо для з'ясування обставин справи, пов'язаної із захистом прав інтелектуальної власності, можливе вирішення суддею (суддями) питань, які виникають у розгляді справи, з позиції споживача без призначення судової експертизи.

4. Складнощі виникають також у визначенні підвідомчості справ, що виникають з правовідносин інтелектуальної власності. Особливо гостро це питання існує у сфері розмежування компетенції господарських та адміністративних судів у спорах про визнання недійсними правоохоронних документів на об'єкти інтелектуальної власності. Як співвідповідач по таким спорам разом з власником охоронного документа, виступає центральний орган влади, який реалізує політику у сфері інтелектуальної власності, а отже, формально, такі спори можуть бути підвідомчі адміністративним судам. Однак, спори щодо визнання недійсними правоохоронних документів є різновидом спорів про право, оскільки в кінцевому підсумку, на підставі судового рішення підтверджується або визнаються недійсними майнові права інтелектуальної власності щодо результату творчої діяльності, який охороняється патентом чи свідоцтвом.

Тому слід підтримати практику ВС, згідно якої спори щодо визнання недійсними правоохоронних документів на об'єкти інтелектуальної власності підлягають вирішенню судами згідно правил господарського чи цивільного судочинства у

залежності від правового статусу сторін судового процесу.

Підводячи підсумок розгляду окремих проблем захисту прав інтелектуальної власності у судовому порядку можна констатувати, що в Україні сформована необхідна законодавча база, яка б забезпечувала реалізацію та гарантування додержання прав на результати творчої діяльності. Водночас, складність розглядів спорів у сфері інтелектуальної власності, їх тривалість, відсутність, подекуди, єдиних судових підходів вирішення цієї категорії спорів - ці чинники негативно впливають на рівень правової захищеності суб'єктів інтелектуальної власності. Вирішення зазначених проблем захисту прав інтелектуальної власності є перспективним завданням вітчизняної правової системи та правозастосовної практики, проте необхідним зрушенням у цьому напрямку може бути ефективна діяльність судових органів по розгляду та вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності.

ПОЧАТОК ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕНІ ПРО ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД

*КОМПАНЕЦЬ Є.М.,
адвокат, аспірант
Науково-дослідного
інституту інтелектуальної
власності Національної
академії правових
наук України
м. Київ, Україна*

Від ефективності роботи правоохоронних органів залежить загальна ситуація зі злочинністю, а також припинення порушення прав інтелектуальної власності (далі – ППІВ). З одного боку завдання кримінального провадження є широкими, а з іншого КПК України (далі - КПК) запроваджено процесуальні обмеження, які можуть унеможливити виконання правоохоронними органами своїх безпосередніх завдань та реалізацію функцій. Одним з таких обмежень є поділ кримінальних проваджень на публічні і приватні та прядок їх відкриття (ст. 477 КПК).

КПК України 1960 р. в 2011 р. запровадив (ст. 27-2), а КПК в ч. 4 ст. 26 та ст. 477 утвердив, що кримінальні провадження про ППІВ (далі - ІР злочини)

віднесені, як до публічного (ч. 2, 3 ст. 176, ч. 2, 3 ст. 177 ККУ) так і до приватного обвинувачення (ст. ч. 1 ст. 176, ч. 1 ст. 177, 229, 231, 232 ККУ). Однак правозастосування щодо початку та здійснення досудового розслідування в ІР злочинах єдністю не відзначається. Це викликає негативні наслідки (наприклад відмова в арешті та повернення фальсифікованої продукції з ППВ), зумовлює необхідність напрацювання касаційним судом подальших правових позицій (як от альтернатива форма обвинувачення – "приватно-публічна", постанова Великої палати Верховного Суду [1]) та внесення змін до КПК. Актуальність питання зумовлює наукові розвідки, в т.ч. шляхом вивчення міжнародного законодавства, для пошуку шляхів та процесуальних форм удосконалення чинного законодавства.

Дослідження кримінального процесуального законодавства деяких країн Європи свідчить про наявність різних підходів до ініціювання (початку) досудового розслідування кримінальних проваджень, в т.ч. стосовно ІР злочинів. Узагальнене групування підходів дозволяє виділити ініціаторів кримінального провадження: 1) будь-яка особа у разі сприйняття\виявлення ознак кримінального правопорушення, 2) виявлення ознак кримінального правопорушення правоохоронними органами, 3) за повідомленням\заявою зацікавленої особи, в т.ч.

правовласником ПІВ, 4) комбінований підхід (виявлення правоохоронними органами та за погодження зацікавленої особи).

В ст. 304 КПК Польщі встановлено громадський **обов'язок кожного**, кому стало відомо про злочин, повідомити поліцію або прокурора. Відразу після отримання повідомлення уповноважений орган повинен прийняти рішення про початок розслідування або відмовити [2, с. 382].

Поліцейське розслідування за КПК Франції розпочинається після отримання повідомлення про злочин, заяви потерпілого або отримання даних поліцією або прокурором. "Головна відмінність кримінальних справ за наведених підстав в тому, що заходи які вживалися поліцією, вимагали згоди особи [у т.ч. правовласника – автор], інтересів якої стосувався даний захід. Таке уявлення швидко стало морально застарілим" [2, с. 294].

Досудове розслідування в Італії розпочинається з надходження повідомлення про злочин або у разі самостійного виявлення злочину поліцією або прокурором (ст. 330 КПК Італії), **навіть у разі надходження анонімного повідомлення** [2, с. 366-367].

В низці країн Європи визначено перелік злочинів приватного обвинувачення, зокрема ІР злочини, які можуть бути порушені лише за заявою/скаргою потерпілого.

Деякі країни мають специфічні форми здійснення приватного обвинувачення. Так, в Австрії кримінальна поліція проводить розслідування в силу своїх службових обов'язків або на підставі заяви чи розпорядження прокурора. При цьому, оскільки законом передбачено також кримінальне переслідування лише за бажанням потерпілого, поліція або прокуратура **повинні негайно** з'ясувати у нього чи уповноважує він їх на проведенні розслідування. Якщо потерпілий відмовився, не надав відповідь за 14 днів та не подав заяву, подальше розслідування припиняється. Згідно ст. 92 КПК Австрії клопотання про вступ у справу в якості приватного обвинувача вважається заявою про кримінальне правопорушення [2, с. 216]. В Україні це два різні процесуальні документи (ч. 2 ст. 55 КПК).

Необхідно відзначити, що згідно КПК ФРН повідомлення про вчинення злочинів, навіть найтяжчих, не є обов'язком приватних осіб. Навпаки, **органи** кримінального переслідування **зобов'язані повідомити** про кримінально карні діяння, які їх стали відомі у зв'язку з виконанням ними своїх службових обов'язків [2, с. 148 - 149]. В ст. 374 КПК ФРН визначено перелік злочинів, які віднесені до приватного обвинувачення **без попереднього звернення в прокуратуру**. В пункті 8 частини 1 зазначеної статті перелічені назви та статті спеціальних законів в сфері інтелектуальної власності

(а не норми ККУ, як в Україні), які передбачають порушення конкретних ОПВ. Звернемо увагу на частину 2 ст. 375 КПК ФРН, яка встановлює: "якщо одна з уповноважених осіб пред'явила обвинувачення, інші мають право вступити в ініційоване провадження на стадії, на якій воно знаходиться, в момент подання заяви про вступ до провадження". Статтею 376 КПК ФРН встановлено право прокуратури пред'явити **публічне обвинувачення** щодо злочинних дій, вказаних в ст. 374, лише у разі, наявності суспільного інтересу [3].

На нашу думку, в КПК Австрії та ФРН форми початку розслідування злочинів приватного обвинувачення деталізовані процесуальними механізмами їх реалізації, які заслуговують на увагу та потребують зваженої імплементації до КПК України.

В Іспанії відзначають реформу Кримінального кодексу 2004 р. оскільки після неї **ІР злочини стали кваліфікувати як публічні** (поліція змогла діяти ex officio). "Попередня система [приватне обвинувачення - автор] **значно ускладнювала роботу правоохоронних органів**, оскільки вимагалось, щоб правовласник міг ініціювати кримінальну справу" [4, с. 3].

Як ми бачимо, ІР злочини можуть бути розпочаті як після безпосереднього виявлення правоохоронними органами, так і за повідомленням різних осіб, в т.ч. правовласників. ІР злочини можуть

переслідуватися як в приватному, так і в публічному порядку.

Повертаючись до України відзначимо, що відповідно до ч. 4 ст. 26 КПК кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення розпочинається лише на підставі заяви потерпілого. Разом з тим, в правозастосуванні момент початку та специфіки здійснення досудового розслідування кримінальних проваджень стосовно ІР злочинів викликає гострі дискусії науковців, практиків та суддів.

В постанові Великої палати Верховного Суду [5], на нашу думку, визначена альтернативна форма початку досудового розслідування: "навіть у разі, якщо потерпілий не подавав до правоохоронних органів заяви про злочин як окремого процесуального документа, однак до початку чи під час досудового розслідування і/або судового провадження однозначно висловив свою позицію про притягнення винного до кримінальної відповідальності, відповідна позиція, зафіксована у процесуальних документах, дає підставу для кримінального переслідування особи за злочин приватного обвинувачення". Наведений підхід корелює з положеннями ст. 374 КПК ФРН.

Вважаємо, що подальше використання правових позицій Верховного Суду та випрацювані на основі наведених міжнародних норм пропозиції щодо змін до ст. 26, 477 КПК України, сприятимуть формуванню

нових та єдиних процесуальних підходів до вирішення проблемних процесуальних питань захисту прав інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Постанова Великої палати Верховного Суду від 26.06.19 р. у справі № 404/6160/16-к URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82885531>
2. Сучасний кримінальний процес країн Європи: монографія [В.В. Луцик, В.А. Савченко, В.І. Самарін та ін.] за ред. В.В. Луцика та В.І. Самаріна. – Харків : Право, 2018. – 792 с.
3. Strafprozeßordnung (StPO) URL: www.juris.de
4. Меры, предпринимаемые Испанским правительством в отношении обеспечения защиты прав интеллектуальной собственности/ URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/enforcement/ru/wipo_ace_3/wipo_ace_3_11.pdf
5. Постанова Великої палати Верховного Суду від 03.07.2019 р. у справі № 288/1158/16-к URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82998245>

ОСОБЛИВОСТІ МЕДІАЦІЇ В РАМКАХ ДІЯЛЬНОСТІ ВСЕСВІТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

КОРДУНЯН І.В.,

студентка,

Сумський державний

університет

ЛОГВИНЕНКО М.І.,

к.ю.н., доцент кафедри

АГПФЕБ ННІ права,

Сумський державний

університет

м. Суми, Україна

Найбільш ефективним способом вирішення спору щодо захисту прав інтелектуальної власності є медіація. Посередництво, ключовим принципом якого є конфіденційність, дає змогу сторонам зберегти взаємовідносини та власну репутацію, а також заощадити свій час та фінансові ресурси. Особливу категорію спорів у цій сфері складають транскордонні суперечки, предметом яких є об'єкт права інтелектуальної власності, на який було здійснено посягання. Для їх вирішення сторони звертаються до міжнародних організацій або спеціальних об'єднань, що займаються посередництвом. Найвідомішою міжнародною організацією, яка безпосередньо спеціалізується на врегулюванні питань, пов'язаних з інтелектуальною власністю, є Всесвітня організація інтелектуальної власності (далі – ВОІВ).

В рамках ВОІВ у 1994 році був створений Центр арбітражу та посередництва (далі – Центр ВОІВ), головний офіс якого розташований у Женеві, з 2010 року має представництво у Сінгапурі. Під сферу врегулювання Центру ВОІВ підпадають міжнародні комерційні спори між приватними сторонами, що стосуються захисту прав інтелектуальної власності, зокрема щодо патентних та програмних ліцензій, угод про співіснування торговельних марок, угод про розповсюдження фармацевтичної продукції, угод про дослідження та розробку тощо.

З метою популяризації та розвитку альтернативних способів врегулювання спорів Центр ВОІВ проводить просвітницькі заходи, наприклад щорічний міжнародний практичний семінар для медіаторів, який триває два дні. Протягом цього часу учасники проходять інтенсивні практичні заняття, воркшопи та лекції, де освоюють нові навички та техніки проведення медіації. В рамках своєї діяльності Центр ВОІВ співпрацює з відомствами з питань захисту прав інтелектуальної власності та авторського права, національними судами та іншими зацікавленими сторонами у сфері захисту прав інтелектуальної власності.

Центр ВОІВ активно застосовує інноваційні технології для того, щоб зробити альтернативні засоби вирішення конфліктів ефективними з точки зору мінімізації часу та фінансових витрат на їх розгляд.

Учасники процедури медіації забезпечуються можливістю безкоштовно використовувати засоби відеоконференцій та інструменти он-лайн-адміністрування справ (eADR). eADR дозволяє сторонами з будь-якого місця у світі безпечно подавати, зберігати та отримувати матеріали, що стосуються їх справ, у електронному документі. Цей сервіс полегшує управління справами, надаючи, окрім он-лайн документа, огляд справ, відстеження часу та фінансову інформацію [1].

Процедура вирішення спору Центром VOiB регулюється Правилами VOiB з медіації (далі – Правила VOiB), які містять 28 статей, які можна поділити на 16 розділів: Скорочення; Сфера застосування правил; Початок медіації; Представництво медіатора; Представництво сторін та участь у зустрічах; Проведення медіації; Роль медіатора; Конфіденційність; Закінчення медіації; Плата за посередництво; Оплата за послуги медіатора; Вклади (депозити); Витрати; Звільнення від відповідальності; Відмова від наклепів; Призупинення перебігу строку позовної давності.

Перший крок, який повинна виконати сторона спору, яка бажає прийняти участь у медіації, полягає у тому, що вона письмово подає прохання про проведення медіації до Центру VOiB. Одночасно копія запиту про посередництво надсилається іншій стороні. Датою початку медіації вважається дата, коли Центр

ВОІВ отримає запит про посередництво. Далі сторони негайно повідомляються в письмовій формі про отримання запиту та про дату початку медіації.

Отже, перший етап є підготовчим, під час якого необхідно дотримуватися формальних процедур. Вони стосуються подання запиту на посередництво, встановлення дати проведення медіації та отримання цієї інформації сторонами. Умова поінформованості сторін спору щодо захисту порушених прав інтелектуальної власності є надзвичайно важливою. Наприклад, спори щодо порушення патентних прав, зазвичай, виникають у зв'язку з умисним порушення патентних прав, тому сторона, яка прагне захистити свої права та отримати компенсацію, повинна бути добре підготованою до справи, представити вагомні докази порушень [2].

Другим етапом є призначення медіатора. Якщо сторони не домовилися про конкретну особу, тоді обрання посередника здійснюється відповідно до наступної процедури:

- 1) Центр ВОІВ надсилає кожній стороні однаковий список кандидатів. Список, зазвичай, містить імена принаймні трьох кандидатів в алфавітному порядку. Також він включає додаток з описом кваліфікації кожного кандидата. Якщо сторони домовились про конкретну кваліфікацію, у списку містяться прізвища кандидатів, які відповідають цій кваліфікації, наприклад, кандидат, що спеціалізується

саме на праві інтелектуальної власності.

2) Кожна сторона має право відхилити кандидата чи кандидатів, проти призначення яких вона заперечує, та пронумерувати кандидатів за пріоритетністю.

3) Кожна сторона повертає список з обраним кандидатом до Центру ВОІВ протягом семи днів після отримання списку. Якщо сторона не поверне маркований список протягом зазначеного строку, то вважається, що вона автоматично дала згоду на усіх кандидатів, визначених у списку.

4) Після отримання списків Центр ВОІВ якнайшвидше повинен, враховуючи переваги та заперечення, призначити медіатора. Якщо сторони не визначили кандидата, то Центр ВОІВ самостійно його обирає [3].

Під час другого етапу найголовнішим є дотримання строків, адже це важливо, якщо сторони хочуть обрати конкретну особу медіатора. Посередник може бути обраний двома способами: визначений сторонами або призначений Центром ВОІВ, у випадку, якщо сторони не досягли згоди чи недотрималися встановлених строків.

Наступним етапом є сам процес медіації, порядок якого визначають сторони. Якщо вони не дійшли такої згоди, тоді посередник самостійно визначає спосіб проведення медіації.

Головною умовою проведення посередництва в

рамках Центру ВОІВ є забезпечення конфіденційності. Заборонено робити будь-які записи розмов під час зустрічей сторін з медіатором. Кожен учасник процесу підписує угоду про конфіденційність. Сторона, яка бере участь у медіації, після її завершення повертає іншій усі відомості, документи або інші матеріали, надані стороною, не зберігаючи жодної копії. Будь-які замітки, зроблені стороною під час зустрічей з посередником, знищуються. Конфіденційність є однією з найважливіших умов, оскільки спори щодо захисту права інтелектуальної власності дуже часто виникають між великими корпораціями, а тому інформація, отримана під час медіації може завдати серйозної шкоди їх репутації у її випадку розголошення.

Медіація може бути закінчена декількома способами, а саме шляхом підписання сторонами мирової угоди; рішенням медіатора, якщо він вважає, що підписання мирової угоди є безперспективним; або письмовою заявою однієї із сторін у будь-який час.

Якщо надавати сторонам можливість односторонньої відмови від участі у медіації, то необхідно встановити обмеження щодо строків на роздуми. Медіатор перед підписанням згоди на участь у медіації попереджатиме учасників справи про їх право на відмову протягом певного строку. Такий строк може становити 30 днів (загальний строк апеляційного оскарження). Якщо ж після спливу цього

часу сторони не заявлять про відмову від підписання згоди на проведення медіації, то жодна із сторін не зможе в односторонньому порядку припинити процес медіації.

Зазвичай, медіація завершується підписанням мирової угоди між сторонами, оскільки досягнення компромісного рішення і є ціллю цього процесу.

Цікавою умовою проведення медіації, що визначена у Правилах ВОІВ є відмова від наклепів, яка полягає у тому, що сторони підписуючи угоду погоджуються, що будь-які заяви чи коментарі, письмові чи усні, зроблені ними або їхніми представниками під час підготовки до або в ході медіації, не будуть використані для подання позову за наклеп. Це означає, що сторони не можуть використовувати слова один одного як докази у нових спорах.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що ефективність та результативність медіації як інструмента вирішення спору щодо захисту прав інтелектуальної власності забезпечується структурованістю даної процедури. Яскравим прикладом зазначеного є практика Центру ВОІВ, який у своїй діяльності керується Правилами ВОІВ з медіації. Урегульованість основних моментів процедури вирішення спору дозволяє зробити цей процес найбільш ефективним для усіх сторін, що є головною метою медіації. Бажано, щоб у процесі

формування закону про медіацію український законодавець звернув увагу на практику врегулювання посередництва в рамках ВОІВ, зважаючи на особливості спорів щодо захисту прав інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. WIPO Online Case Administration Tools. *World Intellectual Property Organization*: website. URL: <https://www.wipo.int/amc/en/eadr/index.html> (last accessed: 05.09.2021)
2. Логвиненко М., Кордунян І. Особливості поетапного здійснення медіації у сфері інтелектуальної власності: перспективи для України. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 6. С. 100–108.
3. WIPO Mediation Rules. *World Intellectual Property Organization*: website. URL: <https://www.wipo.int/amc/en/mediation/rules/> (last accessed: 05.09.2021)

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА

КРАВЕЦЬ Л.В.,

*молодший науковий
співробітник
Науково-дослідного
інституту інтелектуальної
власності Національної
академії правових
наук України*

ПОЛАДЬКО О.М.,

*студент IV курсу
Національний технічний
університет України
«Київський політехнічний
інститут імені Ігоря
Сікорського»*

РОМАШКО А.С.,

*к.т.н., доцент,
Національний технічний
університет України
«Київський політехнічний
інститут імені Ігоря
Сікорського»
м. Київ, Україна*

В сучасних умовах техніки та технологій актуальним є питання охорони інформації. Тому важливим науковим та практичним завданням є охорона інформації з обмеженим доступом, яка є об'єктом права інтелектуальної власності і охорона якої дозволяє отримати додаткові прибутки.

В Законі України «Про інформацію» [1] зазначено, що інформація- це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. Інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація.

В Законі України [1] також зазначено, що конфіденційною є «інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою». В зазначеному Законі також визначений перелік відомостей, які не можуть бути віднесені до інформації з обмеженим доступом.

За Законом України «Про доступ до публічної інформації» [2] публічна інформація є відкритою, крім випадків, встановлених законом. Інформацією з обмеженим доступом в [2] теж є конфіденційна інформація, таємна інформація та службова інформація (як і в Законі [1]. Конфіденційна інформація [2, стаття 7, ч. 1] це «інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов».

У сфері інтелектуальної власності досить часто зустрічаються такі поняття як «комерційна таємниця», «конфіденційна інформація», «секрет виробництва» та «ноу-хау», які відрізняються одне від одного в залежності від визначень в конкретних документах.

Визначення, що стосуються комерційної таємниці наявне у Цивільному кодексі України [3, стаття 505], де зазначено, що комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку із цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її в секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію. Комерційною таємницею можуть бути відомості технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до закону не можуть бути віднесені до комерційної таємниці.

З огляду на вищезазначене комерційна таємниця завжди є конфіденційною інформацією. Але не кожна конфіденційна інформація буде комерційною таємницею. Можливо цей аспект і видається спірним, але поки не має окремого Закону, щодо комерційної таємниці, який би чітко давав відповіді на усі питання.

На сьогодні також відсутнє законодавство щодо раціоналізаторських пропозицій (адже це, зокрема, можуть бути відомості виробничого характеру, як і в комерційній таємниці). Тобто можливо термін «раціоналізаторська пропозиція» ввійде до складу поняття «комерційна таємниця»? На наш погляд

підстави для цього є... Але, знову ж таки, на цей час відсутні відповідні нормативно-правові акти.

За Законом України «Про науково-технічну інформацію» [4] суб'єктами відносин, пов'язаних з цим видом інформації є фізичні та юридичні особи, які можуть мати право власності, відповідно до чинного законодавства. Відкритості та загальнодоступності такої інформації сприяє держава, окрім «інформації, яка є державною або іншою таємницею, що охороняється законом». В Законі також зазначено, що науково-технічною інформацією може бути продукт інтелектуальної творчої праці, який становить об'єкт права інтелектуальної власності, а відносини щодо придбання, зберігання, переробки, використання і поширення такої інформації регулюються чинним законодавством. В законі також зазначено, що органи і служби гарантують захист прав інтелектуальної власності, додержання комерційної таємниці, захист законних інтересів юридичних та фізичних осіб-творців інформації.

З вищесказаного випливає що науково-технічною інформацією може бути об'єкт права інтелектуальної власності. Досить часто буває, що одного об'єкта господарської діяльності стосуються кілька різних об'єктів права інтелектуальної власності (і винаходи, і промислові зразки, і торговельні марки, і т. інш.), тому варто обрати стратегію охорони. Все охороняти? На все отримувати охоронні документи?

Чи частину об'єктів охороняти без реєстрації прав (без видачі охоронного документа, наприклад, для комерційної таємниці, незареєстрованого промислового зразка)?

Розглянемо стан патентування винаходів (корисних моделей). Статтею 12 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [5] визначено, що формула винаходу (корисної моделі) «повинна виражати його суть, базуватися на описі і викладатися у визначеному порядку ясно і стисло», а опис винаходу (корисної моделі) «повинен викладатися у визначеному порядку і розкривати суть винаходу (корисної моделі) настільки ясно і повно, щоб його зміг здійснити фахівець у зазначеній галузі».

Після отримання патенту (в певних випадках до отримання) інформація публікується, тобто стає відкритою, а це значить, що фахівець конкурента може відтворити за описом, формулою та кресленнями пристрій чи спосіб.

Виходячи з вищесказаного, при патентуванні існує ризик, що об'єкт буде використаний (наприклад виготовлений чи застосований) третіми особами в країнах де відсутня реєстрація прав. Як цьому запобігти?

В цьому випадку наша задача полягає в тому, щоб отримати реєстрацію прав та охоронний документ у відповідності до вимог Закону і при цьому частину інформації зберегти нерозкритою.

На підставі аналізу патентної діяльності, щодо такої нерозкритої (але потенційно патентоздатної) інформації, можна виділити такі ризики:

а) інформація про патентоздатний об'єкт чи іншу інформацію з обмеженим доступом може бути розкрита (винахідником чи заявником) перед процедурою патентування шляхом оприлюднення матеріалів про нього (пам'ятаємо, що в Україні існує пільговий період і для винаходу він становить 6 місяців, при цьому є держави де такий період 12 місяців, а є й такі де такий пільговий період відсутній). Це означає, що після розкриття такої інформації можна втратити можливість отримати охоронний документ;

б) розкриття надлишкової інформації в описі патенту може бути використане третіми особами для досягнення найкращого технічного результату в країнах де відсутня охорона і це сприятиме конкурентам на ринках держав, у яких не були зареєстровані права;

в) власник інформації з обмеженим доступом неналежним чином забезпечив режим її охорони через неналежне зберігання, халатне відношення, особисті якості та низьку компетентність персоналу, що має доступ до інформації.

Тому, отримуючи охорону прав на об'єкти інтелектуальної власності, винахіднику слід знайти баланс між:

- вимогою розкриття інформації таким чином, щоб його міг здійснити спеціаліст в даній галузі без необхідності додаткової винахідницької діяльності;

- використання можливості для нерозголошення найкращого відомого способу використання винаходу /корисної моделі (в Україні не вимагають такого розкриття, але є країни де це вимагають).

Власнику інформації, яка може бути передчасно розкрита при можливій реєстрації промислового зразка варто розглянути доцільність такої реєстрації, з огляду на ризики, та слід зберігати таку інформацію в режимі охорони інформації з обмеженим доступом до подачі заявки на винахід.

Підсумовуючи:

- охорона об'єктів права інтелектуальної власності в режимі інформації з обмеженим доступом, зокрема комерційної таємниці є дуже цікавою, але підходить не для всіх об'єктів права інтелектуальної власності (наприклад для пристроїв не підходить, бо виготовлений пристрій можна розібрати та поміряти, але може підходити, наприклад, для технологій виготовлення відповідальних деталей пристрою);

- слід зважати на ризики розкриття такої інформації;

- положення щодо нерозкритої інформації наявні угоді ТРІПС [6, ст. 39], але відсутня спеціальна

угода, що адмініструється Всесвітньою організацією інтелектуальної власності;

- відсутній нормативно-правовий акт України, щодо комерційної таємниці;

- наразі власник комерційної таємниці може лише довести факт володіння інформацією на певний час та дату (послуга WIPO PROOF) з проставленням цифрової мітки, але це не означає, що в разі розголошення інформації, навіть якщо вона патентоздатна, йому вдасться отримати патент.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інформацію». [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2938-17>.

2. Закон України «Про доступ до публічної інформації». Закон від 13.01.2011 № 2939-VI. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.

3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

4. Закон України «Про науково-технічну інформацію». [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>.

5. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі». [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.

6. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text – Дата звернення 28.02.2021.

ПРАКТИКА АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ ЩОДО НЕПРАВОМІРНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТОРГОВЕЛЬНОЇ МАРКИ

КРОНДА О.Ю.,
*к.ю.н., доцент
кафедри інтелектуальної
власності та
інформаційного права
Інституту права
Київського національного
університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

З кожним роком неправомірною використання торговельної марки стає більше. Такі порушення стають більш прихованими, продуманими та складнішими. Антимонопольний комітет України як орган одним з головних завдань якого є здійснення державного контролю за дотриманням законодавства в сфері недобросовісної конкуренції, окрім того запобігання, виявлення та припинення порушень в даній сфері, формує з року в рік відповідну практику щодо неправомірною використання торговельної марки.

Слід зазначити, що відповідно до Річного звіту Антимонопольного комітету України за 2020 рік [1] 9% від всіх правопорушень складає саме порушення, які передбачені ст. 4 Закону України «Про захист від

недобросовісної конкуренції», а саме неправомірне використання позначень. Кількість правопорушень за ознаками неправомірного використання позначень у 2019р. склала 7% від всіх правопорушень [2], у 2018 році - 25% [3]. Під позначеннями в даному випадку розуміються будь-які позначення, проте найчастіше в практиці Антимонопольного комітету України такі справи стосуються саме торговельних марок.

Досить багато справ щодо неправомірного використання торговельної марки пов'язані із вчиненням таких порушень при оформленні упаковки певних товарів і нанесенні на них торговельної марки. Так, найбільш резонансною справою Антимонопольного комітету України за 2020 рік в даній категорії справ була справа за участю ПАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» та ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я» стосовно використання без дозволу останньої схожої упаковки лікарського засобу «Цитрамон-Дарниця», що могло призвести до змішування з діяльністю ПАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця».

Окрім того, ТОВ «Фармацевтична фірма «Дарниця» не одразу звернулись в АМКУ. З самого початку було обрано судовий спосіб захисту, ПАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» (далі позивач) звернулась в Господарський суд м. Києва про припинення порушення прав інтелектуальної

власності на знак для товарів і послуг. Дана справа пройшла всі інстанції, та постановою Касаційного господарського суду Верховного суду від 26.02.2019 року було зобов'язано ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я» (далі відповідач) усунути позначення «Цитрамон», схоже до ступеню сплутування зі знаком для товарів і послуг за свідоцтвом України № 161029, з лікарських засобів (товарів, упаковок) власного виробництва [4].

Після того ТОВ «Фармацевтична фірма «Дарниця» звернулись до АМКУ стосовно вчинення порушення, передбаченого статтею 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», а саме неправомірного використання позначень. Відповідно до матеріалів справи у позивача була зареєстрована торговельна марка «Цитрамон» з 2012 року. А з 2016 року почали використовувати упаковку стосовно якої виник спір. Відповідач почав використовувати схожу упаковку з 2017 року. Дослідивши матеріали справи АМКУ прийшов до висновку, що ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я» вчинило правопорушення, передбачене ст. 4 Закону «Про захист від недобросовісної конкуренції» .

За вказане правопорушення АМКУ призначив один із найбільших штрафів за 2020 рік, а саме 10 191 755 грн. Станом на сьогоднішній день, штраф до державного бюджету не сплачено. ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я»

звернулося до суду з позовом про визнання недійсним вищевказаного рішення АМКУ. Наразі наявне рішення першої інстанції про відмову у задоволенні позовних вимог (рішення Господарського суду м. Києва від 01.07.2121 року по справі 910/2398/21).

Інші приклади стосуються випадків, коли Антимонопольним комітетом України було визнано порушення по ст. 4 Закону України «Захист від недобросовісної конкуренції» стосовно продукції «Петриківська», що в сукупності включає в себе пляшку, пробку, емблему, етикетку, контретикетку, та є схожим на оформлення упаковки алкогольної продукції «Хлібна Сльоза», (штраф – 493 285 грн); «ЗЕЛЕНИЙ ЗМІЙ», схожого на оформлення упаковок дріжджів спиртових із позначенням «МІЦНИЙ ЗМІЙ» (штраф – 2000 000 грн.); «O'DAILY», що в сукупності є схожими на назву та оформлення упаковки (етикетка та пляшка) лікерів «BAILEYS» (штраф – 200 000 грн.), оформлення упаковки кондитерського виробу – торта «КАЗКОВИЙ КЛЮЧИК», схожого на оформлення упаковки кондитерського виробу – торта «ЗОЛОТИЙ КЛЮЧИК» (штраф – 326 100 грн.); «БІЛЕ ВУГІЛЛЯ-ЗДРАВФАРМ» та «БІЛЕ ВУГІЛЛЯ» (штраф – 100 000); «ХЛІБ УКРАЇНСЬКИЙ НОВИЙ», що є схожим на оформлення упаковки продукції «ХЛІБ УКРАЇНСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ» (штраф – 105 000 грн.) тощо.

Аналізуючи практику Антимонопольного комітету України щодо неправомірного використання торговельних марок, слід відзначити, що наряду із існуванням механізму судового захисту порушених прав в сфері неправомірного використання торговельних марок, діяльність органів Антимонопольного комітету України дозволяє стороні обрати альтернативний і досить дієвий спосіб захисту своїх порушених прав, а відповідальність у виді значного штрафу є способом запобігання вчинення аналогічних правопорушень в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Річний звіт Антимонопольного комітету України за 2020 рік.URL:

<https://amcu.gov.ua/storage/app/uploads/public/605/4a0/e26/6054a0e268fc0702551413.pdf>

2. Річний звіт Антимонопольного комітету України за 2019 рік.URL:

<https://amcu.gov.ua/storage/app/uploads/public/5e7/b2b/61d/5e7b2b61dcf08200345915.pdf>

3. Річний звіт Антимонопольного комітету України за 2018 рік.URL:

https://amcu.gov.ua/storage/app/sites/1/Docs/zvity/2018/AMCU_2018.pdf

4. Рішення Антимонопольного комітету України від 17 грудня 2020 року № 793-р. URL: <https://amcu.gov.ua/npas/pro-porushennya-zakonodavstva-pro-zahist-vid-nedobrosovisnoyi-konkurenciyi-ta-nakladennya-shtrafu-27>

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ПОЛІТИКУ ТНК У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

ЛОЗОВА Г.М.,

*к.е.н., доцент,
доцент кафедри економічної
теорії, макро- і
мікроекономіки*

БОЙКО Я.С.,

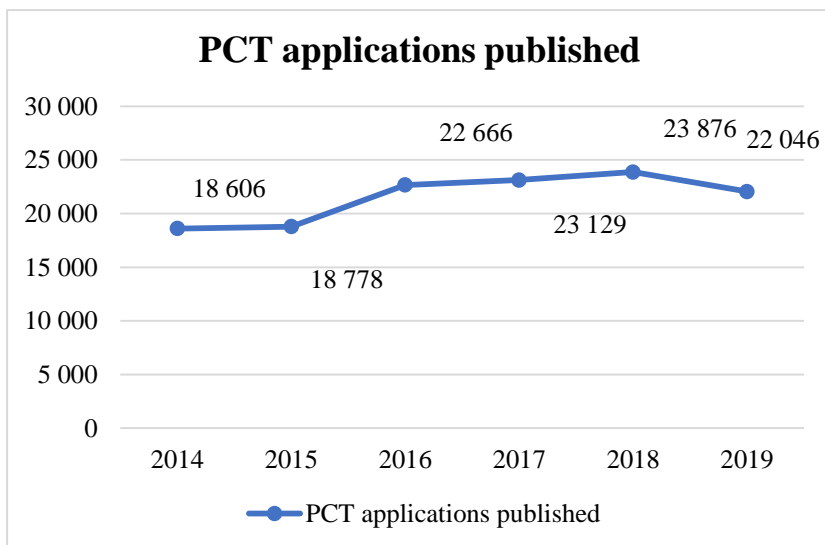
*студентка,
Київський національний
університет імені
Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Транснаціональні корпорації в даний час є провідними суб'єктами міжнародної господарської діяльності, потужним двигуном розвитку сучасної світової економіки, важливою складовою глобального ринку. ТНК, за оцінками експертів, контролюють до половини світового промислового виробництва, їх частка у сфері зовнішньої торгівлі є ще вищою [1]. Загальна кількість ТНК коливається у межах 40 тисяч. Їх політика та економічна поведінка фактично визначає ситуацію на світових ринках, динаміку курсів валют, впливає на рівень зайнятості та ситуацію на світовому ринку праці. ТНК можуть впливати на соціально-політичну ситуацію в країні через лобювання своїх інтересів на рівні національних урядів [2,3].

Економічні дослідження пов'язані із діяльністю ТНК досить різноманітні. В основному науковці акцентують увагу на питаннях історії становлення та причин їх появи, вивчають ознаки ТНК як феномена в сфері міжнародної господарської діяльності. Зокрема, Б.Б. Леонт'єв у своїй статті «Проблеми інтеграції» зазначає: «Основним фактором становлення та росту ТНК – є інтелектуальна власність, починаючи з унікальних технологій виробництва і торгівлі, які охороняються товарним знаком. Посилення росту компаній відбувається за рахунок систематичного нарощування інтелектуальної власності» [4].

Саме інтелектуальна власність (ІВ) та нематеріальні активи стала тим ключовим фактором розвитку транснаціональних корпорацій, що забезпечує їх світове панування та високу конкурентоспроможність у порівнянні з іншими компаніями. ТНК займають провідне місце у становленні, розвитку та впровадженні інтелектуальної власності, яка в свою чергу сприяє виходу компанії на нові ринки та поширенню сфер їх впливу. Для підтвердження цієї думки наводимо динаміку зміни прав ІВ, які належали 10 найбільшим ТНК за період з 2014 по 2019 роки. Данні свідчать про те, що кількість патентів інтелектуальної власності право, які належить ТНК, найбільш активно зростала з 2014 по 2016 роки, далі темпи зростання уповільнилися в проміжку часу з 2018 по 2019 роки

навіть спостерігався деякий спад, що пов'язано з певними турбулентностями на ринку.

Джерело [4]

Відповідно, на різних етапах розвитку та за різних умов діяльності на ринках, ТНК стикаються з рядом проблем, що стосуються передачі інтелектуальної власності, її оцінки та управління. Одним із таких викликів не тільки для ТНК, а й для світової економіки в цілому, стала пандемія та економічна криза 2020-2021 років. Вона внесла корективи у всі сфери діяльності та зачепила економіку всіх країни. ТНК не стали виключенням. В результаті глобальних змін ТНК стикнулись із рядом проблем, зокрема у сфері оподаткування та

трансфертного ціноутворення, управління інтелектуальною власністю.

Одним із важливих питань є питання оцінки інтелектуальної власності в умовах невизначеності. В умовах економічної кризи виникають ризики нижчої оцінці інтелектуальної власності. Дійсно, в період COVID-19 при оцінці прав ІВ з використанням підходу, що ґрунтується на основі прогнозів доходів, такі прогнози можуть виявитись несприятливими, через ряд економічних проблем, які безпосередньо впливають на зниження чистого прибутку в період пандемії. Крім того, в силу невизначеності, ставки дисконтування, також були вищими, що призводить до зниження оцінки інтелектуальної власності [5]. У тих сферах, які найбільше постраждали під час пандемії COVID-19, спостерігаються найбільші зниження щодо оцінки прав ІВ, зокрема, такі як готельно-ресторанна справа. В такому випадку для визначення правильності оцінки вартості інтелектуальної власності, транснаціональним корпораціям варто дотримуватися політики глибокої перевірки результатів оцінки на предмет відсутності будь-яких занижень оцінки. Взагалі виникає питання доцільності продажу прав ІВ третій стороні по діючій ціні [6].

Здійснивши огляд наукової літератури ми виявили, що в періоди невизначеності, яким саме і став період пандемії COVID-19, науковці та експерти рекомендують застосовувати методи множинної

оцінкою. У цьому випадку декілька методів будуть нівелювати ризики здійснення невірної оцінки таким чином, щоб досягнути оптимального показника, який би мінімізував вплив змін, що відбулися в економіках країн та підприємств під час пандемії.

Наступне важливе питання – це доцільність передачі прав на ІВ в період пандемії та економічної кризи. І якщо питання реальності оцінки прав ІВ можна вирішити, застосувавши множинний метод оцінки, то питання передачі більш ширше та потребує детальнішого обґрунтування. Як правило, це питання виникає перед ТНК, що були зацікавлені в реструктуризації бізнесу, проте вірогідність серйозних податкових наслідків потенційно змусила їх утриматися від цього. З огляду на вплив COVID-19 на підприємницьку діяльність, оцінка ІВ може бути нижчою, за рахунок зниження чистого прибутку, як згадувалось раніше. Таким чином, з огляду на нижчі доходи існує можливість передачі прав власності на ІВ з нижчими податковими витратами. Однак, перш ніж приймати рішення, про передачу необхідно розглянути і змодельовати всі податкові платежі, включаючи податки на експатріацію.

Незважаючи на те, що подібна практика – це хороший шанс для багатонаціонального бізнесу здійснити операцію з нижчими податковими витратами, слід враховувати і те, чи має така угода сенс для бізнесу в цілому. Зокрема на думку

В. Невмержицького, існує «висока ймовірність того, що податкові органи будуть уважно стежити за діяльністю транснаціональних корпорацій, які, на їхню думку, «використовують» нинішню економічну ситуацію для зниження своїх податкових зобов'язань. Тому підготовка відповідної документації з викладенням фактів та обставин угоди і, зокрема, будь-яких аспектів або припущень, які були порушені поточною економічною ситуацією, повинні бути детально задокументовані». [9]

В цілому, передача інтелектуальної власності в період невизначеності потребує особливої уваги та впевненості з боку транснаціональної компанії щодо очікуваної вигоди, оскільки витрати на проведення реструктуризації бізнесу такого роду досить високі, особливо з урахуванням додаткових вимог до документації на загальну реструктуризацію.

Таким чином, пандемія та економічна криза 2020-2021 років внесла свої корективи у діяльність ТНК, позначилася на їх політиці управління правами інтелектуальної власності, але і відкрила нові можливості для реструктуризації бізнесу, відмови від нерентабельних нематеріальних активів та отримання більш вигідних економічних результатів за рахунок зниження податкових витрат в процесі управління інтелектуальними активами.

Список використаних джерел:

1. Антоненко О. І. Деякі тенденції розвитку транснаціональних корпорацій в Україні [Електронний ресурс]/ О. І. Антоненко, О. А. Чурилова // Нац. б-ка ім. В. І. Вернацького – Режим доступу до ресурсу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals>.
2. Top 100 Global Innovators 2021 // <https://clarivate.com/top-100-innovators/the-top-100/>
3. Top 50 global retailers 2020 – National Retail Federation // <https://nrf.com/resources/top-retailers/top-50-global-retailers/top-50-global-retailers-2020>
4. Леонтьев Б. Б. Проблемы интеграции / Б. Б. Леонтьев. // Научно-практический журнал "Интеллектуальная собственность". – 2016. – №9.
5. WIPO IP Facts and Figures [Електронний ресурс]. – 2015-2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4533&plang=EN>.
6. Біла книга. Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України / Г.О. Андрощук, О.В. Дем'яненко, І.Б. Жилияєв та ін. – К.: Парламенське видавництво, 2008.
7. WIPO. GII 2020: COVID-19 Pandemic's Expected Impact on Global Innovation; Annual Ranking Topped by Switzerland, Sweden, U.S., U.K. and Netherlands [Електронний ресурс] / WIPO. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://www.wipo.int/pressroom/en/articles/2020/article_0017.html.
8. Worldwide Retail and Ecommerce Sales: eMarketer's Estimates for 2016 – 2021 // <https://www.emarketer.com/Report/Worldwide-Retail-Ecommerce-Sales-eMarketers-Updated-Forecast-New-Mcommerce-Estimates-20162021/2002182>
9. Невмержицький В. Управление интеллектуальной собственностью [Електронний ресурс] / Віктор Невмержицький. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bdo.ua/ru-ru/insights/taxes/realise-managing-intellectual-property-diligence-is-the-mother-of-good-fortune>.

СВОБОДА ПАНОРАМИ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

*МАЗУР О.Я.,
студентка,
Львівський національний
університет імені
Івана Франка
м. Львів, Україна*

Свобода панорами являє собою можливість фотографувати, знімати на відео чи змальовувати та вільно користуватися (у тому числі розповсюджувати та демонструвати) фотографіями, відео чи малюнками пам'ятників та архітектурних споруд, які захищаються авторськими правами та знаходяться у місцях відкритих для вільного відвідування, без дозволу їх автора.

Актуальність даної теми зумовлена необхідністю законодавчого закріплення інституту свободи панорами та відсутністю ґрунтовного дослідження у вітчизняній доктрині цього інституту.

Вперше термін «свобода панорами» (*panoramafreiheit*) було закріплено у німецькому законі про авторське право (*Urheberrechtsgesetz*), у ч. 1 ст. 59 якого зазначено: «допускається відтворення творів, які розміщені в громадських місцях (на вулицях, дорогах), за допомогою прийомів образотворчого мистецтва, зображення графічним способом, на фотографіях, у кінематографічних

роботах, а також поширення та публічний показ таких творів. Для архітектурних творів це положення поширюється тільки на екстер'єр». Свобода панорами обмежує право власника авторського права вживати заходів у зв'язку з порушенням авторських прав відносно фотографа чи будь-кого, хто поширює зображення. Тобто, свобода панорами є винятком із загального правила, за яким власник авторського права має виключне право дозволяти репродукцію та розповсюдження твору[1].

Художні твори, які виставлені на площах, розвилках доріг і т. д., як правило, можна фотографувати вільно і безкоштовно. Проте, якщо художній твір буде використаний на фотографії в якості основного мотиву, а знімки розпродаватимуться або відтворюватимуться в комерційних цілях, автор має право на винагороду. Але винагорода не виплачується при зйомках для газет.

Сьогодні свобода панорами закріплена в законодавстві багатьох країн світу. Немає загального підходу до розуміння свободи панорами серед країн. У законодавствах іноземних держав, зокрема Великобританії, США, Німеччини, Польщі, Швейцарії та багатьох інших, свобода панорами регулюється з деякими відмінностями. Наприклад, в більшості країн до творів, які підпадають під регулювання свободи панорами, відносять так звані «three-dimensional works», тобто об'ємні об'єкти, а от законодавство

Швейцарії творами даного інституту також визнає і «two-dimensional works» - пласкі об'єкти, до яких можуть належати фрески, мозаїки і т. д.

Але незважаючи на те, що багато країн передбачають даний інститут права у своїх законах, свобода панорами не регулюється ні українським законодавством, ні міжнародними актами, згода на обов'язковість яких надана ВРУ. Навіть Бернська конвенція не врегульовує питання щодо свободи панорами. Оскільки свобода панорами закріплена у законодавствах більшості країн ЄС, а Україна взяла на себе зобов'язання гармонізувати своє законодавство із законодавством ЄС, то проблема закріплення даного інституту є дуже актуальною.

Сьогодні єдиною нормою в українському законодавстві, що дозволяє використання захищених творів без згоди автора, але з обов'язковим зазначенням імені автора, є п. 4 ч. 1 ст. 21 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Ця норма дозволяє «відтворення з метою висвітлення поточних подій засобами фотографії або кінематографії, публічне сповіщення або інше публічне повідомлення творів, побачених або почутих під час перебігу таких подій, в обсязі, виправданому інформаційною метою» [2]. Тобто, існує 2 умови застосування даної норми права: зазначення імені автора, а також відтворення з інформаційною метою.

Дана норма певною мірою обмежує вільне використання творів, зокрема, комерційне використання фотографій творів архітектури та мистецтва без дозволу авторів викликає значні труднощі при створенні путівників або фільмів, оскільки потрібно отримувати дозвіл автора, якого або спадкоємців якого іноді доволі важко знайти. Найбільше проблем виникає з архітектурними спорудами ХХ століття, оскільки значна частина творів цього періоду ще не перейшла в суспільне надбання за часом (70 років від смерті автора).

Як правило, твори архітектури та скульптури знаходяться у відкритих для відвідування місцях, тому можна сказати, що їх автори погодилися на публічну демонстрацію, публічне виконання, показ та сповіщення. Але саме розміщення твору у публічному місці не дає підстав вважати, що його автор дав дозвіл на відтворення твору, хоч при цьому не може заборонити фотографувати дані об'єкти [3, с. 95].

В. В. Коноваленко зазначає, що у зв'язку з цим користувачеві фотографічного твору: редакції засобу масової інформації, видавцю, телекомпанії, організатору виставки необхідно знати, що використовувані такі зображення доцільно за умови укладення договорів з правовласниками таких об'єктів [4, с. 268]. Я підтримую дану позицію, оскільки саме права авторів архітектурних та скульптурних творів

часто порушуються під час комерційного використання їх зображень на фотографіях.

Проте у законодавстві зазначено, що майнові права авторів можуть обмежуватися, за умови, якщо вони не завдаватимуть шкоди використанню і твору і не обмежуватимуть безпідставно законні інтереси автора. Саме такі винятки передбачає вільне використання творів. Так, відповідно до ч. 4 ст. 21 Закону України «Про авторське право і суміжні права» без згоди автора (чи іншої особи, яка має авторське право), але з обов'язковим зазначення імені автора і джерела запозичення, допускається відтворення твору з метою висвітлення поточних подій засобами фотографії або кінематографії, публічне сповіщення або публічне повідомлення творів, побачених або почутих під час таких подій, в обсязі, виправданому інформаційною метою[2]. Також дозволяється відтворення примірників твору для бібліотек та архівів, навчальних та особистих цілей.

Таким чином, можна узагальнити, що відтворювати твори архітектури та скульптури шляхом фотографування без згоди їх автора дозволяється за наступних умов: зазначення імені автора твору; некомерційний характер; навчальна, інформаційна чи особиста мета відтворення.

Вільне використання творів без згоди автора є можливим при дотриманні вимог статей 21-25 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Також

не потрібно отримувати дозвіл, якщо строк охорони твору архітектури закінчився, проте все-таки потрібно пам'ятати про його особисті немайнові права, що передбачені у ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права» та на які не поширюються строки охорони авторських прав у термін 70 років після смерті автора.

Необхідно відзначити, що на практиці особа, яка фотографує твори архітектури та скульптури, нечасто замислюється про охорону майнових прав їхніх авторів. У таких випадках доречно застосувати саме положення свободи панорами, яка спрямована на розширення можливостей авторів фотографічних творів, на яких зображені твори архітектури та скульптури.

Саме тому, на мою думку, сучасне українське законодавство потребує внесення змін та доповнень у наявний ЗУ «Про авторське право та суміжні права» або створення нового нормативно-правового акту, який би регулював питання у сфері свободи панорами, оскільки на даний момент в Україні інститут свободи панорами ніяк не закріплений.

Список використаних джерел:

1. Андрощук Г. Свобода панорамної зйомки: проблеми регулювання. Інтелектуальна власність. № 2. 2016. URL: <https://wikiukraine.wordpress.com/2016/03/14/freedom-of-panorama/> (дата звернення: 27.08.2021)

2. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 № 3792-ХІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3792-12> (дата звернення: 28.08.2021)

3. Зварич Ж. І. Співвідношення свободи панорами та вільного використання творів у контексті фотографування об'єктів авторського права. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. — 2010. — Вип. 25. — С. 93-99. — URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2010_25_20 (дата звернення: 02.09.2021)

4. Коноваленко В. В. Авторськое право: автору, редактору, издателю./ В. В. Коноваленко. - Харьков: Фактор, 2007. - 489 с.

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

МАЙМУР Є.Ф.,

студентка

Інституту права

Київського національного

університету імені

Тараса Шевченка

ДОРОШЕНКО О.Ф.,

к.ю.н., директор

Науково-дослідного

інституту інтелектуальної

власності Національної

академії правових

наук України

ДОРОЖКО Г.К.,

к.т.н., доцент,

заступник директора

Науково-дослідного

інституту інтелектуальної

власності Національної

академії правових

наук України

м. Київ, Україна

На сьогодні настала нагальна необхідність здійснення комплексного аналізу актуальних проблем, які виникають при проведенні експертизи у вирішенні спорів, що пов'язані із захистом прав інтелектуальної власності, погодження спільних напрямків щодо їх вирішення та напрацювання єдиної судової практики у даній сфері.

При призначенні судової експертизи у справах про порушення прав інтелектуальної власності виникає ряд проблем, пов'язаних саме зі специфікою сфери творчої діяльності. У даному контексті вибір судового експерта виступає як одна з умов отримання об'єктивного, достовірного і повного висновку.

Судовими експертами може бути проведено експертне дослідження, пов'язане з об'єктами інтелектуальної власності, за заявкою фізичної або юридичної особи. Наявність висновку за результатами такого дослідження, є одним з вагомих аргументів при порушенні кримінальної справи за фактом порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності, а також при обґрунтуванні сторонами своїх доказів, або заперечень у суді.

Слід зазначити, що зміни, внесені до процесуального законодавства Законом № 2147-VIII від 03.10.2017, в частині визначення порядку призначення (замовлення) експертизи в цивільному та господарському процесі, зокрема щодо надання учасникам справи права замовляти експертизу, негативно вплинули на ефективність судової експертизи як джерела доказу при розгляді справ щодо об'єктів інтелектуальної власності. Це пояснюється двома взаємопов'язаними причинами.

1. Особливість об'єктів інтелектуальної власності саме як об'єктів експертного дослідження полягає в тому, що вони є нематеріальними. Відповідно, для

дослідження таких об'єктів практично не застосовуються інструментальні методи, які можуть забезпечити точне і неспростовне визначення ознак та властивостей цих об'єктів з метою їх порівняння з протиставленими об'єктами (зразками). За таких умов ключову роль для отримання обґрунтованого та об'єктивного висновку відіграють вже не інструменти, обладнання та методики проведення експертиз, а особисті якості експерта: його кваліфікація, досвід, рівень освіти, ерудиція і, зрештою, добросовісність. Тобто, в цьому виді експертиз суб'єктивний фактор (фактор особистості експерта) має більший вплив на результати досліджень, ніж у тих видах, у яких застосовуються інструментальні методи, спеціальне обладнання тощо. Особливо це стосується досліджень тих об'єктів ІВ, для яких охоронні документи не містять перелік ознак, що складають обсяг правової охорони, наприклад, торговельних марок або промислових зразків.

2. Якщо попередня редакція відповідних статей процесуального законодавства виключала можливість спілкування судового експерта з учасниками справи поза судовими засіданнями (з урахуванням вимог Закону України «Про судову експертизу»), то тепер така можливість прямо передбачена процесуальними нормами, оскільки сторони можуть замовляти експертизу незалежно від суду. Практика показує, що кожна сторона може надати в суд два, три, а то й більше

висновків від різних експертів (експертних установ), у яких експерти приходять до абсолютно протилежних результатів дослідження, тобто в кожному разі тих, які задовольняють інтереси замовника експертизи. Зрозуміло, що принаймні частина з цих висновків завжди є необ'єктивними, але ніяких наслідків для експертів при цьому не настає. Фактично відбувається комерціалізація судово-експертної діяльності за повної відсутності механізмів протидії цьому явищу.

Вбачається, що таким чином і сама професійна діяльність судових експертів у сфері інтелектуальної власності втрачає престижність та науковий рівень, опускаючись виключно до бізнесових інтересів.

Виходом з такої ситуації могло б бути повернення до попереднього порядку призначення судових експертиз або ж заборона учасникам справи звертатися за проведенням експертиз саме до атестованих судових експертів, тобто, залучення для таких цілей фахівців сфери, які не здійснюють професійну діяльність у судовій експертизі. В такому разі призначати експертизу саме атестованим судовим експертам повинен виключно суд. Але ці зміни, очевидно, можуть відбутися лише тоді, коли в Україні нарешті запрацює Вищий спеціалізований суд з питань інтелектуальної власності.

Ефективність роботи судових експертів у сфері інтелектуальної власності прямим чином залежить від якості спеціального законодавства. Так у спеціальних

законах з промислової власності на сьогодні не вирішено цілий ряд проблем, які можуть бути виявлені лише в процесі правозастосування, зокрема – підчас проведення судово-експертних досліджень. До них можна віднести питання процедури визнання патентів на винаходи, корисні моделі та промислові зразки недійсними частково, виключення з правової охорони неохороноздатних елементів знаків тощо [1, 13-14].

Треба підтримати рекомендацію автора роботи [2, 134] та уніфікувати організацію судово-експертної діяльності за рахунок стандартизації методик складання висновку експертного дослідження, які мають бути визнаними науковою спільнотою та перевіреними на практиці, що має виключати можливість використання неперевірених даних і науково необґрунтованих методів досліджень при виконанні експертних досліджень, а також забезпечення відповідності управління якістю і на наш погляд, забезпечувати повноту вирішення конкретної експертної задачі згідно з поставленими питаннями експертизі.

Одним із головних напрямів оновлення судово-експертної системи є організація базового навчання фахівців у сфері інтелектуальної власності.

Для вирішення проблеми в проведенні експертних досліджень доцільно рекомендувати Міністерству юстиції України затвердити методику та

необхідні вимоги до змісту документів про призначення судової експертизи.

Існує реєстр методик проведення судових експертиз об'єктів права інтелектуальної власності в Україні, де є дуже застарілі методики. Але 28 січня 2021 року прийнято рішення про державну реєстрацію «Методики проведення судових експертиз фотографічних творів як об'єктів авторського права» за експертною спеціальністю 13.1.1. Дослідження, пов'язані з літературними, художніми творами, та інше. Розробником цієї методики є Львівський НДІСЕ Міністерства юстиції України. Також 28 січня 2021 року прийнято рішення про державну реєстрацію «Методики визначення ринкової вартості об'єктів інтелектуальної власності» за експертною спеціальністю 13.9. Економічні дослідження у сфері інтелектуальної власності. Розробниками цієї методики є: Науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності; Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. Бокаріуса; Київський науково-дослідний інститут судових експертиз [3].

Науково-дослідний центр судової експертизи з інтелектуальної власності Міністерства юстиції України у 2021 році розпочав розробку двох нових методик: «Методики експертного дослідження промислових зразків (VII.1.1 -2021/2)» та «Методики проведення судової експертизи, пов'язаної з

винаходами та корисними моделями (удосконалена) (VII.1.2 -2021/2)» [4].

Голова Комітету з інтелектуальної власності, що діє у складі Національної асоціації адвокатів України, М. Потоцький, який виступав на цьогорічному весняному засіданні Секції судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України, запросив судово-експертну спільноту до діалогу з адвокатським середовищем, оскільки саме висновок експертного дослідження, який готується судовими експертами, є тим основним джерелом спеціальних знань, яке враховується судом під час ухвалення рішення. Як зазначив М. Потоцький, професійна комунікація адвокатів та судових експертів, вироблення спільних підходів та правозастосування, врахування досвіду адвокатів під час розробки методичних рекомендацій проведення судової експертизи є запорукою підвищення стандартів захисту прав інтелектуальної власності в Україні, а Комітет з інтелектуальної власності, що діє у складі Національної асоціації адвокатів України готовий стати такою професійною комунікативною платформою та долучитися до удосконалення сфери захисту інтелектуальних прав [5].

З огляду на вищевикладене, потрібно зазначити, що настала необхідність удосконалення існуючих

способів та методик призначення та проведення судової експертизи порушених прав інтелектуальної власності; необхідно створити державний орган управління організацією і проведенням експертиз в Україні, який повинен здійснювати організаційно-правове, науково-методичне та інші необхідні форми забезпечення діяльності експертних організацій і окремих експертів; для підвищення ефективності роботи судових експертів у сфері інтелектуальної власності необхідно удосконалювати спеціальне законодавство та організацію базового навчання фахівців з судової експертизи у сфері інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Дорошенко О.Ф. Правове забезпечення стану та перспективи розвитку судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності в Україні. *Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності: теорія і практика: науково-практ.збірн.*; НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. Випуск 6. К.: Інтерсервіс, 2020. 110 с. С. 8 - 14.
2. Репешко П. І. Питання державного регулювання судово-експертної діяльності в країнах пострадянського простору та реформування системи правоохоронних органів в Україні. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2012. Вип. 12. С. 127-134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trsek_2012_12_21.
3. Реєстр методик проведення судових експертиз об'єктів права інтелектуальної власності в Україні. URL: <http://rmpse.minjust.gov.ua/page/21>.
4. Науково-дослідний центр судової експертизи з інтелектуальної власності Міністерства юстиції України. Презентація Владислава Федоренка. URL: <http://rd.ua/storage/lessons/1116/634.pdf>.
5. Національна асоціація адвокатів України. URL:<http://Unba.org.ua/news/6472...pdf>.

ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ КОНТРАФАКТНОЇ ПРОДУКЦІЇ

МАНЄВСЬКА А.О. ,
студентка гр. БЕМ 920д,
ПЕРЕРВА П.Г.,
д.е.н., професор
ТКАЧОВ М.М.
к.е.н., доцент,
Національний технічний
університет «Харківський
політехнічний інститут»
м. Харків, Україна

Роль об'єктів інтелектуальної власності в економіці і суспільстві стає дедалі більше, і в найбільш розвинених країнах все більша частина валового внутрішнього продукту формується саме за рахунок об'єктів інтелектуальної власності та інновацій. Разом з цим збільшується обсяг і різноманітність способів порушення прав на результати інтелектуальної діяльності та засоби індивідуалізації. Інтелектуальна власність, створення якої пов'язане з істотними витратами, легко піддається тиражуванню і відтворенню, що робить її особливо вразливою, яка потребує охорони і захисту держави [1-15].

Однією з найбільш актуальних проблем захисту інтелектуальної власності в світі і на українському ринку зокрема є виробництво і реалізація контрафактної продукції. За оцінками Міжнародної

торгової палати, торгівля контрафактною продукцією в усьому світі становить 5-7% обсягу всієї міжнародної торгівлі, що в абсолютних величинах становить близько 500 млрд дол. США в рік [1, 11, 15]. Одна реалізована контрафактна одиниця товару витісняє з ринку як мінімум одну одиницю легальної продукції. Таким чином, ситуація, що склалася на українському і міжнародному ринках свідчить про глобальність проблеми контрафакту і піратства.

Контрафакція - це незаконне використання окремими організаціями (фірмами) відомих на ринку товарних фірмових знаків з метою отримання доходів від виробництва і реалізації цих товарів, з метою недобросовісної конкуренції та введення в оману покупця (споживача) [1, 3, 9].

В сучасних умовах контрафактне виробництво відокремилася в своєрідний ринок, який характеризується особливими ознаками, масштабами і специфікою економічної організації. Номенклатура контрафактної продукції досить різноманітна. До ризикованих категорій товарів, серед яких найбільш часто зустрічається контрафактна продукція, відносяться і продовольчі товари. На думку експертів, на українському ринку найбільш часто зустрічаються контрафактні товари в таких групах, як алкогольна продукція - 37%, рибні та м'ясні консерви - 32%. Поступаючи на внутрішній ринок, контрафактна продукція становить небезпеку для економічних

перспектив розвитку регіонів країни. Але на продовольчому ринку це явище загрожує, крім іншого, здоров'ю та життю споживачів підробленої продукції. Контрафактне виробництво тісно пов'язане з імпортно-експортними операціями. Як показує практика, значна частина контрафактної продукції надходить в Україну з-за кордону. Митні органи України беруть безпосередню участь у захисті прав власників інтелектуальної власності [1, 4, 8, 14].

Таким чином, актуальною залишається одна з головних задач - захист прав власників інтелектуальної власності при переміщенні продукції через митний кордон. В даний час йде процес формування єдиного механізму захисту прав інтелектуальної власності та питання захисту прав інтелектуальної власності митними органами висвітлюються багатьма українськими вченими і практиками. Одна з основних тенденцій розвитку сучасного ринку контрафакту - локалізація. Якщо раніше підробки, які звертаються на українських ринках, були переважно іноземного походження, то сьогодні зростає частка підробленої продукції вітчизняного виробництва. У зв'язку з цим не менш важливим є виявлення контрафактної продукції, виробленої і реалізованої на внутрішньому ринку, тобто в боротьбі з контрафактом необхідно акцентувати увагу не тільки на учасників зовнішньоекономічної діяльності, але і на учасниках

внутрішнього ринку. Незважаючи на складність вимірювання кількості вироблених і реалізованих контрафактних товарів, є такі твердження: на внутрішнє виробництво і споживання контрафактної продукції припадає в досить великих обсягах. Найбільшу питому вагу контрафактної продукції на внутрішньому ринку також відзначається по м'ясних, рибних консервів, чаю, кави, кондитерських товарах, алкогольної продукції, обсяги такої продукції варіюються від 30 до 60%. За даними правоохоронних органів, як мінімум 60% української контрафактної продукції виробляється в азіатському регіоні. Кризові симптоми в економіці тільки загострюють масштаб проблеми, а методи авторів контрафакту стають все більш витонченими.

Експерти встановили, найчастіше підробляють харчові продукти, мінеральну воду, алкогольну продукцію. Одним з найбільш комерційно вигідних вважається виробництво контрафактної мінеральної води, яке (особливо в весняно-літній сезон) приносить власникам підпільних цехів дохід, який можна порівняти з нелегальною торгівлею зброєю. Частка підробок на цьому ринку коливається від 50 до 75% всього обсягу [5, 7, 10].

Ще одна популярна серед підпільних умільців галузь економіки - виробництво алкогольної продукції. Для виявлення контрафактної продукції необхідно знати, які ознаки потенційно можуть

вказувати на порушення виняткових прав правовласників. Крім визначення цих ознак необхідно встановити приналежність авторських або суміжних прав або їх відсутність, а це питання вирішується з залученням патентознавців. Для того щоб попередити обман споживачів, фахівцям необхідно знати види підробок. Знання однієї лише особливості упаковки або фасування дозволяє оперативно розпізнати і припинити поширення даної контрафактної продукції на території України. Дослідження показують, що продовольчі товари підробляються різними способами. Встановлено, що підробка текстових елементів бренду відбувається за рахунок використання наступних елементів:

а) зорова схожість - створення нової назви марки, яка візуально не завжди відрізняється від вихідного, за допомогою схожих букв, знаків;

б) фонетична подібність - заміна однієї або декількох букв в назві відомого бренду, в результаті чого назва імітатора на слух майже не відрізняється від оригіналу;

в) контекстна імітація - використання смислових асоціацій, що викликаються деякої схожістю імен «паразитичної» і оригінальної марки;

г) антонімічеська паралель - використання антоніма назви відомої марки теж є паразитичним прийомом.

Боротьба з контрафактною продукцією є досить складним і багатоаспектним завданням. Виявлення та запобігання випуску та реалізації контрафактної продукції на продовольчому ринку вимагає створення і впровадження в практику комплексної системи захисту від контрафакту, що включає законодавчу підтримку, систему ідентифікації і відстеження товару від виробника до споживача, систему контролю якості на підприємствах харчової промисловості та торгівлі, посилення відповідальності за виробництво, реалізацію контрафактної продукції. Необхідно активізувати роботу по визначенню найбільш об'єктивних і достовірних показників ідентифікації товарів однорідних груп, що дозволяють підтвердити їх тотожність або невідповідність встановлених нормативними документами та / або описами вимог. Стає очевидним: треба щось кардинально міняти в законодавстві для того, щоб норми, спрямовані на боротьбу з реальним контрафактом (низькопробними підробками), що не ставали знаряддям для розправи з сумлінними конкурентами, десятиліттями випускають якісну продукцію під відомими торговими марками.

Список використаних джерел:

1. Донскова Л.А. О защите продовольственного рынка от контрафактного товара: состояние, проблемы и пути решения // Интеллектуальная собственность: от надежной защиты к эффективному управлению : сб. ст. XI Междунар. науч.-практ. конф., Екатеринбург, 30–31 октября 2015 г. Екатеринбург : Изд-во Урал. гос. экон. ун-та, 2015. с.19–24.

2. Гочарова Н.П., Перерва П.Г., Яковлев А.И. Маркетинг инновационного процесса // Учебное пособие - К.: ВИРА-Р, 1998.- 267с.
3. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 4. Исследование рынка промышленной продукции. М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991. 96 с.
4. Kocziszy György Reputational compliance / György Kocziszy, M.Veres Somosi, T.O.Kobieliava // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2017": тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. С. 140-143.
5. Перерва П.Г. Нагі С., Кобелева Т.О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.
6. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві / Навч.посібник для машинобуд. спеціальностей.- Харків : «Основа», 1993.- 288с.
7. Pererva P.G., Kocziszy György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668 p.
8. Коциски Д., Перерва П.Г., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаенс программа промышленного предприятия.– Харьков-Мишконец : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.
9. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Механізм управління рівнем конкурентоспроможності продукції підприємства. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. №4. С. 230–235.
10. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 2. Маркетинг на промышленном предприятии.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991.- 80 с.
11. Тканова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства // Економіка розвитку. 2011. №4 (60). С. 116-120.
12. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 3. Управление ассортиментом продукции.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991.- 80 с.
13. Товаянський В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Банкротство, санация та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління // Вісник НТУ «ХПІ», 2015. №59 (1168). С. 148-152.
14. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Комплексний підхід до управління конкурентоспроможністю промислової продукції // Перспективи і пріоритети розвитку економіки України та її регіонів. Луцьк : ЛНТУ, 2012.– Вип. 9 (34). Ч. 2. С. 9–29.
15. Экономика и организация труда / И.Н.Погорелов [и др.]. – Харьков : Фактор, 2007. – 640 с.

ФОРМУВАННЯ НАПРЯМКІВ ПРАКТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

МАСЛАК М.В.,

здобувач

КОБЕЛЄВА Т.О.,

д.е.н., професор,

*Національний технічний
університет «Харківський
політехнічний інститут»*

м. Харків, Україна

Інтелектуальна власність сьогодні є однією з найважливіших категорій інноваційного менеджменту, яка визначає сукупність принципів, методів і форм управління інноваційними процесами. Для України одним із складних завдань активізації інноваційної діяльності є трансформація науково-технічних розробок в інноваційний продукт, тобто існує проблема комерціалізації інноваційної сфери та вибору найбільш сприятливих способів капіталізації інтелектуального потенціалу.

На думку ряду авторів конкурентні переваги для правовласників інтелектуальної власності можуть складатися наступному:

- можливість внесення об'єктів інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства без відволікання реальних грошових коштів;

- отримання додаткових доходів за передачу права користування інтелектуальною власністю;
- можливість використання інтелектуальної власності в якості застави при отриманні кредиту;
- інтелектуальна власність забезпечує захист від конкурентів на період виведення на ринок нової продукції, а також захист від недобросовісної конкуренції;
- інтелектуальна власність сприяє створенню рекламного іміджу при інформуванні про правову охорону продукції, що випускається або роботі за ліцензією відомого виробника;
- можливість знизити податок на прибуток шляхом зменшення оподаткованої бази на величину амортизації нематеріальних активів і величину витрат на створення об'єктів інтелектуальної власності;
- зниження податку на додану вартість, якщо угода оформляється як патентний, ліцензійний чи авторський договір [1, 2].

Проведені дослідження дозволяють зробити висновок про те, що на промислових підприємствах об'єкти інтелектуальної власності можуть реалізуватися в двох основних формах: у якості внеску до статутного фонду підприємства або для оптимізації грошових потоків.

Використання об'єктів інтелектуальної власності в складі активів підприємства дозволяє

значно підвищити його вартість без істотних матеріальних витрат.

Використання об'єктів інтелектуальної власності в статутному фонді дозволяє підприємству і авторам (її творцям) отримати наступні практичні переваги [3]:

- сформуванню значний за розмірами статутний фонд без відволікання грошових коштів і забезпечити доступ до банківських кредитів та інвестицій (наприклад, інтелектуальну власність можна використовувати нарівні з іншим майном підприємства як об'єкт застави при отриманні кредитів);

- використовувати в якості внеску в статутний капітал, не тільки при створенні нового підприємства, а й при збільшенні статутного капіталу вже діючого підприємства;

- амортизувати об'єкти інтелектуальної власності в статутному фонді та замістити їх реальними грошовими коштами (капіталізувати об'єкти інтелектуальної власності); при цьому амортизаційні відрахування на законних підставах залишаються в розпорядженні підприємства, включаються в собівартість продукції і не обкладаються податком на прибуток;

- авторам і підприємствам - власникам інтелектуальної власності брати участь як засновників (власників) при організації дочірніх і самостійних фірм без відволікання грошових коштів.

Основні напрямки використання і управління об'єктами інтелектуальної власності вказані в табл. 1

Таблиця 1 - Напрями використання і управління об'єктами інтелектуальної власності [2]

Область управління	Можливості використання об'єктів інтелектуальної власності
Менеджмент	1. Об'єкти інтелектуальної власності - один з внутрішніх джерел реструктуризації підприємства. Правильно оцінені і поставлені на баланс, об'єкти інтелектуальної власності здатні збільшити статутний капітал компанії, підвищити її капіталізацію.
Маркетинг і реклама	2. Об'єкти інтелектуальної власності - один з ресурсів залучення додаткових коштів шляхом кредитування.
Бухгалтерія	3. Можливість отримання додаткових доходів шляхом укладання ліцензійних договорів на передачу зареєстрованих прав.
Інформаційні технології	4. Об'єкти інтелектуальної власності - це один з найважливіших елементів управління у великих структурах, холдингах, групах компаній.
Авторство	1. Формування позитивного іміджу виведеного на ринок товару або компанії в цілому.

Використання об'єктів інтелектуальної власності в процесі здійснення діяльності

підприємства дозволяє оптимізувати грошові потоки та оподаткування [3]:

- документально підтвердити права власності і поставити ці об'єкти на баланс як майно підприємства, що дає можливість виробляти їх амортизацію і утворювати відповідні фонди амортизаційних відрахувань за рахунок собівартості продукції;

- отримати додаткові доходи за передачу прав на використання об'єктів інтелектуальної власності, а також забезпечити обґрунтоване регулювання розцінок на продукцію інноваційної діяльності підприємства в залежності від обсягу переданих прав на їх використання.

Крім цього, документальне підтвердження прав власності і прав на використання об'єктів інтелектуальної власності, а також отримання офіційних охоронних документів дозволяє забезпечити контроль за часткою ринку і можливість законного переслідування недобросовісних конкурентів і порушників виняткових прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Як відзначають дослідники, в сучасному світі вирішальним фактором економічного розвитку є інститут авторського права і промислової власності. Через стимулювання створення об'єктів інтелектуальної власності, захист і комерціалізацію створюються умови для досягнення домінуючих позицій в міжнародному співтоваристві.

В Україні проблеми ефективного використання інтелектуальної власності багато в чому пов'язані з відсутністю чіткої системи їх обліку та контролю. Так, сьогодні інтелектуальна власність практично не враховується ні в собівартості продукції, ні в балансовій вартості підприємств і становить менше одного відсотка їх вартості. У той же час в країнах Європейського Союзу, за даними дослідників, нематеріальні активи становлять сьогодні від 50 до 85 відсотків вартості майна підприємств. Об'єкти інтелектуальної власності, незважаючи на їх використання у випуску продукції, не захищені правовими документами, їх майнові права не оцінені, не визначені творці цих об'єктів, а також їх власник. Обсяг незареєстрованих нематеріальних активів на підприємствах України, за оцінками експертів, становить 200-250 млрд. Доларів США, а вартість (капіталізація) компанії в процесі приватизації занижена на 50-80% [3].

Аналізуючи все вищевикладене, можна зробити наступні висновки про те, що інноваційний розвиток підприємств є найважливішою умовою підвищення конкурентоспроможності підприємств в сучасних умовах господарювання. Однак існує сукупність причин стримуючих інноваційний розвиток українських підприємств. Успішність інноваційної діяльності сучасного підприємства багато в чому залежить від ефективності використання об'єктів

інтелектуальної власності. Для їх раціонального використання на підприємстві необхідно створити ефективну систему управління інтелектуальним капіталом та інтелектуальною власністю. Як свідчить світовий досвід, підприємства, які використовують об'єкти інтелектуальної власності в союю діяльності мають можливість отримати ряд конкурентних переваг і підвищити ефективність своєї діяльності.

Список використаних джерел:

1. Селиверстов Д.А. Подходы к оценке объектов интеллектуальной собственности в промышленности // Современные технологии. 2004. № 2. С. 135-136.

2. Ивлиева Н.Н., Шишляев Д.В. Оценка стоимости нематериальных активов и интеллектуальной собственности. М.: Финансово-промышленная академия. 2006. 207 с.

3. Семенова В. Использование объектов интеллектуальной собственности для повышения конкурентоспособности . URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/147038513.pdf>

4. Перерва П.Г. Комплаенс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи. Вісник нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 24 (1246). – С. 153-158.

5. Товажнянский В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.А. Антикризисный менеджмент производственно-коммерческой деятельности предприятий машиностроения // Государство и рынок: механизмы и методы регулирования в условиях преодоления кризиса: колл. моногр.- СПб.: Астерион, 2010.- Т.2.- п.6.2.- С. 254-264.

6. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві. Навч. посібник.- Харків : «Основа», 1993.- 288с.

7. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства. Економіка розвитку. 2011. № 4 (60). С. 116-120.

8. Перерва П.Г., Гочарова Н.П., Яковлев А.И. Маркетинг инновационного процесса. Учебное пособие - Киев: ВИРА-Р. 1998.- 267с.
9. Перерва П.Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаенс программа промышленного предприятия.– Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.
10. Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. – К.: Знання, 2009. – 1070 с.
11. Перерва П.Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена.- Ростов н/Д: Феникс, 2003. - 592 с.
12. Перерва П.Г. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності / П.Г.Перерва, С.Нагі, Т.О.Кобелева // Вісник НТУ "ХП" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХП", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.
13. Товажнянський В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Банкротство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління. Вісник НТУ «ХП». 2015. № 59 (1168). С. 148-152.
14. Kocziszky György, Somosi Veres M., Kobieliava T.O. Reputational compliance // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2017" : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. Харків, 2017.– С. 140-143.
15. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668 p.
16. Перерва П.Г. Трудоустройство без проблем (искусство самомаркетинга). – Харьков : Фактор, 2009. 480 с.
17. Перерва П.Г. Потребность в электротехнических средствах автоматизации. Теория и методы определения. - Харьков : Основа. 1991. 114 с.
18. Товажнянський В.Л., Перерва П.Г. Антикризовий моніторинг фінансово-економічних показників роботи машинобудівного підприємства. Економіка розвитку. Харків : ХНЕУ. 2010. №2 (54). С.46-50.

КУМУЛЯТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВАРТІСНОЇ ОЦІНКИ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

МИРОШНИК Т.О.,
студентка гр.БЕМ 820зд
ПЕРЕРВА П.Г.,
д.е.н., професор,
Національний технічний
університет «Харківський
політехнічний інститут»
м. Харків, Україна

Оценка стоимости любого объекта интеллектуальной собственности основывается на цене объекта, учитывающей потенциальный и реальный доход, полученный им в определенный момент на конкретном рынке.

Объектом оценки может быть также любой объект недвижимости в сочетании с правом собственности на него собственника. Это может быть как материальный, так и нематериальный бизнес, компания, предприятие, банк или определенный вид актива. Оценка интеллектуальных активов бизнеса производится с позиций трех подходов: доход, затраты и сравнение.

Доходный подход для оценки рыночной стоимости интеллектуальной собственности, анализа ее денежного потока и выручки для оценки ее текущего и будущего потенциала позволяет оценить

текущий и будущий доход, генерируемый активами предприятия, которое использует оцениваемый объект интеллектуальной собственности. Этот подход используется несколькими способами, в том числе: наиболее широко используемым методом в доходном подходе является метод дисконтирования денежного потока. Этот метод оценки позволяет инвесторам, вкладывающим свои средства в существующие предприятия, окончательно вернуть вложенные средства и получить прибыль, а не покупать набор активов.

При оценке интеллектуальной собственности с использованием данного метода рассчитывается ставка дисконтирования и, в зависимости от вида денежного потока, используемого при оценке в качестве расчетной базы, различные методы одним из таких методов является метод накопительной ставки дисконтирования. Что касается поэтапного способа структурирования ставки дисконтирования, то для его практической реализации требуется поэтапное построение ставки дисконтирования денежных потоков при использовании интеллектуального капитала.

Кумулятивный подход заключается в суммировании нескольких компонентов и выводе процента дисконтирования. Расчетной базой является норма доходности безрисковых ценных бумаг, которая добавляет дополнительный доход, связанный с риском

инвестирования в данный вид ценных бумаг. После этого вносятся корректировки на влияние количественных и качественных факторов риска, связанных со спецификой деятельности компании (вверх и вниз).

Покажем концепцию кумулятивного роста доходной ставки для перехода к более рискованным инвестициям в интеллектуальную собственность. Расчет стоимости интеллектуального капитала по кумулятивному подходу осуществляется в два этапа:

- определяется соответствующая безрисковая ставка дохода;

- оценивается величина премии, соответствующей риску инвестирования в данный объект интеллектуальной собственности.

В зависимости от типа предприятия, вида бизнеса, размера и других характеристик могут существовать коммерческие риски в результате действий конкурентов или финансовые риски в результате кредитоспособности предприятия.

Системный рыночный риск, который в равной степени затрагивает все компании на этом рынке. Например, большой отток или приток капитала в акции предприятий той или иной страны, риски предприятий данной категории.

Например, риск запрета на перевод валюты за рубеж, риск введения квот или таможенных пошлин (на экспорт), а также макроэкономические риски.

Кумулятивная модель определения ставки дисконта

Шаг 1 - безрисковая норма прибыли на капитал - это доход, который инвестор может получить от гарантированной низкорисковой инвестиции. Этот доход считается примерно равным доходности долгосрочных облигаций страны. Рыночная стоимость таких облигаций изменяется вместе с изменением общего уровня процентных ставок. Для завершения этапа 1 модели накопления оценщик должен найти долю долгосрочных облигаций за неделю, когда наступает дата оценки.

Шаг 2 - премия за риск акционера - это сумма дополнительного дохода, полученного инвестором, который инвестировал в акции сверх того, что он получил бы за долгосрочную государственную облигацию (равную сумме).

Шаг 3 - После определения средней рыночной ставки доходности следующим шагом в определении ставки дисконтирования является два шага: определение премии за риск, связанной с размером бизнеса, и влияние других факторов риска, как правило, определение разницы рисков компании, суммирующей резерв по отдельным факторам риска, которые не являются одинаковыми в компании.

Исследования показали, что малые предприятия, размер которых меньше среднего размера типичных предприятия отрасли, имеют более высокую

доходность и поэтому требуют более высоких премий, в то время как те, которые меньше, имеют более низкую доходность.

Для определения влияния ставок капитализации и других факторов риска, которые необходимо учитывать при составлении ставки дисконтирования (за исключением размера предприятия), ниже, чем другие компоненты этих показателей, возникают и другие факторы риска, которые необходимо учитывать в этом процессе.

Список використаних джерел:

1. Донскова Л.А. О защите продовольственного рынка от контрафактного товара: состояние, проблемы и пути решения // Интеллектуальная собственность: от надежной защиты к эффективному управлению : сб. ст. XI Междунар. науч.-практ. конф., Екатеринбург, 30–31 октября 2015 г. Екатеринбург : Изд-во Урал. гос. экон. ун-та, 2015. с.19-24.

2. Гочарова Н.П., Перерва П.Г., Яковлев А.И. Маркетинг инновационного процесса // Учебное пособие - К.: ВИРА-Р, 1998.- 267с.

3. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 4. Исследование рынка промышленной продукции. М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991. 96 с.

4. Kocziszky György Reputational compliance / György Kocziszky, M. Veres Somosi, T.O. Kobielieva // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2017" : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. С. 140-143.

5. Перерва П.Г. Нагі С., Кобелева Т.О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.

6. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві / Навч. посібник для машинобуд. спеціальностей.- Харків : «Основа», 1993.- 288с.
7. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668 p.
8. Коциски Д., Перерва П.Г., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаєнс програма промислового підприємства.- Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.
9. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Механізм управління рівнем конкурентоспроможності продукції підприємства. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. № 4. С. 230–235.
10. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 2. Маркетинг на промышленном предприятии.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991.- 80 с.
11. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства // Економіка розвитку. 2011. № 4 (60). С. 116-120.
12. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 3. Управление ассортиментом продукции.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991.- 80 с.
13. Товажнянський В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Банкротство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління // Вісник НТУ «ХПІ», 2015. № 59 (1168). С. 148-152.
14. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Комплексний підхід до управління конкурентоспроможністю промислової продукції // Перспективи і пріоритети розвитку економіки України та її регіонів. Луцьк : ЛНТУ, 2012.– Вип. 9 (34). Ч. 2. С. 9–29.
15. Экономика и организация труда / И.Н.Погорелов [и др.]. – Харьков : Фактор, 2007. – 640 с.

ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СПОРТІ

*МОТУЗНА А.В.,
магістрантка
Навчально-наукового
інституту права
Сумського державного
університету
м. Суми, Україна*

Спорт став важливою частиною життя кожної країни. На сьогодні це не лише фізично-змагальна активність, а й видовищне дійство та впливовий комерційний інструмент. Це зумовлює необхідність застосування так званих «правил» інтелектуальної власності й у спорті.

Слід зазначити, що в сфері спорту стає все більше категорій, котрі можуть виступати як об'єкти інтелектуальної власності (далі – ІВ). При чому, у кожного з них різне призначення: популяризація окремого виду спорту чи події, створення брендованої продукції, рекламні кампанії, залучення інвестицій, тощо.

Об'єкти ІВ у спорті найчастіше реєструють як знаки для товарів і послуг, що відповідно до Наказу Держпатенту «Про затвердження Правил складання і подання заявки на видачу свідоцтва України на знак для товарів і послуг» тлумачиться як позначення, за яким товари і послуги одних осіб відрізняються від

однорідних товарів і послуг інших осіб [1]. Позначення зустрічаються у вигляді логотипів, символів, імен або прізвищ спортсменів, псевдонімів, звукового оформлення, тощо. Окрім знаків для товарів і послуг спортивні об'єкти інтелектуальної власності можуть виражатися у вигляді патентів, авторських і суміжних прав, а також, сортів рослин (газон як покриття для спортивного поля). Права інтелектуальної власності лежать в основі всіх комерційних відносин, які сприяють проведенню спортивних заходів, і дозволяють відрізнити одні спортивні події від інших.

Найбільш активними учасниками відносин у сфері інтелектуальної власності можна назвати спортивні клуби командних видів спорту. Основною ознакою кожного клубу є логотип та назва. Він не лише допомагає відрізнити одну команду від іншої, а й є позначенням для створення брендованої атрибутики. Так, загальновідомою є емблема футбольного клубу «Шахтар»: чорно-оранжевий ромб або біла буква «Д» на блакитному тлі як логотип клубу «Динамо». Окрім графічного позначення у команд може буту власний гімн. Зазвичай він має статус пісні, тобто, команда замовляє пісню й купує право на її використання та виконання. Такі відносини регулюються ЗУ «Про авторське право і суміжні права». Найпростішим способом захисту авторського права на пісню є здійснення реєстрації авторських прав й отримання

свідoctва. При чому, реєструвати можна як мелодію без слів так і повноцінну пісню.

Науковець В.Є. Макада пропонує ввести в законодавство новий термін, що виражатиме ще один об'єкт інтелектуальної власності у сфері спорту, а саме, «спортивний твір». На думку автора, цим терміном слід називати результат творчої діяльності тренера, і/або хореографа, і/або спортсмена (фізичної особи), який може бути створений як окремо кожним із них, так і спільно, який виражений в об'єктивній формі в естетико-творчих видах спорту, таких як бальні танці, флешмоб, тощо. На нашу думку «спортивний твір» має місце також у таких олімпійських видах спорту як спортивна та художня гімнастика і артистичне плавання. Ця прогалина дійсно потребує врегулювання, адже постановка спортивного «танцю» є результатом творчої діяльності, в результаті якої можуть утворюватися абсолютно нові положення та фігури, що потребують правового захисту від недобросовісних посягань [2, с. 118-119].

В. Є. Макада зазначає, що визначення «естетико-творчі» види спорту також потребує узаконення. Науковець пропонує внести до Реєстру визнаних видів спорту в Україні нову категорію [2, с. 119].

Останнім часом спортсмени все частіше стають учасниками рекламних кампаній відомих брендів саме

через свої спортивні здобутки. У зв'язку з цим захисту потребує їх персону. Тобто, репутація та імідж особи не можуть використовуватися без її дозволу.

Успішні спортсмени викликають у глядачів підвищений інтерес, саме тому їх зображення (спортсменів) можуть бути використані з метою створення і продажу сувенірної продукції або привернення уваги споживачів до різних товарів.

Медійний образ відомого спортсмена як правило складається з голосу та зовнішності. Образ особи розуміють як сукупність нематеріальних благ людини, спрямованих на її індивідуалізацію в зовнішньому світі (ім'я, зовнішній вигляд, включаючи зображення, а також голос та індивідуальну манеру мови). Досить часто образ відомої особи пов'язують з її іміджем [3, с. 101].

Для захисту репутації та протиправного використання свого образу спортсмен може запобігати як використанню фотографічних творів з його зображенням так і використанню свого імені. Фотографічні твори є об'єктом авторського права і не потребують обов'язкової реєстрації. Право на захист від посягань має не лише творець, автор твору, а й особа, зображена на фото. Стаття 308 Цивільного кодексу України передбачає, що використання зображення людини можливе тільки з її згоди як при створенні, так і при поширенні реклами[4]. Тому при

комерційному використанні фото спортсмена для реклами має бути укладений відповідний договір.

Відповідно до статті 445 Цивільного кодексу України, автор має право на плату за використання його твору, якщо інше не встановлено Цивільним кодексом та іншим законом. Використання твору без дозволу уповноваженої особи та без сплати авторської винагороди є порушенням авторського права, передбаченим п. «а» ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Таким чином, на використання фотографічного твору, якщо він не має ознак оригінальності, а є просто втіленням зображення фізичної особи, необхідний дозвіл особи, зображеної на фото. У випадку, якщо фото є оригінальним і має автора, необхідним є також дозвіл цього автора на використання його результату творчої діяльності [3, с. 103].

Так як фотографічні твори є об'єктом авторського права, вони охороняються законом протягом усього життя автора та 70 років після його смерті.

Для успішних виступів спортсменів створюються новітні оснащення та екіпірування. Розумні технології дозволяють та їх тренерам відстежувати та оцінювати безліч показників. Спортивне взуття, захисне спорядження, тренувальний інвентар, одяг із новітніх матеріалів з покращеними характеристикам та сучасним дизайном – це також

об'єкти інтелектуальної власності, що підлягають захисту як корисні моделі та промислові зразки.

Отже, можна зробити висновок, що категорія об'єктів інтелектуальної власності у спорті поповнюється новими видами й невпинно розвивається. Аналіз законодавства та наукових досліджень показав, що більшість об'єктів підпадають під вже існуючі категорії в сфері інтелектуальної власності: як знаки для товарів і послуг – емблеми та логотипи спортивних клубів та подій, псевдоніми та прізвища спортсменів; як об'єкти авторського права – фотографічні твори із зображенням спортсменів, гімни та девізи спортивних команд; як корисні моделі та промислові зразки – дизайн спортивного одягу та взуття, матеріали для їх створення, спортивний інвентар, тренувальне спорядження, тощо, а також, сорти рослин для покриття спортивних майданчиків і полів. Проте деякі науковці пропонують ввести в законодавство ще одну категорію «спортивний твір» для захисту виступів спортсменів у естетичних видах спорту.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Правил складання і подання заявки на видачу свідоцтва України на знак для товарів і послуг: наказ Держпатенту України № 116 від 28.07.95. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0276-95>.

2. Макода В. Є. Теоретичні та практичні проблеми захисту інтелектуальної власності в спортивному середовищі. *Актуальні*

проблеми держави і права. 2018. С. 116 – 121. URL : <http://www.apdp.in.ua/v80/18.pdf>

3. Лавренюк О.Ю. Деякі правові аспекти використання образу (іміджу) спортсмена. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. № 1. 2019. С. 98 - 111.

4. Цивільний кодекс України: Закон України № 435-IV від 16.01.2003 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ВІДЕОІГРИ

*МУРАШКО А.А.,
аспірант кафедри
інтелектуальної власності
та інформаційного права
Інституту права Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Історія розвитку права інтелектуальної власності на відеоігри тісно переплітається з історією розвитку відеоігрової індустрії, комп'ютерних технологій, а також, із еволюцією норм права щодо захисту прав авторів на твори, що є, або можуть бути, частиною сучасних відеоігр. Г.В. Довгань визначає момент виникнення друкарства при виділенні періодів перших форм права інтелектуальної власності, а саме: 1) період до виникнення друкарства, коли літературні твори не присвоювались чітко визначеному автору або групі авторів, а становили суспільне надбання (фольклор) 2) період після виникнення друкарства і подальшого його поширення, що зумовило необхідність позначення авторства (найменування друкарні) і наданні привілеїв друкарням. [1, с. 7–8].

Слід підкреслити, що виникнення писемності і друкарства має прямий вплив на існуюче

праворозуміння міри захищеності комп'ютерних програм і відеоігр. Адже, писемність - це, фактично, перший в історії прояв фіксації інформації, по суті, предок концепції сучасних жорстких накопичувачів інформації, друкарство дало можливість реалізувати алгоритм копіювання твору, що сьогодні становить проблему незаконного розповсюдження відеоігр. Важливим історичним досягненням слід вважати, також, виникнення перших спроб фіксувати інформацію на рухомих носіях (глиняні дощечки, папірус, папір тощо), що в свою чергу стимулювало розвиток інституту права інтелектуальної власності. Без цих досягнень неможливо уявити сьгоднішні можливості передачі цифрової інформація, адже ідея фіксувати інформацію на рухомих носіях залишається незмінною.

Виникнення писемності, друкарства, перших спроб фіксації інформації на рухомих носіях створило умови для здійснення перших спроб законодавчого закріплення авторських прав в існуючих історичних реаліях і рівня розвитку юридичної науки. Так, ми можемо спостерігати: 1) прийняття в Англії у 1546 р. королівського указу, в якому закріплювалась вимога вносити відомості про автора до будь-якого надрукованого твору в державі (пізніше ця вимога еволюціонувала, зокрема, у диспозитивну норму зазначати знак авторства – ©) [7, с. 10]; 2) прийняття в Англії у 1710 р. Статуту Королеви Анни, що

закріплював чітку часову межу дії права автора на опублікування твору – 14 років, з можливістю продовження ще на 14 років за життя автора; 3) поява перших нормативно-правових актів на території сучасної України – Маніфест «О привилегиях на разные изобретения и открытия в художествах и ремеслах» 1812 року, де, серед іншого, було закріплено право автора на передачу авторських прав на винахід; 4) 1911 р. – прийнятий перший самостійний нормативно-правовий акт в Російській імперії, що регулює авторське право – «Положення про авторське право», який віддзеркалював основні положення Бернської конвенції про авторське право.

Не зважаючи на те, що перші електронні обчислювальні машини ще не були винайдені у 1804 р., вже був реалізований проект першого механічного пристрою двійкової схеми роботи – ткацький станок М. Жаккара. У цей період були сформовані основоположні засади сучасного права інтелектуальної власності: винятко-ві права автора розпоряджатись своєю інтелектуальною власністю; авторство повинно бути зафіксовано у вигляді відомостей про автора і сам твір; законодавство повинно відображати практику правозастосування в сфері інтелектуальної власності; авторське право визнається як окрема сфера регулювання законодавством [12, с. 16].

Варто зазначити, що розробки видатних винахідників обчислювальної техніки та такі як аналітична машина Ч. Беббіджа 1833 р. (праобраз сучасного комп'ютера), перший алгоритм (обчислення чисел Бернуллі) для відтворення комп'ютером за авторства А. Лавлейс для аналітичної машини Ч. Беббіджа (1842 р.) (по суті перша комп'ютерна програма) створили логіку подальшого розвитку комп'ютерних технологій. А саме, рух до збільшення потужностей обробки інформації, створення менш енергозатратних елементів, удосконалення методів диспозитивного і імперативного програмування та ін. Щодо питання захисту інтелектуальної власності то ці винаходи поклали традицію розуміти комп'ютерну програму і пристрій обробки інформації як одне ціле (адже функціонально програма або алгоритм була не сумісна з іншими пристроями аніж з пристроєм його призначення) і тому в подальшому комп'ютери і операційні системи для них захищатимуться патентним правом як винахід відповідно до положень Постанови ЦВК і РНК СРСР «Про патенти на винаходи» [2].

На теренах сучасної України було розроблено машину механічного мислення лише у 1898 р. П. Д. Хрущовим, а пізніше, машина була удосконалена і побавлена багатьох конструктивних дефектів у 1914 році О.М. Щукарєвим [9, с. 19, 20]. Однак, ці розробки були забуті і, лише, в 50-х роках

XX століття в СРСР було відновлено роботу над розвитком комп'ютерних технологій. Так, при керівництві В. М. Глушкова та Обчислювального центру АН УРСР було створено в 1963 р. перший в СРСР ЕОМ із технологією ступінчастого мікропрограмного керування «Промінь» [5]. Слід зазначити, що закон СРСР «Основи авторського права» 1925 р. та оновлена його редакція 1928 р. не включав в перелік захищених об'єктів машини механічного мислення, а тому зазначений об'єкт підпадав під поняття винаходу і охоронявся патентним правом [3]. Водночас, інтелектуальна власність кожного громадянина не вважалась приватною власністю і за автором залишалось право лише на зазначення ім'я автора та право на отримання винагороди від держави. Держава, як і будь-хто із громадян, в праві були використовувати доробки інших авторів у своїх працях без отримання дозволу чим досягалась свобода наукової, технічної і художньої творчості, передбачена статтею 47 Конституції СРСР [4].

Посилений інтерес в СРСР до електронно-обчислювальних технологій був своєрідною відповіддю на досягнення капіталістичних країн в цій області. Так, у 1946 р. було створено перший у світі програмований електронний комп'ютер ENIAC (англ.: Electronic Numerical Integrator and Computer, укр.: Електронно-обчислювальний інтегратор і комп'ютер)

американськими інженерами Дж. Моклі (1907–1980 рр.), Дж. Екертом та математиком угорського походження Дж. фон Нейманом, а також шістьма американськими програмістами М. Мельцером, К. Макнальті, Б. Дженнінгс, Ф. Біласа та Р. Ліхтермана при Пенсильванському університеті [6, с. 7]. Багатофункціональність комп'ютера, як один із стандартів роботи сучасних комп'ютерів, вперше знайшло втілення в «універсальній машині» А. Тюрінга, де пристрій міг виконувати не одну, а безліч математичних задач за допомогою встановленої на жорсткий диск програми. З цього моменту, на нашу думку, можна говорити, що програмне забезпечення пристрою могло бути замінним, а тому і віддільним від пристрою, а отже, і потребує окремого правового захисту [8, с. 24].

Паралельно з розвитком обчислювальних потужностей ЕОМ, розробники програмного забезпечення створювали відеоігри як засіб особистої розваги або для розуміння і перевірки функціонування компонентів ЕОМ і були додатковими і інструментальними об'єктами відносно пристрою. Однак, вже протягом 1940-их – 1960-их років відеоігри почали набувати розрізняльні риси окремого продукту в сфері розваг [10, с. 264]. Перша спроба створити відеогру в сучасному її розумінні, де відеоігровий процес відігравав розважальну функцію, була здійснена В. Хігін-ботемом у 1958 р. Це була

інтерактивна гра в теніс, яка проваджувалась в дію за допомогою осцилографів. Цю гру, також, можна вважати першою багатокористувальницькою відеогрою створену для двох користувачів (гравців). Натомість, першою відеогрою прийнято вважати Космічну гру (англ. Space War) 1961 р., адже, для її використання було окремо розроблено пристрій запуску, іншими словами, гральна консоль (від англ. game console) [11, с. 31]. Варто підкреслити, що ці новації поклали початок двом напрямкам комерціалізації відеоігрової продукції, а саме: шляхом створення кросплатформних (тобто, функціональних для двох і більше пристроїв відеоігр) та ексклюзивних ігр для ігрових консолей. Обидві напрямки продовжують свій розвиток і сьогодні. Проте, законодавчого виокремлення відеоігри як окремого об'єкта права інтелектуальної власності не відбулося, адже, попри ці новації не було піддано сумніву розуміння комп'ютерної програми як невіддільного елемента ЕОМ, а лише підтверджувало його.

Можемо зробити висновок, що індустрія відеоігр, як і право інтелектуальної власності, прямо пропорційно залежить від рівня розвитку електронно-обчислювальних технологій. Інтенсивність розвитку права інтелектуальної власності диктується сутнісними змінами в технологіях написання відеоігр, пристроїв їх запуску та методів комунікації з

користувачем мультимедійних продуктів. На сьогоднішній день, відеогра як об'єкт права інтелектуальної власності пройшов декілька історичних етапів розвитку: 1) правовий захист не існував з причин відсутності розрізняльних рис 2) правовий захист відеоігр як невід'ємна частина програмного забезпечення певного пристрою в якості інструменту тестування 3) тісний зв'язок між правовим захистом відеоігри і пристрою зчитування 4) відеогра набуває розрізняльних рис, але правовий захист відбувається за аналогією до комп'ютерних програм.

Передумовами для побудови права інтелектуальної власності на відеоігри у світі і Україні можна вирізнити наступні: 1) створення перших форм фіксації інформації (виникнення письма), алгоритмів фіксації (методи письма, друкарство) та розповсюдження (та копіювання) встановили засадний фундамент для формування права інтелектуальної власності як галузі права; 2) виникнення перших механічних та електричних ЕОМ знаменувало початок розвитку комп'ютерних технологій, де з часом дало поштовх для виникнення перших відеоігр; 3) виникнення перших консолей для одної гри та з можливістю запуску декількох дало можливість комерціалізувати авторами власний інтелектуальний капітал, що призвело до перших масових випадків комп'ютерного піратства і потреби у більш глибокій

правовій охороні прав авторів. Таким чином, комп'ютери і комп'ютерні програми стоять у взаємозалежності з відеоіграми і правом інтелектуальної власності і не можуть розвиватись відокремлено одне від одного.

Список використаних джерел:

1. Довгань Г.В. Становлення та розвиток законодавства України про інтелектуальну власність (історико-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2009. 16 с.
2. Закон Союза Советских Социалистических Республик Об изобретениях в СССР (Ведомости Верховного Совета (BBC), 1991, N 25, ст. 703) URL: <http://surl.li/agabi>.
3. Законы об авторском праве. 1925 - 1928 гг. / Музей истории российских реформ имени П. А. Столыпина URL: <http://surl.li/agabd>. (дата звернення: 15.09.2021).
4. Конституція (Основний закон) Союзу Радянських Соціалістичних Республік від 07.10.77 р. URL: <http://surl.li/agaau>. (дата звернення: 15.09.2021).
5. Малиновський Б.М. Творчий внесок академіка В.М.Глушкова і створеного ним Інституту кібернетики НАН України в розвиток обчислювальної техніки, 2003 р. URL: <http://surl.li/agccz>. (дата звернення: 15.09.2021).
6. Миляев А. Компьютер. История развития компьютерной индустрии. – М.: 2013. – 65 с.
7. Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учебник. – М.: «Гейс», 1996. – 704 с.
8. Ходжес Э. Вселенная Алана Тьюринга. – АСТ, 2015. – 416 с.
9. Шилов В. В. К истории логических машин. Кибертония 01'2012 URL: <http://surl.li/agabg>. (дата звернення: 15.09.2021).
10. Applying Copyright Law to Videogames: Litigation Strategies for Lawyers John Qua-gliariello Harvard Journal of Sports & Entertainment Law / Vol. 10, 2019, С. 263-276.
11. Can Nintendo Get its Crown Back? Examining the Dynamics of the U.S. Video Game Console Market by Samuel W. Chow, June 2007.
12. McCartney, Scott (1999). ENIAC – The Triumphs and Tragedies of the World's First Computer. Walker and Company. p. 16.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ АУТСОРСИНГА ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНО-ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

НАЗАРЕНКО С.Н.,

аспирант

ПЕРЕРВА П.Г.,

д.э.н., профессор

*Национальный технический
университет «Харьковский
политехнический
институт»*

г. Харьков, Украина

Интеллектуально-инновационная деятельность промышленных предприятий в настоящее время является движущей силой эффективности их производственно-коммерческой деятельности. Интеллектуально-инновационная сфера деятельности современных промышленных предприятий - это не только создание, дистрибуция и использования нового товара, это и инновационные способы организации промышленного производства, продвижение на рынок и сбыт своей продукции, то есть это практическое осуществление инноваций во всех видах бизнес-процессов предприятия. Очевидно, что промышленные предприятия пытаются с максимальной эффективностью организовать всю свою производственно-коммерческую деятельность, в том числе и интеллектуально-инновационную, так как

в современных условиях достаточно высокого уровня рыночной конкуренции предприятиям необходимо постоянно внедрять что-то инновационное для существенной поддержки имеющихся и приобретения новых конкурентных преимуществ, а также хранения потребительских предпочтений своих потребителей. В такого рода условиях использования новых инновационных форм организации производственно-коммерческой деятельности, к которым несомненно относится аутсорсинг, является в достаточной мере оправданным [1, 4, 10]. Его преимущества для промышленного предприятия очевидны, имеющихся примеров использования аутсорсинга довольно много, а имеющиеся тенденции прямо указывают на то, что в ближайшем будущем эта организационная форма деятельности может получить широкое распространение.

Необходимо согласиться с тем утверждением, что для интеллектуально-инновационной деятельности промышленного предприятия аутсорсинг представляет собой практически единственную возможность сконцентрировать все имеющиеся ресурсы на достижении коммерческих целей, а они у промышленного предприятия на начальном этапе его интеллектуально-инновационной деятельности, как правило, ограничены. В практической деятельности промышленных предприятий сначала нередко передают на аутсорсинг предоставление юридических,

патентных, маркетинговых, бухгалтерских, ИТ-услуг, услуг по поиску финансирования и т.д., с тем чтобы постепенно, на последующих этапах развития предприятия, провести соответствующую ревизию экономической целесообразности делегирования тех или других видов услуг аутсорсерам (сторонним организациям) [2, 3]. Исходя из этих положений, следует считать, что экономическая оценка услуг аутсорсинга имеет чрезвычайно важное значение для эффективной работы промышленного предприятия. Поэтому проблема формирования научно-методических рекомендаций по экономическому обоснованию использования аутсорсинга информационных технологий в интеллектуально-инновационной деятельности промышленных предприятий является важной и актуальной темой, которая настоятельно требует дальнейшего развития и совершенствования.

Предлагаются методические рекомендации по экономической оценке показателей использования ИТ-аутсорсера. Они включают в себя не только определение уровня экономической эффективности, используя методологию сравнения показателей аутсорсинговой модели по определенным критериям, а также с использованием анализа дополнительных не традиционные показатели стратегического оценивания. К последним следует отнести повышение уровня качества производимой продукции, освоение

новых рынков и расширение существующих, разработка инновационных продуктов, увеличение объемов реализации продукции и т.п., в полной мере соответствует поставленной предприятием стратегической цели.

Показателей экономической оценки ИТ-аутсорсинга достаточно много. Все их анализировать в одном исследовании нет смысла, так как их набор во многом зависит от конкретной производственной ситуации, материального состояния заказчика, производственных возможностей аутсорсера и так далее.

В основу предлагаемого метода положено соотношение показателей, которые в наибольшей степени характеризует соотношение показателей, воспроизводящие преимущества, которые были получены за счет использования ИТ-аутсорсинга.

Полученные результаты исследования экономического обоснования целесообразности использования ИТ-аутсорсинга в интеллектуально-инновационной сфере деятельности промышленных предприятий наглядно свидетельствуют о важности и необходимости этого направления научных исследований. Выделение экономического фактора при исследовании результатов производственно-коммерческой деятельности промышленных предприятий становится основой для формирования управленческих решений по использованию ИТ-

аутсорсинга в различных сферах деятельности предприятия, в том числе и в интеллектуально-инновационной сфере. Интересными также есть данные о том, что практически на всех предприятиях ИТ-аутсорсинг ухудшает показатели интеллектуально-инновационной деятельности предприятия. Такое положение, по нашему мнению, объясняется тем, что для инновационных разработок требуются в достаточной мере оригинальные информационные технологии, в большей степени возможные и доступные самому предприятию, чем аутсорсеру.

Проведенное исследование позволило выделить наиболее важные сегменты рынка информационных технологий в интеллектуально-инновационной сфере. К ним, в частности, следует отнести расходы на вычислительную технику, на ИТ-аутсорсинг, на программные средства, на обучение персонала, другие расходы. Исследование было проведено на промышленных предприятиях, в своей деятельности используют услуги сторонних организаций в информационной сфере (ИТ-аутсорсинг).

Использование предлагаемых методических рекомендаций в практике производственно-коммерческой деятельности промышленных предприятий позволяет обеспечить важную связь между процессами разработки, дистрибуции и использования информационных технологий и необходимым их качеством. Для достижения этой

цели и был разработан методические рекомендации по экономическому обоснованию управленческих решений об использовании ИТ-аутсорсинга. Полученные результаты исследования экономического обоснования целесообразности использования ИТ-аутсорсинга в интеллектуально-инновационной сфере деятельности промышленных предприятий наглядно свидетельствуют о важности и необходимости этого направления научных исследований.

Список использованной литературы:

1. Анохин А.М.. Аутсорсинг как фактор эффективного развития предприятия // Автореферат дис. ... канд.экон.наук. - М., 2010. - 22 с. URL: dissercat.com/content/autsorsing-kak-faktor-effektivnogo-razvitiya-predpriyatiya
2. Дорожкина Е.Е. Эффективность управления рисками аутсорсинга // Управленческое консультирование. 2017. №10 (106). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/effektivnost-upravleniya-riskami-autsorsinga>
3. Котляров И.Д. Принятие решения об использовании аутсорсинга на основе оценки его эффекта для предприятия // Инновации. 2010. №9. С. 88 - 92. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/prinyatie-resheniya-ob-ispolzovanii-autsorsinga-na-osnove-otsenki-ego-effekta-dlya-predpriyatiya-1>
4. Перерва П.Г., Гочарова Н.П., Яковлев А.И. Маркетинг инновационного процесса // Учебное пособие - К.: ВИРА-Р, 1998. - 267с.
5. Перерва П.Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии / Навч.посібник для машинобуд. спеціальностей. - Харків: «Основа», 1993. - 288с.
6. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668 p.

7. Перерва П.Г. Практический маркетинг. - Выпуск 4. Исследование рынка промышленной продукции. М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991. 96 с.

8. Kocziszky György Reputational compliance / György Kocziszky, M. Veres Somosi, T.O. Kobielieva // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2017" : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. С. 140-143.

9. Перерва П.Г. Нагі С., Кобелева Т.О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.

10. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Комплексний підхід до управління конкурентоспроможністю промислової продукції // Перспективи і пріоритети розвитку економіки України та її регіонів. Луцьк : ЛНТУ, 2012. – Вип. 9 (34). Ч. 2. С. 9–29.

11. Экономика и организация труда / И.Н. Погорелов [и др.]. – Харьков : Фактор, 2007. – 640 с.

12. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Развитие методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства // Економіка розвитку. 2011. № 4 (60). С. 116-120.

13. Коциски Д., Перерва П.Г., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаенс программа промышленного предприятия.– Харьков-Мишкольц: ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.

14. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Механізм управління рівнем конкурентоспроможності продукції підприємства. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. № 4. С. 230–235.

НЕДОЛІКИ АКТУАЛЬНИХ ЗАКОНОПРОЄКТІВ ПРО ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

НОСІК Ю.В.,

*к.ю.н., доцент кафедри
інтелектуальної власності
та інформаційного права
Інституту права Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка*

ТИМОЩУК Л.І.,

*вчитель-методист світової
літератури і права
спеціалізованої школи I - III
ступенів № 234 м. Києва
з поглибленим вивченням
економіки і права
м. Київ, Україна*

Законопроект № 5461 від 5 травня 2021 року та альтернативний йому законопроект № 5461-1 від 21 травня 2021 року передбачають внесення змін до статті 42 “Академічна доброчесність” Закону України “Про освіту” шляхом доповнення переліку видів порушень академічної доброчесності.

Особливістю порушень академічної доброчесності як протиправних актів поведінки є те, що вони зумовлюють настання саме академічної відповідальності, а не цивільної, дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної (хоча й не виключають останніх в разі наявності відповідних

складів правопорушень). До академічної відповідальності може бути притягнуте обмежене коло суб'єктів - порушення академічної доброчесності тягнуть за собою академічну відповідальність здобувачів освіти і педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти.

Для здобувачів освіти академічна відповідальність настає у формі повторного проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторного проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання. Формами академічної відповідальності педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти є: відмова у присудженні ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня чи присвоєнні вченого звання; позбавлення присудженого ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня чи присвоєного вченого звання; відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії; позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

Види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього

процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами та/або внутрішніми положеннями закладу освіти. Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності визначається уповноваженим колегіальним органом управління закладу освіти з урахуванням вимог Закону України “Про освіту” та спеціальних законів.

Законопроект № 5461 від 5 травня 2021 року додає до переліку видів порушень академічної доброчесності такий як “передача або посередництво при передачі автором (авторами) академічного твору або його частини третій особі для подальшого використання цією особою як автором”. З аналізу законопроекту випливає, що дія, яку пропонується визначити актом академічної недоброчесності полягає у передачі або посередництві при передачі твору третій особі для його подальшого використання цією особою як автором. Таке формулювання складу академічного правопорушення навряд можна назвати вдалим з кількох причин.

По-перше, якщо використання третьою особою переданого їй твору відбуватиметься не в освітній чи науковій діяльності, то про порушення правил академічної доброчесності взагалі не може йтися, адже в розумінні ч. 1 ст. 42 Закону України “Про освіту” академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими

мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

По-друге, якщо третя особа, якій передано твір, не використає його в освітній чи науковій діяльності, присвоївши твору своє авторство, то, вочевидь, посягання на академічну доброчесність фактично не відбулось. Тож власне дії з передачі або посередництва у передачі академічного твору третій особі без фактичного використання такого твору третьою особою під власним авторством в освітній чи науковій діяльності, навіть якщо твір передавався для таких цілей, не можуть становити вид порушення академічної доброчесності.

По-третє, дії з передачі або посередництва у передачі академічного твору можуть вчиняти особи, які не є суб'єктами академічної відповідальності, коло яких було окреслене вище. Відповідно, заходи академічної відповідальності до них незастосовні.

По-четверте, якщо особа використає переданий їй твір під власним ім'ям в освітній чи науковій діяльності, то такі її дії підпадуть під поняття академічного плагіату, за які має нести відповідальність саме ця особа, а не ті, хто їй твір передавав або виступав посередником у передачі, бо на академічну доброчесність посягає саме плагіатор.

Альтернативним законопроектом № 5461-1 від 21 травня 2021 року пропонується визначити видом порушення академічної доброчесності “подання академічних текстів отриманих від інших фізичних чи юридичних осіб, як власних результатів навчальної та наукової діяльності”. Такий склад академічного правопорушення повністю охоплюється вже існуючим складом порушення академічної доброчесності - академічним плагіатом. Академічний плагіат, згідно з ч. 4 ст. 42 Закону України “Про освіту”, це оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства. При цьому для визнання дій академічним плагіатом не важливо, чи академічні тексти були “отримані від інших фізичних чи юридичних осіб” чи здобуті плагіатором в інший спосіб.

Обома законопроектами пропонується доповнити Закон України “Про освіту” по дефініції - “академічний твір” і “академічний текст” відповідно. Формулювання обох дефініцій не виглядає вичерпним і чітким. Та й потреба в закріпленні легальних визначень цих понять в законодавстві України сумнівна.

Підсумовуючи слід зазначити, що вжиття заходів з підвищення рівня академічної доброчесності

в Україні є важливим і актуальним завданням. Проте, чи сприяють вирішенню цього завдання проаналізовані законопроекти - під питанням. Який новий ефект вони створюють, чи дієвою буде реалізація нових правових норм?

Створення і передачу творів іншим особам для недоброчесного академічного використання заборонити навряд чи можливо. Ця пропозиція відповідає попиту. А от попит зменшити цілком можливо. Нормативно-правового ресурсу для цього вже достатньо в існуючому законодавстві України. Справа, скоріше, за організаційними, освітніми, економічними та інформаційними заходами і часом.

РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ІННОВАЦІЙНОЇ РОЗРОБКИ – «КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА КОНДИЦІОНУВАННЯ ТА ТЕПЛОНАСОСНОГО ОПАЛЕННЯ БУДІВЛІ»

ОЛІШЕВСЬКИЙ І.Г.,

студент

СЛАУТА А.А.,

студент

ХОМЕНКО В.Л.,

к.т.н., доцент,

*Національний технічний
університет «Дніпровська
політехніка»*

м. Дніпро, Україна

Системи опалення є одними із найбільш затратних по використанню паливно-енергетичних ресурсів (не менш ніж 30% від загального споживання). Це спричиняє постійний пошук різних рішень щодо підвищення енергоефективності систем опалення [1]. Окрім теплоелектроцентралей (ТЕЦ) та індивідуальних котлів з високим ККД, широке застосування в Україні отримують теплонасосні системи опалення, які встигли добре зарекомендувати себе у розвинених країнах.

Системи кондиціонування повітря отримали широке розповсюдження по всьому світу. Світовий попит на побутові та напівпромислові кондиціонери тільки у 2015 році склав понад 101 мільйон пристроїв.

В результаті використання систем кондиціонування повітря, велика кількість теплової енергії, вимірювана мільярдами МДж, марно викидаються у навколишнє середовище.

В Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» була розроблена інноваційна комплексна система кондиціонування та теплонасосного опалення будівлі.

Метою цієї розробки був аналіз ефективності комплексної системи кондиціонування та опалення, об'єднаних із застосуванням теплового акумулятора. Визначення економії від застосування розробленого проекту порівняно із традиційною схемою окремого застосування котла для опалення і гарячого водопостачання та кондиціонерів для охолодження. Розробка методики для визначення раціонального об'єму теплового акумулятора з умови мінімуму витрат умовного палива на опалення та кондиціонування даного будинку.

Область застосування – забезпечення теплопостачання та кондиціонування будинків котеджного типу. В якості демонстраційного об'єкту для розрахунків обрано двоповерховий будинок із зовнішніми габаритами 15x15x5 метрів, зовнішній об'єм 1125 м³, кліматична зона міста Дніпро.

Суть інноваційної розробки полягає в накопичуванні теплоти з системи кондиціонування та сонячних колекторів влітку, та використовувати його

для системи теплонасосного опалення взимку. Характеристики кондиціонерів та теплового насосу визначалися на основі базових холодильних циклів.

В якості холодоагенту був використаний широко розповсюджений Фреон-11. При цьому, на основі р-і діаграми даного фреону були описані як функції від температури конденсації t_k всі зображені процеси для кондиціонеру та для різних режимів теплового насосу.

На рис. 1. наведено принципову схему запропонованої системи опалення та кондиціонування поєднані тепловим акумулятором. Застосування такого акумулятору дозволить суттєво знизити температуру конденсації холодоагенту в кондиціонері з 80...90 °С до 45 °С та, відповідно, збільшити холодильний коефіцієнт більш ніж у 2 рази.

Також, застосування теплового акумулятору дозволить підвищити початкову температуру випаровування холодоагенту у тепловому насосі до 30 °С, яка потім буде ступенево зменшуватися до 15 °С та 4 °С по мірі охолодження води в тепловому акумуляторі. Це дозволить підвищити коефіцієнт перетворення енергії теплового насосу в 1,5...2 рази, в залежності від теплового навантаження опалення та температури води в тепловому акумуляторі.

За допомогою розробленої автоматизованої методики у середовищі MathCAD було проведено

дослідження системи кондиціонування та теплонасосної системи опалення даного будинку в єдиному комплексі з тепловим акумулятором та сонячним колектором.

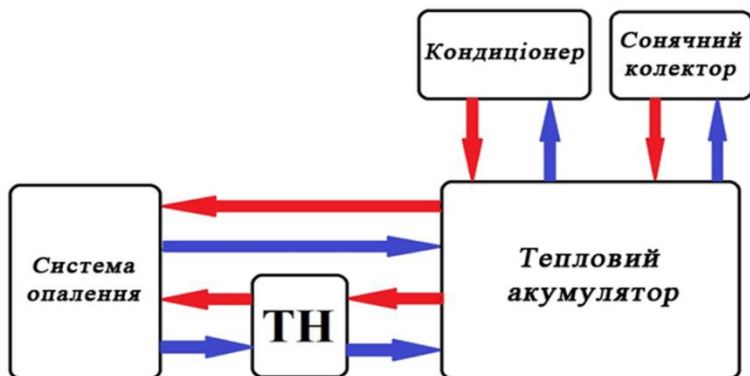

Рисунок 1. Принципова тепла схема системи опалення та кондиціонування будинку

The screenshot shows a software window titled 'Програма визначення раціонального об'єму теплового акумулятору'. The window contains several input fields and a button. The 'Габарити' (Dimensions) section includes: 'Ширина будинку [м]: 15', 'Висота будинку [м]: 5', 'Довжина будинку [м]: 15', and 'Кількість поверхів [шт]: 2'. The 'Тип скління:' (Glazing type) is 'Двокамерний склопакет'. 'Процент скління від площі стін:' (Glazing percentage of wall area) is '15'. 'Кліматична зона розташування будинку:' (Building location climate zone) is 'Дніпро'. The 'Матеріал стін будинку:' (Building wall material) is 'Цегла' and 'Товщина стін [м]:' (Wall thickness [m]) is '0,4'. A 'Сформувати звіт' (Generate report) button is present. The bottom right corner of the window contains the text 'Розробив Олшевський Ілля (2019)'.

Рисунок 2. Вікно програми для визначення раціонального об'єму теплового акумулятору

Для зручного використання розробленої методики при визначенні параметрів запропонованої комплексної системи для різних будинків, було розроблено комп'ютерну програму в середовищі Delphi, орієнтовану на операційну систему Windows. Скріншот головного вікна даної програми наведено на рис. 2. Достатньо ввести вихідні дані щодо параметрів будинку та його кліматичного розташування, після чого програма сформує звіт у формат *.docx.

Стратегія правової охорони інноваційної розробки «Комплексна система кондиціонування та теплонасосного опалення будівлі» в графічному вигляді наведена на рис. 3.

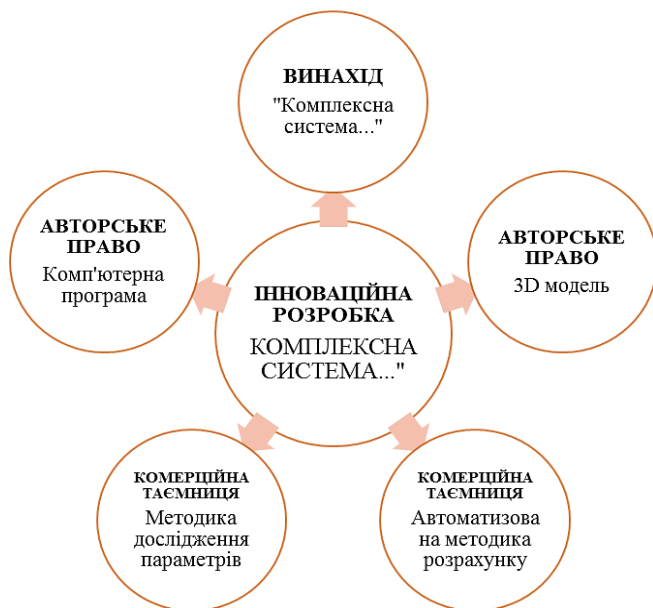

Рисунок 3.1. Розроблена стратегія правової охорони

В результаті проведеного аналізу було вирішено, що для правової охорони інноваційної розробки «Комплексна система кондиціонування та теплонасосного опалення будівлі» можливо застосування наступних правових режимів засобами інтелектуальної власності.

1. Комплексна система кондиціонування та теплонасосного опалення будівлі є складним технічним рішенням, яке відповідає умовам патентоздантності, тобто є новим, промислово придатним та має винахідницький рівень. Оскільки сам принцип дії, реалізований у інноваційному рішенні не є новим, то немає сенсу зберігати цю розробку як комерційну таємницю. Таким чином, для набуття прав інтелектуальної власності на неї найбільш відповідним буде отримання патенту на винахід.

2. Методика дослідження параметрів системи опалення та кондиціонування є оригінальною авторською розробкою, яка суттєво відрізняється від існуючих аналогів. Вона дозволяє підібрати оптимальні параметри застосовуваного обладнання та режим його роботи. Використання цієї методики дає значні переваги в конкурентній боротьбі. Тому оптимальним режимом її правової охорони буде комерційна таємниця («ноу-хау»).

3. Автоматизована методика розрахунку залежності річних витрат умовного палива на

опалення та кондиціонування, а також раціонального об'єм теплового акумулятору для різних будівель у різних кліматичних умовах у середовищі MathCAD також є оригінальною авторською розробкою. Вона має значний комерційний потенціал і слугує основною для комп'ютерної програми для розрахунку цих залежностей на мові програмування Delphi. Оптимальним режимом її правової охорони буде комерційна таємниця («ноу-хау»).

4. Програма для обчислення цих залежностей для різних будівель у різних кліматичних умовах на мові програмування Delphi, також є авторською розробкою і дозволяє швидко підібрати оптимальні параметри розробленої інноваційної технології. Користування нею не висуває високих вимог до проектувальника, легке та інтуїтивно зрозуміле. При написанні програми не були застосовані принципово нові та оригінальні ідеї. Тобто, хоча «серце» програми – методика розрахунку параметрів комплексної системи кондиціонування та теплонасосного опалення будівлі має високий дослідницький рівень, реалізація засобами мови програмування Delphi досить проста та доступна будь-якому програмісту відповідної кваліфікації. Але розроблена програма має значний економічний потенціал і значною підвищує комерційну вартість комплексної системи. В комплексі ці два об'єкти можуть складати єдиний товар, який буде на ринку користуватись великим

попитом і мати велику додану вартість. Для охорони прав на цю комп'ютерну програму оптимальним буде використання авторського права.

5. Розроблена автором 3D модель досліджуваного процесу слугує для цілей візуалізації інноваційної розробки. Сама по собі вона не має комерційного потенціалу, але буде відігравати важливу ролі в просуванні продукції на ринок. Вона буде використовуватись в різній рекламній продукції – каталогах, інтернет-сайтах, виставкових матеріалах. Оскільки витрати на отримання охоронного документа на авторське право невеликі, то на цю 3D модель також буде отримане свідоцтво на авторське право на графічний твір.

Список використаних джерел:

1. Разумний Ю. Т. Енергозбереження [Текст]: навч. посіб. / Ю. Т. Разумний, В. Т. Заїка, Ю. В. Степаненко – Д.: Нац. гірн. ун-т, 2005.– 166 с.

СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У КОНТЕКСТІ ПРАВА НА СВОБОДУ ІНФОРМАЦІЇ

ОРЛОВ О.Л.,

*студент магістратури
Навчально - наукового
інституту права Сумського
державного університету*

ГЛУЩЕНКО Н.В.,

*доктор філософії з права,
асистент кафедри АГПФЕБ
Навчально - наукового
інституту права Сумського
державного університету,
м. Суми, Україна*

Як свідчать дані офіційної статистики, одним з найбільш потужних сегментів світової економіки в цілому, безумовно, виступає ринок інтелектуальної власності.

Так, наприклад, у 2014 р., Всесвітня організація торгівлі оцінила загальний об'єм транскордонних платежів у вигляді роялті та ліцензійних платежів, отриманих від використання інтелектуальної власності, у 300 млрд. доларів США, що можна порівняти з доходами або видатками бюджетів окремих країн (Індія, Південна Корея, Норвегія, Швеція, Мексика та Бельгія). Ще більші показники демонструють операції з експорту товарів ІР-індустрії.

У тому ж 2014 році відповідний дохід склав 842 млрд. доларів США, що можна порівняти з дохідною або видатковою частинами бюджетів таких країн, як Сполучене Королівство, Італія, Індія та Канада [1, с.10,22].

Безумовно, головною причиною такої ситуації варто розглядати, перш за все, створення спеціального правового механізму захисту прав інтелектуальної власності, який став основним інструментом запобігання неконтрольованому та несанкціонованому використанню її об'єктів. Означений механізм складається з низки нормативно-правових актів міжнародного та локального (або внутрішньодержавного) характеру.

З них особливу увагу слід звернути на такі акти, як Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. та Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 9 вересня 1886 р., адже саме з їх прийняттям звичайно пов'язують започаткування сучасної системи гарантій дотримання авторських прав. Контроль за виконанням цих нормативно-правових актів та їх адміністрування покладалися на спеціальні органи – міжнародне бюро Паризького союзу з охорони промислової власності та міжнародне бюро Бернського союзу з охорони літературних, художніх і наукових творів, утворені відповідно у 1884 та 1887 роках. Невдовзі (1893 р.) обидва бюро злилися в Об'єднані міжнародні бюро з

охорони інтелектуальної власності. Реформована у 1967 р. у Всесвітню організацію інтелектуальної власності та включена у 1974 р. до мережі спеціалізованих закладів ООН, дана структура продовжує діяти і нині. На даний момент в її складі представлені 193 держави, включаючи і Україну, яка приєдналася до організації 26 квітня 1970 р., тобто майже одразу після її реформування. Незважаючи на той факт, що процес визнання державами зазначених та інших основоположних актів у сфері захисту прав інтелектуальної власності, як правило, завжди характеризувався певною поступовістю, протягом останніх років спостерігається тенденція до стрімкого покращення загальної ситуації. При цьому додатковим позитивним фактором виступає визнання дії цих актів не лише розвиненими країнами або країнами з перехідною економікою, але навіть країнами третього світу [1, с.7; 2; 3; 4; 5; 6, п.п.17,18].

Розглянуті міжнародні документи, звісно, не є єдиними, або виключними, компонентами системи захисту прав інтелектуальної власності. Особливе місце в ній належить саме локальним, або внутрішньодержавним, актам. Зважаючи на багатоманітність сучасного світу, об'єктивно обумовлену його поділом більш ніж на дві сотні країн, у даний момент фактично відсутня можливість застосування лише загальносвітових уніфікованих актів, оскільки вони не враховують відповідної

місцевої специфіки. Зокрема, в Україні до основних нормативно-правових актів, що регулюють сферу захисту прав інтелектуальної власності, можна віднести, насамперед, Конституцію, Кримінальний і Цивільний кодекси, Кодекс про адміністративні правопорушення, Закони «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів», «Про правову охорону географічних зазначень» та «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав». Як показує аналіз змісту їх положень, вітчизняним законодавцем передбачено достатньо ефективний комплекс заходів, спрямованих на захист як особистих немайнових, так і майнових прав інтелектуальної власності.

Разом з тим, слід зазначити, що інститут права інтелектуальної власності не можна розглядати як абсолютне явище. Його відносність простежується, у тому числі, з можливості правомірного використання твору без згоди автора, закріпленої у статті 444 Цивільного кодексу, та з прав вільного використання, відтворення, копіювання, модифікації і декомпіляції об'єктів права інтелектуальної власності, закріплених

у статтях 21-25 Закону «Про авторське право і суміжні права» [7, ч.1 ст.444; 8, ст.ст.21-25].

На перший погляд, подібна відносність може бути пояснена так званим «конфліктом інтересів», який за визначенням існує між правом інтелектуальної власності, або авторським правом, з одного боку (приватний інтерес), та правом на інформацію і правами на науку та культуру, з іншого (публічний інтерес) [6, п.п.60-84; 9, п.п.61-86].

Проте, враховуючи всю суб'єктивність категорії будь-якого (приватного або публічного) інтересу, при більш детальному дослідженні даного питання неминуче постає вся його дійсна фундаментальна природа.

З філософської та етіологічної точки зору, інформація за своєю сутністю є виключно нематеріальним явищем. Останнє є об'єктивною ознакою певної одиниці світу ідей, що, як відомо ще з античності, існує незалежно від світу речей, до якого належать всі живі істоти, у тому числі і людина, виникаючи, існуючи, змінюючись та зникаючи незалежно від нашої волі, а також є першопричиною відповідного явища зі світу речей. Зрозуміло, що, виходячи з законів логіки та філософії, які лежать в основі всього світоустрою, інформація як об'єктивна категорія насправді не може сприйматися як матеріальний продукт або результат інтелектуальної діяльності людини. Саме тому інститут права

інтелектуальної власності не повинен розцінюватись як абсолютне явище, адже інформація, яка, відповідно до чинної на даний момент нормативно-правової бази, може належати до одного з його основних об'єктів, – насправді є лише ознакою світу ідей, що існує незалежно від наявності або відсутності світу речей та такого його прояву як сама людина, знаходячись поза її волею та не виступаючи результатом її діяльності [10, с.79].

З цієї позиції абсолютно логічним кроком світової спільноти виглядатиме майбутня переоцінка своїх пріоритетів у сфері інформації з метою підвищення її доступності та як наслідок – коригування балансу між правом інтелектуальної власності та правом на свободу інформації.

Список використаних джерел:

1. Ахмедов Г. А., Войниканис Е. А. и др. Основные тенденции развития права интеллектуальной собственности в современном мире, в том числе новые объекты интеллектуальных прав и глобальная защита. Москва: РВК – Nevsky IP Law, 2017. 212 с.

2. Про охорону промислової власності: Конвенція від 20.03.1883 р. Дата оновлення: 25.12.1991 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123 (дата звернення: 16.09.2021 р.).

3. Про охорону літературних і художніх творів: Конвенція від 09.09.1886 р. Дата оновлення: 31.05.1995 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051 (дата звернення: 16.09.2021 р.).

4. Про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності: Конвенція від 14.07.1967 р. Дата оновлення: 02.10.1979 р.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_169 (дата звернення: 16.09.2021 р.).

5. Соглашение между Организацией Объединенных Наций и Всемирной организацией интеллектуальной собственности: Соглашение, утвержденное резолюцией ГА ООН от 17.12.1974 г. № 3346 (XXIX). URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/un_wipo_agreement.shtml (дата обращения: 16.09.2021 г.).

6. Политика в области охраны авторских прав и право на науку и культуру: Доклад Совета по правам человека ООН от 24.12.2014 г. № A/HRC/28/57. URL: <https://undocs.org/ru/A/HRC/28/57> (дата обращения: 16.09.2021 г.).

7. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Дата оновлення: 14.08.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 16.09.2021 р.).

8. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. Дата оновлення: 14.08.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення: 16.09.2021 р.).

9. Культурные права: Записка ГС ООН от 04.08.2015 г. № A/70/279. URL: <https://undocs.org/ru/A/70/279> (дата обращения: 16.09.2021 г.).

10. Орлов О. Л. Основні правові режими регулювання правовідносин у сфері обігу інформації. Див.: Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (у 2 ч.) (м. Суми, 21–22 травня 2020 року), редколегія: проф. А. М. Куліш, О. М. Резнік. Ч.2. Суми: Сумський державний університет, 2020. 428 с.

ПРАВОВА ОХОРОНА СТОРІНОК В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

ПРИХОДЬКО Є.Г.,
студентка гр. БЕМ-М1021к
КОБЕЛЄВА Т.О.,
д.е.н., професор,
Національний технічний
університет «Харківський
політехнічний інститут»
м. Харків, Україна

За даними досліджень 2020 року, 4 млрд. людей користуються соціальними мережами, це майже 50% від усієї кількості людей на планеті [1]. Щоденно ці користувачі спілкуються з друзями, публікують фото-та відеоматеріали, дивляться відео, поширюють та коментують дописи - здавалось би, звичайна, нічим не примітна діяльність в соціальних мережах, але ні. Кожного дня в мережі публікується понад 1 мільйон матеріалів, де правовий захист об'єктів не належить останньому публіцисту. Для деяких людей соціальні сторінки стали не тільки «Інтернет-щоденником», але й засобом отримання прибутку на комерційній основі. В українському законодавстві відсутнє чітке правове регулювання зазначеної сфери правовідносин.

Соціальна мережа - це веб-сайт або інша служба мережі Інтернет, що дозволяє користувачам створювати анкети (акаунти) різного ступеня конфіденційності, формувати списки користувачів, з

якими вони мають зв'язок, і списки інших користувачів. За даними дослідження компаній We Are Social та Hootsuite найбільш популярними соціальними мережами в Україні є Facebook (16 мільйонів користувачів), YouTube (25.7 мільйонів користувачів) та Instagram (14 мільйонів користувачів) [2]. Кожна соціальна сторінка містить персоніфіковані дані про користувача, що створив її. Особиста інформація (місто, де користувач мешкає, дата народження, номер банківської картки, електронна адреса і т.п.) може потрапити в руки не добропорядних користувачів і може бути використана як інструмент для виконання низки незаконних дій, а контент, що вміщує сторінка - для власних комерційних та некомерційних цілей. Вхід на таку соціальну сторінку, а саме аккаунт, доступний лише за наявності правильно введеного логіна та паролю.

В українському законодавстві, станом на вересень 2021 року, відсутнє визначення термінів «соціальна мережа» та «аккаунт». З правової точки зору, аккаунт в соціальній мережі можна розцінювати як веб-сторінку, визначення якої наведено в Законі України «Про авторське та суміжні права». Згідно ЗУ, веб-сторінка - це складова веб-сайту, що може містити дані, електронну (цифрову) інформацію, інші об'єкти авторського та/або суміжних прав тощо [3].

Щоденно на таких веб-сторінках порушуються авторські та/або суміжні права шляхом розміщення

контенту, що не належить користувачу, створившему допис. Контент - це фото-, відео-, аудіо-, графічні та текстові матеріали, розміщені користувачем на власному аккаунті в соціальній мережі з метою переслідування особистих цілей. В такому випадку виникає питання: хто буде нести відповідальність за вчинені дії стосовно порушень?

Закон України «Про авторське право та суміжні права» вирізняє поняття «власник веб-сайту» та «власник веб-сторінки», що значно допомагає у визначенні потенційного винуватця. Власник веб-сторінки – це особа, яка є власником облікового запису, що використовується для розміщення веб-сторінки на веб-сайті, та управляє і/або розміщує електронну (цифрову) інформацію в межах такої веб-сторінки [3]. Власник веб-сайту (соціальної мережі) не є власником веб-сторінки (аккаунту), якщо останній володіє обліковим записом, що дозволяє йому самостійно, незалежно від власника веб-сайту розміщувати інформацію на веб-сторінці та управляти нею [3].

Тобто, за порушення авторського та/або суміжного права відповідальність несе власник аккаунту в соціальній мережі, а не самі власники соціальні мережі. Реєструючись в будь-якій соціальній мережі, користувач зобов'язаний погодитись з умовами та правилами користування останньої. Facebook, YouTube та Instagram, наприклад, мають цілі

розділи в умовах та правилах користування стосовно захисту авторських та суміжних прав, оскільки дані соціальні мережі виступають основним джерелом поширення контенту, створеного користувачами, з іншими користувачами соціальних мереж. Деякі акти правопорушень можуть виявити алгоритми соціальні мережі і вирішити шляхом видалення допису, а інколи справи доходять і до органів виконавчої влади.

В українській юридичній практиці відомий випадок притягнення до відповідальності за розміщення та публічну демонстрацію у Facebook за гіперпосиланням твору, виключні майнові права на який належали іншій особі (постанова Верховного Суду України від 13 березня 2018 р. у справі № 918/186/17), наслідком якого став штраф сумою більше 50 тис.грн [4].

Аккаунти в соціальні мережах мають не тільки контенте наповнення, але й інформаційне – особисті дані користувача. Так, в українському законодавстві у сфері кібербезпеки не існує достатньої кількості статей, згідно з якою було би визначено порядок карних дій у зв'язку з незаконним заволодінням особистою інформацією користувачів у власних цілях.

З вищенаведеного, можна зробити наступний висновок: аккаунт в будь-якій соціальній мережі розглядається як специфічний цифровий об'єкт права інтелектуальної власності. Правове регулювання відносин, пов'язаних з аккаунтами та їх наповненням

(контентом), складають норми внутрішніх правил та умов користування соціальними мережами, права інтелектуальної власності, майнові права тощо. Українське законодавство не є достатньо підготовленим для врегулювання правопорушень, пов'язаних з користуванням соціальними мережами, аккаунтами та потребує удосконалень на законодавчому та виконавчому рівнях.

Список використаних джерел:

1. Hootsuite & We Are Social Digital 2021: global overview report. Інформаційний ресурс – режим доступу: <https://datareportal.com/reports/digital-2021-global-overview-report>
2. Hootsuite & We Are Social Digital 2021: Ukraine. Інформаційний ресурс – режим доступу: <https://datareportal.com/reports/digital-2021-ukraine>
3. Закон України «Про авторське та суміжні права» розділ I стаття 1 від 23.03.2017. Інформаційний ресурс – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>
4. Постанова Верховного Суду України від 13 березня 2018 р. у справі № 918/186/17. Інформаційний ресурс – режим доступу: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/72763168>

КОММУНИКАЦИОННАЯ ПОЛИТИКА НА РЫНКЕ ОБЪЕКТОВ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ

ПРИХОДЬКО Е.Г.,

студентка группы

БЕМ -М1021к

ПЕРЕРВА П.Г.,

д.э.н., профессор

Национальный технический

университет «Харьковский

политехнический

институт»

г. Харьков, Украина

Введение в экономический оборот предприятия объектов интеллектуальной собственности становится весьма актуальным в современных условиях для обеспечения эффективной деятельности экономического субъекта, повышения его конкурентоспособности. Именно объекты интеллектуальной собственности служат источником инновационных процессов, которые охватывают в настоящее время всю мировую экономику. Непрерывное освоение новых технологий является одним из приоритетных направлений развития для хозяйствующих субъектов развитых стран. Однако данный процесс связан со значительными финансовыми вложениями с высокой степенью риска. Для активизации инновационной деятельности предприятия немаловажное значение имеет

использование разнообразных подходов маркетинговой основы регулирования рынка интеллектуальной собственности

Коммуникационная политика на рынке объектов интеллектуальной собственности существенно отличается от рекламы товарной продукции прежде всего тем, что оно направлено на производителя, а не на потребителя. Важно начать рекламную работу тогда, когда созрели объективные возможности для заключения соглашения и выполнения всех его условий. Преждевременный выход с рекламой может дискредитировать разработку, запоздалый - бесполезен. Отсюда следует, что коммуникационная политика производителя инновационной продукции должна решать не только проблему установления контакта, но и обеспечение связи с клиентами. Для продвижения объектов интеллектуальной собственности и обеспечения связи могут использоваться возможности сети интернет, которая имеет свойство интерактивности и позволяет индивидуально работать с каждым клиентом, корректируя информацию, направляется клиенту в зависимости от характера предыдущих контактов. Контакт в этом случае является неличным и не может полностью исключить личные продажи, однако интернет может использоваться как вспомогательное средство с довольно серьезными возможностями.

В процессе разработки коммуникационной политики в сфере продаж или покупок объектов интеллектуальной собственности следует учитывать ряд особенностей, которые влияют на рыночное продвижение научно-технической продукции [Дергачова].

1. Возможность использования объектов интеллектуальной собственности в собственном производстве. Использование объектов интеллектуальной собственности в собственном производстве позволяет в процессе продвижения сосредоточиться на конечных потребителях.

2. Рекламируемый объект. В качестве такого объекта может выступать не только непосредственно объект интеллектуальной собственности или запатентованное изобретение, но и идея. Продвижение такого объекта, как ноу-хау, может создавать дополнительные проблемы в силу расплывчатости права собственности, неликвидности, а также специфичности. В этой связи участники рынка, даже при наличии собственных ноу-хау, объектом рекламы могут выбирать свои услуги или достижения.

3. Возможные сферы применения. Потенциал использования научного знания многогранен. Очевидно, что уровень возможных доходов оценивается исходя из области применения, при этом оценка потенциала объектов интеллектуальной собственности осуществляется на основе внешних и

внутренних исследований. Поиск специализированной информации может осуществляться на вертикальных электронных рынках B2B, которые предоставляют для этого необходимую платформу. B2B (бизнес для бизнеса) - вид экономического взаимодействия между организациями, связанными с торговлей, обменом технологиями, опытом, инвестиционной деятельностью и другими направлениями.

Таким образом, основными характеристиками коммуникационной политики на рынке объектов интеллектуальной собственности являются:

а) наличие стратегического характера развития отношений с субъектами, входящими в контактные аудитории предприятия;

б) специфика при продвижении одной и той же инновационной технологии (объектов интеллектуальной собственности) на различные рынки, на первичном и на вторичном рынках;

в) коммуникационная политика на рынке объектов интеллектуальной собственности органично включает в себя механизмы маркетинга товаров и маркетинга услуг;

г) направленность объектов интеллектуальной собственности как на промышленных потребителей, так и на потребителей их продукции, что означает возможность применения стратегий проталкивания и вытягивания;

д) направленность на создание таких отношений с другими участниками рынка, которые позволяли бы создавать стандарты и достигать "сетевых" эффектов;

е) специфичность этапов, предваряющих выход объектов интеллектуальной собственности на рынок;

ж) формирование имиджа технологической фирмы и имиджа технологических продуктов (объектов интеллектуальной собственности).

В процессе разработки стратегии продвижения объектов интеллектуальной собственности на целевые рынки необходимо также учитывать наличие так называемых транзакционных барьеров, которые образуются в силу разного жизненного опыта, образования, социального статуса и локальных и долгосрочных целей участников процесса трансфера технологий, поскольку не всегда более высокие технические показатели генерируют рыночное преимущество. Если технология имеет улучшенные технические показатели, необходимо продемонстрировать их в форме чего-то нужного пользователям, представив в конкретной количественной форме.

Список использованной литературы:

1. Дергачова В.В., Перминова С.О. Интеллектуальна власність навчальний посібник. - К.: НТУУ «КПІ», 2015. - 416 с
2. Гочарова Н.П., Перерва П.Г., Яковлев А.И. Маркетинг инновационного процесса // Учебное пособие - К.: ВИРА-Р, 1998. - 267 с.
3. Мухомад В. И., Устинова Л. Н., Суслина И. В.

- Маркетинг інтелектуальної власності. - М.: ІНІЦ Роспатента, 2001. С. 40.
4. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві / Навч. посібник для машинобуд. спеціальностей.- Харків : «Основа», 1993.- 288с.
 5. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668 p.
 6. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 4. Исследование рынка промышленной продукции. М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991. 96 с.
 7. Kocziszky György Reputational compliance / György Kocziszky, M. Veres Somosi, T.O. Kobielieva // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум-2017" : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. С. 140-143.
 8. Перерва П.Г. Нагі С., Кобелева Т.О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.
 9. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Комплексний підхід до управління конкурентоспроможністю промислової продукції // Перспективи і пріоритети розвитку економіки України та її регіонів. Луцьк : ЛНТУ, 2012.– Вип. 9 (34). Ч. 2. С. 9-29.
 10. Экономика и организация труда / И.Н. Погорелов [и др.]. – Харьков : Фактор, 2007. – 640 с.
 11. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 2. Маркетинг на промышленном предприятии.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991.- 80 с.
 12. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства // Економіка розвитку. 2011. № 4 (60). С. 116-120.
 13. Перерва П.Г. Практический маркетинг.- Выпуск 3. Управление ассортиментом продукции.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991.- 80 с.
 14. Коциски Д., Перерва П.Г., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаенс программа промышленного предприятия.– Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.
 15. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Механізм управління рівнем конкурентоспроможності продукції підприємства. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. № 4. С. 230-235.
 16. Товажнянський В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Банкрутство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління // Вісник НТУ «ХПІ», 2015. № 59 (1168). С. 148-152.

КОРПОРАТИВНІ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЧАСТИНІ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

ПУГАЧ А.В.,

к.ю.н., адвокат,

магістрант

інтелектуальної власності

ПЕТРЕНКО В.О.,

д.т.н., проф.

БЕРКОВСЬКИЙ Є.О.,

аспірант,

Національна металургійна

академія України

м. Дніпро, Україна

Згідно зі ст. 55 Конституції України, права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [1]. В умовах сьогодення захист корпоративних відносин, і в тому числі, захист прав інтелектуальної власності в корпоративних правовідносинах є актуальними.

Останнім часом все частіше в практиці підприємницької діяльності використовуються корпоративні майнові права на об'єкти права інтелектуальної власності. Це є вагомим економічним

чинником інноваційного розвитку підприємства з самого початку його діяльності.

Бігняк О., вивчаючи правову природу та класифікацію форм захисту корпоративних прав, дійшов висновку, що форма правового захисту має охоронно-правову природу, залежить від матеріально-правової вимоги, є елементом інституту захисту, що опосередковується певним процесуальним або процедурним порядком, визначеним нормами матеріального та процесуального права, що спрямовані на відновлювання (визнання) порушених (оспорюваних) прав і законних інтересів [2, с. 9].

Суханов М.О. проаналізував питання щодо судового захисту корпоративних прав учасників товариства з обмеженою відповідальністю та зробив висновок про звуження можливості учасників товариства з обмеженою відповідальністю захистити в судовому порядку свої корпоративні права. В нинішніх умовах доцільно визнати наявність в учасника господарського товариства права ініціювати визнання недійсним у судовому порядку договору, укладеного за участю відповідного господарського товариства у випадку відсутності інших ефективних способів захисту його порушених корпоративних прав [3, с. 60].

В дослідженні [4, с. 145] зазначено, що з ускладненням економічних відносин відбувається розширення сфер і способів залучення прав

інтелектуальної власності до економічного обороту. Суб'єкти господарювання поступово усвідомлюють можливість отримання економічного ефекту від різноманітних актів комерціалізації прав на інтелектуальні продукти, зокрема, шляхом їхнього внесення як вкладу до статутного капіталу юридичної особи, використання як предмета застави, залучення до спільної діяльності тощо. Водночас специфіка механізмів реалізації вказаних способів передачі прав зумовлює необхідність вироблення адекватної цій специфіці правової форми. Не всі способи передання прав інтелектуальної власності можуть бути опосередковані лише закріпленими в ст. 1107 ЦК України [5] договірними конструкціями.

У ст.115 ЦК України встановлено, що вкладом до статутного капіталу господарського товариства можуть бути гроші, цінні речі або майнові чи інші відчужувані права, що мають грошову оцінку [5]. Але як це зробити на практиці?

Як один із способів комерціалізації результатів творчої праці є передання майнових прав інтелектуальної власності у якості внеску у статутний капітал юридичної особи. При цьому потрібно ретельно розглянути питання щодо проведення оцінки майнових прав інтелектуальної власності, порядку дій, видів правочинів щодо розпорядження майновими правами у разі їх внесення до статутного капіталу господарюючого суб'єкта та інше. При цьому треба

наголосити, що передача корпоративних прав на об'єкти права інтелектуальної власності повинна реалізовуватися на основі угоди про передачу прав згідно із законодавчими і нормативними актами України.

Кривошеїна І.В. [6, с. 194] на підставі аналізу норм чинного законодавства зробила ряд висновків: По-перше, внеском до статутного капіталу можуть бути майнові права лише на ті об'єкти, які відповідно до чинного законодавства є відчужуваними. По-друге, майнові права інтелектуальної власності можуть бути внесені до статутного капіталу на підставі спеціального правочину, а саме договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, який залежно від об'єкта права на який передаються може підлягати державній реєстрації. По-третє, відсутність належного правового регулювання щодо внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу призводить до невикористання наданої законодавством можливості правоволодільцями.

Слід зазначити, що при прийнятті рішення про внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу потрібно враховувати особливості правової охорони різних об'єктів інтелектуальної власності.

Із законодавства випливає, що не всі суб'єкти господарської діяльності можуть вносити майнові

права інтелектуальної власності в статутний капітал. Це стосується банків, ломбардів, лізингових компаній, кредитних спілок та інших фінансових установ, які не мають права вносити в статутний капітал майнові права на об'єкти інтелектуальної власності [7, 8].

Підсумовуючи наведене, треба зазначити, що використання на практиці корпоративних прав на об'єкти права інтелектуальної власності несуть в собі наступні ризики: відсутність зв'язку вартості об'єкту права інтелектуальної власності з роком використання майнових прав та відсутністю відомостей про вартість об'єкту після завершення строку охороноздатності; відсутність обмеженого впливу володільця корпоративних прав на ефективність використання об'єкту права інтелектуальної власності, що, в свою чергу, додатково має вагомий вплив на ефективність використання майнових авторських прав; нівелювання вартості об'єктів права інтелектуальної власності, внесених до статутного капіталу, при банкрутстві та ліквідації підприємства; невизначеність законодавчої та нормативної бази України в частині порядку і механізму захисту порушених прав інтелектуальної власності в корпоративних правовідносинах.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради (ВВР). 1996. № 30. Ст. 141. Поточна редакція від 01.01.2020. Підстава -27-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254/k-vp#Text>.

2. Бігняк О. Правова природа та класифікація форм захисту корпоративних прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 6-10.

3. Суханов М.О. Аналіз практики Верховного Суду щодо судового захисту корпоративних прав учасників товариства з обмеженою відповідальністю. *Право і суспільство*. 2020. № 6. С. 56-61.

4. Захист прав та інтересів учасників майнових відносин: питання теорії і практики: колективна монографія / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доцента І. Ф. Коваль. Вінниця : ТВОРИ, 2020. 272 с.

5. Цивільний кодекс України. Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356, поточна редакція від 14.08.2021, підстава 1667-IX. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

6. Кривошеїна І.В. Особливості внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу. *Право і суспільство*. 2020. № 2. С. 189-194.

7. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 1, ст. 1, поточна редакція від 01.08.2021, підстава 1591-IX. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>.

8. Закон України «Про банки і банківську діяльність»// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 1, ст. 1, поточна редакція від 01.08.2021, підстава 1591-IX. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ РІЗНИХ ВИДІВ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НОВОГО ТЕХНІЧНОГО РІШЕННЯ

РОМАШКО А.С.,

к.т.н., доцент

ГАВРУШКЕВИЧ Н.В.,

асистент

ПОЛАДЬКО О.М.,

студент IV курсу,

Національний технічний

університет України

«Київський політехнічний

інститут імені Ігоря

Сікорського»

м. Київ, Україна

Нове технічне рішення може охоронятись як винахід та корисна модель відповідно до Закону України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі» [1], як промисловий зразок (якщо нове рішення стосується, наприклад, форми, матеріалу чи впізнаваного пакування об'єкту, що містить таке рішення) відповідно до Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» [2], як комерційна таємниця відповідно до Цивільного кодексу України [3, ст. 505], Закону України «Про інформацію» [4] та Закону України «Про доступ до публічної інформації» [5].

В епоху глобалізаційних процесів варто також

розглядати і договори та угоди, що адмініструються Всесвітньою організацією інтелектуальної власності [6], угоду про асоціацію («Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони») [7], угоду ТРІПС, а також законодавство окремих країн.

На основі аналізу різних нормативно-правових актів ми підготували таблицю переваг та недоліків кожного виду охорони (при цьому не розглянуто раціоналізаторську пропозицію, напівпровідникові вироби, торговельні марки, географічні зазначення, фірмові найменування та результати селекційних досягнень).

Таблиця

Переваги та недоліки різних видів охорони права інтелектуальної власності (далі ІВ)

Переваги	Недоліки
Винахід (далі В)	
Охорона 20 років. Видається після експертизи на новизну, промислову придатність та винахідницький рівень, що дуже важливо для довіри інвестора. В одному патенті	Тривалість процедури отримання патенту. Висока вартість. Охорона в окремій країні означає, що будь-хто може ознайомились з патентом та

Переваги	Недоліки
<p>на винахід можуть бути одночасно кілька об'єктів (наприклад і пристрій, і спосіб, і речовина), що економить ресурси при підтриманні чинності патенту.</p> <p>Можливо монопольно використовувати права ІВ, дозволяти або забороняти використання іншим.</p> <p>Можна побудувати рекламну компанію на підставі виданого патенту та отримати конкурентну перевагу.</p> <p>Для охорони в інших країнах можна подати одну (міжнародну) заявку за Договором про патентну кооперацію (РСТ), при цьому термін пріоритету становить 12 місяців.</p> <p>Перевага для суспільства - інформація про патент розкривається, що сприяє технічному прогресу.</p>	<p>виготовляти/застосовувати продукт в інших країнах, де патент відсутній (порушення права ІВ при цьому відсутнє).</p> <p>Необхідність охорони в усіх країнах, де планується виробництво / реалізація.</p> <p>Принцип незалежності за договором РСТ означає, що патент можливо буде виданий не у всіх країнах, які цікавлять заявника.</p> <p>Недолік для власника - інформація про патент розкривається і рішення може бути використане іншою особою в країнах, де відсутня охорона.</p>

Переваги	Недоліки
Корисна модель	
<p>Охорона до 10-ти років</p> <p>Зменшена тривалість процедури.</p> <p>В одному патенті на корисну модель може бути лише один об'єкт (наприклад, один пристрій чи один спосіб).</p> <p>Можливо монополювати права ІВ, дозволяти або забороняти використання іншим.</p> <p>Можна побудувати рекламну компанію на підставі виданого патенту.</p> <p>Перевага для суспільства - інформація про патент розкривається.</p> <p>Як правило, корисна модель дешевша (хоча в Україні 10 перших років дії патенту на винахід дешевше, ніж 10 років дії патенту на корисну модель).</p>	<p>Все, що стосується винаходу (крім вартості і тривалості процедури отримання патенту).</p> <p>Об'єктів що можуть охоронятися як корисні моделі, як правило, менше ніж для винаходів.</p> <p>Корисною моделлю в різних країнах можуть бути різні об'єкти.</p> <p>Не всі країни охороняють корисну модель.</p> <p>В багатьох країнах (в т.ч. і в Україні) охоронний документ видається без експертизи на новизну та промислову придатність, що означає, що на об'єкт корисної моделі можуть існувати раніше набуті права третіх осіб, тому інвестор не довіряє належним чином.</p> <p>Часто патентують об'єкти не стільки для введення в обіг, скільки для ведення патентних воєн.</p>

Переваги	Недоліки
Промисловий зразок	
<p>Охорона від 5-ти до 25-ти років (залежить від країни і бажання власника продовжувати охорону).</p> <p>Зменшена тривалість процедури, в порівнянні з винаходом.</p> <p>Можливо монопольно використовувати права ІВ, дозволяти або забороняти використання іншим.</p> <p>Можна побудувати рекламну компанію на підставі виданого охоронного документу та отримати конкурентні переваги.</p> <p>Експертизу проводить незначна кількість країн – відповідно й кількість відмов в реєстрації незначна.</p> <p>Можна охороняти промисловий зразок без отримання охоронного документу як</p>	<p>Стосується лише тих нових рішень, які супроводжуються зміною форми виробу, його матеріалу, текстури, пакування і т.д.</p> <p>Необхідність охорони в усіх країнах, де планується виробництво / реалізація.</p> <p>До Гаазької угоди приєдналися не так багато країн (станом на 25.08.2021 лише 75 учасників) і, в разі необхідності, треба подавати заявки, використовуючи можливості Паризької конвенції і конвенційного пріоритету (пріоритет 6 міс.).</p> <p>В багатьох країнах (в т.ч. і в Україні) охоронний документ видається без експертизи, що означає, що на об'єкт промислового зразка можуть існувати раніше набуті права третіх осіб.</p>

Переваги	Недоліки
<p>незареєстрований промисловий зразок (до 3-х років), що є доцільним для продуктів з коротким життєвим циклом.</p>	<p>В окремих країнах часто реєструють промислові зразки не стільки для введення в обіг, скільки для ведення патентних війн.</p> <p>Незареєстрований промисловий зразок слабкіший в захисті.</p>
Комерційна таємниця	
<p>Може бути застосовано для усіх об'єктів права ІВ до реєстрації прав на них (наприклад, на етапах проектування, виробництва дослідних зразків, випробувань...) чи замість реєстрації прав на них.</p> <p>Заявку на реєстрацію прав подавати не треба. *</p> <p>Платити за таку заявку не треба.*</p> <p>Охороняється учасниками Паризької конвенції і СОТ.</p> <p>Може дозволити отримати значні економічні та</p>	<p>Необхідні значні ресурси для організації режиму секретності.</p> <p>Можливий витік інформації і, як наслідок, втрата ознак комерційної таємниці чи отримання патенту іншою особою.</p> <p>Витік інформації при комерціалізації зростає, тому процес комерціалізації потрібно детально спланувати, забезпечуючи конфіденційність на кожному етапі комерціалізації.</p> <p>Можливо третя особа прийде до аналогічного рішення і отримає охоронний</p>

Переваги	Недоліки
<p>конкурентні переваги для власника (бо інформація не є доступною для осіб, що зазвичай мають справу з таким видом інформації).</p> <p>*) Можна скористатися платною послугою WIPO PROOF [8] для підтвердження факту володіння документом на певний час / дату.</p>	<p>документ і тоді вона може заборонити виготовлення/застосування об'єкта, що раніше був комерційною таємницею.</p> <p>Може, в деяких випадках, гальмувати науково-технічний прогрес.</p>
Авторське право	
<p>Подача заявки на реєстрацію є можливою, але дотримання формальностей не є вимогою.</p> <p>Авторські права охороняються автоматично в усіх країнах, що приєдналися до Бернської угоди [6] чи Світової організації торгівлі.</p> <p>Термін охорони – протягом життя автора і щонайменше 50 р. після смерті (в Україні цей термін 70 р.).</p>	<p>Досить часто при публікації творів, де описані/продемонстровані нові розробки/технології, автором може бути розкрита інформація, через яку йому згодом може бути відмовлено у реєстрації прав на винахід.</p> <p>Перелік об'єктів авторського права не є вичерпним, тому з'являються нові об'єкти, щодо яких можуть бути відсутні механізми регулювання відносин.</p>

Переваги	Недоліки
Авторське право стосується як опублікованих, так і неопублікованих творів, втілених в матеріальній формі.	

Виходячи з особливостей конкретного технічного рішення, варто зважено підходити до вибору його виду (видів) охорони.

Список використаних джерел:

1. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 23.12.93, № 3687-ХІІ. Дата оновлення 14.10.2020. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3687-12> (дата звернення 26.08.2021).
2. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 23.12.93, № 3688-ХІІ. Дата оновлення 14.10.2020. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3688-12&p=1218034688041545> (дата звернення 26.08.2021).
3. Цивільний кодекс України: від 16.01.2003 №435-IV. Дата оновлення - 14.08.2021. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 26.08.2021).
4. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 №2657-ХІІ. Дата оновлення 16.07.2020. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2938-17> (дата звернення 26.08.2021).
5. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 №2939-VI. Дата оновлення 17.09.2020. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (дата звернення 26.08.2021).
6. Договори, административные функции которых выполняет ВОИС URL: <https://www.wipo.int/treaties/ru/> (дата звернення 26.08.2021).

7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони Ратифіковано Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII. Дата оновлення - 30.11.2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення 26.08.2021).

8. WIPO PROOF – надежное цифровое доказательство. URL: <https://www.wipo.int/wipoproof/ru/> (дата звернення 26.08.2021).

СПАДКУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

РУДЧЕНКО О.В.,
*приватний нотаріус
Київського міського
нотаріального округу,
магістр інтелектуальної
власності*

ПЕТРЕНКО В.О.,
*д.т.н., проф.,
Національна металургійна
академія України
м. Дніпро, Україна*

В чинному законодавстві України не в повній мірі наявні норми, що регулюють порядок спадкування об'єктів права інтелектуальної власності. Це створює перешкоди при захисті прав і законних інтересів суб'єктів спадкування.

Спадкуванням є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців) згідно зі ст. 1216 Цивільного кодексу України [1].

Об'єкти інтелектуальної власності відносяться до специфічних об'єктів цивільного обороту, поділяються на майнові та немайнові права, тому мають особливий порядок спадкування. Як зазначає авторка [2, с. 8], за загальним правилом спадкоємці отримують тільки майнові права щодо інтелектуальної власності. Разом із тим судова практика свідчить про

те, що в деяких випадках спадкоємці отримують так зване «усічене» немайнове право на недоторканість твору. Вказаним немайновим правом не обмежується обсяг наступництва прав інтелектуальної власності. Наприклад, право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності також може переходити у спадок, проте фактично воно реалізується в режимі захисту у разі порушення первинного права творця. Фактично спадкоємці виступають власниками прав інтелектуальної власності, які набуваються внаслідок спадкового наступництва, а тому не мають такого ж обсягу прав, як у первинного володільця. І якщо більшість майнових прав інтелектуальної власності переходять у спадок, то немайнові права – лише в обсязі, необхідному для захисту прав первинного суб'єкта права інтелектуальної власності.

Згідно зі ст. 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [3], ст. 440 ЦК України [1] у спадщину передаються: майнове право на використання твору, виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами. Автор [4, с. 2] зазначає, що одним із майнових авторських прав є також право на отримання винагороди, щодо спадкування якого слід відзначити наступне. Виходячи із положень законодавства, можна виділити загальний та спеціальний порядок виплати авторської

винагороди. За загальним правилом автор (чи інша особа, яка має авторське право) має право вимагати виплати винагороди за будь-яке використання твору (ч.5 ст.15 Закону України «Про авторське право і суміжні права»). Слід звернути увагу, що право на отримання винагороди закріплено за автором, а також іншими особами, які мають авторське право. Право на отримання винагороди, нарахованої, але не виплаченої в період дії договору щодо розпорядження майновими правами на об'єкт авторського права і суміжних прав, укладеному до смерті спадкодавця, належить спадкоємцям, крім договору – замовлення відповідно до статті 33 Закону, статті 1112 Кодексу.

Майнові авторські права, які переходять у спадок можуть бути поділені на дві категорії: загальні та спеціальні. До загальних запропоновано віднести майнові права, які не передбачають будь-яких обмежень щодо їх використання (право на використання, право забороняти неправомірне використання об'єктів авторського права). До спеціальних майнових прав віднесено права, можливості щодо розпорядження якими обмежені або залежать від умов, встановлених у законодавстві. До таких прав віднесено, зокрема право слідування (спадкується, однак не підлягає відчуженню на підставі цивільно-правових договорів) [4, с. 10-11].

Згідно з ч. 1 ст. 495 ЦК України [1] майновими правами інтелектуальної власності на торговельну

марку є: право на використання торговельної марки; виключне право дозволяти використання торговельної марки; виключне право перешкоджати неправомірному використанню торговельної марки, в тому числі забороняти таке використання; інші майнові права, встановлені законом.

У разі смерті власника свідоцтва на знак для товарів і послуг, спадкоємці, в порядку спадкового правонаступництва стають новими власниками свідоцтва та їм належать усі права інтелектуальної власності, що з нього випливають. Таке правонаступництво здійснюється в загальному порядку, передбаченому в Книзі 6 ЦК України [1], з урахуванням особливостей, визначених іншими нормативними актами.

Як зазначено у дослідженні [5, с. 43], у законодавстві України майже відсутні норми, які передбачали б особливості спадкування прав інтелектуальної власності на знак для товарів і послуг. Теоретичну та практичну проблему становить зміна особи заявника на спадкоємця, у разі якщо спадкодавець подав заявку на знак, але свідоцтво ще не одержав. Тому Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [6] та Правила складання і подання заявки на видачу свідоцтва України на знак для товарів і послуг потребують відповідних змін, які детально розкривали б питання спадкування знаків для товарів і послуг. Це б усунуло

існуючу прогалину в праві та унеможливило б виникнення тих колізій, які трапляються на практиці.

Спадкування прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок ще складніший процес. У ст. 10 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [7] йдеться про право правонаступника. Право на одержання патенту має відповідно правонаступник винахідника або роботодавця. Відповідно до статті 9 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» [8] право на реєстрацію має відповідно правонаступник автора або роботодавця. При спадкуванні таких прав інтелектуальної власності, до спадкоємця можуть переходити всі майнові права, захищені патентом, а якщо його не видано, то лише право на подання заявки, право на одержання патенту, право на конвенційний пріоритет винаходу (корисної моделі, промислового зразка), право на виставковий пріоритет промислового зразка [9, с. 71].

З огляду на вищевикладене, треба зазначити, що в законодавчих та нормативно-правових актах України недостатньо уваги приділено конкретним механізмам спадкування прав на об'єкти інтелектуальної власності та порядку вчинення державної реєстрації права на їх спадкування. Це в свою чергу накладає особливі умови невизначеності задля розпорядження правами на спадщину спадкоємцями. Треба визнати за необхідне проведення підвищення кваліфікації

нотаріусів з напрямку систематизації знань стосовно оформлення прав на спадщину в сфері інтелектуальної власності.

Якщо звернутися до аналізу практики судових спорів у справах про спадкування об'єктів права інтелектуальної власності, то слід зазначити, що потрібно вдосконалювати чинне законодавство у сфері інтелектуальної власності з метою усунення розбіжностей з Цивільним Кодексом України.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України. Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356, поточна редакція від 14.08.2021, підстава 1667-IX. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

2. Бельтюкова Є. Особливості спадкування майнових прав інтелектуальної власності. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 7. С. 5-9.

3. Закон України «Про авторське право і суміжні права» в редакції Закону № 2627-III від 11 липня 2001р. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, № 43, ст. 214, поточна редакція від 14.08.2021, підстава 1667-IX. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>.

4. Басай О.В. Спадкування авторських прав. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. – 2014. – № 2(10) : URL : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14bovsap.pdf>.

5. Бутнік-Сіверський С. Спадкування прав інтелектуальної власності для знака для товарів і послуг. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2010. № 3. С. 36-44.

6. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15.12.1993, № 3689-XII// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 7, ст. 36, поточна редакція від 14.10.2020, підстава 703-IX. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text.

7. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993, №3687- XII// Відомості Верховної Ради (ВВР), 1994, № 7, ст. 32, поточна редакція від 14.10.2020, підстава 703-IX. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text.

8. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15.12.1993, № 3688-XII// Відомості Верховної Ради (ВВР), 1994, № 7, ст. 34, поточна редакція від 14.10.2020, підстава 703-IX. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text.

9. Бутнік-Сіверський С. Права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок як об'єкт спадкування. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2009. № 3. С. 61-71.

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДІВ ПОРІВНЯЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО ВАРТІСНОГО ОЦІНЮВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

СВИЩОВА Н.С.,

аспірантка

ПЕРЕРВА П.Г.,

д.е.н., професор,

*Національний технічний
університет «Харківський
політехнічний інститут»*

м. Харків, Україна

Зростання значення вартісної оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності (ОІВ) пов'язано з тим, що «стратегічною сировиною» для підприємств, які виробляють наукомістку продукцію, є комерційно цінні ідеї, оформлені патентами, свідоцтвами, ліцензіями, що дають право на виробництво і реалізацію наукомісткої продукції, а також ноу-хау і договори, пов'язані з їх передачею. Саме тому їх вартісна оцінка поступово перетворюється в один з найважливіших напрямків експертизи інвестиційних проектів і бізнес-планів корпорацій, банків, фінансово-промислових груп.

В даний час використовуються три основні підходи до проведення вартісної оцінки ОІВ - витратний, порівняльний (ринковий) і прибутковий, кожен з яких має свої різновиди.

Витратний підхід - ґрунтується на вивченні можливостей інвестора в придбанні об'єктів інтелектуальної власності і виходить з того, що покупець не заплатить за об'єкт суму більшу, ніж та, в яку обійдеться отримання аналогічного за призначенням і якості об'єкта.

Прибутковий підхід - ґрунтується на принципі очікування, тобто вартість ОІВ може бути визначена за його здатності приносити дохід у майбутньому.

Порівняльний (ринковий) підхід заснований на тому, що суб'єкти здійснюють операції купівлі-продажу за аналогією, тобто, ґрунтуючись на інформації про аналогічні угоди мали місце в минулому. Цей метод включає збір даних про ринок продажів і пропозицій по об'єктах, схожих з оцінюваним. Ціни на об'єкти-аналоги потім коригуються з урахуванням параметрів, за якими об'єкти відрізняються один від одного. Після коригування цін їх можна використовувати для визначення ринкової вартості ОІВ.

Визначення ринкової вартості з використанням порівняльного підходу включає такі основні процедури:

- дослідження ринку з метою збору інформації про здійснені угоди, котируваннях, пропозиціях про продаж об'єктів аналогічних об'єкту оцінки;

- відбір інформації з метою підвищення її достовірності та отримання підтвердження того, що вчинення угоди відбулися у вільних ринкових умовах;
- визначення елементів, за якими здійснюється порівняння об'єкта оцінки з аналогами;
- відбір відповідних одиниць виміру і проведення порівняльного аналізу для кожної обраної одиниці виміру;
- визначення по кожному з елементів порівняння характеру і ступеня відмінностей кожного аналога від оцінюваної інтелектуальної власності;
- визначення по кожному з елементів порівняння коригувань цін аналогів, що відповідають характеру і ступеня відмінностей кожного аналога від оцінюваної інтелектуальної власності;
- коригування по кожному з елементів порівняння цін кожного аналога, що згладжує їх відмінності від оцінюваної інтелектуальної власності;
- порівняння оцінюваного об'єкта з об'єктами, проданими або продаються на ринку, за окремими елементами коригування ціни оцінюваного об'єкта;
- встановлення вартості оцінюваного об'єкта шляхом аналізу порівняльних характеристик і зведення їх до одного вартісного показнику;
- розрахунок ринкової вартості об'єкта інтелектуальної власності шляхом обґрунтованого узагальнення скоригованих цін аналогів.

До елементів порівняння належать чинники вартості об'єкта оцінки (фактори, зміна яких впливає на ринкову вартість об'єкта оцінки) і сформовані на ринку характеристики операцій з інтелектуальною власністю.

Найбільш важливими елементами порівняння, як правило, є:

- обсяг оцінюваних майнових прав на ОІВ;
- умови фінансування операцій з інтелектуальною власністю (співвідношення власних і позикових коштів, умови надання позикових коштів);
- зміна цін на інтелектуальну власність за період з дати укладання угоди з аналогом до дати проведення оцінки;
- галузь, в якій були або будуть використані ОІВ;
- територія, на яку поширюється дія наданих прав;
- фізичні, функціональні, технологічні, економічні характеристики аналогічних з оцінюваним об'єктом;
- попит на продукцію, яка може проводитися або реалізовуватися з використанням інтелектуальної власності;
- наявність конкуруючих пропозицій;
- відносний обсяг реалізації продукції (робіт, послуг), виробленої з використанням інтелектуальної власності;

- строк корисного використання ОІВ;
- рівень витрат на освоєння ОІВ;
- умови платежу при здійсненні операцій з ОІВ;
- обставини укладання угод з ОІВ.

Величини коригувань цін визначаються, як правило, наступними способами:

- прямим попарним зіставленням цін аналогів, що відрізняються один від одного тільки по одному елементу порівняння, і визначенням на базі отриманої таким чином інформації коригування по даному ОІВ;

- прямим попарним зіставленням доходу (вигоди) двох аналогів, що відрізняються один від одного тільки по одному елементу порівняння, і визначення шляхом капіталізації різниці в доходах коригування по даному ОІВ;

- шляхом визначення витрат, пов'язаних зі зміною характеристики елементу порівняння, по якому аналог відрізняється від об'єкта оцінки;

- експертним обґрунтуванням коригувань цін аналогів, що полягає у виставленні коригувальних коефіцієнтів на підставі досвіду і знань оцінювача, консультацій з фахівцями в даній області, проведені дослідження ринку оцінюється ОІВ та ін.

Основною перевагою порівняльного підходу є те, що оцінювач орієнтується на фактичні ціни купівлі-продажу аналогічних об'єктів. В даному випадку ціна визначається ринком, так як оцінювач обмежується тільки коригуваннями, що забезпечують

порівнянність аналога з оцінюваним об'єктом. При використанні інших підходів оцінювач визначає вартість на основі розрахунків.

Порівняльний підхід базується на ретро інформації і, отже, відображає фактично досягнуті результати здійснення операцій на ринку, в той час як прибутковий - орієнтований на прогнози щодо майбутніх доходів.

Іншою перевагою порівняльного підходу є реальне віддзеркалення попиту і пропозиції на даний об'єкт, оскільки ціна фактично досконалої операції максимально враховує ситуацію на ринку.

Разом з тим порівняльний підхід має ряд істотних недоліків, що обмежують його використання в оцінній практиці:

- базою для розрахунків є досягнуті в минулому фінансові результати, отже, ігноруються перспективи розвитку даного об'єкта ІВ;

- порівняльний підхід можливий тільки при наявності досить різнобічної фінансової інформації не тільки по оцінюваному об'єкту, але і по великому числу схожих об'єктів, відібраних оцінювачем як аналоги;

- оцінювач повинен робити складні коригування, вносити поправки в підсумкову величину і проміжні розрахунки, що вимагають серйозного обґрунтування. Це обумовлено тим, що на практиці не існує абсолютно однакових об'єктів ІВ.

Список використаних джерел:

1. Селиверстов Д.А. Подходы к оценке объектов интеллектуальной собственности в промышленности // Современные технологии. 2004. № 2. С. 135-136.
2. Ивлиева Н.Н., Шишляев Д.В. Оценка стоимости нематериальных активов и интеллектуальной собственности / М., Московская финансово-промышленная академия. – 2006, 207 с.
3. Перерва П.Г. Комплаенс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи. Вісник нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 24 (1246). – С. 153-158.
4. ТОВАЖНЯНСКИЙ В.Л., ПЕРЕРВА П.Г., КОБЕЛЕВА Т.А. Антикризисный менеджмент производственно-коммерческой деятельности предприятий машиностроения // Государство и рынок: механизмы и методы регулирования в условиях преодоления кризиса: колл. моногр.-СПб.: Астерион, 2010.- Т.2.- п.6.2.- С. 254-264.
5. Перерва П.Г. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності / П.Г.Перерва, С.Нарі, Т.О.Кобелева // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.
6. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В.Л., ПЕРЕРВА П.Г., КОБЕЛЕВА Т.О. Банкротство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління. Вісник НТУ «ХПІ». 2015. № 59 (1168). С. 148-152.
7. Kocziszky György, Somosi Veres M., Kobieliava T.O. Reputational compliance // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2017" : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. Харків, 2017.– С. 140-143.
8. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668 p.
9. Перерва П.Г. Трудоустройство без проблем (искусство самомаркетинга). – Харьков : Фактор, 2009. 480 с.
10. Перерва П.Г. Потребность в электротехнических средствах автоматизации. Теория и методы определения. - Харьков : Основа. 1991. 114 с.
11. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В.Л., ПЕРЕРВА П.Г. Антикризовий моніторинг фінансово-економічних показників роботи машинобудівного підприємства. Економіка розвитку. Харків : ХНЕУ. 2010. №2 (54). С.46-50.
12. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві. Навч.посібник.- Харків : «Основа», 1993.- 288с.

13. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства. Економіка розвитку. 2011. № 4 (60). С. 116-120.

14. Перерва П.Г., Гочарова Н.П., Яковлев А.И. Маркетинг инновационного процесса. Учебное пособие - Киев: ВИРА-Р. 1998.- 267с.

15. Перерва П.Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаенс программа промышленного предприятия.– Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.

16. Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. – К.: Знання, 2009. – 1070 с.

17. Перерва П.Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена.- Ростов н/Д: Феникс, 2003. - 592 с.

ПРАВОВА ОХОРОНА «ЗЕЛЕНИХ» ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК В ЄС

СТАРОВІТ О.М.,
*аспірантка Науково-
дослідного інституту
інтелектуальної власності
Національної академії
правових наук України,
провідний фахівець кафедри
інтелектуальної власності
та інформаційного права
Інституту права
Київського національного
університету імені
Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Торговельні марки (ТМ) є одним із важливих об'єктів права інтелектуальної власності, які допомагають споживачеві відрізнити товари або послуги одних осіб від товарів або послуг інших осіб. Вони можуть слугувати чудовим засобом інформування про те, що продукт є «зеленим», екологічно безпечним або екологічно чистим.

Торговельні марки можуть мати як описовий характер, так і включати зрозумілі терміни, такі як «зелений», «еко», або "повторний" (для вторинної переробки). Вони також можуть захистити конкретне зелене забарвлення або продукт з окремого екологічно чистого матеріалу [1].

Особливістю «зелених» торговельних марок є те, що однією з їх вагомих функцій є інформування споживачів про товар або послугу, яка відіграє важливу роль у збереженні та покращенні навколишнього середовища й має численні переваги, такі як зменшення викидів вуглецю в повітря, енергоефективність або зниження споживання енергії, повторна переробка матеріалів, підтримка екологічної рівноваги, збереження чистоти повітря, води та ґрунту, що є надзвичайно актуальним в умовах сучасних екологічних проблем та зміни клімату.

В Європейському Союзі існує чотирирівнева система реєстрації торговельних марок. Вони можуть бути зареєстровані:

- на національному рівні через національні офіси ЄС з питань інтелектуальної власності,

- на регіональному рівні в Бельгії, Нідерландах та/або Люксембурзі через єдиний офіс інтелектуальної власності регіонального рівня в ЄС (BOIP – Benelux Office of Intellectual Property),

- на рівні ЄС як «торговельна марка Європейського Союзу» (EUTM) через Відомство з інтелектуальної власності Європейського Союзу (EUIPO). Це загальноєвропейський захист (усі держави-члени ЄС),

- на міжнародному рівні, використовуючи національну, регіональну заявку або «торговельну марку Європейського Союзу» (EUTM), щоб

розширити свою охорону на міжнародному рівні до будь-якої країни, яка підписала Мадридський протокол, через Всесвітню організацію інтелектуальної власності (ВОІВ).

Національні, регіональні та EUTM співіснують і доповнюють одна одну. Одна й та ж торговельна марка може бути зареєстрована на рівні ЄС та/або на національному рівні. Система EUTM складається з однієї процедури реєстрації, яка надає власнику виключне право в усіх країнах ЄС. Ця система відповідає вимогам компаній різного розміру, ринку та географічної території. Національні торговельні марки можуть бути кращими для малих та середніх підприємств (МСП) або місцевих фірм, які не потребують охорони в ЄС [2].

EUIPO (Відомством з інтелектуальної власності ЄС) було проведено дослідження та опубліковано звіт, який розкриває зростаючу частоту, з якою специфікації товарів і послуг у торговельних марках ЄС відображають питання, пов'язані з охороною навколишнього середовища та сталим розвитком. Звіт показує, що подані заявки на «зелені» ТМ значно зросли з моменту початку роботи EUIPO у 1996 році й до 2020 року, як в абсолютних цифрах, так і у частці від усіх заявок на ТМ [3, С. 4]. За період з 2015 по 2020 роки розподіл «зелених» ТМ між групами продукції розподіляється наступним чином: енергозбереження 42,9% поданих заяв, контроль

забруднення 18%, виробництво енергії 9,7%, транспортування 9,7%, зміна клімату 6%, повторне використання або переробка 6%, екологічна обізнаність 3,4%, поводження з відходами 2,9%, альтернативні продукти в сільське господарство 2%. Країни походження заявників досить різноманітні, в абсолютних показниках переважають великі країни (такі як Китай чи Німеччина), але деякі менші країни демонструють набагато більшу інтенсивність у конкретних галузях спеціалізації, наприклад, Данія у вітроенергетиці та водневих транспортних засобах, або Польща в альтернативах пестицидам [3, С. 22-23].

«У серії досліджень, проведених спільно EUIPO та Європейським патентним відомством (EPO), проаналізовано взаємозв'язок між правом інтелектуальної власності (включаючи торговельні марки) та результатами діяльності фірми. Дослідження EUIPO-EPO (2019) щодо високорослих МСП показало, що діяльність торговельних марок асоціюється з більшою ймовірністю подальшого зростання, зокрема в поєднанні з патентованою діяльністю, а тим більше під час реєстрації прав на рівні ЄС. Аналогічно, EUIPO-EPO (2021) виявило, що фірми, які володіють патентами, правами інтелектуальної власності на торговельні марки або зареєстровані промислові зразки, мають більший дохід на одного працівника і залучають більше працівників, ніж фірми, які не

володіють жодним правом інтелектуальної власності» [3, С. 9].

Іншим важливим напрямком дослідження є взаємозв'язок між торговельними марками та інноваціями, а саме використання заявок на торговельні марки як індикатора інновацій на рівні компанії чи в межах певного сектора чи країни. Виявлено, що торговельні марки є корисним показником інновацій та можуть впливати на економічні показники [3, С. 10].

В останні роки ЄС та міжнародні організації намагалися визначити сталу економіку, склавши екологічні показники чи таксономії, намагаючись систематично включати всі «питання» (діяльність, технології, продукти), пов'язані із захистом навколишнього середовища та сталим розвитком. Таким чином, таксономія ЄС щодо сталої діяльності, на даний час ще розглядається, оскільки вона регулюватиме інвестиції в діяльність, яку ЄС класифікує як екологічно чисту [4]. ЄС розробив таксономію, щоб допомогти досягти кліматичних та енергетичних цілей до 2030 рік та досягти цілей Європейської зеленої угоди. За даними Європейської Комісії, таксономія встановлює чіткі критерії ефективності для визначення того, яка економічна діяльність вносить істотний внесок у досягнення цілей Зеленої угоди [3, С.13].

Отже, відповідно до досліджень проведених ЕUIPO зростаючий інтерес до сталості відображається в поданих «зелених» торговельних марках Європейського Союзу (EUTM). Це показує, що екологічні міркування стають все більш важливими як для власників брендів, які подають заявки на «зелені» торговельні марки, так і для споживачів, які отримають відповідні продукти та послуги. Важливу роль у виведенні на ринок «зелених» торговельних марок відіграють малі та середні підприємства. Більш детальні дослідження могли б визначити галузі, в яких такі інноваційні МСП особливо активні, і, можливо, могли б допомогти доопрацювати інструменти політики, спрямовані на підтримку МСП, що є ще однією важливою метою для політики у сфері забезпечення охорони об'єктів права інтелектуальної власності ЄС.

Список використаних джерел:

1. Fabian Klein. GREEN IP - A look at how sustainability influences IP and how IP can help in achieving sustainability. 30 apr. 2020. URL: <https://www.ashurst.com/en/news-and-insights/legal-updates/a-look-at-how-sustainability-influences-ip-and-how-ip-can-help-in-achieving-sustainability/>
2. An official website of the European Union. Trade mark protection in the EU. URL: https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/intellectual-property/trade-mark-protection_en
3. Francisco García Valero., Marie-Hélène Faria., Plamen Ivanov., Nathan Wajzman. Green EU trade marks. September 2021. ISBN 978-92-9156-299-2 doi: 10.2814/900650 TB-06-21-077-EN-N.

URL:https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2021_Green_EU_trade_marks/2021_Green_EU_trade_marks_Full_R_en.pdf

4. An official website of the European Union. EU taxonomy for sustainable activities. URL:https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eutaxonomysustainable-activities_en

ОСНОВНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

*ТАРАКАНОВА А.В.,
студентка магістратури
2 року навчання,
Київський національний
університет імені
Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

На сьогодні медіація як один з видів альтернативного вирішення спорів набирає все більшої популярності та визнання як у міжнародному середовищі, так і на теренах України. Такі тенденції пов'язані з тим, що основними принципами медіації є конфіденційність, добровільність, нейтральність та неупередженість медіатора, стимулювання та співробітництво, самовизначення та рівність прав сторін, які, у свою чергу, дуже приваблюють суб'єктів підприємницької діяльності для швидкого, економічно вигідного та ефективного врегулювання спорів з дотриманням концепції «виграш-виграш» та найменшими втратами [1, с. 123]. З огляду на це, актуальним є застосування процедури медіації і у сфері інтелектуальної власності, що, з урахуванням специфіки вказаних правовідносин в умовах технологічного розвитку, складності предмету спору, невирішеності питання функціонування Вищого суду з

питань інтелектуальної власності й необхідності швидкого вирішення спорів, допоможе уникнути довготривалих судових розглядів і якісно захистити права та інтереси сторін.

Перш за все, необхідно з'ясувати сутність поняття медіації в цілому. Відповідно до проекту Закону України «Про медіацію» під зазначеним терміном пропонують розуміти добровільну, позасудову, конфіденційну, структуровану процедуру, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів [2, ст. 1].

Разом з тим, якщо аналізувати наукові підходи до визначення поняття медіації, то, наприклад, Ю. Д. Притика розглядає медіацію як переговори між двома конфліктуючими сторонами за участю посередника, що має необхідні навички, досвід, освіту для того, щоб допомогти сторонам дійти згоди у врегулюванні їхнього спору. На думку В. В. Резнікової, медіація – це альтернативний спосіб вирішення спору, що являє собою структурований переговорний процес, що здійснюється за допомогою незалежного, кваліфікованого та неупередженого посередника (медіатора), що допомагає сторонам спору самостійно, на добровільній основі досягти згоди для вирішення спору, що відповідатиме інтересам кожної зі сторін спору [1, с. 120-121].

Можна зробити висновок, що фактично теоретичні підходи до визначення поняття медіація, а також визначення, запропоноване у Законопроекті, є практично подібними, за винятком деяких дрібних розбіжностей, оскільки в їх основі лежать принципи медіації, а також зазначається обов'язковий елемент – участь медіатора як незалежної третьої особи, що покликана сприяти вирішенню спору (конфлікту).

На сьогодні українське законодавство однаково не містить як спеціалізованого закону, який би міг врегулювати процедуру проведення медіації, так і окремих положень щодо її застосування під час вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності. Однак, відсутність законодавчого регулювання не обмежує можливості застосування медіації в рамках договору, що є досить позитивним явищем.

Безперечно, неможливо не відмітити позитивні зрушення щодо розв'язання цього питання. Так, 15 липня 2020 року Верховна Рада України в першому читанні ухвалила законопроект №3504 «Про медіацію».

Крім того, важливим кроком у впровадженні медіації для вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності стало підписання Меморандуму від 26.07.2018 між Міністерством економічного розвитку і торгівлі та ВОІВ «Про взаєморозуміння між Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Всесвітньою організацією інтелектуальної

власності щодо альтернативного вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності». Основною метою Меморандуму є співробітництво щодо просування послуг альтернативного вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності в Україні, зокрема шляхом: збільшення рівня проінформованості серед населення щодо можливості застосування медіації у сфері ІВ, проведення навчання українських профільних медіаторів з питань інтелектуальної власності, проведення семінарів з питань прискореної медіації [3].

Також на підставі Меморандуму планується реалізація міжнародного проєкту зі Створення Центру посередництва з урегулювання спорів у сфері інтелектуальної власності (IP Mediation Centre) на базі Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності». Його метою є надання послуг щодо альтернативного та ефективного вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності в Україні та за кордоном відповідно до Правил ВОІВ для посередництва (медіації), а також навчання та підвищення кваліфікації в Україні профільних медіаторів з питань інтелектуальної власності, що в подальшому позитивно вплине на тенденції застосування медіації у сфері ІВ.

У Меморандумі зазначаються також переваги застосування медіації у сфері ІВ, такі як: гнучкість, заощадження часу та фінансових ресурсів, зменшення

навантаження на судову систему, скорочені строки розгляду та врегулювання конфлікту, нейтральність, наявність спеціальних експертних знань [3].

Неможливо не погодитися з думкою О. Чепис про те, що застосування медіації у сфері інтелектуальної власності є перспективним і дієвим напрямком розвитку як законодавства, так і юридичної практики, оскільки зручність та виправданість застосування цього процесу підтверджуються рядом факторів: спори у сфері ІВ, зважаючи на особливості та специфіку об'єктів, є одними з найскладніших категорій справ; труднощі грошової оцінки об'єктів ІВ; наявність сторін переважно суб'єктів підприємницької діяльності, які зацікавлені у збереженні ділових відносин одне з одним; вимога конфіденційності, що пояснюється особливістю об'єктів; велика кількість конфліктів за участю іноземних юридичних і фізичних осіб тощо [4, с. 156-157].

Щодо врегулювання спорів, що виникають безпосередньо у сфері інтелектуальної власності, шляхом медіації, то науковці загалом мають схожі позиції щодо виокремлення їх категорій. Так, Г. О. Ульянова пропонує поділити спори у сфері інтелектуальної власності, які можливо врегулювати шляхом медіації, на такі категорії: спори, що виникають у зв'язку з порушенням прав інтелектуальної власності (використання об'єктів

інтелектуальної власності без згоди правовласника); спори з приводу надання правовласником дозволу третім особам на використання об'єктів інтелектуальної власності, також видачі примусових ліцензій; спори щодо невиконання або неналежного виконання договорів у сфері інтелектуальної власності (наприклад, щодо передання виключних майнових прав ІВ, про створення за замовленням і використання об'єкта ПІВ тощо). Позитивним аспектом у цьому випадку є можливість застосування медіації під час укладання договору, наприклад вирішення спору щодо істотних умов договору [5, с. 120].

На думку Н. В. Троцюк, доцільно систематизувати випадки застосування медіації залежно від об'єктів права інтелектуальної власності: у сфері авторських і суміжних прав; у праві промислової власності, у випадку порушення прав на засоби індивідуалізації [5, с. 121].

На думку М. Логвиненка, у сфері інтелектуальної власності медіація застосовується з метою врегулювання спорів щодо встановлення майнових та особистих немайнових прав інтелектуальної власності на об'єкти права інтелектуальної власності (винахід, корисні моделі, торговельні марки тощо); захисту прав інтелектуальної власності; передачі прав інтелектуальної власності [6, с.103].

Найвідомішою організацією, що провадить регулювання процесу медіації у спорах з питань інтелектуальної власності, є Центр Всесвітньої організації інтелектуальної власності з арбітражу та посередництва (ВОІВ), який не тільки безпосередньо врегульовує спори у сфері інтелектуальної власності шляхом застосування медіації, але і провадить успішну діяльність щодо розвитку та популяризації альтернативних варіантів вирішення спорів. Щодо практичної площини, то статистичні дані ВОІВ свідчать про те, що найбільш поширеними питаннями, які врегульовуються завдяки медіації є: визнання недійсними: свідоцтв на торговельні марки, а також патентів на винаходи та корисні моделі; припинення порушення прав на об'єкти ІВ; визнання недійсними охоронних документів на об'єкти ІВ та припинення порушення прав; або ж декілька пов'язаних вимог [6, с. 105].

Яскравим прикладом врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності шляхом медіації в Україні є вирішення спору між та БКК про право попереднього користувача на зображення для упаковки товарів 30-го класу МКТП (торти) – торту «Київський». Позитивний досвід вирішення спору шляхом медіації має заохотити інших учасників використовувати дану процедуру.

Висновки. Проаналізувавши вище вказані положення, можна виокремити такі переваги

застосування медіації для права інтелектуальної власності: гнучкість, відсутність чітких процесуальних рамок, порівняно знижена вартість, можливість сторін обирати медіатора, швидкість розгляду, конфіденційність, демократичність, можливість застосування на будь-якому етапі правовідносин, прийняття рішень самими сторонами, стимулювання до виконання рішення, перспективний характер, захист репутації сторін та інші.

Таким чином, можна зробити висновок, що медіація в сфері інтелектуальної власності є дієвим механізмом вирішення спорів, оскільки саме результати інтелектуальної творчої діяльності вимагають швидкого реагування на порушення прав. Окрім того, за допомогою процедури медіації можна врегулювати не тільки договірні спори (конфлікти), але і позадоговірні, що, безумовно, є позитивним моментом. Разом з тим, необхідним є законодавче закріплення вказаного процесу для полегшення регулювання правовідносин на практиці, та подальший розвиток міжнародної співпраці, зокрема завершення створення Центру посередництва з урегулювання спорів у сфері інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Альтернативні способи вирішення спорів: навч. Посібник. / [М.Я. Білак, Ю. Д. Притика, О. М. Спектор, М. М. Хоменко]; за заг. Ред. Ю. Д. Притики. – Харків : Право, 2019. – 264 с.

2. Проект Закону «Про медіацію» // Відомості Верховної Ради України від 19.05.2020 - 2020 р., № 3504. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877.

3. Меморандум «Про взаєморозуміння між Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Всесвітньою організацією інтелектуальної власності щодо альтернативного вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності» // Відомості Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» від 26.07.2018 – 2018 р. URL: <https://ukrpatent.org/atachs/mou-wipo-mwdt-adr-eng.pdf>.

4. Система права інтелектуальної власності у порівняльному контексті: матеріали Міжнародної наукової конференції, 14 травня 2021 р., м. Київ / За заг. ред. А.О. Кодинця, Л.Т. Комзюка. – Київ, 2021. – 251 с.

5. Троцюк Н. В. Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2016. № 4. С. 116-124. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2016_4_21.

6. Логвиненко М. Кордунян І. Особливості поетапного здійснення медіації у сфері інтелектуальної власності: перспективи для України. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. №6. С. 100-108. URL: <http://uran.inprojournal.org/article/view/188351>.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТРЕЙД ДРЕС ТА ПЕРСПЕКТИВА ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

ТЕРНОВА Д.І.,

студент,

*Київський національний
університет імені*

Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Незважаючи на те, що трейд дрес як об'єкт інтелектуальної власності відносно нещодавно почали виокремлювати, дана категорія з кожним днем набуває більшого поширення в країнах континентальної правової системи, а також в Україні, незважаючи на те, що переважне застосування та безпосереднє виникнення категорії трейд дресу відбулося саме в країнах англосаксонської системи права. Пояснюється це використанням прецеденту та ключовою роллю суду у вирішенні спорів. Однак, навіть з урахуванням того, що у країнах романо-германської правової сім'ї суд повинен вирішувати спори саме на основі чітких норм національного і міжнародного законодавства про інтелектуальну власність, певні країни ЄС все частіше починають використовувати цю категорію.

В Україні дане поняття не закріплено на законодавчому рівні, що є певною прогалиною і потребує гармонізації національного законодавства з законодавством ЄС, однак незважаючи на це

законодавство України та більшості держав передбачає можливість захисту зовнішнього вигляду товарів через інститути торгівельної марки, промислового зразку, корисних моделей і навіть винаходів.

Загалом, поняття «трейд дрес» (Trade dress) у вузькому розумінні – це загальна графіка і форма продукту чи пакування [1, с.283]. В свою чергу англійський словник юридичних термінів дає визначення трейд дресу як різноманітні елементи дизайну, які використовуються для рекламування певного товару чи послуги, наводячи як приклад унікальну форму пляшки, колір пігулки, декоративні елементи мережі ресторанів тощо [2, с. 310].

Тобто поняття трейд дрес слід розуміти як комерційний образ товару, що дозволяє відрізнити виробника товару та включає різноманітні елементи, які вирізняють товари чи послуги.

Відтак, проаналізувавши судові рішення, що стосуються теорії трейд дресу необхідно зазначити, що іноді трейд дрес охоплює навіть такі специфічні поняття і явища, як імідж або атмосфера ресторанного комплексу, стиль презентації продукту, запахи, звуки, форма пакування тощо.

У міжнародній практиці захисту прав інтелектуальної власності таке поняття, як трейд дрес, дослівно перекладається як «торговий одяг» або «фірмовий одяг». Загалом, звертаючись до історії

походження трейд дрес, необхідно зазначити, що «торгове вбрання», що простежується до часів Римської імперії, є засобом ідентифікації бізнесу чи товару переважно за допомогою візуальних, а іноді і слухових, але не мовних знаків. З часів Римської імперії багато ремесл ідентифікували себе за допомогою символів, прикріплених до місця їх діяльності, або відмітного способу одягу, який носили представники професії [3, с.303].

Приклади вдалого використання комерційного оформлення продуктів і успішного їх захисту вельми різноманітні і залежать ще й від системи реєстрації об'єктів інтелектуальної власності. Так, в США комерційне оформлення продукту, подібно торговим маркам, регулюється Законом «Про недобросовісну конкуренцію». На федеральному рівні порушення прав на комерційне оформлення продукту в основному регулюються Законом Ленхема про торгові марки (розділ 15 Кодексу США, § 1051 і інші розділи), а на рівні штатів - подібними законами про інтелектуальну власність та різними прецедентними доктринами. Яскравим прикладом є справа «Ferrari Daytona Spyder і Testarosa», в якому загальний зовнішній вигляд автомобілів Ferrari був захищений від його імітації виробником іграшкових «автомобілів зі складових» (kit-car), в тому числі на підставі висновки про те, що цей дизайн є «в цілому впізнаваним», як дизайн автомобілів Ferrari.

Незважаючи на те, що в українському законодавстві немає визначення такого поняття, як трейд дрес, захистити його можливо. Для цього необхідно звернутися до законодавства щодо охорони прав на торговельні марки. Так, торговельна марка передбачає захист словесної частини (назва продукту чи гасла) і / або образотворчої частини (малюнок чи зображення). Водночас, вона не дозволяє охопити всі іміджеві елементи упакування та представлення продукції споживачеві, на відміну від трейд дрес. Саме завдяки трейд дрес вдається виробнику захистити вигляд товару і у той же час попередити плутанину серед споживачів [4, с. 103]

В якості торгової марки можуть бути зареєстровані не лише назва бренду, прізвище дизайнера, але й колір або комбінація кольорів. Така практика не є поширеною для України, але використовується відомими світовими брендами. Справа в тому, що отримати правову охорону на певний колір і навіть їх комбінацію доволі складно. Питання про захист кольору як торговельної марки був піднятий в США більше двадцяти років тому, коли судова влада США надала корпорації Owens Corning дозвіл на реєстрацію рожевого кольору в якості торгової марки. Колір використовувався як дискримінаційний елемент продукції компанії – рожевого скловолокна.

В Україні також можливо зареєструвати колір як торгову марку. Яскравим прикладом є реєстрація темно-рожевого кольору (свідоцтво на ТМ № 74157) світовим виробником товарів для будинку і гігієни Reckitt Benckiser для своєї продукції, серед якої засоби для прання і видалення плям, препарати для пом'якшення тканини, а також різні миючі засоби [5, с.211].

Оскільки знак охороняється в цілому, то реєстрація тільки кольору або поєднання кольорів дає ширшу охорону. Тож, можна дійти висновку, що трейд дрес є комплексним та значно ширшим поняттям ніж торговельна марка. Оскільки, трейд дрес є своєрідним доповненням до вже зареєстрованого знаку для товарів і послуг.

Фірмовий стиль нерідко охороняється шляхом патентування промислових зразків. Так, у базі Укрпатенту можна знайти промислові зразки, які відображають дизайн приміщення, «trade dress». Наприклад, інтер'єр торговельного м'ясного «Свіжина», інтер'єр бару «Япі», інтер'єр закладу харчування «Burgers buffet» та багато інших [6].

Висновок. Підбиваючи підсумок, необхідно зазначити, що метою захисту трейд дрес є захист від неправомірного паразитування на репутації продукції та компанії, а не тільки від копіювань продукції. Акцентуючи увагу, на тому що трейд дрес створює певний фірмовий стиль для торговельної марки,

посилюючи увагу на певних деталях є доцільним вдосконалити національне законодавство аби захист виробників товарів відповідав сучасним тенденціям та європейським підходам. А саме закріпити в Законі України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» або у ЦК України відповідних законодавчих положень, які визначають правовий режим «trade dress».

Список використаних джерел:

1. Глоссарий рекламных и маркетинговых терминов – URL: <http://bigadvenc.ru/glossary>.
2. Trade Dress Definition – URL: http://www.law.cornell.edu/wex/trade_dress
3. Thomas S. O'Connor. Trade dress: The increasing importance of an ancient yet new form of intellectual property protection – URL: <https://isiarticles.com/bundles/Article/pre/pdf/16582.pdf>
4. Гецько В. В. Європейські підходи до захисту «trade dress» та можливість їх впровадження в Україні / В. В. Гецько // Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, – 2021. 103 с.
5. Зоріна Ю. І. Цивільно-правові відносини при здійсненні рекламної діяльності : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Київський національний ун-т ім. Т. Г. Шевченка. К., 2007. 211 с.
6. Інтерактивна БД "Промислові зразки, зареєстровані в Україні". Бібліографічні дані патентів на промисловий зразок – URL: <http://www.uipv.org/ua/bases2.html>.

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ ЗАМОВЛЕННЯ НА СТВОРЕННЯ ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

УЛІТІНА О.В.,

*к.ю.н., вчений секретар
Науково-дослідного
інституту інтелектуальної
власності Національної
академії правових
наук України
м. Київ, Україна*

Договірні відносини в галузі інтелектуальної власності, зокрема в авторському праві, є досить розповсюдженими, проте мають свої особливості, які значною мірою впливають на такі відносини та на сутність договорів в цій сфері. Договір замовлення займає не останнє місце серед договорів щодо розпорядження майновими правами автора.

Основною відмінністю договору замовлення від ліцензійного договору є те що, важливою умовою укладення ліцензійного договору є наявність у ліцензіара прав на твір ще до моменту укладення договору, чого не вимагає договір замовлення. Тобто ліцензіар не може видати ліцензію на твір, що ще не був створений. А от «за авторським договором замовлення автор зобов'язується створити у майбутньому твір відповідно до умов цього договору і передати його замовникові» [1]. При цьому

«договором може передбачатися виплата замовником авторові авансу як частини авторської винагороди» [1].

Зазначене вище визначення договору замовлення, яке містить Закон України «Про авторське право і суміжні права», на нашу думку не відповідає в повній мірі суті самого договору. Фактично воно передбачає «обов'язок автора передати замовникові твір, який буде створено в майбутньому» [2; с. 5]. Норма в даному випадку стосується самого твору, об'єкту. Однак укладаючи договір замовлення, сторони, у першу чергу, домовляються про використання такого твору. Відповідно, норма статті, яка містить визначення договору замовлення, повинна закріплювати, що автор передає замовнику не лише сам твір, як об'єкт, але й дозвіл на його використання відповідно до умов та в обсязі, визначених договором.

Цивільний кодекс України також містить норму, яка регулює питання договору замовлення на об'єкти права інтелектуальної власності. Відповідно до частини першої статті 1112 Цивільного кодексу України «за договором про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності одна сторона зобов'язується створити об'єкт права інтелектуальної власності відповідно до вимог другої сторони та в установленний строк» [3]. Частина третя цієї ж статті зазначає, що «оригінал твору образотворчого мистецтва, створеного за

замовленням, переходить у власність замовника. При цьому майнові права інтелектуальної власності на такий твір залишаються за його автором, якщо інше не встановлено договором або законом» [3]. Положення цієї статті фактично можна трактувати зовсім по-різному. З одного боку, стаття прямо вказує, що відповідно до договору замовлення об'єкт не тільки створюється, але й замовнику надається право його використання. З іншого боку, в частині третій статті мова йде саме про оригінал, тоді як майнові права на твір залишаються у автора твору. Тобто, під використанням можна розуміти більш «побутове» значення, як наприклад, повісити оригінал на стіну. Звичайно, подібні моменти можна уточнити в самому договорі, що зазвичай і робиться для розмежування прав на створюваний твір.

Питання, кому належать майнові права на твір, створений за замовленням, насправді є дещо спірним та неоднозначним, оскільки Цивільний кодекс України містить колізію норм щодо цього. Так, стаття 430 ЦК України вказує, що «майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта та замовникові спільно, якщо інше не встановлено договором або законом» [3]. У той же час стаття 1112 ЦК України, про яку мова йшла вище, вказує, що майнові права інтелектуальної власності на твір, створений за замовленням, залишаються за його автором, якщо

інше не встановлено договором або законом. Тобто одностайності щодо питання, кому мають належати майнові права інтелектуальної власності на твір, створений за замовленням, навіть між частинами одного кодексу немає.

На наш погляд, норма статті 1112 ЦК України, більшою мірою відповідає суті прав на об'єкти інтелектуальної власності, тому доцільним було б внести зміни до статті 430 ЦК, узгодивши її зі статтею 1112 ЦК України. У такому випадку, зазначення про передачу майнових прав замовникові має обов'язково міститись у самому договорі. Проте, якщо замовникові твору не потрібні майнові права на нього, вони не будуть автоматично виникати внаслідок створення твору, як відбувається відповідно до норми, що міститься у чинній редакції статті 430 ЦК України.

Отже, пропонується статтю 430 ЦК України викласти у такій редакції:

«Стаття 430. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням

1. <...>

2. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта, якщо інше не встановлено договором або законом».

Список використаних джерел:

1. Про авторське право і суміжні права : Закон України від

23.12.1993 р. № 3792-XII. Дата оновлення: 14.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>. (дата звернення: 14.09.2021).

2. Аксютіна А. В. Деякі аспекти проведення класифікації продюсерських договорів. Науковий вісник публічного та приватного права. 2015. вип. 1. С. 3 – 7.

3. Цивільний кодекс України : закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО НА РИНКУ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

УСТИНОВ А.А.,

аспірант

БУШУЄВ К.М.,

аспірант,

Національна металургійна

академія України

ФОНАРЬОВА Т.А.,

к.е.н., доцент,

Дніпровський національний

університет імені

Олеся Гончара

ПЕТРЕНКО В.О.,

д.т.н., професор,

Національна металургійна

академія України

м. Дніпро, Україна

Новітній розвиток економіки України нерозривно пов'язаний зі шляхом інноваційного розвитку. Впровадженню інновацій передують трансформація об'єктів права інтелектуальної власності в інноваційний продукт чи інноваційну продукцію.

У дослідженні проф. Бутнік-Сіверського О.Б. наголошується, що «головною складовою інноваційного підприємництва повинно стати набуття майнових прав інтелектуальної власності, що є суттєвим для розуміння інтересів

підприємництва, яке при ігноруванні цих правових вимог може приводити до значних збитків, втрати матеріальних цінностей та до кабальної залежності від власників об'єктів права інтелектуальної власності, які зареєстрували свої права раніше тих, хто намагався набути ці права. Результати інтелектуальної діяльності стають об'єктами прав інтелектуальної власності лише за умови, що вони визнані законом України як такими, а залучення їх у господарський обіг істотно підвищує ефективність функціонування виробничої системи у цілому. Право на використання майнових прав інтелектуальної власності означає юридичну можливість вилучати із цього об'єкта його корисні якості, ті прибутки, які він може приносити в результаті його використання, та інший корисний ефект» [1, с. 54].

Використовуючи нематеріальні активи, підприємства забезпечать зростання власного доходу, що підвищить ринкову активність, конкурентоспроможність підприємства та ефективність інноваційної діяльності. В епоху трансформаційних перетворень, які відбуваються в суспільстві, реформуванням основних сфер його життєдіяльності необхідно теоретичне переосмислення сутності, значення та природи правозастосовної діяльності. Виникають абсолютно нові суб'єкти правозастосування, а також

трансформуються взаємовідносини між учасниками. Тому необхідно теоретичне обґрунтування шляхів вдосконалення правозастосовного супроводження інноваційного підприємництва, що слугуватиме підґрунтям для правової захищеності громадян та юридичних осіб [2, с. 315].

Для ефективного використання інтелектуальної власності, державі потрібно забезпечити авторам надійних захист їх прав, створити сприятливі умови для ведення бізнесу, підтримувати розвиток інтелектуального бізнесу, запровадити пільгове кредитування малого і середнього бізнесу, розвиток банківської системи, венчурне фінансування, вдосконалювати систему комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності, сприяти появі на ринку інноваційної продукції з використанням об'єктів інтелектуальної власності [3, с. 28].

В умовах мінливого сьогодення для формування ринку інтелектуальної власності потрібно посилити роль знань в соціально-економічних процесах, переходити від економіки знань до інтелектуального підприємництва, до соціальної відповідальності бізнесу.

Створення нових інтелектуальних продуктів і освоєння передових технологій є одним із пріоритетних напрямів розвитку підприємництва. На сьогодні розвиток економічної діяльності базується на виготовленні інтелектуальних продуктів, тобто на

інтелектуальній праці – інтелектуальний бізнес або інтелектуальне підприємництво [4, с. 64].

Бізнес-інтелект – це безперервна інновація в системі бізнес-аналітики інноваційного підприємства, що сприяє процвітанню фірми на базі грамотного управління стратегіями, фінансами, маркетингом, бізнес-процесами, персоналом, активами тощо [4, с. 13].

Одним з ціннісних орієнтирів, які виступають в ролі основи інтелектуального підприємництва, перш за все, окрім генерування нових ідей, виступає захист прав на об'єкти інтелектуальної власності та правового забезпечення цього процесу [5, с. 203].

На думку Бутнік-Сіверського О.Б. [6], використання інтелектуальної власності в господарській діяльності з позиції інноваційного підприємництва потребує від суб'єктів господарювання відповідних зусиль, інвестиційних та інноваційних ресурсів, організаційних заходів, які спрямовані на отримання кінцевого результату – отримання прибутку (винагороди). Для цього потрібні нові знання, які пов'язані з процесом комерціалізації продукту інтелектуального капіталу.

Як зазначає Базилевич В.Д., суперечності, які характеризують сучасний ринок інтелектуальної власності і визначаються особливостями інтелектуального продукту, є однією із причин його тінізації. Економічне піратство нині становить

невід'ємну частину ринку інтелектуальної власності унаслідок високої прибутковості виробництва контрафактної продукції і, водночас, недостатньої ефективності систем захисту прав інтелектуальної власності. Ринок інтелектуальної власності, безперечно, має значний потенціал розвитку. Проте досягнення зазначеної мети може відбутися лише за умови консолідації зусиль усіх учасників навколо вирішення проблеми його тінізації. Система захисту прав суб'єктів інтелектуальної власності має постійно розвиватися і доповнюватися високою прозорістю, ефективною системою формальних і неформальних інституцій, а також злагодженою діяльністю органів судової та виконавчої влади [7, с. 15].

Для ефективного використання об'єктів права інтелектуальної власності в господарській діяльності інтелектуального підприємства потрібно враховувати безліч факторів: безперервно оцінювати та діагностувати наявні об'єкти інтелектуальної власності, формувати портфель інноваційних продуктів, проводити вартісну оцінку даних об'єктів, володіти інформацією про фінансові результати від залучення об'єктів інтелектуальної власності в господарський обіг, ризики, захист прав інтелектуальної власності, мотивація та підвищення кваліфікації персоналу та інше.

Список використаних джерел:

1. Бутнік-Сіверський, О.Б. Майнові права інтелектуальної власності в сфері інтересів підприємництва. *журнал Інтелект-XXI*, 2016. № 4. С. 46-54.
2. Петренко В.О., Рудченко О.В., Маймур Є.Ф., Древнов І.Д., Джурко М.Г. Інноваційне підприємництво у правовому просторі України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 8. С. 313-316. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-8/77>.
3. Петренко В.О. Трансформація економіки знань в інтелектуальне підприємництво. «Сучасні трансформації у бізнесі та виробництві: теорія, методологія, практика»: моногр. / за ред. Л.М. Савчук, Л.М.Бандоріна. Дніпро : Журфонд, 2019. Том 1. 548 с. С. 12-31. ISBN 978-617-518-372-4.
4. Ляшенко Г.П. Інтелектуальний бізнес. : навчальний посібник. Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь: УДФСУ, 2020.166 с.
5. Petrenko V., Ustinov A., Fonarova T., Bushuiev K. Modeling of economic and legal support of intellectual entrepreneurship. *Intelligent information systems for decision support in project and program management* [Text] : Collective monograph edited by I. Linde. European University Press. Riga : ISMA, 2021. 278 p. pp. 198-214.
6. Бутнік-Сіверський О.Б. Евристика в інтелектуальній економіці або формування системи інноваційного підприємництва. *Інтелектуальна власність*. 2005. № 9. С. 27-32.
7. Базилевич В.Д. Тенденції розвитку та суперечності сучасного ринку інтелектуальної власності. *Інтелектуальна економіка: глобальні тенденції та національні перспективи*: Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Житомир: ЖНАЕУ, 2016. 432 с.

ДОГОВОРИ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА

ХОМЛЯК О.Р.,

студентка 2 курсу

магістратури

Інституту права Київського

національного університету

імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Розвиток національної системи інтелектуальної власності створили передумови для використання результатів інтелектуальної та творчої діяльності людини. Основу в даному процесі становлять інновації, які ґрунтуються на ефективному використанні результатів інтелектуальної та творчої діяльності людей. Правовою формою, щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності та врегулювання відносини між сторонами, є цивільно-правовий договір. Договори які регулюють питання з даного приводу систематизовані в главі 75 ЦК України [1]. Варто зазначити, що у такий спосіб підкреслюється специфіка як самих об'єктів, так і договорів, що опосередковують їх цивільний обіг.

Питання щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в процесі розвитку та вдосконалення національного законодавства України про інтелектуальну власність досліджували

Андрощук Г.О., Дахно І.І., Коросташова І.М., Підпригора О.А., Яворська О.С., та інші науковці. Слід зазначити, що діючий Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. №435-IV, регулює цілий ряд питань, що стосуються передачі та використання прав на об'єкти інтелектуальної власності, що сприяє підвищенню ефективності в тому числі інноваційного розвитку на основі використання інтелектуальної власності.

Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності здійснюється на договірній основі. Договори у сфері інтелектуальної власності мають відповідати загальним цивільно-правовим вимогам до цих документів. Усі ці договори мають укладатися у письмовій формі. За бажанням сторони можуть свій договір засвідчити нотаріально. Сторона договору про передачу права власності на винахід (корисну модель) має право на офіційне загальнодоступне інформування інших осіб про передачу права власності на винахід (корисну модель) або видачу ліцензії на використання винаходу (корисної моделі). Таке інформування здійснюється шляхом публікації відомостей в офіційному бюлетні з одночасним внесенням їх до державного реєстру.

Цивільний кодекс України виділяє декілька видів договорів у сфері інтелектуальної власності, зокрема, ч.1 ст.1107 ЦК України визначено види договорів за якими відбувається розпорядження

майновими правами інтелектуальної власності, серед яких: 1) ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності; 2) ліцензійний договір; 3) договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності; 4) договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; 5) інший договір щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Проте, у Цивільному кодексі України, відсутнє поняття - «ліцензії на використання об'єкта права інтелектуальної власності». Договори, перелічені у ст. 1107 ЦК України є належною правовою підставою для встановлення, зміни та припинення інтелектуальних правовідносин. Ліцензія, як дозвіл на використання об'єкта, не є договором. Відповідно до ч. 2 ст. 1108 ЦК України ліцензія може бути оформлена як окремий документ або бути складовою частиною ліцензійного договору. Видача ліцензії користувачу майнових прав є одностороннім правочином, на підставі якого у нього і виникають відповідні права.

Відповідно до ст. 1109 ЦК України, ліцензійний договір має характер універсальної правової підстави користування об'єктами права інтелектуальної власності. Здебільшого, про видачу ліцензії чи про укладення ліцензійного договору стосовно об'єктів права промислової власності (патентного права). Дана стаття не зазначає сферу застосування ліцензійного

договору, тому на його підставі можуть передаватися і авторські права.

Практика зарубіжних країн виробила три види ліцензійних договорів: повна ліцензія, виключна ліцензія, невиключна або проста ліцензія, - зазначає Підпригора О.А. [2]. У Цивільному кодексі України, законодавець виділив не види ліцензійних договорів, а види ліцензій. Так, ч.3 ст.1108 ЦК України передбачено, що ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності може бути – виключною, однічною, невиключною, а також іншого виду, що не суперечить закону.

Підпригора О.А., звертає увагу на те, що при повній ліцензії, виділяють як один із видів ліцензійних договорів у міжнародній практиці, до ліцензіата переходять усі майнові права, що впливають із патенту, на строк дії договору. Ліцензіар є лише номінальним патентовласником, але тільки на строк чинності договору. По скінченні повної ліцензії майнові права патентовласника відновлюються в повному обсязі. Повна ліцензія подібна до договору купівлі продажу, але тільки на певний строк. Крім того, Підпригора О.А., зазначає що договір повної ліцензії занадто обмежує права патентовласника, що в умовах розвиненої ринкової економіки не є доцільним. Завдяки виключній або не виключній ліцензії, патентовласник може одержати кращий прибуток, ніж від продажу повної ліцензії. Це зумовило значне

витіснення з ринку міжнародної торгівлі ліцензіями таку її форму як повна ліцензія. У Цивільному кодексі України, сьогодні відсутнє поняття «повної ліцензії», однак виходячи із змісту п.2ч.3 ст.1108 ЦК України, можна зробити висновок, що поняття «виключної ліцензії» у своєму значенні фактично замістило загальноприйняте у міжнародній практиці поняття «повної ліцензії».

Науковці по-різному підходять до питань класифікації договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Дахно І.І. поділяє договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності на: ліцензійні договори на основі товарних знаків (товарний знак, франчиза) та інших позначень комерційного характеру (фірмових найменувань і сертифікаційних марок); ліцензійні договори копірайтних творів (авторське права, права, що впливають з копірайту); ліцензійні договори на використання ноу-хау й шоу-хау (секрети виробництва) [3].

Цибульовий П.М., поділяє всі об'єкти права інтелектуальної власності на три групи [4]. Договори в даній сфері можна поділити на договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності на об'єкти: промислової власності; нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності та об'єкти авторського права (авторські договори) і суміжних прав.

Таким чином, авторські договори поділяються на наступні види: видавничий договір; договір на депонування рукопису; постановочний договір; сценарний договір; договір художнього замовлення; договір про використання в промисловості декоративно-прикладного мистецтва [5].

До визначених договорів у ст. 1107 ЦК України, застосовуються загальні положення договірного права з урахуванням особливостей правового регулювання, викладених у главі 75 ЦК України, спеціальному законодавстві. Усі зазначені договори укладаються вільно. Конкурсні передумови укладення договору не передбачені, але не виключені при певних умовах. У ст. 1111 ЦК України передбачена можливість укладення ліцензійного договору на підставі типового. Пропозиції зразків укладення договору, що пропонуються у правозастосовній діяльності як типові, насправді не є типовими. Адже відповідно до ст. 630 ЦК України типові умови договорів певного виду оприлюднюються у встановленому порядку. Тобто, типовий договір – це такий, що затверджений відповідним рішенням компетентного органу, оприлюднений та є обов'язковим для застосування. На сьогодні типовий ліцензійний договір не затверджений.

Відповідно до п.26 Постанови Пленуму ВГС України від 17 жовтня 2012 року «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом

прав інтелектуальної власності» [6] використання творів та/або суміжних прав, якщо інше не встановлено законом, допускається лише на підставі передбаченого ст. 1107 ЦК України договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Така категоричність щодо правової підстави розпорядження авторськими майновими правами інтелектуальної власності є невиправданою, оскільки принцип свободи договору надає сторонам широкі можливості у виборі договірного регулювання. Однак, судову позицію слід розуміти, що договори, перелічені у ст. 1107 ЦК України (а не будь-які інші, схожі за спрямованістю, змістом тощо), і є належною правовою підставою для встановлення, зміни та припинення інтелектуальних правовідносин. У постанові сформульовані узагальнені рекомендації щодо укладення таких договорів.

Відповідно до ст.ст. 31, 32 Закону «Про авторське право і суміжні права» [7] автор (чи інша особа, яка має авторське право) може передати свої майнові права будь-якій іншій особі повністю чи частково і таке передання оформляється авторським договором про передання виключного права на використання твору або на основі авторського договору про передання невиключного права на використання твору. Серед видів договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, що наведені у ст. 1107 ЦК України,

авторський договір не зазначено. Проте такий стан не викликає сумнівів щодо його дійсності, адже перелік договорів у ЦК України є невичерпним, а норми Закону «Про авторське право і суміжні права» підлягають застосуванню як спеціальні щодо норм ЦК України.

Можна виділити наступні види договорів на розпорядження об'єктами інтелектуальної власності: односторонні (ліцензія) та двох і більше сторонні (ліцензійні договори); первинні (ліцензійні) та вторинні (субліцензійні); виключні, невиключні та одиничні; повні та часткові; патентні та безпатентні; супровідні; перехресні; відкриті та закриті; зовнішні та внутрішні; примусові (останні відносяться до тільки ліцензій). А також договори щодо: створення і використання об'єктів інтелектуальної власності чи тільки використання таких об'єктів, та договори щодо розпорядження майновими правами на об'єкти промислової власності, нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності та об'єкти авторського права і суміжних прав.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>;
2. Підпригора О.А., Підпригора О.О. Право інтелектуальної власності України: Навч. Посібник для студентів юрид. вузів і фак. Унів. – К.: Юринком Інтер, 1998;

3. Дахно І.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник. Вид. 2—ге, перероб. і доп. Київ: Центр навчальної літератури. 2006;
4. Цибульов П.М. Система інтелектуальної власності: Інтелектуальна власність. – К., № 5, 2005;
5. Кірін Р.С., Хоменко В.Л., Коросташова І.М. Інтелектуальна власність: Навч. посібник. – 2-ге вид. Перероб. і доп. – Д;
6. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: постанова Пленуму Вищого Господарського Суду України від 17.10.2012;
7. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993.

НАЗВА ЛІКАРСЬКОГО ЗАСОБУ ЯК ОБ'ЄКТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

ЦИМБАЛЮК О.В.,
*аспірант кафедри
інтелектуальної власності
та інформаційного права
Інституту права Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Фармацевтичні компанії докладають максимум зусиль, щоб створити чіткі та відмінні сучасні назви лікарських засобів. На відмінну від більшості товарів, представлених на ринку, ліки з плутаною назвою можуть спричинити фатальну помилку.

Процес найменування досить трудомісткий і довготривалий. Ще на стадії розробки препарату в лабораторії, йому присвоюють певну назву, виходячи з речовин і субстанцій, які містяться в складі. Вона називається хімічна назва лікарського засобу. Вона затверджується відповідно до вимог Міжнародної спілки з теоретичної та прикладної хімії (IUPAC – International Union of Pure and Applied Chemistry). Дана назва довга і не використовується в повсякденному обігу. Її не можна використовувати в якості об'єкта інтелектуальної власності.

Після того, як лікарський засіб проходить клінічні випробування, потрібна назва, яка

використовує природну мову, а не літери та цифри. Вона може походити з хімічної структури, історії розвитку або механізму дії засобу. Іноді, при виборі назв, звертаються до спеціалізованих компаній. Одна з найкращих знаходиться в Маямі. Звернення в такі установи дає гарантію, що назва буде оригінальною і пройде перевірки. Пізніше, назва повинна отримати схвалення в регулюючих органах.

Назва, з якою препарат виходить на фармацевтичний ринок, називається торгова. Вона не повинна бути схожою з існуючими назвами. Саме дана назва потребує детального розгляду і її можна розглядати в якості об'єкта інтелектуальної власності.

Міжнародна непатентована назва (МНН, або INN) – родова або загальна назва активної діючої речовини, яка входить до складу ЛП, вона надається при реєстрації даної активної речовини. [5] МНН також створює унікальний набір назв ліків, які визнані у всьому світі але, на відміну від торгових назв, є державною власністю і не може розглядатися як об'єкт інтелектуальної власності.

Торгова назва лікарського засобу – це назва, яка присвоюється компанією-виробником у комерційних цілях. Законодавство не зобов'язує виробників реєструвати дану назву в якості об'єкта інтелектуальної власності. Компанія може отримати свідоцтво, при реєстрації лікарського засобу в установі і використовувати на ринку. Але тоді інші компанії

також мають право використовувати дану назву і виробник не має права заборонити такі дії. Більше того, інші компанії можуть зареєструвати її як знак для товарів і послуг і заборонити використовувати першому виробнику. Тому рекомендується охороняти назву лікарського засобу в якості об'єкта інтелектуальної власності.

Якщо розглядати назву лікарського засобу через призму інтелектуальної власності, то вона може бути об'єктом, як інститут промислової власності, так і авторського право.

Загалом, авторське право можливо застосувати до назви лікарського засобу, адже її можна розглядати як той самий твір, до якого автор доклав творчі зусилля, але даний інститут охороняє тільки форму вираження. Тобто, отримавши свідоцтво, автор не отримує весь спектр прав, який необхідний для повноцінно забезпечення охорони і захисту.

Найкоректніше розглядати назву лікарського засобу (ЛЗ) як об'єкт промислової власності, а саме знак для товарів і послуг. Як засоби індивідуалізації є ключовим активом у портфелях інтелектуальної власності підприємств, так і назва ЛЗ є потужною силою виробника лікарських засобів. Часто, саме від влучно вибраної назви, лікарський засіб стає популярним. Наприклад, на ринку представлений протизапальний лікарський препарат «Мефенамінова кислота-Дарниця», 19.10.2017 року закінчився термін

дії посвідчення. На сьогодні, Дарниця випускає аналогічний препарат під назвою «Мефенамінка». Остання назва виявилась більш милозвучною для покупців і обсяг продажів даного препарату виріс.

Відповідно до Закону України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг”, власник назви лікарського засобу, зареєстрованої як торговельна марка, має право, так як і власник будь-якої іншої торговельної марки, використовувати торговельну марку при введенні лікарського засобу в господарський обіг, так і забороняти використання іншими особами позначення, тотожного або схожого з торговельною маркою до ступеня змішування.

Незважаючи на те, що вже є прийнятим реєструвати назву ЛЗ як торговельну марку, між ними є суттєві відмінності. Найперше це функціональне призначення. Якщо торгова марка бере на себе розрізняльну функцію товару і його виробника на ринку однорідної продукції, то назва ЛЗ ідентифікує саме лікарський засіб, не пов’язуючи свідомість з компанією-виробником.

Також реалізація ліків відрізняється від реалізації інших продуктів, представлених на ринку. В теорії, лікарський засіб, перед тим як потрапити до споживача, повинен бути рекомендований лікарем і виданий фармацевтом за рецептом. Але на практиці, сучасні споживачі самі собі лікарі і купують різними способами, без залучення фармацевтів. При

самостійному виборі ліків, враховуючи кількість медикаментів представлених на сучасному ринку, схожі назви легко сплутати. Така помилка може призвести до тяжких наслідків.

Враховуючи вище зазначене, не лишається сумніву, що назва лікарського засобу є об'єктом інтелектуальної власності. В українському законодавстві дуже скуто описано правове регулювання назв ЛЗ, а вона є особливим засобом індивідуалізації і ставити її поряд зі всіма іншими торговельними марками некоректно. Основними відмінностями є:

- Створення, виробництво і реалізація лікарських засобів відрізняються від інших товарів;
- Для складання і реєстрації назви ЛЗ існують окремі правила;
- Для назв ЛЗ притаманні особливості рекламування і просування;
- Лікарські засоби потребують рецепти, отже плутанина з назвами недопустима.

Назву лікарського засобу необхідно виділити як окремий засіб індивідуалізації. Розширити законодавчу базу, прописавши порядок створення, реєстрації, охорони і захисту.

Список використаних джерел:

1. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Порядку проведення експертизи реєстраційних

матеріалів на лікарські засоби, що подаються на державну реєстрацію (перереєстрацію), а також експертизи матеріалів про внесення змін до реєстраційних матеріалів протягом дії реєстраційного посвідчення» від 26.08.2005. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1069-05#Text>

2. ЗУ «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» № 3689-ХІІ від 14.10.2020 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text>

3. Козинець А. О. Право інтелектуальної власності на лікарські засоби: окремі аспекти правової охорони [Електронний ресурс] // Режим

доступу <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2793/kodynetstezyip.pdf>

4. David Steensma, MD. What's in a (Drug) Name?. [Електронний ресурс] // Режим доступу

<https://www.ashclinicalnews.org/viewpoints/whats-drug-name/>

5. В.П. Черних. Дефініції в сучасній фармації та фармакології, або як називати ліки. [Електронний ресурс] // Режим доступу

<https://rpht.com.ua/ua/archive/2010/2%2815%29/pages-15-19/definiciyi-v-suchasniy-farmaciyi-ta-farmakologiyi-abo-yak-nazivati-liky>

ПРО ДЕЯКІ АСПЕКТИ УНІФІКАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

ШАБАЛІН А.В.,

*к.ю.н., адвокат, керівник
сектору узагальнення
експертної та судової
практики Науково-
дослідного інституту
інтелектуальної власності
Центру експертних
досліджень Національної
академії правових
наук України
м. Київ, Україна*

На сьогоднішній день існує необхідність у вирішенні на доктринальному рівні певних питань уніфікації законодавчої бази у сфері захисту цивільно-правових відносин. Це стосується й сфері інтелектуальної власності, як складової цивільної сфери правовідносин.

У межах цієї роботи ми зупинимось лише на певних аспектах вказаної проблематики, відносно якої, доречі, серед науковців-правників не існує єдиної точки зору, зокрема, й що до правового захисту.

Важливим етапом у регулюванні цивільних правовідносин стало прийняття Цивільного кодексу України (надалі – ЦКУ), який набув чинності

01.01.2004. Вперше у національного цивільному кодифікованому правовому акті було запроваджено окремий розділ щодо права інтелектуальної власності (книга IV «Право інтелектуальної власності») [1].

Також у ЦК України знайшли своє парової регламентації й інші приватно-правові інститут, які не були відомі минулому цивільному право, що пояснюється значною зміною парадигми приватних відносин в Україні після здобуття незалежності.

У вказаний період набуло чинності й нове процесуальне законодавство у сфері захисту приватних правовідносин (Цивільний процесуальний кодекс України – ЦПК України та Господарський процесуальний кодекс України – ГПК України – вказані нормативи набули чинності 01.01.2004). Такими чином було змінено й процедуру правового захисту цивільного блоку правовідносин.

Варто зазначити, що ЦК України визначив й пріоритет судового захисту права інтелектуальної власності (ст. 432 ЦК України).

Також у ЦК України знайшли своє закріплення й універсальні цивільні норми, зокрема щодо основних способів захисту порушених цивільних прав (ст. 16 ЦК України) [2, с. 38–39]. Запровадження у матеріальне право переліку цивільних способів захисту порушеного або невизнаного приватного права є одним із правових позитивів, оскільки вказані способи захисту відповідно до свої універсальної

природи можуть застосовуватися практично до всіх цивільних спорів – інтелектуальної власності, речового права, деліктних правовідносин тощо.

Варто зазначити, що на сьогоднішній день серед науковців не має єдиної точки зору щодо регламентації в ЦК України різних за своєю природою правовідносин. Так, наприклад, Так, наприклад, О. П. Орлюк вказує на нормативну неузгодженість між спеціальним законодавством в сфері інтелектуальної власності та загальним (ЦКУ), зокрема термінології (знак для товарі і послуг – торгівельна марка; фірмове найменування – комерційне найменування; зазначення походження товарів – географічне найменування ін.). Як вказує авторка все це негативно впливає на формування відповідної правозастосовчої практики, зокрема й судової. Надалі О. П. Орлюк вказує на необхідність усунення конкуренції правових норм у сфері інтелектуальної власності [3, с. 30–31].

На сьогоднішній день серед науковців та практиків повстає питання щодо уніфікації законодавства, шляхом проведення його єдиної кодифікації, зокрема й процесуального законодавства, яке є базовим в реалізації судового захисту порушеного або невизнаного права.

Зазначене набуває значення після проведення Судової реформи 2016-2017 рр (Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального

кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII). За результатами якої процесуальне законодавство було кардинально змінено, у той же час у процесуальних кодифікованих актах з'явилися ідентичні норми, наприклад щодо реалізації принципу верховенства права в судочинстві та застосування конвенціональних положень (ст. 10 ЦПК України та ст. 11 ГПК України) тощо.

У правовій доктрині кодифікації розглядається як систематизацію законодавства, що здійснюється шляхом об'єднання і перероблення нормативів, зі змінами їх внутрішнього змісту, в єдиний внутрішньо узгоджений правовий акт, яким, наприклад, є кодекс [4]. Такий підхід дозволяє усунути існуючі між нормативними актами, визначити єдині принципи правового регулювання, встановити єдине розуміння відповідних правових дефініцій, а також встановити єдині підходи щодо порядку захисту (підстав, спеціальних способів правового захисту ін.).

Кодифікація дозволяє формувати й єдину правову політику щодо сфери регулювання. Це стосується й інтелектуальної власності.

Поруч із зазначеним існують й негативні моменти щодо кодифікації захисту приватно-правової сфери. Це пояснюється тим, що вирішення деяких цивільних спорів має свої значні особливості,

обумовлені правовою природою таких відносин, наприклад, право інтелектуальної власності є комплексним правом, яке регулюється не тільки нормативним актами приватного права, а й і публічним правом (адміністративним, митним, кримінальним тощо). Комплексний характер правового регулювання мають й земельні правовідносини, відносини у сфері речового права та ін.

Іншим важливим питанням є питання вироблення критеріїв якості нормативного регулювання галузі інтелектуальної власності. Тут варто зазначити, що означене є актуальним щодо інших правових сфер, зокрема й процесуальної.

Так, дійсно запровадження єдиного кодифікованого процесуального акта має, як певні позитивні моменти, так і негативні. До таких, наприклад можна віднести об'ємність такого нормативу.

Також із проведенням кодифікації законодавства у сфері захисту цивільних правовідносин необхідно вирішити питання рекодифікації існуючих ЦПК України та ГПК України.

Існують й інші проблеми при проведенні вказаної кодифікації.

Отже, при вирішенні питання щодо уніфікації процесуального законодавства, зокрема:

– вироблення єдиного наукового обґрунтування процесуальної кодифікації;

– формуванню законодавчих підходів з урахування національної судової практики у відповідній правовій сфері;

– логічності узгодження з іншими нормативними актами щодо відповідної сфери регулювання;

– відповідність положень закону міжнародно-правовим актам, зокрема праву ЄС, практиці Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), а також Суду ЄС. Такий підхід спрямований на активне впровадження європейських юридичних стандартів у сфері права інтелектуальної власності в українське право, що відповідає західному вектору розвитку держави;

– формування єдиної процесуальної логіки між процесуальними інститутами в рамках єдиного уніфікованого акта;

– лаконічність та чіткості формулювань нормативних положень.

Безумовно, що межі цієї роботи не дозволяють нам висвітлити всі проблемні аспекти уніфікації правового захисту всього блоку цивільних відносин.

Отже, дискусія є відкритою.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print>.

2. Шабалін А. В. Актуальні питання захисту права інтелектуальної власності: навчально-практичний посібник. К.: НДІ ІВ НАПрН України. К. : Інтерсервіс, 2020. 160 с.

3. Орлюк О. Сфера інтелектуальної власності як предмет правового регулювання: проблема конкуренції законів // Теорія і практика інтелектуальної власності, 2009. № 6 (50). С. 25–33.

4. Тлумачний словник основних юридичних понять, визначень і термінів URL:
http://pidruchniki.ws/19390825/pravo/tlumachniy_slovník_-osnovnih_yuridichnih_ponyat_viznachen_terminiv.

РОЗПОРЯДЖЕННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕЖАХ КОНЦЕПЦІЇ ВІДКРИТИХ ІННОВАЦІЙ

***ЯРМОЛЮК А.А.,**
аспірантка,
кафедра інтелектуальної
власності та
інформаційного права
Інституту права
Київського національного
університету імені
Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

На сьогодні як в Україні, так і в світі спостерігається активна цифрова трансформація, яка супроводжується вибуховим зростанням технологій. Створення передових технологій, що формують можливості для економічного зростання країни, є ознакою Індустрії 4.0.

Система інтелектуальної власності, яка існує сьогодні, орієнтована на творчу та інноваційну діяльність людини і спрямована на стимулювання розвитку технологій, що забезпечують виробництво і комерціалізацію фізичних продуктів. В момент формування цієї системи інтелектуальної власності швидкість творчої та інноваційної діяльності була набагато нижче, ніж зараз. Тому необхідно, щоб сьогодні діюча система інтелектуальної власності

продовжувала сприяти творчості та інноваціям, а система адміністрування інтелектуальної власності продовжувала розвиватися в час передових технологій та діджиталізації.

Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) нещодавно оприлюднила щорічний звіт Global Innovation Index 2021, в якому порівнюється інноваційна діяльність 132 країн та економік світу. У звіті 2021 року найбільш інноваційною країною визнано Швейцарію, за нею йдуть Швеція, США, Велика Британія та Республіка Корея. Україна в Глобальному інноваційному індексі 2021 року посідає 49 місце, увійшовши до ТОП-3 країн економічної групи lower-middle income. У ВОІВ зазначають, що географія глобальних інновацій змінюється нерівномірно. Північна Америка і Європа продовжують лідирувати з великим відривом на світовому інноваційному ландшафті. Інноваційна діяльність регіону Південно-Східної Азії, Східної Азії та Океанії була найбільш динамічною в останнє десятиліття. І це єдиний регіон, який скорочує відставання від лідерів. Китай як і раніше є єдиною економікою з середнім рівнем доходу, яка входить до ТОП-30. У 50 провідних економік світу, згідно ГПІ, входять Болгарія (35), Малайзія (36) Туреччина (41), Таїланд (43), В'єтнам (44), Індія (46), Україна (49) і Чорногорія (50). Однак стабільно покращувати свої позиції вдається тільки Туреччини, В'єтнаму, Індії та

Філіппінам. Крім Китаю, ці більші економіки мають потенціал для того, щоб назавжди змінити глобальний інноваційний ландшафт.

Як зазначає професор менеджменту Корнельського університету Сумітра Дутта, хоча економікам країн, що розвиваються, складно забезпечити стабільне поліпшення своїх інноваційних систем, декільком економікам країн з середнім рівнем доходу вдається наздоганяти більш розвинуті країни за рівнем інновацій. Ці економіки успішно доповнюють свої внутрішні інновації міжнародною передачею технологій, розвивають технологічно динамічні послуги, які можна продавати на міжнародному ринку, і, в кінцевому підсумку, формують більш збалансовані системи інновацій [2; 3].

Слід наголосити, що успішність економіки пов'язана з двома ключовими чинниками: наявністю інноваційного потенціалу та умов для його втілення. Тому Глобальний інноваційний індекс є зваженою сумою оцінок двох груп показників – ресурси й умови для проведення інновацій та досягнуті практичні результати їх впровадження.

Отже, саме ефективна взаємодія держави та бізнесу допоможе усунути частину бар'єрів на шляху до інноваційного розвитку України.

Чим більшу кількість продуктів інноваційне підприємство буде створювати, тим вище ймовірність створення проєкту підривних інновацій. Однак, через

швидкість технологічного прогресу стає все складніше розробляти необхідні рішення внутрішніми ресурсами. Так, для концепції відкритих інновацій притаманний, зокрема, пошук невирішених завдань замовника.

Одним із напрямів для підвищення інноваційного розвитку України є створення екосистем взаємодії між бізнесом, незалежними R&D-центрами та науково-дослідними установами. Це необхідно для покращення партнерства та підсилення один одного при створенні інновацій завдяки спільній роботі. Тому необхідними вбачаються активна взаємодія у форматі відкритих інновацій між бізнесом, R&D-центрами, стартап-екосистемами, охорона прав інтелектуальної власності на рівні держави, податкові пільги для інвесторів у розвиток R&D-центрів, а також сприяння обміну інформацією та створення платформ відкритих інновацій для налагодження взаємодії між усіма учасниками екосистеми.

Як зазначає засновник концепції відкритих інновацій Генрі Чесбро, відкриті інновації – це парадигма, яка передбачає, що компанії можуть і повинні використовувати як зовнішні, так і внутрішні ідеї та зовнішні і внутрішні шляхи на ринок, оскільки вони прагнуть просувати свої технології [4].

Найкращий формат взаємодії стартапів та великих корпорацій – це технологічні партнерства. Оскільки розробка дійсно інноваційних продуктів

можлива за умови, коли команда створює технологічні рішення в плідній співпраці з корпорацією.

Також часто університети й наукові установи співпрацюють із бізнесом у сфері комерціалізації наукових досліджень. Позитивним прикладом можуть бути Technology Licensing Office в MIT або YEDA R&D в Інституті Вайцмана із ліцензуванням розроблених у цих інститутах технологій. Така співпраця університету з бізнесом дозволяє студентам навчатися помічати комерційні шляхи застосування своїх винаходів або досліджень. Це створює середовище, в якому студенти бачать як вони можуть використати свої знання для створення нового технологічного стартапу, розробки і просування інновацій, або щоб приєднатися до найбільших світових технологічних компаній. Партнерство компаній та університетів також допомагає створювати нові значущі комерційні технології через доступ до реальних проблем і проєктів. Однак, постає питання ефективної правової охорони інтелектуальної власності при такій співпраці. Так, ще однією мотивацією для бізнесу в організації партнерства з університетами є отримання конкурентної переваги через доступ до інтелектуальної власності і новітніх технологій замість власного R&D-відділу, оскільки дослідження та розробка прототипів технологій вимагає значного часу та ресурсів. Розуміючи це, компанії створюють екосистему академічних

партнерств, із якими значно пришвидшується розвиток власних технологій. Співпраця із ними передбачає інвестування в дотичні стартапи, спільні дослідницькі проекти та програми з університетами й технологічними партнерами. Зі свого боку компанія може бути повністю сфокусована на перевірці комерціалізації результатів таких досліджень. У випадку комерційного успіху, партнер може мати відсоток у прибутку з використання результатів інтелектуальної, творчої діяльності. Також постає питання щодо способів комерціалізації університетських досліджень. Західні університети часто мають офіси трансферу технологій, які роблять аналіз ринку і пошук компаній, у яких та чи інша технологія могла б мати найбільшу цінність. У такій співпраці університет і винахідник технології отримують відсоток від обороту відчуження продукту на базі технології. Окремо існує низка міжнародних грантів та урядових програм, які фінансують розробку нових продуктів на базі пріоритетних стратегічних технологій, наприклад, досягнення в технологіях штучного інтелекту, доповненої реальності або квантових комп'ютерів. Часто компанії можуть працювати з університетами напряму через спонсорські програми досліджень, коли певний напрям фінансується певною компанією. Це допомагає університету й дослідникам отримати фінансову підтримку в дослідженнях, а компаніям залучити

кваліфікованих вчених до досліджень технологій, які мають стратегічне значення для розвитку компанії. Погоджуємося, що в Україні важливо створювати центри впровадження та комерціалізації досліджень, що б пожвавило технологічну активність і створювало б інноваційну економіку навколо університетів. Завданням таких центрів є стимулювання створення технологічних стартапів, пошук міжнародних партнерів для ліцензування технологій або для спонсорованих досліджень у наукоємних напрямках, наприклад, машинному навчанні, інтернеті речей, біоінформатиці, квантових обчисленнях, розробці нових матеріалів тощо. Важливо поставити якісні процеси пошуку та ліцензування ключових технологій, роботи з пошуком партнерів на міжнародних ринках у ліцензуванні та спонсорованих дослідженнях, запуску й акселерації spin-off-стартапів [7].

Цікава модель співпраці держави з бізнесом і науковцями працює вже понад 10 років в Ізраїлі – програма «Магнетон». Вчені, що провадять університетські розробки, отримують від корпорацій підтвердження про те, що технологія дійсно потрібна. Міністерство інновацій Ізраїлю допомагає формувати кластери зацікавлених компаній і фінансує дослідження в стратегічно важливих галузях. Науковці отримують фінансування, університет – роялті, держава – прибуток у майбутньому, а бізнес – нові

технології виробництва. У такий спосіб було підтримано вже більше 220 проєктів, 75% з яких стали успішними [6].

Саме ефективна правова охорона інтелектуальної власності допомагає інноваційному підприємству захиститися від компаній-імітаторів, щоб створити інноваційний продукти відмінні за ідентичністю, щоб зміцнити свою присутність на ринку. Належна практика охорони та управління інтелектуальною власністю є актуальною для інноваційних підприємств в межах концепції відкритих інновацій протягом усього життєвого циклу інновацій, оскільки вони створюють інноваційне технологічне рішення, залучають партнерів. Система інтелектуальної власності також є безцінним джерелом важливої технічної та ділової інформації при прийнятті обґрунтованих рішень протягом усього життєвого циклу інновацій компанії. Для стартапів окрім посилення їх конкурентоспроможності система інтелектуальної власності може допомогти їм керувати ризиками [1, с. 8].

Корисним є розрізнення стартапів, що генерують інтелектуальну власність, та стартапів, що споживають інтелектуальну власність. Стартап, що генерує інтелектуальну власність – це стартап, який зосереджений навколо основного результату інтелектуальної, творчої діяльності, якому для успіху потрібна бізнес-ідея. В свою чергу стартап, що

споживає інтелектуальну власність – це стартап, чия бізнес-ідея потребує існування технологій. Однак більшість інноваційних стартапів взаємопов'язані: стартапи, що споживають інтелектуальну власність, породжують деякий результат інтелектуальної, творчої діяльності, а стартапи, що генерують інтелектуальну власність, споживають деяку кількість інтелектуальної власності.

Стартап, що генерує інтелектуальну власність, будує бізнес-ідею навколо технічного рішення, що охороняється правом інтелектуальної власності. Типовим прикладом може бути технологія раннього етапу, що часто отримує правову охорону за допомогою патенту, що стартап розробив або отримав ліцензію від університету або науково-дослідної установи [1, с. 11].

Для реалізації своєї інноваційної ідеї більшість стартапів, що споживають інтелектуальну власність, ліцензуватимуть технології, що належать третім сторонам та знаходяться під правовою охороною інтелектуальної власності, укладаючи договори з третіми сторонами, щоб розробляти рішення для своєї бізнес моделі. Після цього вони розпочинають розробку рішень та створюють результати інтелектуальної, творчої діяльності, що отримують правову охорону у вигляді, наприклад, авторських прав на користувальницькі інтерфейси тощо. У міру прогресу стартапи все більше вдосконалюють

програмне забезпечення, на яке вони мають ліцензію, створюють власне програмне забезпечення або додають нові можливості. З часом стартапи також генерують комерційну таємницю. Найуспішніші стартапи, що споживають інтелектуальну власність, такі як Airbab, Uber та Alibaba, генерують більше інтелектуальної власності, а також розпочинають залучення інтелектуальної власності третіх сторін та великі патентні портфелі для того, щоб зберегти або збільшити свої конкурентні переваги [1, с. 11].

Цікавим є міжнародний досвід, коли здійснюється подання заяви щодо правової охорони інтелектуальної власності, що створює спільну інтелектуальну власність. Фактично спільна інтелектуальна власність надає кожній стороні повне право на результат інтелектуальної, творчої діяльності [5]. Спільна заявка виявляється корисним рішенням, коли сторони не можуть домовитися про те, кому мають належати права інтелектуальної власності. На практиці використання та управління спільною інтелектуальною власністю може бути складним, особливо в контексті патентів, і права кожної зі сторін повинні розглядатися в окремій угоді [1, с. 20].

Також якщо розкриття інформації є необхідним для ведення бізнесу з постачальниками та потенційними клієнтами слід підпорядковуватись умовам охорони конфіденційності.

Висновки. Отже, серед партнерів в межах концепції відкритих інновацій укладаються угоди про співпрацю, в яких необхідно вирішити питання щодо розподілу прав інтелектуальної власності з урахуванням прав на використання та ліцензування.

Окрім результатів, які були створені в межах співпраці, також важливим є знання, яке партнери безпосередньо передають у співпрацю. Необхідно пам'ятати, що отримання знань у формі передачі ННДКР на аутсорсинг або ліцензування технології від зовнішнього партнера, переважно постачальників, партнерів з власної або інших галузей, дослідницьких установ, вимагає ідентифікації та оцінки знання, яке потрібно отримати. Якщо партнери обмінюються знаннями до початку співпраці, має бути укладено угоду про нерозголошення інформації. Після співпраці виникає питання про те, як найкраще діяти із залишковими знаннями та знаннями, створеними після співпраці. Одним із можливих рішень, яке стосується знань, близьких до співпраці, може бути тимчасове постачання або придбання права.

Список використаних джерел:

1. Enterprising Ideas: A Guide to Intellectual Property for Startups. WIPO publication. №. 961. 78 p.
2. Global Innovation Index 2021. Tracking Innovation through the COVID-19 Crisis.
URL:https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021.pdf?fbclid

d=IwAR0VYVGvvBNiZ_GaZoEvzTf3vGfZQbZQiVRVjOvNjP1UbKgCDfVFAFWFpv4.

3. Global Innovation Index 2021. Ukraine. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021/ua.pdf?fbclid=IwAR0AAaovVulNw_V1XXygdR7TJIWug3r7a_vx-wgQmWJu9yv4v4G0DCbXQdQ.

4. INNOVATION BEYOND THE ENERGY BOUNDARIES. URL: <https://openinnovation.dtek.com/>.

5. Kim, S., V. Lipton. Joint Ownership Of IP Around The World. *les Nouvelles. Journal of the Licensing Executives Society International*. 2012. № 4. P. 250 –251.

6. Корисний обмін: як перетворити науковий проєкт на успішний стартап. URL: <https://mind.ua/openmind/20225461-korisnij-obmin-yak-peretvoriti-naukovij-proekt-na-uspishnij-startap>.

7. Об'єднати та заробити: навіщо університетам співпраця з бізнесом. URL: <https://mind.ua/openmind/20224809-obednati-ta-zarobiti-navishcho-universitetam-spivprasya-z-biznesom>.

**Законодавство України у сфері
інтелектуальної власності та його
правозастосування: національні,
європейські та міжнародні виміри**

МАТЕРІАЛИ

**ІХ Всеукраїнської науково-практичної
конференції молодих вчених та студентів
з проблем інтелектуальної власності**

(24 вересня 2021 року, м. Київ)

Укладач – *Г.К. Дорошко*, кандидат технічних наук

Комп'ютерне макетування,
обкладинка – *І.П. Волинець*

